తాళ్లపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 25

శృంగార సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

T.T.D. Religious Series - 557

ప్రథమ ముద్రణ : 1984
ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

© తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

ప్రతులు : 2,000

వెల : రు. 25-00

ప్రచురణ :
శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.
కార్యనిర్వాహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

ముద్రణ :
త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్
14/264, ఈడేపల్లి
మచిలీపట్నం - 1
ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికీ అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపా అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్ర లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపా చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలక చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూక తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రం చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలన రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించి ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపా పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమల శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 155 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండ తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండ క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణల వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లో తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రింపబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా వినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమతః తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A.,Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి, ప్రపత్తి, దేహాత్మైక విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్త్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పింపబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి. పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు ఆధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుభాష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

తేది : 10-2-98

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినది. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీఠిక

మధురై రుజ్జ్వలై ర్భావై ర్వాచికాంగికసాత్త్వికైః।
శృంగారం యః పుపోషాద్యే బ్రహ్మణి శ్రీపతౌ నమః॥

1501వ రేకునుండి 1600 వ రేకువరకుగల 100 రేకులలోని పాటలుగలది ఈసంపుటము. 1521 నుండి 1530 వరకు గల 10 రేకులు, 1581 నుండి 1590 దాకగల 10 రేకులు వెరసి 20 రేకులు ఇందులో లేవు.

ప్రతిశృంగారసంకీర్తనలసంపుటమునందును ఏదైన ఒక — వ్యాకరణ విషయము చర్చించుట పరిపాటి. కడచిన సంపుటమునందు 'అన్నమయ్య శృంగారభండారము' అను శీర్షికతో శృంగారమునందు అన్నమయ్య విరివిగా వాడిన కొంతపదసముదాయమును ఎత్తి చూపడము జరిగినది. ఆతరువాత ఒకటి రెండుపాటలు వ్యాఖ్యానింపబడినవి. ఈసంపుటమునందు కొన్ని పాటలు తేటతెలుగు పదములలో నున్నను, భావము లోతుగా నున్నవానిని వ్యాఖ్యానింప దలచితిని.

అన్నమయ్య తననాట, తననాట గల గ్రాంథిక వ్యావహారిక పదములను గుట్టుమట్టు ఎరిగి ఆయాస్థలములందు ప్రయోగించినాడు. ఆయన పలుకుబళ్లవెంబడి అలంకారములు వద్దంటే వాములుగా నడచి వస్తాయి.

మనకంతా పూజనీయుడు, వరాలిచ్చేవాడు, సాక్షాత్పరబ్రహ్మ స్వరూపుడు అయిన శ్రీవేంకటేశ్వరుడు, అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలలో ఏ పరిస్థితికి వచ్చినాడో ఈక్రింద పాటలలో గుర్తింపుడు. ప్రతిపాట పైకి శృంగారభావము, లోపల అధ్యాత్మభావము రెండును సమప్రధానములుగా ఉండుట ఇందలి విశేషము.

దేసాళం

అప్పుడు పరాకైవుండె నది యెఱఁగవు నీవు
ఇప్పు డాకె గనుఁగొని యేమనునో ఇఁకను ॥పల్లవి॥

కప్పురవువసంతము కలికి పైపై నాడఁగా
డప్పిదేరె నక్కడి ఐడలిక వాసె
కొప్పు ముడుచుకో ఇఁకఁ గొనగొంగు చెరువుకో
చొప్పు లాపె గంటేను మూడువట్టి నిన్నును ॥అప్పు॥

గక్కన నీవు రాఁగానే కాంత పన్నీరు చల్లఁగా
చెక్కుచెమటెల్లా జారె సేదలుదేరె
చక్కదిద్దుకో నామము చందన మలఁదుకో
వెక్కసా లివెల్లాఁ గంటే వెంగమాడీ నిన్నును ॥అప్పు॥

దగ్గర నీవు గూచుండేతరి పూవుల వేయఁగా
కగ్గిన యలంతదేరె కాఁకలు మానె
యెగ్గులేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
సిగ్గరి యాపె గంటేను చిమ్ము రేఁచీ నిన్నును ॥అప్పు॥

(ఈ సంపుటము—పాట)

అన్నమయ్యచేతిలో కొన్నివేలమంది దాదులు, నాయికలు, ప్రతినాయికలు, కొందరు మహానాయికలు ఈవాఙ్మయములో తీరినారు. ఈపాటలో ఎక్కడనో ఏ సాధారణ నాయికనో గోచెలికత్తెనో వలచి, వలపించి, తనిపించి మహానాయిక దగ్గరకు వచ్చిన శ్రీవేంకటేశ్వరుని, ఆ మహానాయిక చెలికత్తె హెచ్చరించి నాయకుని దోసము కప్పుచున్నట్లు ఈపాటకు ప్రకరణముగా చెప్పవచ్చు.

నీవు ఇంకొక నాయికతో (వాతో) వున్నప్పుడు మా మహానాయిక ఎక్కడనో పరాకున వుండినది. ఆసంగతి నీకు తెలియదు.

ఇప్పుడు ఇతరకాంతలను భోగించివచ్చినలక్షణములుగలనిన్ను ఆమె చూస్తే ఏమిమండిపడుతుందోకదయ్యా అని చెలికత్తెమాట. ఈ పల్లవిలో ఇంతపొరపాటు ఎందుకు చేసితివయ్య ఆ పచ్చిలక్షణముతోనే ఏల ఇక్కడికి వచ్చితివయ్యా అనుటవ్యంగ్యము.

మొదటిచరణములో వచ్చిననాయకునకు కప్పురవసంతముతో ఎదురాడుతూ వచ్చినది మహానాయిక. పసుపునీరు, కొద్దిపాటి సున్నము, దానిలో పచ్చకప్పురము, ఏలకులు, లవంగాలు, వట్టివేరు అంతా కలిసినదానిని కప్పురవసంతమంటారు. దానిని మహానాయిక స్వామిపై చిలికించినది. దానితో అక్కడ అలసిపోయివచ్చినస్వామికి దప్పి తీరినది. బడలికనుండి తేరుకొన్నాడు. కాని కొన్ని లక్షణములు ఇంకా సరిదిద్దుకోవలసినవి ఉన్నాయి. వాటినిగూర్చి హెచ్చరించుచున్నది చెలికత్తె. స్వామి సిగముడి చెదరియున్నది. రింగులువారగట్టిన ధోవతిఒకచెరగు వీడిపోయివున్నది. స్వామి తనఇంటికి వేంచేసినాడని ఉవ్విళ్లూరిపోవుచు వసంతముతో ఎదురాడే మహానాయిక ఈసిగముడివీడడమును, దోవతికొంగు జారడమును గుర్తించినదంటే నీపై పగబట్టుతుందయ్యా కాబట్టి 'కొప్పుముడుచుకో', 'ఇంకఁ గొనఁగొంగుచెరువుకో' అను మెత్తనిమాటలతో స్వామిని హెచ్చరించుచున్నది. నాయికచెలికత్తెలైనను, నాయకునకు కావలసినవారే. నాయికానాయకులు సంబరములతో నుంటేనే వీరికి చనవు సత్కారములు జరుగుతాయి, లేకుంటే ఇరు ప్రక్కలా వీరికి చీదరింపులే. అందువలన నాయికచెలికత్తె నాయకుని హెచ్చరించుట, ఆయన తప్పులనుకాపాడుట తనధర్మము.

ఇక రెండవ చరణములో నాయకుడు తన ఇంటికి దయచేయగా మహానాయిక స్వామికి పన్నీరుచల్లుచు ఎదుర్కొన్నది. దానితో స్వామి ఇంకొకచోట పడినశ్రమవలనకలిగినచెమటెల్ల సడలినది స్వామి కొంత కుదుటపడినాడు. కాని జారిననామ మట్టుతే

యున్నది. చందనము కరిగి పోయివున్నది. మనసుకు బరువయ్యే "ఇటువంటి వేషాలను" మహానాయిక గుర్తించెనా దేవరవారికి చెప్పి పొడపులు తప్పవు. కాబట్టి నామమును సవరించుకొని, కరగిన చందనమును పలుచగా మెత్తించుకొని, నాయికకంటికి క్రొత్తగా వచ్చినట్లే అగపడవయ్యా అని హెచ్చరించుచున్నది నాయికచెలికత్తె.

మూడవ చరణములో మహానాయిక ప్రక్కన మనస్వామి కూర్చుండగా, ఆమె ఆయనపై పువ్వులువిసరినది. పువ్వులలోని మెత్తదనముతో పుప్పొడులతో స్వామికి అలవు దీరి వేడిచల్లారినది. 'స్వామీ! నన్ను మీరనుగ్రహించితిరి. మహానాయిక మిమ్ములనూ, నన్నూ చూస్తే మీపైరుసరుసలాడుతుంది. అని హెచ్చరించింది.

ఈపాటలో మూడవచరణము మూడవపాదము 'ఎగ్గులేక శ్రీవేంకటేశ నన్నునేలితివి' అను పాదముతో పూర్వ పాదములను జతచేసినపుడు అన్వయము కుదురనట్లే తోచును. కాని ఎగ్గులేక అన్న— పాదములో స్వామిఅనుగ్రహమునకు పాత్రమైన నాయికసఖియే, స్వామిని తన నాయకురాలిదగ్గరకు తోకొని వచ్చుచు, నాయిక చేసిన స్వాగత సత్కారములతో మాటుపడక మిగిలిన సిగముడి, నామము వగైరాలసవరణములహెచ్చరికతో తననూ స్వామిని కాపాడుచూ హెచ్చరించు చున్నది ఈచెలికత్తె. ఇక్కడ ఇది గుణీభూతవ్యంగ్యము. మరియొకపాట:—

శ్రీరాగం

అందరిలో నీవు నన్ను నానకొలిపేవుగాక
పొందు నీకే కలిగితే భోగించవా ॥పల్లవి॥

చిత్తము రా నీసేవ సేయఁగలఁగాక నీకు
బత్తి గొట్టానఁ బెట్టేనా పలుమారును
నత్తునంటాఁ జెప్పెంపేవు వారివీరిచేత నేఁడు
వొత్తి నే నంతక తొల్లి వొద్దంటినా ॥అంద॥

సము కాన నుండి సరసములాడఁగలఁగాక
తమకము రేఁచేనా తగిలి నీకు
చెమటలు గారఁగాను చేతులు చాఁచేవు నీవు
అమరఁ గాఁగిలించఁగా నోఁగాదనేనా ॥అంద॥

నసుపు సేసుక నీతో నవ్వు నవ్వఁగలఁగాక
పెనఁగి గుణము చక్కఁబెట్టేనా నేను
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలోనే నన్ను
వొనర కెన్నఁడైనా వొద్దు కొంటినా ॥అంద॥

(ఈ సంపుటము. పాట-36)

పదుగురిలోనున్న నాయికను గిలిగింతలుచేసి, మనసు చెర రేగునట్లు మాటలాడించి, తుదకు ఆపెను అనుగ్రహింపకయే పోయిన స్వామినిగూర్చి, ఆమె ఏకాంతమున విన్నవించుకునే మాటగా ఈ పాటకు ప్రకరణము తోచుచున్నది.

నలుగురిలో నున్నప్పుడు నాపై నీకూ తమకమున్నట్లు ఏమేమో మాటలాడి నన్ను ఆపకోలుపుతావు. అంతే. నాపైన నిజమైన ప్రేమవుంటే నన్ను భోగించక వుంటావా? ఇది నాయిక వాక్యము. ఈమె కొంత అమాయకురాలు. స్వామి చెప్పిన సేవలు లేదా, స్వామికి చేయవలెనని తనకు తోచిన సేవలు చాలా మర్యాదగా బాగుడునాయకాక చేసే గుణవంతురాలైన నాయిక.

మొదటిచరణములో నీమనసుతాకునట్లు నీకు నేను సేవలు చేయగలను కాని, నీపై నాకున్న ప్రేమ పిడికిటబట్టిచూపగలనా? ధర్మాధర్మములు, పాపపుణ్యములు, కామక్రోధాదులు, ప్రేమా నూయలు అనునవి మనిషి చేసే పనులవలన వారిమనసును గుర్తెరగ వలెగాని, వైధర్మములను ప్రత్యక్షముగ సాకారముగ చూపుటకు వీలుపడదుకదా. అంటే నేను నీమాట కెదురాడను. నాకప్పగించిన

సేవను లేక, నాకు తోచిన సేవను నేను మాటలాడక చేసికొనిపోవు చుందును. నీపై నాభక్తి(ప్రేమ)ఇంతా అని నేను ప్రత్యక్షమున చూపగలనా? నేడు వస్తా రేపు వస్తావని వారి వీరితో చెప్పింపుకే గాని నీవు వస్తే నేనెన్నడైన వద్దంటినా.

రెండవచరణము. నీ ఎదుటనుండి నీ మనసంటువట్లు సరసము లాడగలనుగాని, నీ మనసులోలేని మోహమును నేను లేచగలనా, సరసములాడినసమర్థురాలగునాయికను గట్టిగా కాగిలించుకొనుట పతివని. అది మనసులో ప్రేమ మున్నప్పుడే జరుగును. ప్రేమ మన్నది తనకు తాను పుట్టవలెగాని, లేనిదానిని ఒకరు పుట్టింపలేరు. నీ చేతులు చెమటగారగా అనగా నీ మనసు కరగుచుండగా అని అర్థము. నాపైకి చేతులు చాచుతావు. కాగిలించితే నేను వద్దన్నానా? ప్రథమ పరిష్వంగము పురుషునిది. తరువాతిది అంగనది అని కామశాస్త్రము. అది నీకు నేను నేర్పవలెనా అని వ్యంగ్యము.

మూడవ చరణమున, నీపై ప్రేమముట్టిపడగ నా నిండు మనసు నీకప్పగించుచున్నట్లు నవ్వు నవ్వగలనుగాని, నీ ప్రేమ–గుణము నాపై కెక్కునట్లు నేను చక్కపెట్టగలనా? నవ్విన నన్ను దగ్గరకు తీయవలసినది నీ ధర్మము. ఇక మూడవ చరణము మూడవ పాదమునుండి అన్నమయ్య మారిపోవుచున్నాడు. తొలి రెండు చరణములలో ఎంత విరహవేదన వర్ణింపబడినా, మూడవ చరణములో కరగి కలసి పోవుటయే ఈయనశృంగారరహస్యము. శుభాంత ముగ చూపవలెనను విశ్వాసముగూడ ఒకటి కావచ్చును. స్వామీ నేనట్ల అనుకొనుచున్నంతలోనే నన్ననుగ్రహించితివి. ఇంతకు ముందెన్నడైన మీరు నన్ను కావలెనన్నపుడు నేను ఎదురొడ్డు కొంటినా. మీ చరణదాసినికదా. నన్నింత వేగించి కూడుట, మీరు గట్టిగా నామనసు భక్తిపూర్ణమైనదా లేదాయని పరీక్షించుటగా తలపోయుచున్నదాన. ధన్యాస్మి స్వామిన్ ధన్యాస్మి.

అన్నమయ్య కొన్ని స్థలములలో ఒట్టిఅనుభావములతోనే పాటలోనిశృంగారమును పొర్లిపోయేటట్లు వర్ణిస్తాడు.

ఈ క్రిందిపాటలో ఒక ప్రౌఢనాయిక, ఒక ముగ్ధనాయికను ఎత్తిపొడుస్తూ, ఆమె అభిప్రాయసూచకములైనఅనుభావాలను, అట్లనే ఆ అభిప్రాయాలనుకూడా వర్ణించడములో ఇది వ్యంగ్య ధోరణికి సున్నఙట్టి వాచ్యధోరణిలో పడినట్లు ప్రకరణమువలన అర్థ మవుతుంది.

పళవంజరం

ఇన్నాళ్లుఁ బకుచ వేమీ నెరఁగవంటా ముంటిమి
కన్నులారా నీయందుఁ గంటిమి వేడుకలు ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి లోలోనే చిరునవ్వులు నవ్వేవు
వలపులతలపోఁతవరుసా ఇది
అలయుచు సొలయుచు నసురుసుర య్యేవు
కొలఁదిమీరినరతికోరికా ఇది ॥ ఇన్నా ॥

చిట్టంటుఁ జెమటలతో సిగ్గువడేవు నీవు,
దట్టమైనపాయపుమదములా ఇది
గుట్టుతోడఁ బులకలు గుబ్బతిల్లే విప్పుడిట్టె
మట్టులేనిమకపుమర్మమా ఇది ॥ ఇన్నా ॥

యీడనే పానుపుమీఁద నెదురులు చూచేవు
కూడేటిఆసలకెల్లా గురుతా ఇది
పాడితో శ్రీవేంకటపతి నిన్ను నన్ను నేతె
వేడుకఁ జూచేవు వెల్లవిరులా యిది ॥ ఇన్నా ॥

(ఈసంపుటము పాట 58)

ఇన్నిదినములు చిన్నదానవు; ఏమీ తెలియని దానవు; అనుకొనుచూ వుంటిని. ఇప్పుడు నీయందు క్రొత్తక్రొత్త వింతలు గమనిస్తున్నాను. అని, బాగా అనుభవజ్ఞురాలైన ప్రౌఢనాయిక ముగ్ధనాయికతో అంటుంది. లోలోపలనే చెలరేగి చెలరేగిప మేమో తలచుకొని చిరునవ్వులు నవ్వుతున్నావు. ఇదిచూస్తే నీలోనివలపులు అంటే, రతి–సమయములో నాయకుని ఇట్లు చేయవలె అట్లుచేయవలె అని ఊహించే తలపోతలా. ఒకసారి అలసిపోయినట్లు సొలసిపోయినిటు ఉసుళ్లుకొడుతూ వుంటావు. నీశక్తికి మించిన రతిపైన కోరికయూ అది. రతికై ఉబలాటపడుతున్న ఉవిద మధ్యవ్యాక్తులచేత, మధ్యసన్నివేశములచేత. అరతిసమయము దూరమగుచుండగా ఉసుళ్లు కొట్టుకోవడము కామశాస్త్రములో వర్ణింపబడినదే.

రెండవచరణములో బయటికి. కనపడేటట్లు జొబ్బిలిచెమటలు కాక, చిట్టంటుచెమటలు=పలచనిచెమటలతో సిగ్గుపడుతున్నావు. నఖదంతక్షతాదులతో మురిసిపోయే ప్రాయపుమదమూ ఇది. ఒడలిపై గుబురుగా మొలకలెత్తు పులకలతో, లోపల లోపల గుబులుకొంటూ వున్నావు. తటుకోలేక పైకెగదటుచున్న కామమర్మమూ ఇది. యువతీయువకులకు మొలకప్రాయములో ఇతరులకు చెప్పలేని కామమదము తనశరీరము పట్టక. పులకల రూపముగా ఒంటిపై పరువులు దీయుననుట కామశాస్త్ర రహస్యము.

మూడవచరణములో ఈ అనుభావముల కన్నింటికి తుదిపదమైనపడకటింటిలో పానుపుమీద, ఎదురుచూస్తున్న ముగ్ధనుగూర్చి ప్రౌఢనాయిక. నీవు అనుభవింపపోయే కోరికలన్నింటికి ఇది తుదిగుటుకా; ఇకపై పతితో మీరహస్య ప్రసంగమునకు ఇది మేరలేని [illegible]ణయా. ఇంతకుముందే నేను చెప్పినట్లు మూడవచరణము ఉత్తరార్థములో సంభోగశృంగారముతో ముగిస్తున్నాడు అన్నమయ్య. [illegible] ప్రౌఢుడు; ముగ్ధలకు

ముగ్ధుడు: కావున నిన్నూ నన్నూ. అనుగ్రహించినాడు. అరమోడ్పు కండ్లతో నలుదిక్కుల జూచేవు. మీరతి సంభ్రంభముబట్టబయలా ఇది. అనగా రతితో తనిసిన నాయిక అరవిరికనుదోయితో పతిని చూచుట శృంగారమర్మము. ఈ పాటలో ప్రౌఢనాయికకు ముగ్ధనాయిక పోటీదారు. తాను ప్రౌఢకాబట్టి ముగ్ధను అధికారదర్పముతో మందలిస్తూవుంది.

అన్నమయ్య తన శృంగారకీర్తనలన్నీ లోపలి అర్థముతో అధ్యాత్మ పరములుగా వర్ణించినాడని సాహిత్యజ్ఞులమాట. మధురకు వెళ్లినతరువాత బలరామకృష్ణులు ఒకసారి గోపసుందరులను చూడ వచ్చినపుడు "గోపాల సుందరు లమందానందకందళితహృదయలై. హృదయేశ్వరుండైన గోవిందుండు చిరకాలసమాగతుం డగుటం జేసి. యతనిం జూచుతలంపు లుల్లంబుల వెల్లిగొనం జేరి,

చం॥ నలినదళాక్షుఁ జూచి నయనంబులు మోడ్వఁగఁజాల కాత్మలన్
వలచి తదీయమూర్తి విభవంబు దలంపుచుఁ గౌఁగిలింపుచున్
బులకలు మేన జాదుకొనఁ బొల్తులు చొక్కిరి; బ్రహ్మమున్ మనం
బులఁగని చొక్కు యోగిజనమున్ బురుడింపఁగ మానవేశ్వరా

(ఆం. మహాభాగవతదశమస్కంధం, ఉత్తర 1063, 1064)

అట్లనే

తే॥ ఘోర సంసార సాగరోత్తారణంబు
ధీయుతజ్ఞాన యోగిహృద్ధ్యేయ వస్తు—
వగుచుఁ దెలుపఁడు నీ చరణాంబుజాత—
యుగళమును, మామనంబులఁ దగులనీవె!

(ఆం. మహాభాగ. దశ. స్కం. ఉత్త 1070)

పద్యములలో గోపాంగనలభక్తిని శృంగారరూపముగ ప్రపంచించిన, పోతనవలెనే మన అన్నమయ్య ఈక్రింది పాటలో, వేంకటేశ్వరుని చూచిన భక్తులందరు తాము నాయికలై అపురుషోత్తముని మొగము చూచి, ఆతనితో సరసమాడి, ఆతనిమేను సోకి పరవశులై స్వామి చరణారవిందంబులనునావ నెక్కి సంసారసాగరమును తరించి ముక్తి ద్వీపమునకు చేరుకొన్నారని వర్ణించుట త్రిసత్యమైనమాట.

పాడి

అంటి నిన్నుఁ బాయలేని దాపె తలనే వేఁగెవా
వెంటవెంటఁ దిరుగరా వెలఁదులెల్లాను ॥పల్లవి॥

తలకొని నీమోము తప్పకచూచితేను
వలవరా యెటువంటివనితలైనా
సెలవుల నేపాటైనా చిరునవ్వు నవ్వితేను
మొలవవా పులకలు మోపులకొలఁదులు ॥అంటి॥

చనవున నీతోను సరసములాడితేను
మనసులు గరఁగరా మగువలెల్లా
యెనసి నీతోఁ గన యేపాటి మాటాడినాను
తనుఁదానె కాఁగిళ్ల తగులుకోకుండునా ॥అంటి॥

నివ్వటిల్లుతమకాన నీమేను సోఁకితేను
నివ్వెరగుఁ బొందరా నెలఁతలెల్లా
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నలమేలుమంగ
యివ్వలఁ గూడినందుకు హెచ్చవా వేడుకలు ॥అంటి॥

(ఈ సంపుటము, పాట 282)

ఒకనాయిక తనపై జూపిన ప్రేమ వృత్తాంతము, ఇతర నాయికలకందరకు స్వామి సెలవియ్యగా, అప్పుడా నాయికలందరు స్వామితో ఈ క్రింది విధముగ పలుకుచున్నారనుట ప్రకరణము.

నిన్ను తాకిన తరువాత నిన్ను ఎడబాయలేకుండుట ఆమె తలనే పొద్దుపొడచెనా. నీవెంట కాంతలందరు(భక్తులు)తిరుగుటలేదా. ఒకసారి నీముఖము తప్పక దీక్షతో చూచిన ఎటువంటిస్త్రీలైనా నీకు వలవరా. నీవు నీ సెలవులువార చిరునవ్వు నవ్వితే ఎటువంటి స్త్రీలకైనా మోవులకొలదిగ పులకలు మొలవవా. నీతో చనవుగ సరసమాడినవేమగువలైనా మనసులు వెన్నవలె కరగరా. నీతో ఏ కొంచము సేపు మాటలాడినా తమకు తామే పరవశలై కౌగిళ్ల నిన్ను చేరుకోవా. నిండు మోహముతో నీ ఒడలు సోకితే స్త్రీలందరు నివ్వెరగు చెందరా. శ్రీవేంకటేశా! అలమేలుమంగను నీవు కూడి-నందులకు ఆమెకు వేడుకలు హెచ్చవా.

ఇది ఈ పాటలోనున్న స్థూలమైనఅర్థము. ఇందు ప్రయో గించిన వెంటవెంట దిరుగుట తప్పక చూచితే వలచుట, సెలవుల చిరునవ్వు నవ్వితే మోవులకొలది పులకలు మొలుచుట, చనవున సరసమాడితే వెన్నవలె మనసులు కరగుట, నీతో ఏపాటి మాటాడి నాను పరవశలై కౌగిళ్ల తమకుతామే తగులుకొనుట, నిండు మోహమున నీమేను సోకితే వివ్వెరగందుట, రతిలో అలమేలుమంగను కూడినచో వేడుకలు హెచ్చుట అను ఈ పదములు కృష్ణపాదరజః పవిత్రములైనగోపికల యోగిమనస్తత్వమునకు, కామినీమనస్తత్వము నకును సమానములు వలచిన వానివెంటవెంట దిరుగుట, కామినీజనులధర్మము. స్వామిని కొలచెడివారు ఆయన వున్నచోటనే పరిభ్రమించుచుండుట యోగిలక్షణము. మొగము దీక్షగా చూచినచో ఆయనకు పరవశమగుట కామినీజనధర్మము. అట్లే స్వామిముఖమును మనసున నింపుకొన్న యోగి ఆయనకు పరవశుడగుట తత్వజ్ఞాని లక్షణము. స్వామి చిరునవ్వు నవ్వితే మనలను స్వామి అనుగ్రహించెకదా అని మనమున బుట్టినఆనందమునకు ప్రతిరూపములైనపులకలు శరీరముపైకన్పట్టుట కామినీధర్మము. మనసున స్వామిని ధ్యానించు

నపుడుఆయన ఒకసారి చిరునవ్వుతో తనను చూచినట్లు అనుభవముగల భక్తునికి, ఆనందము పొంగులు వారి శరీరమున నిడు వెంట్రుక వెట్టుట యోగిధర్మము. అట్టులే స్వామితో చనవున సరసమాడితే ఆయన సరుసన ఉన్నందున మనసు వెన్నవలె కరగుట కామినీధర్మము. సమాధియందు స్వామిఅంగీకరించినట్లు తనకు అనుభవము కలిగిన, అప్పుడు మనసు కరగుట అది యోగిజనధర్మము. కామినులు కాముకులతో ఏకొంచము సేపు మాటలాడినా పరవశలై వానిని నిండుకౌగిట గుచ్చుకొనుట కామినీధర్మము. అట్టులే ధ్యాన సమాధిలో స్వామితో తాము మాటలాడినట్లు భావించినచో ఆ స్వామిని బట్టబయట కౌగలించుకొనుట యోగిజనధర్మము. కామినికి ప్రియునిమేను సోకితే నివ్వెరగువడుట కామినీధర్మము. భక్తుడు స్వామి తనను స్పృశించినట్లు, వెన్ను చరచినట్లు సమాధిలో కనుగొనె నేని అప్పుడు తాను కొయ్యబారుట యోగిజనధర్మము. ఇక్కడ అల మేలుమంగ భక్తబృందమునకంతటికి ప్రతినిధి. ఆమె స్వామితో రతినందినది. ఆమె రతి శారీరకముగా కావచ్చునేమో. భక్తుడు కూడా స్వామితో రతి=నిరతిశయప్రేమ, దానివలన గాఢపరిష్వంగము ఇత్యాదుల ననుభవించుచున్నాడు. కావున ఈపాట భక్తునికి కామినికి కలసమానధర్మములను నిరూపించుపదజాలముతో ఇమిడి యున్నదని నిరూపించితిని.

అన్నమయ్యశృంగారసంకీర్తనలన్నీ పైకి శృంగారతరము లైనా లోపల స్వామిఅనుగ్రహమునకు పాత్రములగుట అనుభక్త-నాయికాధర్మములతో వెల్లివిరియుచున్నవి. ఏ పాటయందుగాని "నన్నేలెను, నిన్నేలెను, ఆపెనుయేలెను" ఇత్యాది అనుగ్రహ పర్యాయములైన రక్షణాత్మకములైన శబ్దములేకాని, పూర్తి శారీరక, సంబంధవాచికములైన శబ్దములు సమాగమసూచకములుగా మన అన్నమయ్య వాఙ్మయములో లేనేలేవు.

ఈసంపుటమునుండి సందిగ్ధపదసమీతును ఆయాపాటల క్రిందనే ఇచ్చుటచేత ఆశీర్షిక ప్రత్యేకతను కోల్పోయినది. పాఠకులు గమనింపగలరు.

తాళ్లపాకకవుల సంగీతసాహిత్యములను లోకమునకంతటికి పణ్యారముగ పంచవలెనను భావము, దానికై రొక్కమెంత ఖర్చైనను వెనుకాడని పట్టుదల, ఆకారముదాల్చిన ఉత్సాహముగా అగపడుచున్న తి. తి. దేవస్థాన పాలకమండలి అధ్యక్షులు శ్రీ వి. కె. డి. వి. సత్యనారాయణరాజు గారికి, వారి సభ్యులకును, మూడు పూవులారుకాయలుగ ఈకార్యమును నడిపించుచూ రూపెత్తిన దీక్షయో అన్నట్లు కవబడు శ్రీ కార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి, ఐ.ఏ.యస్ గారికిని నాకృతజ్ఞతాభినందనలు. ఒకనెలపని ఒకవారములో తీర్చుస్వభావముగల తి. తి. దే. ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ M. విజయకుమారరెడ్డిగారికి, ప్రతిఅంశమునందును తలలోనాలుకగా పనిచేయుచు త్వరత్వరగ ముందుకు నడిపించు స్వభావముగల పౌరసంబంధశాఖాధికారి (P.R.O) శ్రీ R. సూర్యనారాయణమూర్తి, M.A, గారికి, అడుగడుగున మామాటలకు ముందుగనే, తమచేతలు చూపుచు మాకు సాయపడుచున్న 'సప్తగిరి' సంపాదకులు శ్రీ K. సుబ్బారావు M.A గారికిని నాధన్యవాదములు.

దాదాపు 5 ఏండ్లకుపైగా నాకీపరిష్కరణకార్యమునందు అన్నివిధముల సహాయకుడుగా చేయూతనిచ్చుచు, శ్రద్ధావిధేయతలు తననొమ్ములుగా పనిచేయుచున్న చి॥ J. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, M.A కును, అచ్చుపని వీలైనంత నిర్దుష్టముగా కొనసాగించు నేర్పరులగు అచ్చుకూర్పరులకును నా మంగళాశాసనములు.

నాబుద్ధికి తగినంతగా జరిగిన ఈ పరిష్కరణములో గుణ-దోషములను గమనించిన పెద్దలు దోషములు తెలిపినచో పైపై పరిష్కరణములందు మెలకువగలిగి వుండగలమని మనవి.

వాగ్యుద్ధే సోమనాథస్య రంగనాథకవేస్తథా
ప్రత్యర్థినః పరాభూతాః యేన తం నౌమి దేశికమ్॥

ఇట్లు
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
స్పెషలాఫీసరు,
అన్నమాచార్య వాఙ్మయమ్,
తి. తి. దేవస్థానములు.

తిరుపతి,
29-8-84.

శ్రీరస్తు

శ్రీతాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల శృంగార సంకీర్తనలు.

[స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు-నేటి క్రోధిసంవత్సరమందు శ్రీతాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించిన-పదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుఁడు ప్రత్యక్షమైతేను, అది మొదలుగాను శాలి-వాహనశకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు నేటి దుందుభి సంవత్సర ఫాల్గుణ-బహుళ ౧౨ విరుధానకు ౧ తిరువేంగళనాథుని మీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపము చేసిన శృంగారసంకీర్తనలు.]

రేకు:- 1501 మాళవిగౌళ

నీవు మొదలిజాణవు నీకంటే జాణలు వారు
కావరపు నిన్నుఁ జూచి కన్నులఁ నవ్వేరు ॥పల్లవి॥

గుట్టున నెవ్వతెనో కూడవలసి యందరి-
నట్టే పనులు చెప్పి యంపేవు నీవు
నెట్టనఁ గొంద రిందులో నీవలఁపు తామెరిఁగి
చుట్టి చుట్టి నీవద్దనే సుద్దులు చెప్పేరు ॥నీవు॥

---

౧. ఈ శబ్దము 'నిరోధ' 'నిరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గానవచ్చు చున్నది. అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము. అనాఁడు కడపటి దినమని తాత్పర్యము. కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన 'సరియగు' అను నర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును. 'అవధి' అను నర్థములో "ఈ నిరుద్ధమునకుఁ గుశలంబు మాకు" అను తరికొండవెంగ-మాంబగారి ప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది'. సాహిత్య అకాడమీవారి 'విష్ణుపారి జాతము' ౫౫ పుట. నేనీప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు, "నిబుత్తం" అను నరవ పదముగూడ 'నిలుపు' అను నర్థముతో దీనికి సహాయపడుననిరి.

పొద్దువ నెవ్వరింటికో పోవలసి ఇంటివారి
నిద్దురలు వొమ్మనేవు నెమ్మది నీవు
వుద్దండపుకాంత లిది వూహించి తాము దెలిసి
వొద్దికతోఁ బాదములు వొత్తేరు నీకును ॥ నీవు ॥

సందడి నెవ్వతెతోనో సరసమాడవలసి
అందరి వసంతాలాడుమనేవు నీవు
ఇందె శ్రీవేంకటేశ నే నెఱఁగితేఁ గూడితివి
విందుచెప్పి కొందరై తే వేడుకఁగూడేరు ॥ నీవు ॥ 1

గౌళరామక్రియ

ఎడఁగొల్లకత్తె నీకె నేమందును
నడుమఁ జిట్టరికాలు నడపీఁ దాను ॥ పల్లవి ॥

వంచనతో విందుచెప్పి వడి నిన్నుఁ దోడితేఁగా
కంచముపొత్తుకు నీకె గాచుకున్నది
మంచముపై నే నిన్ను మరి కూచుండఁబెట్టితే
లంచము మోవినియ్యా లాఁచీఁ దాను ॥ ఎడఁ ॥

పైకొని నీచేతికి బాగా లొసఁగితేను
ఆకుమడిచియ్యా నీకె అమరినది
చేకొని పవ్వళించఁగఁ జేసి నిన్నాదరించితే
జోకల తాఁ బాదాలొత్తఁ జోటుచేసుకున్నది ॥ ఎడఁ ॥

నేను నీవు కాఁగిటిలో నెయ్యము నలువఁగాను
ఆనించి తనచన్నుల నంటుకున్నది
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొంది నే సేసవెట్టఁగా
కానిమ్మని కంకణము గట్టీఁ దాను ॥ ఎడఁ ॥ 2

వరాళి

సంటున కెంతువిధాలు నడపీఁ దాను
ఇంటచుట్టమైనవాఁడు సారె నేఁచనేఁటికే ॥పల్లవి॥

నాతో మాటలాడి ఇట్టే ననుపు సేసినవాఁడు
యేతుల నెవ్వతెఇంటి కేఁగఁగనేలే
చేతికి లోనైనవాఁడు సేవగొనుఁగాక తాను
కాతరానఁ బరాకులుగాఁ దనకేఁటికే ॥సంటు॥

నామోము చూచి నేఁడు నవ్వులు నవ్వినవాఁడు
వేమారు విన్నపాలు వినఁగనేలే
కామించి నావద్దికి గక్కన వచ్చినవాఁడు
చేముట్టి సంగడివారిఁ జెనకఁగనేఁటికే ॥సంటు॥

గట్టిగా నన్నుఁ గాఁగిటఁ గలసినయట్టివాఁడు
అట్టుసేసి యొకతె కాఅడి గానేలే
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నన్ను మన్నించె
గుట్టుతోడ నేమిటికిఁ గొంక నీఁగ నేఁటికే ॥సంటు॥ 8

దేసాళం

అప్పుడు పరాకై వుండె నది యెఱఁగవు నీవు
ఇప్పు డాకె గనుఁగొని యేమనునో ఇఁకను ॥పల్లవి॥

కప్పురపువసంతము కలికి నీపై నాడఁగా
డప్పిదేర నక్కడిబడలిక వాసె
కొప్పు ముడుచుకో ఇఁకఁ గొనగొంగు చెరువులో
చొప్పు లావె గంటేను సూడువట్టీ నిన్నును ॥అప్పు॥

గక్కున నీవు రాఁగానే కాంత పన్నీరు చల్లఁగా
చెక్కుచెమటెల్లా జారె నేదలు దేరె
చక్కఁదిద్దుకో నామము చందన మేఁదుకో
వెక్కసా లివెల్లాఁ గంటే వెంగెమాడీ నిన్నును ॥ అప్పు ॥

దగ్గర నీవు చూచుండేతరి పూవుల వేయఁగా
సిగ్గు యెంత దేరె కాఁకలు మానె
యెగ్గులేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
సిగ్గరి యాపె గంటేను చిమ్మిరేఁచీ నిన్నును ॥ అప్పు ॥ 4

అహిరి

ఇద్దరుఁ గదిసినారు యెదురుబడి నున్నారు
పొద్దువొద్దునకు మిమ్ము బోదించవలెనె ॥ పల్లవి ॥

పిలిచీ నూఁకొనరాదా ప్రియుఁడాలు నిన్నునిట్టె
తలయెత్తి చూడరాదా దండ నున్నది
బలిమిఁ బెనఁగరాదా పంతముతో నెరపీని
చెలులముగన నేము చెప్పకుండరాదు ॥ ఇద్ద ॥

నవ్వీ మారు నవ్వరాదా నలినాక్షి నిన్నుఁజూచి
జవ్వన మంటఁగరాదా సమ్మతించీని
పువ్వుల వేయఁగరాదా పొంచి సరస మాడీని
ఇవ్వల నేమిటు మిమ్ము యెచ్చరించఁదగును ॥ ఇద్ద ॥

కాఁగిఁ బెండ్లాడరాదా గక్కనఁ జానుపుమీఁద
తలఁపు చేకొనరాదా తమకించీని
యెలమి శ్రీవేంకటేశు డింతి నిట్టె యేలితివి
చెలి నొడఁగూర్చి మిమ్ము లాలించే మేఁకను ॥ ఇద్ద ॥ 5

బౌళి

నలినాక్షులకెల్లాను నవ్వు వచ్చీని
వెలుచునరసములఁ బెడరేఁచ కిపుడు ॥పల్లవి॥

కలకలనగవులు కాఁతాళపుతగవులు
సలిపే వందరితోను సారెసారెకు
తెలిసెను నీజాడలు తేటతెల్లమిగాను
పలుకుల నిఁక నేమిఁ బచారించ కిపుడు ॥నలి॥

మంతనపుఁబ్రియములు మాటలలో నయములు
ింతలుగా నెరపేవు వీదులనెల్లా
దొంతులై నిలిచె నవె తొల్లె నీనేరుపులు
సంతలఁ బెట్టి యమ్మకు చాలుఁజాలు నిపుడు

జవ్వనపుమదములు సమరతి-ముదములు
నివ్వటిల్లఁ జూపేవు నెమ్మది నీడ
ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
రవ్వలాయ వేపు పేఁడఁబెట్ట కిపుడు ॥నలి॥ 6

రేకు 1502 పాడి

ఏమి చెప్పినాఁ జేసేను యెగ్గా నాకు
వేమారు నెంతచేసినా వెంగెమా నాకు ॥పల్లవి॥

చేరి నన్ను వేఁడుకొని చెక్కు నొక్కరాఁగాను
సారెసారెఁ బెనఁగఁగ చలమా నాకు
గారవించి నీవు నన్నుఁ గతలు చెప్పుమనఁగా
వూరకే వుండఁగ నీతో వొరటా నాకు ॥ఏమి॥

అగపడి మంచిమాటలాడఁగానే వేగిరించి
మొగసక్కెలాడ నీతో యెమ్మెలా నాకు
నగుతా నీవు నన్ను నమ్మించి బాస లియ్యఁగా
పగటులు పచరించ పంతమా నాకు ॥ఏమి॥

పోదిసేసి విడెమిచ్చి పొందు నీవు నడపఁగా
కాదు గూడదన నీతో గర్వమా నాకు
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
సాదించ నీతోడ రాజసమా నాకు ॥ఏమి॥ 7

సామవరాళి

ఎందాఁకా మూసిమంతనా లేల సేసేవు
పందెగాఁడవై వీకే పడితలించరాదా ॥పల్లవి॥

అంకెల నీవద్ద నుండి యాపె యాడేమాటలెల్లా
వంకలొత్తి చక్కదిద్దవలెనా నీవు
పొంకముగా నేరకుంటే పూనుక నీవే వచ్చి
తెంకి నుండి మాతోను దీకొనఁగరాదా ॥ఎందాఁ॥

చుట్టిచుట్టి యాపె నాతో జూజాలాడి యోడఁగాను
రట్టుగా నెత్తులు చెప్ప ఇట్టె వలెనా
నెట్టన నీ కంతేసి నెఁ(నెం?)తెరివి గలితేను
పట్టి నీవె సారెలు పన్నుకొనరాదా ॥ఎందాఁ॥

ముంచి నాకాపె చెల్లెలై మొక్కనేరక వుండఁగా
వంచనఁ జేతులు కూడ వంచేవు నీవు
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నీవు
ంచి యాపె యుండితే నీకు మొక్కించుకోరాదా ॥ఎందాఁ॥ 8

శంకరాభరణం

చెప్పఁగనేఁటికి సేసినమే లిఁక
చొప్పుగ నీవే చూచుకొనేవు ॥పల్లవి॥

కన్నియ మాఁటల కసరఁగనోపక
సన్నలనే నిను జరసీని
అన్నిట ప్రౌఢవయసుదయితేఁగా
మొన్నటిసేఁతకు మొగమోడీనా ॥చెప్పఁ॥

బాలకి నీతో పంతము నెఱపక
వాడిక చూపుల వడి సొలసీ
యీలాగున నీయీడుదిరైతే
నాలితనమున వెనకతీసీనా ॥చెప్పఁ॥

జవ్వని బొమ్మల జంకించనోపక
యివ్వల నిన్నిపు డెనసె నిదె
చివ్వన వింతది శ్రీవేంకటేశ్వర
రవ్వలు సేయక రతిఁ గొఁకీనా ॥చెప్పఁ॥ 9

సామంతం

ఏమి సేయవచ్చునయ్యా యిల్లాండ్ల కివియేల
వేమారు నిటువంటివే వేడుకాయ నీకును ॥పల్లవి॥

తెలియుచు నింతి నీతో కిమ్ముల సారె నాడేటి-
పెలుచుమాటలు నీకుఁ బ్రియమాయను
బలిమిఁ బెనఁగి నీతోఁ బై కొన్న సరసముల-
చలపాదితనములు చవులాయను ॥ఏమి॥

కేరుచు వాపె నేఁడు కెలన నవ్వులు నవ్వె
ఆరజములే నీకు ననువాయను
చేరి చేరి యప్పటిని చేతిమీఁదఁ జేయివేసి
బీరపుపందెములే ప్రియమాయను ॥ఏమి॥

కందువఁ గాఁగిటఁ గూడి కమ్మటి నాకెకు నీకు
సందడిఁ బచ్చిసేఁతలే సాజమాయను
ఇందరిలోఁ శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
విందులు మోవితేనెలు వీడుదోడ్లాయను ॥ఏమి॥ 10

మాళవిగౌళ

నెమ్మది నుండవయ్యా నీకు నంతా సంతోసమే
సమ్మతించకుండరాదు సవతుల కిఁకను ॥పల్లవి॥

ముప్పిరిగొనఁగ నీవు మోహించిన కామినులు
చప్పనిమాట లాడినా చవిపుట్టును
యెప్పుడు నీకొలువున నెడయకుండేవారు
తప్పులెంచి కొసరినాఁ దమి రేఁగును ॥నెమ్మ॥

కోరి వేఁడి నీవుదెచ్చుకొనినసతులు నిన్ను
చేరి యేసేఁత సేసినాఁ జిత్తమువచ్చు
మేరమీరి నీచనవు మెరసినయట్టివారు
బీరము లెంతచూపినాఁ బ్రియములై తోఁచును ॥నెమ్మ॥

మంతనాన నీ వెప్పుడు [illegible]ంచే కాంతలు
పంతా లెంతనెరపినా బాఁతియై యుండు
ఇంతలోన శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
[illegible] రెట్టునవ్వినా వేడుక [illegible] ॥నెమ్మ॥ 11

వాడి

బహుపరాకులు నీకు పనులెన్నైనాఁ గలవు
తహతహాలెల్లా మాని తలఁచుకో పొందులు ॥పల్లవి॥

కప్పుర మాపె యంపఁగాఁ గానుకిచ్చి పొడగంటి-
నిప్పుడు నావిన్నపాన కేమంటివి
ముప్పిరిగొని వున్నారు ముందర నావంటివారు
తప్పక నామోము చూచి తలఁచుకో పొందులు ॥బహు॥

చెంది యాపెలేకలు నీచేతికి నే నియ్యఁగా నీ-
వందుకొన్నందుకు నడియాల మేది
యెందరైనా వచ్చి చెలు లింతకతొల్లె వున్నారు
[1]దండిగా(దండడి?) నారాకెతిఁగి తలఁచుకో పొందులు ॥బహు॥

వెచ్చెలి పిలువుమనె నిన్ను శ్రీవేంకటేశ నే-
వచ్చినపనికి నీవు వచ్చేదెపుడు
రచ్చ నిందరు నున్నారు రతి కింతలో వచ్చి
తచ్చి యాకెఁ గూడితివి తలఁచుకో పొందులు ॥బహు॥ 12

రేకు 1508 సామంతం

చూచుకో ముందటిపని మాటిదప్పకుండాను
యేచి యీకెగుణమెద్దో యెఱఁగముసుమ్మీ ॥పల్లవి॥

నమ్మికిచ్చి యాపెఁదెచ్చి నామొగము చూచి నీవు
కమ్మటి లోఁగుచు నిచ్చకము సేసేవు
దిమ్మరిమాటల యాపె దిక్కుల నీసుద్ది వింటే
యెమ్మెల నేమిసేసునో యెఱఁగముసుమ్మీ ॥చూచు॥

1. ప్రాసభంగము.

పానుపుపై నాకెఁ బెట్టి పక్కనఁ దెరవేసి
పూని నే రాఁగా నాతో బొందు నేసేవు
నానాబుద్ధులెరిఁగినవానికి యీపె ఇందుకుఁగా
యీ(యే?)నెపాన సాదించునో యెఱఁగముసుమ్మీ ॥చూచు॥

వొద్దికతో నాపెఁ గూడి వొడివట్టి నేఁ దియ్యఁగా
బుద్ధిచెప్పి నన్ను నేలి బుజ్జగించేవు
అద్దిరా శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
ఇద్దెస నెట్టొరసునో యెఱఁగము సుమ్మీ ॥చూచు॥ 13

ఆహిర

ఇప్పటికోపము మీకిట్టె వుండీనా
వొప్పుగా నాతఁడు నీవు నొక్కటే కాదటవే ॥పల్లవి॥

గుట్టుతోడ నీ విభుఁడు కొంగువట్టి తీసితేను
పెట్టరానివొట్టులేల పెట్టేవే నీవు
చుట్టమై తనముచ్చట సుద్దులు నీకుఁ జెప్పితే
వట్టితప్పులెల్లా వేసి వాదింతురటవే ॥ఇప్ప॥

పాయలేక యీతఁడు నీపై బత్తిసేసితేను
చేయరానిచేఁత వేల సేసేవే నీవు
నీయెడకు జాఁతిపడి నెయ్యములు చూపితేను
చాయలా సన్నలాఁజూచి చండిసేతురటవే ॥ఇప్ప॥

ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నిన్నుఁ గూడితేను
నవ్వరాని నవ్వులేల నవ్వేవే నీవు
పువ్వులదండలు నీ కొప్పునఁ గడుఁజుట్టితేను
రవ్వగా నాతనినిన్ను నవ్వుదురటవే ॥ఇప్ప॥ 14

పాడి

ఏల కొత్తలు సేసేవు ఇప్పుడే నాతో
మేలుతోడిదానవౌత మిక్కిలి నెఱఁగవా ॥పల్లవి॥

కమచూపులనే చూచి కాఁక లెంత చేసేవు
తనువు చూపి యెంత నమ్మించేవు
మనసులు సోదించి మర్మమేల వెదకేవు
యెనసి మోహించిన దెరఁగవా నీవు ॥ఏల॥

తరితీపులనుఁ బెట్టి తమకమేల రేఁచేవు
పొరుగున నుండి యేమి పొద్దువుచ్చేవు
సరసములే యాడి చవులెంత మరపేవు
ఇరవైనదానవౌత యెరఁగవా నీవు ॥ఏల॥

ఆసలనే చిక్కించి ఆయము లేఁటి కంటేవు
సేసవెట్టి నీపెట్టు సిగ్గుదేర్చేవు
వాసితో నన్నేలితివి వరుస శ్రీవేంకటేశ
యీసరి నలమేల్మంగ నెఱఁగవా నీవు ॥ఏల॥ 15

వేళావళి

ఎఱఁగనట్టున్నాఁడవు యేల దాఁచేవు పొందులు
మఱఁగున నింతి నిచ్చె మన్నించరాదా ॥పల్లవి॥

చిటికిమాటికి నాపె సిగ్గులువడీ నీతో
గాటమైన నీరేవులు గాఁబోలును
మాటిదప్పకుండా నిన్నే చూచీ నప్పటి నాపె
బాటగాఁ దమకమెల్లాఁ బైకొనఁగఁబోలును ॥ఎఱఁ॥

నానఁబెట్టి ముసిముసినవ్వులు నవ్వీ నాపె
కానీలే నీయెరుకది గాఁబోలును
అనుకొని నీమాటలే ఆలకించి వినీ నాపె
వూని తన ఆసలెల్లా వుప్పొంగఁబోలును ॥ఎఱఁ॥

అంది నీవురముమీఁద నటు నెలకొనె నాపె
కందువ నలమేల్మంగ గాఁబోలును
ఇందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
అందాలు చేసీఁ దాను అరుదుగాఁబోలును ॥ఎఱఁ॥ 16

ముఖారి

కంటిమిగా యీ వేడుకలు నే మెల్లాను
నంటున మీకెటువంటినసుఁపులో ఇపుడు ॥పల్లవి॥

యెనసి యాకె నీవు నిద్దరు నుండఁగఁ జూచి
మనసొక్కటాయ నేఁడు మాకెల్లాను
మునుపటివలెఁ గాదు మొగముఁలఁ గళలుబ్బె
వనితకు నీకు నెటువంటిసంతోసములో ॥కంటి॥

అలుకలుదేరి మేలమాడఁగా మిమ్మిటు చూచి
నెలవుల నవ్వు వచ్చెఁ జెలుల కెల్లా
చలముల మీవొట్లసడి వాసె సిగ్గుదేరె
తలపోఁత లెట్టువలెఁ దాను [illegible] లాయనో ॥కంటి॥

వరుసతో రతి చేసి వచ్చి మీరాక చూచి
అనుదాయ సతుల కందరికిని
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
[illegible] లెట్టివో ॥కంటి॥ 17

ధన్నాసి

ఆసపడి వాసులెంచ నది యేఁటికే
పాసివుండలేనివాఁడు పదరఁగనేఁటికే ॥పల్లవి॥

తప్పక చూచినవాఁడు దండకు రావలెఁగాక
చిప్పిలఁ గలలోనే సిగ్గులేఁటికే
కొప్పు దువ్వినవాఁడు యిక్కువ లంటవలెఁగాక
దప్పిదేరేమోవితోడ తలవంచనేఁటికే ॥ఆస॥

మేలమాడినవాఁడు కామించి కూడవలెఁగాక
యీలాగు సెలవినవ్వు లిపుడేఁటికే
కాలుదొక్కినవాఁ డిట్టె కరఁగించవలెఁగాక
ఆలిమితో సారెసారెఁ దలపోఁత లేఁటికే ॥ఆస॥

చేరి పెండ్లాడినవాఁడు చెనకఁగవలెఁగాక
ఆరీతి కాఁకల వలయఁగనేఁటికే
వూరకె శ్రీవేంకటేశుఁ డొద్దికతో నన్నుఁ గూడె
తారసిలె వలపులు తడఁబాటులేఁటికే ॥ఆస॥ 18

రేకు 1504 ముఖారి

రమణుఁడు మమ్మేల రవ్వసేసీనే
సముకాన నుండితేనే చవిపుట్టీనా ॥పల్లవి॥

బలిమిసేసి యెంత పలుమారు నవ్వినాను
వలపు గలంతేకాక వచ్చేదేమి
చలపట్టి యెన్నెసిసరసము లాడినాను
పిలుపని పేరటము ప్రియములయ్యీనా ॥రమ॥

తలిగొని యెంత మొక్కి తమితోడఁ బెనఁగినా
యితవు కొలఁదేకాక యెక్కుడున్నదా
మతిలెక్క నెన్నేసికానుకలు చేతికిచ్చినా
అతిరాజసమె కాక అంకెకు వచ్చీనా ॥ రమ ॥

వేడుకతో నొడివట్టి వేమారుఁ దీసినాను
వాడికగలట్టె కాక వసమయ్యీనా
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నింతలోనె నన్ను
వీడనిపొందులు మరి వెగటయ్యీనా ॥ రమ ॥ 19

హిందోళవసంతం

వెరగంది వున్నదాన విభు నేమీ ననలేక
చురచురఁ బంతాలాడీ చోద్యమయ్యీనే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులఁ జెమట గారె సిగ్గులు మోమునఁ దేరె
యెక్కడిమాటలు పతి నేమనేనే
పక్కులు గట్టెను మోవి పైకొనెఁ గన్నులఁ గావి
తక్కక నాతో నీఁక తా నేమనీనే ॥ వెర ॥

నెఱికొప్పు వదలె నిట్టూర్పులు పొదలె
వొఱఁగి యుండియుఁ దను నేమనేనే
తఱచాయ నలపులు తలిగొనె వలపులు
తఱివచ్చె రతులకు తా నేమనీనే ॥ వెర ॥

సెలవినవ్వులు మించె చిత్తము చెంగలించె
యెలమి శ్రీవేంకటేశు నేమనేనే
నలిరేఁగి పందెమాడె నన్నుఁ గాఁగిటఁ గూడె
తలఁగరా దిఁక నెందూ తా నేమనీనే ॥ వెర ॥ 20

పాడి

చిత్తమెఱఁగి సేవలు సేయుటగాక
హత్తి నీతోడఁ బెనఁగి అలయించఁదగవా ॥పల్లవి॥

యెంతచనవరినైనా యింతి నింతే నీకు నేను
చెంత నీమోవి యెంగిలిసేయవచ్చునా
వింతసతు లెఱుఁగక వెక్కసానఁ బైకొనినా
పంతమాడి ఇందరిలోఁ ఐచ్చిసేయఁదగవా ॥చిత్త॥

నీవెంత మన్నించినా నేనూడిగపుదాననే
వేవేలైనాఁ గాలు నీపై వేయవచ్చునా
కావరించి నిన్ను జారకామిను లెట్టుచేసినా
యీవిధాన మాకునెల్లా నెమ్మె చూపఁదగవా ॥చిత్త॥

అక్కున నెంత వుండినా అలమేలుమంగ నేను
వుక్కువంటిచన్నుల నినొత్తవచ్చునా
యెక్కడివారు నీకున్నా యేలితివి నన్ను నేఁడు
గక్కున శ్రీ వేంకటేశ కడుమీరఁదగవా ॥చిత్త॥ 21

లలిత

ఇంత వెలపేల నియిచ్చరాజవు
పంతము మెరసి నిన్నుఁ బంగించమా ॥పల్లవి॥

చేసినచేఁతలు నీకు చెల్లవలెనని వట్టి—
బాసలు సేయకుమీ పలుమారును
సేసవెట్టితివి తొల్లె చేకొంటివి నీవారము
యేసుద్దులు గలిగినా యెగ్గు లెంచేమా ॥ఇంత॥

మనసున నీ పనులు మఱవవలసి నాకు
వినయాలు సేయకుమీ వెల్లవిరిగా
వొనరఁ నేఁ జిన్ననాటనుండి నీ కిచ్చకురాల
నినుఁ జూచి చూచి నేరము లెంచేనా ॥ఇంత॥

సురతములో నిన్నక్కడిచొప్పు లెత్తకుండాను
పరవశ జేయకుమీ పక్కన నన్ను
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
గరిమ నన్నేలితివి కాకు సేనేమా ॥ఇంత॥ 22

భైరవి

నీవైనా విన్నపించవే నిష్ఠూరము గాకుండాను
తావుకొన్న మొగమోట తఱచు నా కిపుడు ॥పల్లవి॥

చెప్పఁజాలఁగాక తాను సిగ్గువడీనంటాను
అప్పటనుండి నందరు నాడేమాటలు
తప్పనిబొంకనియట్టిదంటవైయు తానున్నాఁడు
వొప్పుగ నే చెనగంది వుందాననే యిపుడు ॥నీవై॥

మందలించఁజాలఁగాక మనసు నొచ్చీనంటాను
గొందిసంది తనమేనిగురుతులెల్లా
చందాలు సేసుక ఇట్టె సాదువలె నున్నాఁడు
అందుకే నే నవ్వి నవ్వి యలసితి నిపుడు ॥నీవై॥

యెచ్చరించఁజాలఁగాక ఇంతలో లోఁగీనంటా
రచ్చలకెక్కినతనరవులెల్లాను
అచ్చపు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగక నేను
మచ్చికతోఁ దన్నుఁ గూడి మరిగితి నిపుడు ॥నీవై॥ 23

గౌళ

ఇంక నేడసుద్ది నీవు యెవ్వరికి లోనయ్యేవు
సంకెవిడిచినమీఁద సంగతౌనా దూరను ॥పల్లవి॥

చక్కఁదనములు చూపి జాణతనములె యాడి
చిక్కించుకొనెఁగా నిన్ను చిత్తిణి యాపె
ఇక్కువ లంటి నిన్ను నెవ్వరు తమిరేఁచినా
కక్కసమై వుండుఁగాక కరఁగీనా మనసు ॥ఇంక॥

మోవితేనెలు కురిసి ముసిముసినవ్వు నవ్వి
కైవసము చేసుకొనెఁగా నిన్నాపె
భావించి యెవ్వతెకైనాఁ బనికివచ్చేవా నేఁడు
నీవోజ నిలుచుఁగాక నేర్పులు వచ్చీనా ॥ఇంక॥

పూడిగాలెల్లఁ జేసి పూరకే చన్నుల నొత్తి
కూడెఁగా శ్రీవేంకటేశ కోరి నిన్నాపె
యీడ నలమేలుమంగనయిననన్ను నేలితివి
వెనుకై వుందువుగాక వింతగాఁ జూచేవా ॥ఇంక॥ 24

రేకు 1505 ఆహిరి

మాటలైనా నాడరాదా మనసిచ్చి
చోటిచ్చి పిలువరాదా చుట్టమైనవాఁడవు ॥పల్లవి॥

తలితో నీ వింతలోనే తలవంచుకుండనేల
తెలివ నీకు మొక్కి దీవింఁరాదా
యెఱుఁగునో నీమర్మము లేమైనా నీకె తొల్లి
వెలివనేఁటికి నీవు వేడుకకాఁడవు ॥మాట

వింతవా రున్నారంటా వేడుక దాఁచఁగనేల
ఇంతి బత్తిసేసీఁ జనవియ్యఁగరాదా
చెంతనుండి ఇప్పుడే సిగ్గయ్యీనో నీకేమైనా
చింతించనేఁటికి సిరిగలవాఁడవు ॥మాట॥

తలపోసి లోలోనే తమక మణఁపనేల
చెవియ పందెమువేసీఁ జెయ్యొగ్గరాదా
అలవేలుమంగ నేను అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
కలసితి గుట్టేఁటికి కతకారివాఁడవు ॥మాట॥ 25

బౌళి

ఏఁటికి వెరగువడే వెఱఁగని వానివలె
చాటిచెప్పి సణఁగులు చల్లనా నేను ॥పల్లవి॥

మంతనాన మీరిద్దరు మాటలాడుకొనఁగాను
వింతలుగా వీనులార విననా నేను
యింత సేసితినిసుమ్మీ ఇఁక లేదనకుమని
చెంతనుండి నీకెఱఁగఁజెప్పనా నేను ॥ఏఁటి॥

ఔనసి నీవో నాకె ఇట్టె కాఁగిలించుకోఁగా
వనవులు(ల?)మిమ్ముఁ జూచి నవ్వనా నేను
కనుఁగొంటిఁజుమ్మీ మీతగవు మఱవకుమని
వొనర నీచెక్కు నొక్కనా నేను ॥ఏఁటి॥

వోవరిలో మోవితేనె లోకరొక రిచ్చుకోఁగా
మీవద్దనే కూచుండి మెచ్చనా నేను
శ్రీవేంకటేశుఁడవు జిగి నలమేల్మంగను
చేవదేరఁ గూడి సేవసేయనా నేను ॥ఏఁటి॥ 26

వరాళి

నా మొగము చూచి యెంత నగుతా సిగ్గువడేవు
    కామించినవాని నిన్ను కాకుసేసేనా ॥పల్లవి॥

పెక్కుసతులను నీవు పెండ్లాడి వచ్చితివంటా
    వెక్కసాన నిన్నుఁ గడు వెంగెమాడేనా
    చిక్కించుక వారు నిన్నుఁ జెలరేఁగి తిట్టిరంటా
    అక్కడా నిక్కడా నిన్ను నాడుకొనేనా ॥నామొ॥

పాడవారితోడ నీవు వసంతాలాడేవంటా
    జాడ గాదని నిన్ను సాదించేనా
    వాడిక నాసందడిలో వారికాళ్లు దాఁకెనంటా
    యీడ నిన్ను గేలిసేసి యెత్తిపెట్టేనా ॥నామొ॥

కన్నవారినెల్లా నీవు కాఁగిటఁ గూడితివంటా
    సన్నలా దాయలా నిన్ను జంకించేనా
    అన్నిటా నలమేల్మంగ నైననన్ను నేలితివి
    చెన్నుగా శ్రీవేంకటేశ సిగ్గువడిచేనా ॥నామొ॥ 27

గుజ్జరి

కోపగించి పతినేల కొసరేరే చెలులాల
    మాపుదాఁకా సొలసినా మతి గరఁగీనా ॥పల్లవి॥

నగుతా నేమాడినాను నమ్మికలై తోఁచుఁగాక
    మొగసక్కెలాడితేను ఇయ్యకోలౌనా
    తగులము గలిగితే తలఁపు గలుగుఁగాక
    మొగము చూడకుండితే మోహ మేడుండునే ॥కోప॥

సరవితోఁ బిలిచితే సమ్మతించవచ్చుఁగాక
బిరుదున గద్దించితే ప్రియమయ్యీనా
సరిమేను సోఁకితేను చవులెల్లాఁ బుట్టుఁగాక
విరసాన వీఁగితేను వేడుకేడ నుండునే ॥కోప॥

ననుపై నడచితేను నాఁటుఁగాక మోహము
కొనగొన నుండితేను కూటమబ్బీనా
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁడే నలమేలుమంగను
ననుఁ గూడె నలుక మానక యేల వుండునే ॥కోప॥ 28

రామక్రియ

ఇన్నాళ్లవలెఁ గాదు ఇటు నీవుండేలాగు
అన్నిటా నీకు నతఁడే అసమిచ్చీనా ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగి చెలరేఁగి చిరునవ్వులు నవ్వేవు
మలసి నిన్నతఁ డట్టె మన్నించెనా
కళదేరి నీమోము గర్వము నీకెక్కుడాయ
అలరి యీపెద్దరిక మాతఁడే వొసగెనా ॥ఇన్నా॥

ఆలాపించి ఆలాపించి అట్టె పాటలు వాడేవు
లాలించాతఁడు నీతో మేలము లాడెనా
రాలీఁ గొప్పున విరులు రాఁపుకత్తెవైతివి
బాలే యీమురిపెము లాతఁడే నేరిపెనా ॥ఇన్నా॥

పవళించి పవళించి పానుపుపై నలసేవు
కవగూడెనా శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
ఇవల నలమేల్మంగ నిటు తా నన్నేలినాఁడు
అవసరించేవు నీకు నాతఁడే రమణుఁడా ॥ఇన్నా॥ 29

భైరవి

నగుతా నీయిచ్చకొద్ది నడతుఁగాక
యెగసక్కెముగా నీతో యీసడించేనా ॥పల్లవి॥

తలఁచుకో బాసలని తగవు నడపుమని
పలుమారు నీతోను పచారించేనా
పలుకు నమ్మితినని పాసితే దోసమని
సొలసి యెక్కుతెవలె సోఁకనాడేనా ॥నగు॥

చిన్నదాన నేనని చెలులు దూరుదురని
కన్నచోటుల నే కరకరిఁ బెట్టేనా
నిన్ను నీవెంచుకొమ్మని నెపమేది లేదని
విన్నపాలు సేసి నిన్ను వేసరించేనా ॥నగు॥

కూడితివి నీవని కూరిమి చుట్టమనని
యీడా నాడా నేతులు నే నిటు చూపేనా
తోడనే శ్రీవేంకటేశ దొరయ నన్నేలితివి
వాడికె కిచ్చె రాఁగా వలదనేనా ॥నగు॥ 80

రేకు 1506 సామంతం

నీకేలే వెఱపు నేఁడు సవతులఁ జూచి
కైకొని కన్నవారిదే కంటి గురుమగాదా ॥పల్లవి॥

నిలుచున్నాఁ డదివో నీయెదుట రమణుఁడు
పిలిచి పీఁటవెట్టవే ప్రియురాలవు
తొలుతనే యాతఁడు పొత్తులమగఁడైతే నేమి
[illegible] వారిదే కలపింతేకాక ॥నీకే

మాటలాడీ నదివో మనసిచ్చి అతఁడు
పాటించి వూఁకొనవే పలుమారును
కూటమికి తావచ్చి గుట్టున నుంటే నేమే
వాటమైనచోటికి వచ్చుఁగదే నీకు ॥నీకే॥

చేరవచ్చె నదివో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
గారవించి కాఁగిటఁ గలయఁగదే
వారకపురతిఁ బరవశ మీఁదైతే నేమే
తారుకాణయినచోట తమిరేఁచుఁగదవే ॥నీకే॥ 31

మాళవిగౌళ

తప్పక యేమి చూచేవు తగ నాదిక్కు
యెప్పుడును నీవోజలేల మానే విపుడు ॥పల్లవి॥

ఆకె నీవు నేకతాన వాడుకొన్నమాటలెల్లా
మాకుఁ జెప్పేవా నీవు మాపుదాఁకాను
మైకొని నాకాతరాన మఱచి నే నడిగితే
యీకడ నమరఁజెప్ప కేల మానే విపుడు ॥తప్ప॥

సిగ్గుదేరి రతివేళఁ జేసుకొన్న మీచేఁతలు
తగ్గి దాఁచుకొనక ఇంతటఁ జూపేవా
వెగ్గళించి తమకాన వెరవక సోదించితి
యెగ్గులేకొడఁబఱచ కేల మానే విపుడు ॥తప్ప॥

కలసినప్పటి మీలోఁగలిగినవేడుకలు
నలిరేఁగి నేరిపేవా నన్నేలితివి
మెలఁగి శ్రీవేంకటేశ చిక్కిలి నిన్నొరసితి
యెలమి సమ్మతిసేయ కేల మానే విపుడు ॥తప్ప॥ 32

వరాళి

నెమ్మది నిచ్చలాడ నేఁడు గళిగితివిగాక
   నమ్మిక నా కియ్యఁగా నన్నల మాన్పవలదా ॥పల్లవి॥

పొంతనే యాతనికిఁగా పూనుక వచ్చేవు నీవు
   యెంత బత్తిగలదాన వేమిచెప్పేదే
   వింతగా నన్నుఁ బెండ్లాడి వెసఁ దెచ్చుకొనె నాఁడు
   మంతనాన వద్దనక మరి యెందు వోతివే ॥నెమ్మ॥

పాడితోడ నాతనిపలుకు చెల్లఁబెట్టేవు
   యేడ నేరుచుకొంటివే నీ వీసుద్దులు
   తోడివారిలో నన్ను దొరకత్తెఁ జేసేవేళ
   అడ వచ్చి బుద్ధిచెప్పి అడ్డగించవలదా ॥నెమ్మ॥

వొక్కటై (శ్రీ)వేంకటేశునొద్దఁ గాచుకుండానవు
   యెక్కడే నీయానోద మిందరిలోనా
   గక్కన నన్నేలినాఁడు కాఁపురము సేయఁగాను
   తొక్కవై తివి పాదము తోడఁబడ నీవు ॥నెమ్మ॥ 88

కాంబోది

ఇంక నేడనుద్దులు యెవ్వరు నేమిచెప్పేరు
   వంకలొత్తి మూడఁబొచ్చి వాత వెళ్లివత్తునే ॥పల్లవి॥

వొల్లనే వద్దఁ గూచుండి వొనగూడ మాటలాడి
   బల్లిదురాలవై తివే పతియెదుటను
   అల్లన నీవు గోరినట్టాతఁడు నీసొమ్మాయ
   చెల్లునే ఇంతటా నీకుఁ జేసినట్టేల్లాను ॥ఇంక॥

మచ్చికఁ బాదములొత్తి మంచముమీఁదట నెక్కి
అచ్చమై యాతనికి నిల్లాలవైతివే
కచ్చుపెట్టి యాతఁడు నీకై వశమైవున్నవాఁడు
అచ్చివచ్చునే నీకు నాతనిపై వలపు ॥ఇంత॥

వీడెమిచ్చి తమిరేఁచి వెలయఁగఁ దెరవేసి
తోడనే కాఁగిటఁ గూడి దొరవైతివే
వోడక శ్రీవేంకటేశుఁ డొద్దికై నిన్నుఁ గూడఁగ
యీడేరితి వౌదువు నన్నితఁడే యెఱఁగదే ॥ఇంత॥ 34

శ్రీరాగం

అందరిలో నీవు నన్ను నాసకొలిపేవుగాక
పొందు నీకే కలిగితే భోగించవా ॥పల్లవి॥

చిత్తము రా నీసేవ సేయఁగలఁగాక నీకు
బత్తి గొట్టానఁ బెట్టేనా పలుమారును
వత్తునంటాఁ జెప్పేంపేవు వారివీరిచేత నేఁడు
వొత్తి నే నంతక తొల్లి వొద్దంటినా ॥అంద॥

సముకాన నుండి సరసము లాడఁగలఁగాక
తమకము రేఁచేవా తగిలి నీకు
చెమటలు గారఁగాను చేతులు చాఁచేవు నీవు
అమరఁ గాఁగిలించఁగా నౌఁగాదనేనా ॥అంద॥

ననుపు సేసుక నీతో నవ్వు నవ్వఁగలఁగాక
పెనఁగి గుణము చక్కఁబెట్టేనా నేను
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలోనే నన్ను
వొనర కెన్నఁడైనా వొడ్డుకొంటినా ॥అంద॥ 35

కన్నడగౌళ

ఏమనఁగవచ్చు నిఁక నింతా నీమహిమలే
ఆముకొన్నవలపు నీ కచ్చివచ్చెఁగా ||పల్లవి||

అలరి యాకెకు నెంత ఆసవెట్టితివో నీవు
సెలవుల నవ్వుకొంటాఁ జెలరేఁగీని
నలువంక చనవెల్లా నాకె కలదని వుంటి
కలిగెఁగా నీపె నొకతె నీకు నిపుడు ||ఏమ||

మట్టుమీర మరీ నెంత మన్నించితివో నీవు
పట్టెమంచ మెక్కుకొని పాయకున్నది
తొట్టినగర్వము లాడ దొరనై నే నుండానను
వెట్టనఁ జానూఁ గొంత నేర్చెఁగా యీపనులు ||ఏమ||

అంది శ్రీవేంకటేశ్వర ఆకె నెట్టు గూడితివో
చిందుఁజెమటల జెలి సిగ్గువడీని
కందువ నిన్నుఁ బెండ్లాడి కైకొంటి సిరులెల్లా
విందువలె తా వచ్చెఁగా వినోదముగాను ||ఏమ|| 86

రేకు 1507 సౌరాష్ట్రం

ఆకె యెటువంటిది నా కానతీవయ్యా
చేకొని యిద్దరిఁ బెండ్లిసేసే [1]నిన్నిపుడు ||పల్లవి||

పడఁతిచన్నులమీఁద పాదా లద్దుకొంటాను
అడరినకాఁక చల్లార్చుకొనేవు
యెడసి యెవ్వతో నిన్ను యేఁపులఁ బెట్టఁగఁబోలు
కడుసీతమక మెల్లా కానవచ్చె నాకును ||ఆకె||

1 'నే నిపుడు' కావచ్చు.

జలజాక్షిపయ్యెద సారెఁ గప్పుకొంటాను
వొలుకుఁజెమట తడియొత్తుకొనేవు
వలపిం చెవ్వతో పుమ్మగిల నిన్నుఁ జేయఁబోలు
వెలి నీవిరహమెల్లా వెల్లవిరులాయను ॥అకె॥

జవ్వని మోవితేనెలు చవిగొని తోడఁబడ
అవ్వలిరతులదప్పి యాఁపుకొనేవు
ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
దవ్వులాకెపొందు లిందె తారుకాణ వచ్చెను ॥అకె॥ 87

రామక్రియ

ఇందాఁకా రాఁడంటానేల సాదించేవు
ముందుగా నీ వితనికి మోవి ఇయ్యఁగదవే ॥పల్లవి॥

పిలువఁగఁబిలువఁగ బిగిసేవు పతితోను
చలమరితనమేలే సతికి
చెలపలచెమటలు చెక్కుల పడియఁగ
అలయుచుఁ బెనఁగీ నతనిఁ జూడఁగదె ॥ఇందాఁ॥

చూడఁగఁజూడఁగ జునిగేవు తెరలోన
జాడదప్పఁగనేలే సతికి
వాడుమోముతోడ వలపులు చల్లుచు
యీడనే వున్నాఁడు ఇతనిఁ జూడఁగదె ॥ఇందాఁ॥

చెనకఁగఁజెనకఁగ శ్రీవేంకటేశునెడ
చనవియ్యకుండనేలే సతికి
తనిని నీకాఁగిటఁ దగ నన్ను మెచ్చి మెచ్చి
యెనుమడి మన్నించె నితనిఁ జూడఁగదె ॥ఇందాఁ॥ 88

కుంతలవరాళి

నీవాళ్లిచేఁతలు నీవు చూచుకొనవు
యీవల నన్నుఁ జోదిగే వేమందు నీకను ॥పల్లవి॥

పెదవికెంపులు రేఁగఁ బ్రియములు చెప్పేవు
వెదచల్లునూర్పులతో వేఁడుకొనేవు
మదము దొలఁకఁగాను మచ్చికలు చల్లేవు
యెదుట నిన్నుఁ జూచి యేమందు నీకను ॥నీవా॥

వాడుఁబువ్వులు రాలఁగా వచ్చి నాతోఁ బెనఁగేవు
వీడెపునెలవులతో విందుచెప్పేవు
జాడతోడ వలపుల సరసము లాడేవు
యీడ నీసముకమున నేమందు నీకను ॥నీవా॥

గందవొడి మైరాలఁగా కాఁగిలించి కూడేవు
సందుకొని మోవితేనె చవిగొనేవు
చిందేటిచెమటతోడ సిగ్గువడక వచ్చేవు
యిందుకు శ్రీవేంకటేశ యేమందు నీకను ॥నీవా॥ 39

దేసాళం

చాయవాటునేసుకొని సరుసఁ గూచుండుఁగాక
నాయములేల పెట్టీనే నాటకపువిభుఁడు ॥పల్లవి॥

కన్నుల జంకించితినా గద్దించితినా బొమ్మం
చిన్నఁబోయి తానేల సిగ్గువడీనే
అన్నువ మోవిమీఁదఁ జిట్టంటుచేఁత లుంచేనేమి
చిన్ననాటిపనులు తీసివేయఁగవచ్చునా ॥చాయ॥

చొప్పులు వెదకితినా సోఁకఁగ నాడితినా
తప్పక చూచి తానేల తలవంచీనే
కప్పిన పచ్చడమెల్లా కడుఁబసపై తేనేమి
యెప్పుడు గలదే తన కేమి సేయవచ్చును ॥చాయ॥

చలము సాదించితినా జంపులు నడపితినా
నలువంకఁ జూచి యేల నవ్వులు నవ్వీనే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె తాను నన్నునేలె
వలపు వెంట వచ్చితే వారించ నేఁటికే ॥చాయ॥ 40

ఆహిరినాట

ఈతఁ డెట్టుండినా నేమి యింతులాల
కాతరించి వెంగమాడి గయ్యాళించఁదగవా ॥పల్లవి॥

నగేవారివలెనే నాయకుని భావమెల్లా-
నగడుగాఁ జేతురా అక్కలాల
మొగము చూడఁగదరే మోహము నాపైఁ గురిసీ
జగ నితనిమీఁదట తప్పు లెంచఁదగవా ॥ఈతఁ॥

చుట్టాలవలెనే వుండి చొప్పులెత్తి మీ రితని-
గుట్టు చాయట వేతురా కొమ్మలాల
యెట్టుచేసినా నేమి నాయింటనే తా నున్నవాఁడు
నెట్టుకొని యీతని నేర మెంచఁదగవా ॥ఈతఁ॥

మంచివారివలెనే మాటలు వెలుచుకొని
పొంచి సిగ్గువరతురా పొలఁతులాల
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నన్నునేలె
అంచెల నీతని నింకా అలయించఁదగవా ॥ఈతఁ॥ 41

లలిత

ఏల తలవంచుకొనే వెఱఁగనివానివలె
కోలుముందుగా నాపె కొలువుసేసీని ॥పల్లవి॥

సొలసి సొలసి నిన్నుఁ జూచి అల్లదె యింతి
తలపోఁతవలపుల దైలువారీని
నలి రేఁగి ముసిముసినవ్వులతో నవ్వటిని
చెలులకు నీసుద్దులు చెప్పి చూపీని ॥ఏల॥

మక్కువైన నీవాడేమాటలు చెవుల విని
వెక్కసపుసంతోసాన విఱ్ఱవీఁగీని
వుక్కుమీరి నీవుండేవొయ్యారికాగులకు
అక్కరతో కోరి వేఁడీ నాసపడీని ॥ఏల॥

వొయ్యనే నిన్నుఁ గదిసి వూడిగాలెల్లాఁ జేసి
తియ్యమోవి యాని దప్పిదేర్చుకొనీని
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
నయ్యాన నిందుకుఁ దానూ సారెఁ బొగడీని ॥ఏల॥ 42

రేకు 1508 హిజ్జిజి

నీవు నాతోనై తేను నిజములే నెరపేవు
భావించితే నీవొళ్లనే పచ్చిదేరీఁ జేఁతలు ॥పల్లవి॥

అప్పుడు నీవు నేను నాడుకొన్నమాటలెల్లా
చెప్పె నీకె నాతోను చెలరేఁగుచు
నెప్పునఁ బొంచువినెనో నీ నెరుకసేసితివో
చొప్పులెత్తేయీకెఁ జూచి సోద్యమయ్యీ నాకు ॥నీవు॥

పొందు సేసి ఇద్దరము పొత్తు గలసినసుద్ది
మందలించె నీపె నాతో మర్మము లెంచి
సందునుడిప్పోలికలో చక్కని నీమతక మో
యెందుకైనా నీకె వచ్చి నెటువంటి మహిమో ॥నీవు॥

పానుపుపై మనము నిబ్బరానఁ గూడినరతి
తా నీకె తారుకాణగాఁ దలఁపించీని
పూని తానాడ నుండెనో బోధించఁగాఁ దెలిసెనో
దీననె శ్రీవేంకటేశ తేటతెల్లమాయను ॥నీవు॥ 43

ముఖారి

కలిగినట్టు చెప్పుమీ కల్లలాడక నీవు
వలతువంటాఁ జెప్పేవు వడిగా నాతోను ॥పల్లవి॥

తలఁపులోఁ జారువా తప్పక నారూపము
పిలువఁగ నోరికి నాపేరు వచ్చునా
కలలోన నీవు నన్ను కాఁగిలించి కొన్నట్టైనా
చెలులతో నాగుణాలు చెప్పి పొగడుదువా ॥కలి॥

మనసు గరఁగునా (నా)మాటలు వింటే నీకు
తనువు సోఁకించితేను తమిరేఁగునా
ననిచి నాచెలిఁ గంటే నంటుసేతువా నీవు
కొనబైన నారాక కోరుదువా యెపుడు ॥కలి॥

నూటిగా నాయింటివంక చూచితే వేడుకలౌనా
యీటున నేఁ జెనఁగితే ఇచ్చకమౌనా
గాఁటపు శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
మేటి నావినయాలకు మెత్తువా నీవు ॥కలి॥ 44

పాడి

నిన్నుఁ జూచి వోర్చుకొని నే నుండానను
తన్ను నింతక జంకించి తగ బుద్దిచెప్పవా ॥పల్లవి॥

యింటిలోన నీవు నేను నేకతములాడఁగాను
కంటివిగా ఆపె యెంత గయ్యాళించీని
వంటువను నీతో నేను నవ్వులు నవ్వఁగాను
వింటివిగా తా నాడేవెంగేలెల్లాను ॥నిన్నుఁ॥

పలుమారు మనమున్నపానుపు దప్పక చూచీ
తెలిసెఁగా నీకు నీకే దిట్టతనము
యెలమి మనవలపు లెగసక్కేలు సేయఁగా
బలిసెఁగా చల మీకెపై నీకు నిపుడు ॥నిన్నుఁ॥

యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యిద్దరముఁ గూడుండఁగా
ముంచెఁగా ఆపెపంతాలు మొత్తమై నీకు
పొంచియుండి మనలోనిపొందులెల్లాఁ దలపోసి
నించెఁగా తనరతులనేరుపులెల్లాను ॥నిన్నుఁ॥ 46॥

మంగళకౌసిక

దొడ్డవాఁడైనవానికి దోసము లేదు
వొడ్డారా లేమిసేసినా వొద్దనేవా రెవ్వరే ॥పల్లవి॥

తప్పకచూచితేనే తనవొళ్లి నేరమెల్లా
కప్పి పూరివారికెల్లాఁ గానరాదా
ఇప్పుడే ఇంచుకుఁగాను యేలజాసలు సేసీని
చొప్పుగా తప్పు గలితే సోదించేవా రెవ్వరే ॥దొడ్డ॥

మాటదీసి మాటాడితే మర్మములు మనవెల్లా
తేటతెల్లమిగా మాకుఁ దెలియరాదా
చాటి ఇందరిచేతాను సాకిరులేల చెప్పించి
గాఁటాన మీరివచ్చితేఁ గాదనేవా రెవ్వరే ॥దొడ్డ॥

సంగడిఁ గూచుండితేనే[1] సరిఁ దనవలపెల్లా
యింగితాకారములోనే యెఱఁగరాదా
చెంగట నన్నేలినాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
కొంగు దాఁ బట్టితే నియ్యకొననివా రెవ్వరే ॥దొడ్డ॥ 46

నాదరామక్రియ

ఇంక నేమిచేసుఁ జెలి యింతకంటెను
కంకణాలచేతులెత్తి కడుమొక్కుచున్నది ॥పల్లవి॥

నిలిచి నీవు చేసిననేరము లెంచనోల్లక
నలినాక్షి పూరకె మోనాన నున్నది
వెలయ నిన్ను గద్దించి వేసరించనోల్లక
తళుకుఁజెక్కులతోడ తలవంచుకున్నది ॥ఇంక॥

గోమున నీ సతులను కోపించనోల్లక
లేమ పాన్పుపైఁ బవళించి వున్నది
ఆముకొన్ననీగుణాల కలుగఁగనోల్లక
నామువార నెలవుల నవ్వుకొంటా నున్నది ॥ఇంక॥

చెంగట నిన్ను రతుల సిగ్గువరచనోల్లక
అంగన యిట్టె వరాకై వున్నది
రంగుగఁ గూడితివి యీరామను శ్రీవేంకటేశ
పొంగుచు సంతోసానఁ బొగడుచు నున్నది ॥ఇంక॥ 47

1. సరిన్=సమక్షమునందు.

కాంబోది

అతఁడు యేమిసేసీనే అంగనలాల
చతురుఁడు పాదాలు చాఁచె నింతె మీపైని ॥పల్లవి॥

చిప్పిల లోలోనే యెంత సిగ్గులువడేరే మీరు
దప్పిదేర మగనిపాదా లొత్తుతా
కొప్పులు జారఁగా యేమి కొంచి చూచేరే యతని
వుప్పటితిల్లుతము కాన వుమ్మగిలుతాను ॥అతఁ॥

నంటునను ముసిముసినవ్వులు యేల నవ్వేరే
జంటలై యితనివొద్ద సరిఁ గూచుండి
అఁటిముట్టి సన్నల యేమాడుకొనేరే యతని
రెంటెముమరుగుతోనే రిచ్చలువడుతాను ॥అతఁ॥

చేకొని కూడి యెంతేసి చెమటలే కురిసేరే
జోకల వొకరొకరు చొక్కుకొంటాను
కైకొని మిమ్మేలె శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందరాజు
శ్రీకాంతవు భూకాంతవు సేవలెన్ని సేసేరే ॥అతఁ॥ 48

రేకు 1509 ఆహిరి

ఏమని విన్నవించేనే యింకాఁ దనకు
నేమముతో నుండఁగా మన్నించీఁ దానే నన్నును ॥పల్లవి॥

వాసగొననేమిటికి పంతమాడనేమిటికి
సేసవెట్టి పెండ్లాడిన చెలులకును
వాసితోడ నింటిలోన వలపు మీఁదెత్తుకొని
వేసరకుండితే నది విభునికే సెలవు ॥ఏమ॥

కల్ల ఁ౦చనేమిటికి కాఁతాళించనేమిటికి
యిల్లాండ్లయినయట్టి యింతులకును
చల్లఁగాఁ గన్నులఁ జూచి చలపట్టి కొలువులో—
నల్లంత నుండఁగాను అతనికే సెలవు ॥ఏమ॥

పట్టిపెనఁగనేఁటికి బయలీఁదించనేఁటికి
పట్టపుదేవుళ్లయినపడఁతులకు
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడేలె నన్ను నేఁ దనకు
నెట్టన మొక్కఁగా నితనికి నింతా సెలవు ॥ఏమ॥ 49

కేదారగౌళ

ఏఁటికి నీవే వచ్చేవు యెందుకై వాను
పాటించి యాతఁడు నీకే బాస లిచ్చేటవే ॥పల్లవి॥

బత్తిగలదాననంటా పతికిఁ బూనుకవచ్చి
వుత్తరా లిచ్చేవు మాతో నొకటొకటె
హత్తి యాతఁడు నీవాఁడో అవ్వల నెవ్వతెవాఁడో
చిత్తములోపలఁ దెలిసితివటవే ॥ఏఁటి॥

చనవరిదాననంటా సవతులలో నెల్లా
పెనఁగే వాతనికిఁగా బింకము చూపి
కనెనో యిది యాతఁడు కడుఁబరాకై వున్నాఁడో
తనర నీసేవ యాతని కెక్కెనటవే ॥ఏఁటి॥

అందమందేదాననంటా అట్టె శ్రీవేంకటేశుకై
దండిగా వేఁడుకొనే వందరిలో నన్ను
కొండవలె నన్ను నేలె కూటమి మనలో నెందో
అందుకాచి నీవతని నడిగితివటవే ॥ఏఁటి॥ 50

నాదరామక్రియ

ఏమే యెడమాట లేలాడించే వాతనితో
కామించి నీపతియున్న కడకు రాఁగదవే ॥పల్లవి॥

దాకొని వద్దనుండేనే తగులౌఁగాక మోహము
అకడ తెరమాపైతే నందునా పొందు
రాక దరచైతే మొకదాకిరి గలుగుఁగాక
చేకొని గర్వానఁనుండే చిత్తము గరఁగునా ॥ఏమే॥

మాటలాడు తానుండేనే మర్మములు సోఁకుఁగాక
నీటున మోనానఁనుండే నిండునా తమి
కూటమికిఁ బెరఁగితే కొనసాగుఁగాక రతి
జూటుఁదనానఁ గొంకితే చుట్టరిక మబ్బునా ॥ఏమే॥

పట్టి కాఁగిలించితేనే వచ్చిసిగ్గు దేరుఁగాక
గుట్టున నెంత వుండినా కోరికలౌనా
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలెఁగాక నిన్ను నేఁడు
జట్టిగొనకుండితేను చవులు రెట్టించునా ॥ఏమే॥ 61

హిందోళం

ఎంత వేడుకో నీకు నింతిసేసేసేవలు
చెంతనుండి చూచేమాకు సిబ్బితయ్యీ నిపుడు ॥పల్లవి॥

కొప్పులోని మొగలిరేకుల తావి దొలఁకగాను
చెప్పి నేకతము నీకు చెవిలోనికే
చిప్పిలుఁ జెమటలెల్లా చేతుల జొబ్బిలఁగాను
అప్పుడే పాదములొత్తీ నంగమెల్లాఁ దడియ ॥ఎంత॥

చెక్కులజవ్వాది నీముఁ(ముం?)జేతులపైన వడియఁగా
మొక్కి నీవు చెనకఁగా మోహాన నీకె
పుక్కిటితమ్ములము గొబ్బున నీమైఁ జెదరఁగా
మిక్కిలి నవ్వేఁ గుంచమే కొని విసరుచు ॥ఎంత॥

గుబ్బల నలఁగిన కుంకుమ నీమై నంటఁగా
వుబ్బునఁ గాఁగిట నించి వొరసీ నీకె
అబ్బురాన నన్నేలితి వన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
నిబ్బరానఁ దానూఁ జేసీ నీకు నూడిగములు ॥ఎంత॥ 52

వరాళి

ఏల పురుఁడువెట్టేవు యీపెతో నన్ను
నీలాగు లిటువంటివే నిన్నిఁక నేమందును ॥పల్లవి॥

వేఁకపునీ(నా?)గుబ్బలతో వెలయ నీమనసారా
తూఁకువ కాపె చన్నులు తూఁచి చూడుమా
సోఁక నిద్దరికన్నులు సొరిది నీచేరలను
తేఁకువఁ గొలచి చూచి తెలుసుకొమ్మా ॥ఏల॥

జారెఁజేసినానెరులపాటి వాపెనెరులును
యేరీతి నుండినో ఇప్పు డీడువెట్టుమా.
గారాపువాపాదాలసంగతి నాపెకాళ్లను
కేరడాలు మాని నీవు గెర వా(వ్రా?)సుకొనుమా ॥ఏల॥

పిక్కటిల్లునాపిరుఁదు ప్రేమ నాపెజఘనము
లెక్కసేసి నీవు కాఁగిలించి మెచ్చుమా
ఇక్కువ శ్రీవేంకటేశ యేలితి విద్దరి మమ్ము
పక్కనిడుకొని మమ్ముఁ జాయ కిట్టె వుండుమా ॥ఏల॥ 53

బౌళి

ఎట్టున్నదో నీచిత్తము యెద్దొ ళా నెరఁగరాదు
ముట్టి నీవు చూడఁగాను మోహించితి నేను ॥పల్లవి॥

చివ్వన నే విన్నపాలు సేయఁగాను వినివిని
నవ్వులు నీవు నవ్వఁగా నమ్మితి నేను
జవ్వనమదాన నేను సన్న సేయఁగా నప్పుడే
వవ్వళించఁగా నాసల భ్రమసితి నేను ॥ఎట్టు॥

బెరసి నీకొంగువట్టి పెనఁగితే వటు నీవు
శిరసు వంచఁగా సంతోసించితి నేను
వొరసి పాదాలొత్తితే వూరకే నీవుండఁగాను
వొరిమతోఁ జెంగలించి వుండితి నేను ॥ఎట్టు॥

వేడుక నేఁ గూడేవేళ వెరగంది నీవుండఁగా
జోడువాయవని మతిఁ జొక్కితి నేను
వాడికకుఁ బిల్వఁగా నావంకకైతే శ్రీవేంకటేశ
వీడెము చేతఁబటుక వెలసితి నేను ॥ఎట్టు॥ 54

రేకు 1510 మధ్యమావతి

మాతో నేమిచెప్పేరే మగువలాల సుద్దులు
అతఁడే నేరుచు మిమ్ము నంకెకు రాఁజేయను ॥పల్లవి॥

సవతిమచ్చరములు సరుస రేఁచినవాఁడు
తివిరి మీతగవులు దిద్దనేరఁడా
చవిగొని మీమోవులు చప్పఁగాఁ జేసినవాఁడు
కవగూడియుండఁగ నొక్కటి సేయనేరఁడా ॥మాతో॥

పంతములు మీలోమీకు పైపై నెక్కించినవాఁడు
బంటినే మీబలి మేర్పరచనేరఁడా
ఇంతలో మీచక్కఁదనా లీడువెట్టి చూచేవాఁడు
చింతదీర మిమ్ము సంతోసింపించనేరఁడా ॥మాతో॥

తడయక మిమ్ముఁగూడి తమివుట్టించినవాఁడు
విడుముడినిచ్చకాలు సేయనేరఁడా
అడరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే నన్నేలివాఁడు
జడిగొని అందరికిఁ జనవియ్యనేరఁడా ॥మాతో॥ 55

పాడి

కలకాల మిందులకే కాచుకుంటివా
చెలికతె(త్తె?)వైనా నేమి సిగ్గుదెచ్చుకొంటివే ॥పల్లవి॥

చెక్కులపై చెమటలు సెలవుల నగవులు
యెక్కడనుండి వచ్చెనే ఇంతలో నీకు
చొక్కపునాపతిఁ బిలుచుకరా నంపితి నింతే
చక్కఁగా నిప్పుడే యెట్టు సందించుకొంటివే ॥కల॥

మోవిమీఁది చెనకులు ముంగురులచెదరులు
వేవేగ నమరెఁగదే వేడుకతోను
నోవల నాతనిమైఁ గస్తూరి పూయుమంటి నింతే
తావుకొని యెటువలెఁ దగిలించుకొంటివే ॥కల॥

నిలువునఁ బులకలు నిట్టూరుపులగములు
సులభాన నబ్బెఁగదె సొంపున నేఁడు
కలపేశ్రీవేంకటేశుఁ గాచుకుండుమంటి నింతే
అలిఁ బట్టముగా నెటువలెఁ జేసుకొంటివే ॥కల॥ 56

సాళి

నీవే తెలుసుకొనేవు నెట్టన నాగుణమెల్లా
వేవేలువిధాల నిన్ను వేసరించేనా ॥పల్లవి॥

చెఁగి నీదేవులని చేరి మన్నింతువుగాక
బలిమిచేసి నీకొంగు పట్టితీసేనా
వల పెరిఁగి నీవే నావద్దికి వత్తువుగాక
పెలుచుఁదనాన నిన్నుఁ బిలిపించేనా ॥నీవే॥

నీమాట దేఁచుకొని నీవే నన్నేలుటగాక
ఆముకొని పెనఁగి నిన్నలఇంచేనా
చేముట్టి నీ విప్పుడే నాసిగ్గు దేరుతువుగాక
గామిడినై రతి నిన్నుఁ గక్కసించేనా ॥నీవే॥

చుట్టరికమెంచి నన్నుఁజూచి కాఁగిలింతుగాక
నెట్టనఁ గూడవంటాను నేరమెంచేనా
గట్టిగా (శ్రీ)వేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
జట్టిగొంటి నిఁక నిన్ను సాదించేనా ॥నీవే॥ 57

పళవంజరం

[1]ఇన్నాళ్లుఁ బడుచ వేమీ నెరఁగవంటా నుంటిమి
కన్నులారా నీయందుఁ గంటిమి వేడుకలు ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగి లోలోనే చిరునవ్వులు నవ్వేవు
వలపులతలపోఁతవరుసా ఇది
అలయుచు సొలయుచు ససురుసురయ్యేవు
కొలఁదిమీరినరతికోరికా ఇది ॥ఇన్నా॥

చిట్టంటుఁ జెమటలతో సిగ్గువడేవు నీవు
దట్టమైనపాయపుమదములా ఇది
గుట్టుతోడఁ బులకల గుబ్బతిల్లే విప్పు డిట్టె
మట్టులేనితమకపుమర్మమా యిది ॥ఇన్నా॥

యీడనే పానుపుమీఁద నెదురులు చూచేవు
కూడేటిఆసలకెల్లా గురుతా ఇది
పాడితో శ్రీవేంకటపతి నిన్ను నన్ను నేలె
వేడుకఁ జూచేవు వెల్లవిరులా యిది ॥ఇన్నా॥ 58

గౌళ

ఏల నన్ను మొరఁగేవు యెఱుఁగనంటా నీవు
వాలాయ మాకెఁ గూడఁగా వద్దంటినా ॥పల్లవి॥

ఆయిటఁ దిరిగేయట్టిపావురాల నాకుఁ జూపి
ఆయెడ నాకెతో మాటలాడేవు నీవు
చేయి నామీఁదట వేసి చెనకి పైకొంటానే
పాయలేక యాకెమీఁదఁ బాదము చాఁచేవు ॥ఏల॥

పమ్మిచు నీచేతి నిమ్మపండు నాముందర వేసి
కొమ్మచేత విడె మందుకొనేవు నీవు
నమ్మించి నామోము చూచి నవ్వులు నవ్వుతానే
వుమ్మడి నన్నల నాపె నొడఁబరచేవు ॥ఏల॥

గరిమ నివ్వల నన్నుఁ గాఁగిలించుకొంటానే
తెరమాటున నాపె నొద్దికఁ గూడేవు
సిరుల శ్రీవేంకటేశ నేస నాపైఁ జల్లుతానే
మరిగించా పెను నీవు మర్మము లంటేవు ॥ఏల॥ 59

పాళంగనాట

మొదల నేనై తేను మొకదాకిరిదానను
చెదరక తనబత్తి చేకొంటి ననరే ॥ పల్లవి ॥

యిచ్చకము లాడఁగాను యెగసక్కె లాడరాదు
కచ్చుపెట్టి మొక్కఁగాను కాదనరాదు
మచ్చికలు చూపఁగాను మచ్చరము సేయరాదు
యెచ్చట నున్నాఁడు విభుఁ డేమిసేతునే ॥ మొద ॥

చుట్టరికము సేయఁగా సూడువట్టఁగరాదు
అట్టె యీడకు రాఁగా వద్దనఁగరాదు
నెట్టుక బాససేయఁగా నేరమి చేయఁగరాదు
యెట్టూ ననరాదు నవ్వి నేమిసేతునే ॥ మొద ॥

పైకొని కాఁగిలించఁగా పంతము లాడఁగరాదు
ఆకుమడిచిమ్మనఁగా నలయరాదు
యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నింతలోనె
యేకమాయ వలపులు యేమిసేతునే ॥ మొద ॥ 60

రేకు 1511 శ్రీరాగం

ఎంత నన్ను వేఁడుకొనే విందుకుఁగాను
వింతగా నాపంతము నీవే కనుఁగొనవే ॥ పల్లవి ॥

వేసరకుండేఁ జాలు విన్నప మెట్టైనాఁ జేసి
ఆసవెట్టి నీపతిఁ జయ్యాన తెచ్చేనే
చేసూటికానికలు చేకొండేనే చాలుఁగాని
నేసవెట్టి నీకుఁ బెండ్లిసేసే యీతనిని ॥ ఎంత ॥

---

1. 58, 59, 60 పాటలున్నరేకుభాగము చాలామట్టుకు చిలుమెక్కినది.

మొదలనే దిష్టించి నా మొగము చూచితేఁజాలు
కదిసి నీచేతికి లోఁగాఁజేసేనే
చెదరనిమన్ననతో సెలవి నవ్వితేఁజాలు
సదరాన నీపొందుకు సమ్మతించఁజేసేనే ॥ ఎంత ॥

సరవిగా నాముందర చక్కఁగా నిల్చితేఁజాలు
యిరవుగా నీతలఁపు లీడేర్చేనే
అరుదై శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
పరగ నీతో నెప్పుడుఁ బాయకుండఁ జేసేనే ॥ ఎంత ॥ 61

వరాళి

ఈతఁ డిందాఁకా రాఁడఁటా నెదురులు చూచితివి
యేతులకు నిప్పుడేల రొమ్మగసక్కేలాడేవే ॥ పల్లవి ॥

పిలువఁగాఁ బతితోను పెనఁగేవు సారెకు నీ-
బలిమెంత గలదే పడఁతి
చెలరేఁగి నిన్నుఁ గూడఁగా శిరసు వంచుకొనేవు
చల మెందాఁకానే నీకు సకియా ॥ ఈతఁ ॥

మంతనాన నిన్నతఁడు మర్మములు ముట్టఁగాను
పంతము లాడుదురటే భామినీ
సంతసాన నీమగఁడు సరసములాడఁగాను
చింతించ నింకానేలే చెలియా ॥ ఈతఁ ॥

కూడఁగా శ్రీవేంకటేశుఁ గొసరే వప్పటి నీకు
వేడు కెంత గలదే వెలదీ
జోడుగూడి వుండఁగానే సొలసి తమకించేవు
సూడు వెదకఁగనేలే సుదతీ ॥ ఈతఁ ॥ 62

మాళవి

ఇంకానేల తలఁపించీ నిపుడు నాకు
అంకెకుఁ దెచ్చి తాను అవియేడ సుద్దులే ॥పల్లవి॥

మాటలాడవచ్చుఁగాని మనసు నమ్మించరాదు
యేఁటికి నొడఁబరచీ నీతఁడు నన్ను
గాఁటపుతనచేఁతలు కన్నులారఁ గంటి నేను
[1]యేఁటవెట్టి యాడఁగాక ఇఁక నేడసుద్దులే ॥ఇంకా॥

అండకురావచ్చుఁగాని అలుక మానుపరాదు
బెండ నాతోనేల పెనఁగాడీనే
వుండనుండఁ గానవచ్చె నోజలు తనవి నేఁడు
పండను వలపులు అప్పటి నేడసుద్దులే ॥ఇంకా॥

చెనకఁగవచ్చుఁగాని సిగ్గు విడిపించరాదు
వినయాన నన్ను నెంత వేఁడుకొనీనే
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనే నే మెచ్చితి
యఁనుమడించెను మోహ మిది యేడసుద్దులే ॥ఇంకా॥ 63

సామంతం

మందులో మంత్రాలో నీకు మర పంపు చేసుకొనె
సందడి వీపెండ్లాడినసగినాలు మంచివే ॥పల్లవి॥

చనవిచ్చినాఁడు, మోపిచవి నీకుఁ జూపినాఁడు
అనిశముఁ బతి నీకు నచ్చివచ్చునే
[2]యె(యొ?)నసి పాయఁడు నీఇచ్చలోనే మెలఁగును
పొనుఁగ కిద్దరికిని పొంతనాలు గూడునే ॥మందు॥

---

1. ఏఁటవెట్టి=(ఇక్కడ ప్రకరణముతో) ఎత్తిపొడిచి' వ్రేలుచూపి ఇత్యాదులుగ తోచుచున్నది. ఎత్తులువేసి ఆడుటకు గావచ్చునా?. 22 వ సంపుటమునందు నిది విచార్యమన్నాను. (2.) 'యు' అనచో యతి భంగము కావచ్చు.

నెలవై యింట నున్నాఁడు నీమాట చెల్లించివాఁడు
వెలయ నీవు గూడినవేళ మంచిదే
సులభాన దక్కె నీకు చొక్కుచు నిన్ను మరిగె
బలిమి నీవునోమినఫలము లీడేరెనే ॥మందు॥

వేడుక పుట్టించివాఁడు వెస నిన్నుఁ గూడినాఁడు
పాడిదప్ప డాతఁడు నీపాలిటివాఁడే
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడే నన్ను నేలె
జోడై వచ్చుట్టరికము సూటికెక్కెఁగదవే ॥మందు॥ 64

ఆహిరి

ఏమసేతు నే నింక నెందుకౌదునే చెలియ
ప్రేమముఁ జలము రెండూఁ బెనఁగొనీఁగదే ॥పల్లవి॥

ఆతఁడు చేసినచేఁత కాతనినే చేసేఁగాక
దూతికవు నిన్నుఁ జేయ దోసముగదే
కాతరించి నే నిన్నుఁగనక యేమిసేసినా
చేతులారా నాతనినే చేసినట్టుగదవే ॥ఏమి॥

గద్దించినపతినే గక్కనఁ జెనకుటగాక
వద్దనున్నదాని ముట్టవచ్చునటవే
అద్దుకొని యేమైనాఁగాని ఆతనిమారుగా నిన్నుఁ
గొద్దిమీరితే నందుకుఁ గోప మారుఁగదవే ॥ఏమి॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుని చేరి కొసరుటగాక
సేవకురాలిఁ దడవఁ జెల్లునటవే
యీవేళ నన్నుఁ గూడె నీతఁడే నిన్నంటె
మూవంకలా నాతనినే మోచి వచ్చుఁగదవే ॥ఏమి॥ 65

బౌ॥

మంచిదానివలెనే మనతోడఁ బొందుసేసి
కంచముపొత్తునఁబెట్టి కాకుసేసీ నాపె ॥పల్లవి॥

యీకడఁ దా నెలయించి యింటికిఁ దోడుకవచ్చి
నాకు నీకు విడెమిచ్చి నవ్వీ నాపె
యేకతా నకుఁ బిలిచి యిద్దరిఁ గూచుండఁబెట్టి
చేకొని యందరికినిఁ జెప్పిచూపీ నాపె ॥మంచి॥

యెడయక విన్నానన్నా నిక్కె సిగ్గులుదేర్చి
వడుమఁ దాఁ దెరవేసి నవ్వీ నాపె
జడియ కిక్కె తనసకినలమంచ మిచ్చి
పడఁబెట్టి రతులు రచ్చలవేసీ నాపె ॥మంచి॥

యిమ్ముల నొక్కొకరి నింతలోఁ బెండ్లిసేసి
నమ్ము యేడాఁ జెప్పనని నవ్వీ నాపె
నెమ్మది శ్రీవెంకటేశ విన్నుఁ దా నిపుడు గూడి
రమ్మని లోలోఁ గాఁపురముసేసీ నాపె ॥మంచి॥ ౬౬

ర 1512 వేళావళి

కంటినే నీవోజలెల్లా కన్నులయెదుట నేఁడు
ఇంటిలోనఁ గాచుకొని ఇందుకే వుందానవా ॥పల్లవి॥

పన్ని ఇద్దరము నొక్కపానుపుపై నుండగాఁను
సన్నలేమిసేసేవే సరసునికి
కిన్నెర వాయించేవఁటా కెలన నిలుపుకొంటే
చన్నులమెఱుఁగు చూపి చవులుసేసేవా ॥కంటి॥

కగ్గులేక మాలో నేము కాఁగిలించుకొనఁగాను
సిగ్గులేల రేఁచేవే చెలువునికి
యెగ్గులేదు విడెము మా కిచ్చేవఁటా నుండితే
దిగ్గన మాటాడి మోవితీపులు చల్లేవా ॥కంటి॥

మేలపురతులఁ గూడి మేము నవ్వుతా నుండఁగా
యేల మొక్కేవే శ్రీవేంకటేశ్వరునికి
ఆలవట్టము విసరేవఁటాఁ బరాకై వుండితే
ఆలవై అతనికి నీ వాసకొలిపేవా ॥కంటి॥ 67

కన్నడగౌళ

తప్ప నేమిటాఁ; దనకు తనమనసు
యెప్పుడు తానే దిక్కు; యిఁకఁ దనమనసు ॥పల్లవి॥

మానితి నాచలమెల్ల మాట చెప్పినట్టె వింటి
తా నేమిసేసినాఁ దనమనసు
కానుక చేతికిచ్చితి కడుఁ దన్ను వేఁడుకొంటి
మానిని నింతే నేను మఱి తనమనసు ॥తప్ప॥

నగితిఁ దనతో నేను నమ్మి 'యుట్టె వుందానను
తగ వెంత నడపినాఁ దనమనసు
మిగులా బందుగురాల మేనరికము చెప్పితి
మగఁడు తా నాకై నాఁడు మరి తనమనసు ॥తప్ప॥

అలుగ నెన్నఁడూను అట్టె తన్నుఁ బొగడుదు
తలఁపెల్లాఁ దా నెరుఁగుఁ దనమనసు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
మలగొనె నామనసు మరి తనమనసు ॥తప్ప॥

వరాళి

ఏల తలవంచే వందు కేమాయను
కీలు నాకుఁ దెలును మిక్కిలిఁ దగవాయను ॥ పల్లవి ॥

ఒప్పిలఁగఁ బొడమిన [1]చెక్కుల నీచెమటలు
తప్పక చూచితే నాపెఁ దలఁపాయను
వుప్పతిల్లునీసుద్దులు వూడిగపుసతులెల్లా
చెప్పఁగానే వినివిని సిగ్గులాయను ॥ ఏల ॥

వేడుక నీచిటికనవేలనున్న వుంగరము
కూడినమీరతులకు గుఱుతాయను
యేడనుఁడో విచ్చేసితి విన్నిటా దొరవు నీవు
పీడె నిదె నీకొప్పు వెరగాయను ॥ ఏల ॥

కమ్ముకొన్న నీమోముకళలు దైవారఁగాను
నెమ్మది నిద్దరిపొందు నిజమాయను
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
నమ్మికతో నాకు నేఁడు నవ్వులాయను ॥ ఏల ॥ 69

రామక్రియ

చూచితే మంచివాఁడవు చుట్టమవై వున్నాఁడవు
యేచి యెట్టు సోదించి యెఱిఁగేమో నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

తగిలి సరసములే తలచుగా నాడేవు
నగవులే నవ్వేవు నన్నుఁ జూచి
యెగసక్కెమో నిజమో యేదో తా నెఱఁగము
నిగిడి రతికి నెట్టు నిన్నుఁ బిలిచేను ॥ చూచి ॥

---

1. 'నీచెక్కుల చెమట' అనుట సహజము.

మితిమీరి వూరకైనా మెచ్చులే మెచ్చేవు
అతిమోహములే చల్లే వప్పటి నాపై
మతకమో నాపైబత్తో మరి యేర్పరచరాదు
సతమై నీమీదఁ జేయిచాఁచ నెట్టు వచ్చును ॥చూచి॥

అడియాలాలే చెప్పి ఆసలెల్లాఁ జూపేవు
కడఁగి నిలుచుండఁగాఁ గాఁగిలించేవు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీ కిది ప్రియమో
కడుజాణ వౌదువు కాదనఁగఁ గలనా ॥చూచి॥ 70

కాంబోది

నన్నుఁ జూడవే యితఁడు నంటున నేలినాఁడు
మన్నన యింత లేకుంటే మరి యది వనితా ॥పల్లవి॥

కందువ తనవిభుఁడు కడునెంత మన్నించినా
అందరితో నాడుకొనే దది వనితా
చందముగా నాతఁడు చనవిచ్చి వుండఁగాను
మందలించి కొసరేది మరి యది వనితా ॥నన్నుఁ॥

గుటుతోడ నాతఁడు కొంగువట్టి తీసితేను
ఇట్టె యెమ్మెలఁ బోదలే దది వనితా
జట్టిగొని యాతఁడు సరసము లాడితేను
మట్టుమీర నవ్వేది మరి యది వనితా ॥నన్నుఁ॥

గారవించి శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడితేను
ఆరితి నవ్వులు నవ్వే దది వనితా
కూరిమి నాతఁడే చెక్కు గోరికొన నొత్తితేను
చేరి మారుకుమారు సేసేది వనితా ॥నన్నుఁ॥ 71

ధన్నాసి

ఆయనాయ నుండవయ్యా అన్నిటా సంతోసించితి
నాయము లింకా నెంత వడపేవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

మాటలాడ నేరిచినమగవానితోడుత
ఆఁటది సారెకు నెదురాడఁగలదా
వాఁటపునీవనితలు వద్దనే కాచుకున్నారు
యేఁటికి దొంతులువెట్టే వేడలేనిసుద్దులు ॥ ఆయ ॥

మిక్కిలిజాణతనాలు మెరయించేవానితో
మక్కువై వమావాపతి మారుకొనీనా
వెక్కసపునీగుణాలు వీనుల నిండెను మాకు
చక్కటువేల దిద్దేవు సరుస నీచేఁతలు ॥ ఆయ ॥

ఆనవెట్టి నమ్మించి ఆసకొలిపేవీతోను
దానికి మాబోంట్లు జవదాఁటవచ్చునా
యీనెపాన శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
కానీలే యే(యీ?)గతి నీఁ(నిం?)డె కరుణ నామీఁదను॥ ఆయ ॥ 72

రేకు 1513 మాళవిగౌళ

ఇందరితో వట్టియెమ్మె లేమిచెప్పేవు
మందలించి వద్దనేమా మారుకొని మిమ్మును ॥ పల్లవి ॥

తచ్చనకాఁడాతఁడు దాయక పాయక వుండె
ఇచ్చకురాలవు నీవు ఇద్దరు నరే
అచ్చలాన మీలో మీకు నచ్చివచ్చు వలపులు
విచ్చనవిడిఁ బెండ్లాడి వెలయరే యిపుడు ॥ ఇంద ॥

మరిగించ నేర్చును మర్మము లంటి యతఁడు
కరగించ నేర్తువు కాఁగిట నీవు
పొరుగే మీకిద్దరికి పొందు లిట్టె జరగును
పరగ నొక్కమనసై బతుకరే యిపుడు ॥ఇంద॥

నవ్వనోపు నాతఁడు నయమున నీతోను
రవ్వసేయ నోపుదువు రతుల నీవు
యివ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నిన్నూ నన్నూ నేలె
వువ్విళ్లూర సంతసాన నుండరే యిపుడు ॥ఇంద॥ 73

ముఖారి

అంటే ననరాదు నిన్ను నాఁడినేసె ననేవు
జంటల నీకెరుకగా సన్న సేయనా ॥పల్లవి॥

వాకిట నే నుండఁగానే వడి నిన్ను దూరఁగానే
ఆకెయింటి కేఁగవా అప్పుడు నీవు
కాకుసేసితి ననేవు గామిడితనా లనేవు
నీకు నీకే యెంచుకొమ్మా నీవోజలు ॥అంటే॥

పేర నేఁ బిలువఁగానే ప్రియములు చెప్పఁగానే
ఆరీతి నాపెతో మాటలాడవా నీవు
యీరసించితి ననేవు యెగ్గువట్టితి ననేవు
తారుకాణ సేసుకొమ్మా తగిలి నీసేఁతలు ॥అంటే॥

కమ్మర నేఁ జూడఁగానే కవకవ నవ్వఁగానే
నెమ్మిఁ గాఁగిలించవా నీవే ఆపెను
నమ్మించి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నిట్టె యేలితివి
సమ్మతించఁ జేసుకొమ్మా సారెకు నీమనసు ॥అంటే॥ 74

లలిత

ఇంతసేసితివి నీవే ఇంటిలోనున్న నన్ను
పంత మెంచి చూచితే నాపాటిదా ఆపె ॥పల్లవి॥

అంచెల నన్ను రప్పించి అట్టె నే నిలుచుండఁగా
మంచముపై నాకెతోనే మాటలాడేవు
పొంచి యందుకుఁగా పువ్వులచెండు వేసితే
కొంచక తానేల అందుకొనీ నీకె నడుమ ॥ఇంత॥

సన్నలు నాకుఁ జేసి సరి నే నీతో నవ్వఁగా
చెన్నుమీర నాపెమీఁదఁ జేయి చాఁచేవు
యెన్నఁ దమ్మితూఁడు నీపై నిందుకుఁగాఁ దాఁకించితే
ఇన్నిటాఁ దానేల యీపె యెడచొచ్చీ నడుమను ॥ఇంత॥

కంకణము నాకుఁ గట్టి కాఁగిట నే నించఁగాను
సంకెలేక ఆపెదిక్కు సారెఁ జూచేవు
అంకెల శ్రీవేంకటేశ అడ్డము తెర దీసితే
ఇంకాఁ దానేల లోని కేతెంచీ నడుమ ॥ఇంత॥ 75

దేశాళి

మా కేఁటికి దాఁచేరు మర్మములు మీలోనివి
మేకొన్నరతులకు మీ మేనులే గుర ॥పల్లవి॥

పొలఁతికి మీకును పొందులైనందుకు మీ—
సెలవినవ్వులలోనిసిగ్గులే గురి
మెలుపుఁదమకముల మిక్కుటమైనందుకు
సొలపుఁగనుసన్నలచూపులే గురి ॥మాకేఁ॥

[ ] క్రీగీతగల భాగము చిల్లులు పడినది.

యెందును మీతలపోఁత లీడేరినందుకు
కందువ మీమోములకళలే గం(గు?)రి
అందుకొని మీమనసు లట్టె కరఁగినందుకు
చిందేటిమీచెమటలచిత్తడే గురి ॥ మా కేఁ ॥

వేమరు మీరు వెరచి వెరపుదేరినందుకు
మాముందర మీరాడేమాటలే గురి
యీమేర శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
ఆమనివేడుకల కొయ్యారాలే గురి ॥ మా కేఁ ॥ 76

నాదరామక్రియ

అప్పుడు వద్దని వల పాఁపరాదు
వొప్పుగ నిన్నలమితే వోరువఁగఁ గలవా ॥ పల్లవి ॥

యీరీతి మీరిద్దరు నేకతములాడుకోఁగా
మేరతో వినవచ్చునా మించి యొకతె
అరసి యేల పిలిచే వండకు రమ్మని మమ్ము
చేరవచ్చితే వాస చిమ్మిరేఁచకుండునా ॥ అప్పు ॥

వరగ నాపె నీవుఁ బవళించివుండఁగాను
పొరిది మిమ్మెవ్వరైనాఁ జూడవచ్చునా
తెరయెత్తి చేయివట్టి తియ్యనేఁటికి మమ్మును
వొరసితేఁ దమకము లుమ్మగిలకుండునా ॥ అప్పు ॥

కందువ నొకరొకరు కాఁగిలించుకుండఁగాను
అందుకొని తేరకత్తె లంటవచ్చునా
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
మందలించితే రతులు మర్మములు ముట్టవా ॥ అప్పు ॥ 77

బౌళి

అన్నిటాఁ జిక్కటులే నీ వాడుకొనేవు
విన్నవారుఁ గన్నవారు వెస నిన్ను నవ్వరా ॥ పల్లవి ॥

తెరసి నీవాకెమీఁదఁ బెండ్లాడినందుకు
తరుణి యేమనినానుఁ దగవేకాదా
గరిమ నీవప్పటిఁ గంకణము గట్టుకరాఁగా
ఇరవుగాఁ జూచి చూచి యెట్టోరిచె నీకె ॥ అన్ని ॥

కతలుగా భాసికము గట్టుకవచ్చినందుకు
సతి యేమిసేసినాను సంగతేకాదా
మితిమీర నాపెఁ దొడమీఁదఁ బెట్టుకవుండఁగా
మతిలోఁ గాఁతాళించక మానసెట్టువచ్చును ॥ అన్ని ॥

కమ్మటి నాపెను నీవు కాలుదొక్కినందుకు
కొమ్మ యేమెంచినా నియ్యకోలే కాదా
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యీపె నిట్టె కూడఁగాను
నెమ్మది వెఁ(వెం?)గే లిఁక నిన్నాడవలదా ॥ అన్ని ॥ 78

రేకు 1514 సామంతం

వింటిమి మీకతలెల్లా వీనులపండుగగాను
ఇంటింటా మీగుణా లెన్నుకొనే రిందరు ॥ పల్లవి ॥

మనసుగరఁగ నీతో మాటలాడనేర్చు నాపె
వనుపు సేసుక మరి నవ్వనోపును
పనిమాలినపనికి భ్రమతువు నీవును
అనిశము మీసుద్దులే ఆడుకొనే రిందరు ॥ వింటి ॥

బత్తిచేసి వద్దనుండి పాదాలు విసుకు నాపె
హత్తి నీకూడిగాలు సేయఁగనోపును
కొత్తకొత్తవలపులే కోరుదువు నీవును
పొత్తుల మీపొందు తలపోసుకొనే రిందరు ॥ వింటి ॥

తగిలి సారెకు రతిఁ దమిరేఁచగల దాపె
జిగిమీర నీకు బుద్ధిచెప్పనోపును
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి
మిగులా మీతగవులే మెచ్చే రిందరు ॥ వింటి ॥ 79

దేసాళం

చేసినట్టెల్లా నీకుఁ జెల్లెఁగాక
వాసులు వంతులుఁబట్టి వద్దనేమా నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నిన్నుఁ జూచితే కాయమెల్లాఁ జెమరించె
కన్నెకు నీకునుఁ బొందు గలుగఁబోలు
నన్నుఁజూచి నీవేల నవ్వులు నవ్వే వప్పటి
యెన్ని సేసినా నేరము లెంచేమా నిన్నును ॥ చేసి ॥

చేకొని యెదుట నుంచే సిగ్గుల వడీఁ దాను
ఆకెకు నీకును మాట లమరఁబోలు
వాకునఁ బిలిచితేను వంచేవు శిర సప్పటి
కాకుసేసి నీచేఁతలు కాదనేమా నిన్నును ॥ చేసి ॥

పానుపు చేరి వుండితే భావము గరఁగీ నాపె
నానాఁడే మీకిద్దరికి నసుచఁబోలు
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొందితివి నన్నప్పటి
దీనికిఁగా నింతలో సాదించేనా నిన్నును ॥ చేసి ॥ 80

పాడి

చెలికత్తెఁ గనక నేఁ జ[1](జె?)ప్పకపోదు
కలవంటిది వలపు కడమలు నేతురా ॥పల్లవి॥

వువ్విళ్లూరఁ బిలిపించి వూరకే నీ వుండఁగాను
నివ్వెరగుతోడ నాపె నిలుచున్నది
యెవ్వరు మాటలాడించే రిద్దరు సిగ్గువడేరు
పువ్వువంటి(ది)జవ్వనము పొద్దు గడవుదురా ॥చెలి॥

పనివ డింటికి వచ్చి పరాకు సేసుకుండఁగ
కనుదాఁకా మంచముసంగడి నున్నది
యెవయఁగ మిమ్మిద్దరి నెచ్చరించేవా రెవ్వరు
గనివంటిది వేడుక కట్టిపెట్టవలెనా ॥చెలి॥

చేయి కాఁగిటికిఁ జాఁచి చిరునవ్వుతో నుండఁగా
ఆయములు నిన్నంటుచు నాకె వున్నది
యీ యెడ శ్రీవేంకటేశ యిద్దరి మెచ్చు నెవ్వరు
చాయవంటిది రతి రచ్చల వేయవలెనా ॥చెలి॥ 81

మాళవిగౌళ

చెప్పకువే నీసుద్దులు చెలులతోను
ఇప్పుడిట్టె సవతుల నెంత సేయనేరమే ॥పల్ల॥

మగఁడు మన్నించఁగాఁనే మంతుకెక్కె నీమాటలు
సగియించకుంటేను చవిపుట్టీనా
మొగమోట గలుగఁగా ముసిముసినవ్వు వచ్చె
యెగసక్కెలై తేను యెనసీనా పొందులు ॥చెప్ప॥

1. ఇట్లుగాకుంటే యతిభంగము.

సరస మాతఁ డాడఁగా సలిగె పనికివచ్చె
పరాకువేసుకుండితే [1]బాఁతెయ్యీనా
పరగఁ గూడరాఁగానే పంతమెల్లా నీడేరె
విరహము రేఁచితేను వేడుక పుట్టీనా ॥చెప్ప॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు దొరఁ జేయఁగా నన్నీ నమరె
కైవసము గాకుండితే కాఁకదేరీనా
యీవల నన్నేలఁగానే యిన్నీఁ దారుకాణవచ్చె
భావ మెఱఁగకుండితే పగటు చూపట్టునా ॥చెప్ప॥ 82

లలిత

మేలు మేలు నీసతిని మెచ్చి రిందరు
యీలాగు నీవే తగుదు విటువంటిదానికి ॥పల్లవి॥

తప్ప కిట్టె చూచితేను తలవంచుకొనవద్దా
కప్పినజవ్వనపుసిగ్గరిదానికి
చిప్పిలఁ జెనకితేను చిరునవ్వు నవ్వవద్దా
నెప్పునఁ [2]దెలివిగల నీరుపరిదానికి ॥మేలు॥

యేమిఁ జేయివేసితే యిచ్చగించి వుండవద్దా
దొరసినయట్టి గుట్టుతోడిదానికి
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి సతినిట్టె
తిరమాయ సిరులు నేదేవులైనదానికి ॥మేలు॥ 83

ఆహిరినాట

అడ్డమురామైతిమని అట్టె మమ్మేల దూరేవు
వెడ్డువెట్టి నవ్వఁగా నీవేడుకంటా నుంటిమి ॥పల్లవి॥

(1.) బాఁతి+అయ్యీనా. (2.) తెలివి=పుట్టుకతో వచ్చినవివేకము. నేరుపు=అభ్యాసముతో గలిగిన లోకజ్ఞత కావలయును.

తివిరి యెందుండో వచ్చి తిట్లు నిన్నుఁ దిట్టఁగా
వువిద నీదేవులంటా నొదిగుంటిమి
చెవిలో నేకతమాడి చేతఁ జెక్కు లదమఁగా
అవల నీకెతో (నీకేదో?) చుట్టమంటా నుంటిమి ॥ అద్ద ॥

తొంగిచూచి నీసొమ్ములు తొడిఁబడఁ బెట్టుకోఁగా
అంగనే కర్తగాఁబోలునని వుంటిమి
చెంగటనుండి నీకొప్పు చేచేతఁ దగిలించి
వంగఁదియ్యఁగా నీకు వదినంటా నుంటిమి ॥ అద్ద ॥

(శ్రీ)వేంకటేశ ఆపె చేరి పాదము దొక్కఁగా
సేవకురాలంటా పొన్నుచెంత నుంటిమి
భావించి నన్నేలితివి పట్టపలమేల్మంగను
ఆవనిత నిన్నంటగా [1]అఁడుజెట్టైనుంటిమి ॥ అద్ద ॥ 84

రేకు 1615 భైరవి

ఇచ్చెరిఁగి సేవలు సేయించుకోవదా
మచ్చికతోడ నన్ను మన్నించేవాఁడవు ॥ పల్లవి ॥

నిద్దిరించేవేళ నన్ను నీవేల లేపితివి
వొద్దఁ గాచుకున్నసతి యుండఁగాను
అద్దుకొని నాపై బత్తి అంత నీకుఁ గలిగితే
అద్దమరాతిరిదాఁకా నలయించవలెనా ॥ ఇచ్చె ॥

తొడ చరచి నన్నేల అడిగేవు విడెము
అడపమువనిత నీకందియ్యఁగా
కడుఁదమకము నాపైఁ గలవాఁడవై తేను
అడియాసలఁ బెట్టి నన్నలయించవలెనా ॥ ఇచ్చె ॥

1. అఁడుజెట్టి+అని

బలిమిచేసి నన్నెంత పచ్చిచేసి కూడితివి
ఆఁ మేల్మంగ నీవురమందు నుండఁగా
యేఁమి శ్రీవేంకటేశ యిద్దరము నిశవై తే
అలవోకగా నన్ను నలయించవలెనా ॥ఇచ్చె॥ ౮౫

ముఖారి

నేఁడే యింత సేయకుంటే నింద వాయదు
పోఁడిమితో విన్నవారు పొంచి నవ్వేరిందుకు ॥పల్లవి॥

జాడతో నీతమ్ములము పతి యడుగఁగ వచ్చి
యెడదోయనుచు సందేహించుకొనెను
తోడనే నమ్మికగాను తోడుకవచ్చి యాకెతో
వోడక యాసలుపెట్టి వొడఁబరచవయ్యా ॥నేఁడే॥

తెఱలి నీమోవితేనెతీపు చవిగొని ఇంతి
మఱెవ్వతెంగిలో యని మది నెంచెను
తఱితోడ నాపెలోనితడఁబాటులెల్లాఁ దీర
గుఱియైనబాస చేసి కొంకు దేర్చవయ్యా ॥నేఁడే॥

అంది నీవురము గంద మలమేల్మంగ యలఁది
యెందుఁ దెచ్చితివోయంటా యీసడించీని
ఇందునే శ్రీవేంకటేశ యెరవరికము వాయ
కందువఁ దారుకాణించి కాఁగిలించవయ్యా ॥నేఁడే॥ ౮౬

పాడి

తగు నీకు నిట్టిజాణతనములెల్లా
మిగులా మావంటివారు మెచ్చిరి నిన్నిపుడు ॥పల్లవి॥

పడఁతి విడెమియ్యఁగా పరాకైనవానివలె
చిడుముడితోఁ జన్నులు చేతఁబట్టేవు
జడియ కాపెపయ్యెద సారెసారె సోదించేవు
బడి నీవిడెమేమైనా పయ్యెదలో నున్నదా ॥తగు॥

ఇంతి కైలా గియ్యఁగాను యెఱఁగనివానివలె
వింతలేక ఆపెవోడి వెనఁ బట్టేవు
పొంతనే యప్పటి నాపెపోఁకముడి విడిచేవు
కాంతవోడిలో నీకుఁ గైదండ వున్నదా ॥తగు॥

కలికి యద్దము చూపఁగా భ్రమసేవానివలె
నిలిచి యాపెచెక్కుల నీడచూచేవు
మలసి శ్రీవేంకటేశ మరిఁ దమకించి కూడే-
వలమేల్మంగచెక్కుల నద్దము నీకున్నదా ॥తగు॥ 87

ఆహిరి

తలఁచుకోవఁగదే యాతనివల్ల నేరమేది
తెలమిఁ దారుకాణలే ఇన్నియుఁగావా ॥పల్లవి॥

పచ్చిపోఁకఁగొని నీగుబ్బ లాతఁడు వేసెనంటా
కొచ్చికొచ్చి నీవేల కోపగించేవే
ముచ్చటగా నీచన్నులు మొలచేయప్పటివేళ
అచ్చముగా నాపోఁకలంతేసివే కావా ॥తలఁ॥

తామరతూఁడున నీచెయి దాఁకించెనంటాను
వేమారు నాతని నెన్నివెంగే లాడేవే
భూమిలో నీకరములు పోలించి చూచితేను
అనుని తామరతూండ్లఅందములే కావా ॥తలఁ॥

తతి నీమెడ ముత్యాలదండ దగిలించెనంటా
మితిమీరినసిగ్గు లేమిటికె నీకు
అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
రతిచెమట ముత్యాలరాసులే కావా ॥తలఁ॥ 88

వరాళి

ఏకతాన నుంటిరి మీరిద్దరు నిందాఁకాను
జోకతో రారయ్య మీరు; చూచేను మీరూపులు ॥పల్లవి॥

ఇంతిపాట లిందాఁకా నీడేర వింటివా
చెంత నామేలుకు సంతోసించుకొంటివా
బంతి నుండి యపి నీవు పాటములు గొంటివా
వింతలుగాఁ జెప్పవయ్య వినేను మీసుద్దులు ॥ఏక॥

మగువచేసిన సేవ మనసునఁ బట్టెనా
తగ నందు లోలుఁడవై తగిలితివా
మగుడి యట్లైతె పికు మర్మము గరఁగెనా
వెగటుగా దానతి వినేను మీసుద్దులు ॥ఏక॥

అలమేలుమంగ పురమందు నీకు నిలిచెనా
కలఋకలెల్లా మెచ్చి కైకొంటివా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
వెలయ నాకెరుఁగించు వినేను మీసుద్దులు ॥ఏక॥ 89

శ్రీరాగం

గుట్టుతోడనున్ననన్ను గోరబేల సేసీనే
దిట్టతనము నేఁ జూపితే గయ్యాళి యనఁడా ॥పల్లవి॥

సరసమాడినవాఁడు సంగడిఁ గూచుండుఁగాక
సొరిది నామనసెంత సోదించీనే
తెరవేసుకున్నవాఁడు తెచ్చి విడె మిచ్చుఁగాక
అరసి న న్నప్పటి నెం తడుగవచ్చీనే ॥గుట్టు॥

సెలవి నవ్వినవాఁడు సిగ్గులు దేరుచుఁగాక
అలసి తానింకా నేమి అందుకాచీనే
పిలిపించుకొన్నవాఁడు ప్రియమువఁ గూడుఁగాక
వొలిసి నన్నెందాఁక నొడఁబరచీనే ॥గుట్టు॥

చెనకినవాఁ డిట్టె చేరి కాఁగిలించుఁగాక
చనవిచ్చి మీతో నేమి సన్న సేసీనే
ఘనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నన్ను
తనిసి రతుల నెంత తప్పక చూచీనే ॥గుట్టు॥ 90

రేకు 1516 ఆహిరి

భామతోడిపొందు నీకు భాగ్యము గాదా
చేముట్టి సరసమాడి సిగ్గు దేర్చరాదా ॥పల్లవి॥

కలువరేకులవంటికన్నులఁ దేలించి చూచి
మలసి సొలసి నీతో మాటలాడీని
పిలిచి వద్దఁ గూచుండఁబెట్టుకొని కాఁగిట
కలయరాదా యేల కాఁకలు సేసేవు ॥భామ॥

చిగురుఁదీగెలవంటిచేతులనే నీకు మొక్కి
నగినగి నీతోనే నంటుచూపీని
బిగివాయకుండా నీవు పచ్చడము మీఁదఁ గప్పి
తగవు నెరపరాదా తడవేల సేసేవు ॥భామ॥

పసిడికుండలవంటిపాలిండ్ల నిన్నొరసి
కొసరి వూర్పులఁ దావి కుప్పళించీని
యెసగ శ్రీవేంకటేశ యింతిఁ గూడితివి యిట్టె
వసమై యుండఁగరాదా పరుసేల నేసేవు ॥ భామ ॥ 91

శంకరాభరణం

అందు కేమిదోసము ఆనతియ్యఁగదవయ్య
యిందరి నీవేలేది యెఱఁగమా యెపుడు ॥ పల్లవి ॥

బోన మాయితముసేసి పొలఁతి విలువఁగాను
ఆవాతినే విడె మడిగేవు
పూని యేడనైనా నీవు బోజనము సేసితివో
యేనెలఁతవిఁ(విం?)దైవా నియ్యకొంటివో ॥ అందు ॥

కంచముపట్టుసేసి కాంత గూచుండు మనఁగా
మంచినీ ళ్లిమ్మనేవు మఱి నాపెనే
అంచెలఁ బిండివంటలే యారగించి వచ్చితివో
పొంచి యెవ్వతైనా వొక్కపొద్దు చెప్పెనో ॥ అందు ॥

కలవెల్లా వడ్డించి కడి యెత్తు మనఁగాను
అలమి మోవితేనియ లడిగేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేకారము నంటితివో
నెలవై నన్నుఁ గూడితి నీకు నిదేప్రియమో ॥ అందు ॥ 92

రామక్రియ

మాముందరఁ దెచ్చి యెంత మట్టుమీర నవ్వేవు
ప్రేమగలితే లోనికిఁ బిలుచుకో రాదా ॥ పల్లవి ॥

నీకు నాకెకును నేఁడు నేస్తమంత గలితేను
కైకొని నీమెడఁ గుచ్చి కట్టుకోరాదా
వాకముగ దొరఁజేయవలసితే నీముందర
కోక వరచి యందుపైఁ గూచుండఁబెట్టరాదా ॥మాము॥

నెలఁతపై మోహము నిలుపరాకుంటేను
నొలసి పయ్యదలోను చొచ్చుకోరాదా
తలకొన్నయాకెచక్కఁదనము నీకుఁ జాఁతైతే
పొలుపుమీర వర్ణించి పొగడరాదా ॥మాము॥

సుదతికి నీకు నిట్టె చుట్టరికమైతేను
కదిసి యెంగిలిపొత్తు గలయరాదా
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్ను నేలితివి
పొదిగే వాపెను నీవీఁపున నిలుపరాదా ॥మాము॥ 93

కాంబోది

రావయ్యా ఇఁకనైనా రమణి వేఁడుకొనీని
వావిరి నీకెతో నింత వాసు లెంచఁదగునా ॥పల్లవి॥

పంతమాడరాదుగాని పచారించి నవ్వవచ్చు
మంతనాన సతికిని మగనితోను
వింతసేయరాదుగాని వెంగెమైనా వాడవచ్చు
చెంతఁ దనమాట చెల్లించేవానితోను ॥రావ॥

సిగ్గువడరాదుగాని చేరి జంకించఁగవచ్చు
కగ్గక తనపై బత్తిగలవానితోను
వెగ్గళించరాదుగాని వేమారుఁ గొసరవచ్చు
విగ్గులఁ దన్ను మన్నించేనెరజాణతోను ॥రావ॥

రచ్చఁ బెట్టరాదుగాని రతిఁ బెనఁగఁగవచ్చు
యెచ్చటా నెగ్గుపట్టనియిష్టునితోను
మచ్చరించరాదు గాని మనసు గరఁచవచ్చు
కచ్చుపెట్టికూడే శ్రీవేంకటేశుఁడ నీతోను ॥ రావ ॥ 94

నట్టనారాయణి

చూచినవారు నవ్వరా చొప్పులెత్తి నన్నైనా
లాచి నాతోఁడుతను మేలములాడీ యిప్పుడే ॥పల్లవి॥

కొప్పు దువ్వి కొలువులో కొనగోరఁ బెనకీని
చెప్పరే పతికి బుద్ధి చెలులాల
చప్పుడుసేయక యెంత సన్న సేసిన మానఁడు
ఇప్పుడు సిగ్గువడఁడు ఇందరిలోఁ దాను ॥ చూచి ॥

ముట్టి నందరిముందు మొకము దప్పక చూచీ
రట్టుసేయకుమనరే రామలాల
గుట్టుతోఁ బరాకుసేసుకొనినాను యెఱఁగఁడు
[1]కట్టఁగడవా రిందుకు కాకుసేయరా ॥ చూచి ॥

సరిపాదము దొక్కని సంగడివారుండఁగాను
తెరవేసుకొమ్మనరే తెరవలాల
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డంకా రతిఁ దనియఁడు
సిరులఁ ఆనోదము చెప్పరో దితనికి ॥ చూచి ॥ 95

బౌళి

పచ్చిదేరె నీపనులు భామలముందర నెల్లా
కచ్చుపెట్టి ఇఁక నీకుఁ గాదన నేమున్నది ॥పల్లవి॥

---

1. ఇందరసున్నవిచార్యము.

వావులు చెప్పుకొంటాను వద్ద నాపె వుండఁగాను
నీ విందరిలోఁ దారుకాణించుకోవద్దా
భావించక నీ వెక్కడో పరాకున నుండితేను
అవిధము నీకు సమ్మతైనట్టేకాదా ॥పచ్చి॥

గుఱుతులు చూపి యాపె కొలువులు సేయఁగాను
పిఱితీసి నీవు తప్పించుకోవద్దా
తఱితో నిప్పుడు మొకదాకిరితో నుండితేను
యెఱిఁగెఱిఁ గిదియెల్లా నియ్యకొంటేకాదా ॥పచ్చి॥

సరసములాడి యాపె చన్నుల నొత్తఁగాను
వరుసతోఁ జేతనంటి వారించవద్దా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
గరిమ నూరకుండితే కైకొంటేకాదా ॥పచ్చి॥ 96

రేకు 1517 హిజ్జిజి

నీ వెఱఁగనివి లేవు నెరజాణవు
భావించి మీవలపులు పచారించవలెనా ॥పల్లవి॥

పడఁతిచూపులలోనే పదివేలు విన్నపాలు
అడియాలము లన్నియు నందే వున్నవి
అడుగనేఁటికి మమ్ము ఆపె నిట్టె కరుణించు
విడిముడిగా నీఁక విచ్చి చెప్పవలెనా ॥నీవె॥

లలననవ్వులలోనే లక్షలై నయిచ్చకాలు
కలవెల్లా నందులోనే కానిపించీని
తెలుపనేఁటికి నిన్నుఁ దెలివను మన్నించు
వెలలేనిసిగ్గులెల్లా వెలియవేవలెనా ॥నీవె॥

కోమలికాఁగిటిలోనే కోటికోటివినయాలు
ఆముకొని యెంచిచూడ నందే వున్నవి
చేముంచి నేఁటి కాపెను శ్రీవేంకటేశుఁడ యేలు
ప్రేమపురతులు నీతోఁ బేరుకుచ్చువలెనా ॥నీవె॥ 97

లలిత

వద్దనేమా మమ్ముఁ దాను వానిరేఁచవద్దుగాక
పొద్దొకవింతలుగాను భోగించనీవే ॥పల్లవి॥

తరుణి యిందరిలోనా తనకు కాంతై తేను
సిరులపీఁట వెట్టి పూజించనీవే
గరిమ నాపెమాటలు కడువేడుకై తేను
వొరసి యేపొద్దుఁ జెవులొగ్గి విననీవే ॥వద్ద॥

పడఁతికిఁ దానిచ్చినబాస మీరరాకుండితే
బడిఁ బెట్టుక తిరిగి బదుకనీవే
అడరి యాపెపై బత్తి ఆఁపరాక వుండితేను
పుడమి నాపెగుణాలు పొగడనీవే ॥వద్ద॥

మదిరాక్షి కాఁగిలి మరిగి తా నుండితేను
కొదలేనిరతులనుఁ గూడనీవే
ఇదె తాను శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నుఁ గలసె
వదల కీసుద్దు లాపెవద్దఁ జెప్పనీవే ॥వద్ద॥ 98

మధ్యమావతి.

ఆతనినేల సాదించే రంగనలాల
చేతికిలోనై నదాఁకా సేవసేసే మిఁకను ॥పల్లవి॥

పతియైనవానికి పట్టరానివలపైనా
సతులు పెక్కయితేనే చౌకలౌను
రతి నందరికిఁ గడురసమైనమోవితేనె
తతిగాక వుండితే నెంతయుఁ జప్పనౌను ॥ అత ॥

కూరిమి చుట్టమైనాను గుట్టువిడి చేపొద్దు
సారె మాటాడితే మొగచాటౌను
కోరి వేడుకతోడ గొనకొన్నసవ్వులు
వేరఁబెట్టుకొంటేనే వెనుఁగాఁక లవును ॥ అత ॥

అంటి వేరొక్కతెపొందు లాసపడేవానికి
వెంటవెంటఁ దిరిగితే వేసటౌను
నంటున నిదివో కూడె నన్ను శ్రీవేంకటేశుఁడు
దంటతనానఁ బైకొంటే తరితీపు లౌను ॥ అత ॥ 99

శ్రీరాగం

పతిమీఁదిమోహము పడఁతి కిట్టుండవద్దా
సతతము నీహితవే సారెఁ గోరీఁ దాను ॥ పల్లవి ॥

బలిమిఁ బయ్యదకొంగు పట్టి నీవు దీసితేను
నెలఁతకొప్పువిరులు నీపై రాలెను
అలరి యందుకు మరుఁ డమ్ములు గురిసెనంటా
కలికి భ్రమసి నిన్ను కాఁగిలించుకొనెను ॥ పతి ॥

వొట్టుక నీవావెను వొరసి పెనఁగితేను
తొట్టినమైకప్పురపుదూ(ధూ?)ళి నిన్నంటెను
నెట్టనఁ జందురుఁడు వెన్నెలచొక్కు చల్లెనంటా
గట్టిగాఁ దెలియలేక కాఁగిలించుకొనెను ॥ పతి ॥

ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యీపె నీవు గూడితే
నెమ్మిఁ జెమటబొట్లు నీమై నిండెను
చిమ్మి యీతఁడు నించిన సేసలే పైకొనెనంటా
కమ్మర నచ్చెరువంది కాఁగిలించుకొనెను ॥పతి॥ 100

పళపంజరం

రావయ్యా ఇఁక నేల రవ్వసేసేవు వలపు
కైవసమయినవారిఁ గారించవలదు ॥పల్లవి॥

ఆఁపరానితమితోడ నాపె యెదురుచూడఁగా
మాపుదాఁకాఁ జెలులతో మాటలాడేవు
కాఁపురాలు సేసేమని కాచుకున్నవారి నింత
యేఁపుఁబెట్టితే నిన్ను నెట్టు నమ్మేరిఁకను ॥రావ॥

ప్రేమతోడ నిన్ను నాపె పేరుకొని పిలువఁగా
నామోము దప్పక చూచి నవ్వు నవ్వేవు
కామించివచ్చినయట్టి కాంతల నింత నేసితే
యేమగువలైనాను యెట్టు నమ్మేరిఁకను ॥రావ॥

కమ్మి యలమేలుమంగ కాఁగిలించుకొనఁగాను
చిమ్ముల నీలోనే యేల సిగ్గువడేవు
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యీకె నిట్టె కూడితివి
యెమ్మెకాఁడవై తేఁ బరులెట్లు నమ్మేరిఁకను ॥రావ॥ 101

అహిరి

చూతువు రావయ్యా నీసుదతి వున్నలాగులు
యీతల విన్నవించఁగ నెవ్వరు నేరుతురు ॥పల్లవి॥

చిత్తమెల్లా నీమీఁద చేతులు చెక్కులమీఁద
కొత్తకొత్తచెమటలు గుబ్బం మీఁద
తత్తరము మదిలోన తా నున్నది తెరలోన
హత్తె నీపై వలపులు అంగన కీరితిని ॥ చూతు ॥

చెప్పేమాట చెలితోడ చిరునవ్వు సిగ్గుతోడ
దప్పి కప్పురపుమోవి అప్పుతోడను
కొప్పుజారెఁ జెంపసంది కోరికె నీతని(ను?)సంది
వుప్పతిల్లీఁ దలపోఁత లువిద కీరితిని ॥ చూతు ॥

పులకలు నిలువెల్లా పొందికలే కాఁగిలెల్లా
పిలుపుఁబ్రియములే పెదవులెల్లా
కలసితి వింతలోనె కాంతను శ్రీవేంకటేశ
కలిగె వేడుకలెల్లా కలికి కీరితిని ॥ చూతు ॥ 102

రేకు 1518 సాళంగనాట

ఎడమాటాడించనేల యెమ్మెలఁ బెనఁగనేల
వొడఁబడవలెఁగాక వొక్కటైనవారికి ॥పల్లవి॥

వలపులు మొదలనే వా(వ్రా?)సివున్నవి నుదుళ్ల
చలపాదితనమేల సరసులకు
మొలచినతరితీపు మోవితేనెల నున్నది
యెలయింపు లేఁకవేల యెనసినవారికి ॥ ఎడ ॥

తనివోనికోరికలు [1]దాఁచివున్నవి మతుల
కినియనేఁటికి నెఱిఁగినవారికి
నినుపులై పాయములు నిండివున్నవి మేనుల
అనుమానించఁగనేల ఆస[illegible]వారికి ॥ ఎడ ॥

1. 'దాఁగివున్నవి' అను[illegible] కావచ్చును

పరగినరతులెల్లా పొంతివున్నవి కాంగిళ్ల
నెరసులు మరియేల నేర్పరులకు
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కలసితి రిద్దరును
పొరపొచ్చా లిఁక నేల పొం(బ్రొం?)దైనవారికి ॥ఎద॥ 108

నాదరామక్రియ

వక్కణించి చూడ మగవాఁడవు నీవై తేనేమి
పక్కన నింతులఁ గంటే పట్టలేవు మనసు ॥పల్లవి॥

మగువ యెవ్వతో తెరమఱఁగువఁ బాడఁగాను
తగిలె నాపెమీఁద నీతలఁపెల్లాను
మొగము చూచితే నెంత మోహింతువో నీవిఁకను
మిగులా నెంచిచూచితే మెత్తన నీమనసు ॥వక్క॥

కామిని యెవ్వతో లోన గాలిపడె గాడించఁగా
కామించి యానందానఁ గరఁగితివి
అముకొని మేనుమేను నంటితే నెట్టుండుదువో
దీమసాన మరిగితేఁ దిప్పలేవు మనసు ॥వక్క॥

సతి యెవ్వతో మెలఁగుచాటునఁ జేయిచాఁచఁగా
రతికెక్కి వేడుకల రమించితివి
ఇతవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
గతియని నమ్మితేను గట్టిది నీమనసు ॥వక్క॥ 104

పాడి

గుట్టుతో నే నుండిన నాగుణ మెంచఁడు
ఇట్టె తా నెట్టుండినా నేమిసేయవచ్చునే ॥పల్లవి॥

కొలువులో నే నుండఁగా కొంగువట్టి తీసీని
చులకఁదనము గాదా చూచే వారికి
బలుదొర తాను సిగ్గువడ నేరకుండితేను
తొలమిఁ దన్నిందరిలో నేమిసేయవచ్చునే ॥గుట్టు॥

బంతినుండి పెండ్లిపాట పాడఁగా నన్నుఁ జెనకి
ఇంతయు వెగటుగాదా ఇంటివారికి
పంతగాఁడు తన కెరవరికము లేకుండితే
ఇంతినైనవాకుఁ దను నేమిసేయువచ్చునే ॥గుట్టు॥

విందుచెప్పి వడ్డించఁగా వెస నా మోవి సోఁకించీ
అందె గు బాటుగాదా అందవారికి
కందువఁ గ డె శ్రీవేంకటేశుఁడు తానె నన్ను
ఇందె తెరవే నీక నేమిసేయవచ్చునే ॥గుట్టు॥ 105

సౌరాష్ట్రం

మఱి నీవేమిసేసినా మంచిదే కాక
ఉఱసి నిన్ను మార్కొన చలమా యిది ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగి నీవు నాచేతికి విడెమియ్యఁగా
బలిమిఁ బట్టకుండఁగా పంతమా యిది
వెలలేనివేడుకతో విరుల నన్ను వేయఁగా
మలసి తప్పించుకొను(న?) మదమా ఇది ॥మఱి॥

అదిగొని నీవు నాఅయములు ముట్టఁగాను
కాదని చేపట్టితోయ గర్వమా యిది
అదటించి నీవు నన్ను అలుకలు దేర్చఁగాను
సాదించ నీతోడి మచ్చరమా ఇది ॥మఱి॥

నగుతా శ్రీవేంకటేశ నన్ను నీవు గూడఁగాను
    యెగసక్కెలాడ నాకు యెమ్మెలా యిది
తగినరతుల నన్నుఁ దనియఁగఁ జేయఁగాను
    సొగిసి నేఁ గొసర నాసోదమా యిది ॥మం॥ 106

ముఖారి

ఏల రట్టుసేసుకొనే విదె నీవె నీవలపు
    వాలాయించక నేఁ దలవంచుకొనరాదా ॥పల్లవి॥

కామినిము(ముం?)జేయి నీవు కై దండ వట్టుకొని
    నామోము చూచినందుకు నగరాదా
ఆముక యాపెదండ నీ కటు చెమట గారఁగా
    యేమీనవక పరాకై యిట్టుండరాదా ॥ఏల॥

నేరుపుతో నాపెసొమ్ము నీమెడఁ బెట్టుకరాఁగా
    నీరెంటెము నీకుఁ గప్పి నే దాఁచరాదా
చేరిచేరి యాపెకుఁగా చిత్తమెల్లాఁ గరఁగఁగా
    కోరి యెఱఁగమి సేసుకొని వుండరాదా ॥ఏల॥

కూడికూడి యాపె నీవు కుచ్చి కాఁగిలించుకోఁగా
    వేడుకతో నేఁ దెరవేయరాదా
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
    తోడనే నీమోవి గుఱుతులు వెట్టరాదా ॥ఏల॥ 107

మాళవిగౌళ

చెల్లుబడిగలవాఁడే చేఁతలిన్ని నమరును
    చల్లఁగా నిప్పుడే నీసరిగె మెఱయవే ॥పల్లవి॥

వచ్చిదేరె సిగ్గులు పట్టరాదు యెగ్గులు
మచ్చిక నాతనితోనే మాటలాడవే
రచ్చకెక్కె గరువము రతి కిదె పరువము
వచ్చినాఁడు పతి నిట్టె వలపించుకోవవే ॥చెల్లు॥

వెలసె నీనవ్వులు వెంగే లిఁక దవ్వులు
చలివాసె నిఁక సరసములాడవే
తలకొనెఁ బొందులు దక్కె మోవివిందుల
కలుపుకోలు సేసుక కాఁగిలించుకోవవే ॥చెల్లు॥

నెట్టుకొనెఁ జూపులు నిండెఁ దరితీపులు
దట్టమై యాతని కిఁకఁ దమి రేఁచవే
అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగను
గుట్టుపడ నన్నుఁ గూడెఁ గోరి మెచ్చఁగదవే ॥చెల్లు॥ 108

రేకు 1519 సాళి

నీవేల సిగ్గువడేవు నెట్టన నన్నుఁ జూచి
భావించ నీవన్నిటా పంతగాఁడవు ॥పల్లవి॥

తగవులఁ బెట్టేనా తారుకాణించవచ్చేనా
జిగి నీవు సేసినచేఁతలకెల్లా
అగడు నేఁ జేసేనా అంతటా వాడుకొనేనా
పగటుతో నీవేమిటాఁ బరగినను ॥నీవే॥

వెరసులు వెదకేనా నిష్ఠూరము వేసేనా
నిరతపుజాణవై ననీమీఁదను
యెరవులు సేసేనా యెగ్గులు నేఁ బట్టేనా
సరస మెన్నితోడ సారె నీవాడినను ॥నీవే॥

చలము సాధించేనా అంకించి పెనఁగేనా
నిలువెల్లాఁ దమిరేఁగి నీవుండినా
కొలువై శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
అలమేలుమంగ నింతె అవుఁగాదనేనా ॥నీవే॥ 109

నట్టనారాయణి

ఎంత తమకించేవు యేమోయి
యింతనమ్మాడేనంటా మారుమలసేవు ॥పల్లవి॥

విగిడి యలిగితినా నీకు నీవే వేగిరించి
నగనైతినంటా గోరు నాటించేవు
మొగసెక్కపుదావనా యేమేమో భావించి
మొగము వంచితినంటా ముంగురులంటేవు ॥ఎంత॥

చలము సాధించేనా సరి నింతలో నింటికిఁ
బిలువనంటాఁ జన్నులు పిసికేవు
బలిమిసేత్తేనా నీతో పంతముగ నూరకైనా
పలుకనంటాఁ గొంగువట్టి తీసేవు ॥ఎంత॥

వాసితోఁ గాఁగిలించనా వట్టినెపములు వేసి
రాసి యలసితినంటా రవ్వసేసేవు
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగనే నేను
వేసారనంటా నన్ను వేడుకతో మెచ్చేవు ॥ఎంత॥ 110

గుజ్జరి

కోపగించుకొనదూ కొసరి నిన్ను దూరదు
ఓపికతోఁ, దన కెంతవోరుపో కాని ॥పల్లవి॥

చెక్కిటి చేతితోడ సిగ్గువడి జవరాలు
పక్కనఁ జిన్నలు నిమ్మపంట వేయఁగా
తక్కక నీమోము చూచి తలవంచుకొనీఁ దాను
మక్కువతోఁ గొనగోర మర్మము లంటఁగను ॥కోప॥

మలఁగుమాటున నుండి మచ్చిక నవ్వీఁ జెలి
చలివాపి నీవు సరసములాడఁగా
వెలయ నీమాట విని వెరగునొందీఁ దాను
తలకొన్నరతులెల్లాఁ దలపించఁగాను ॥కోప॥

ముచ్చటతో నిన్నుఁ గూడి మొక్కీ నలమేలుమంగ
పెచ్చురేఁగి కాఁగిటిలోఁ బెనఁగఁగాను
ఇచ్చగించి శ్రీవేంకటేశ నిన్ను మెచ్చీఁ దాను
నిచ్చలాన మోవితేనె నీ వియ్యఁగాను ॥కోప॥ 111

వరాళి

ఎంత తక్కరిఁ డితని నేమందునే
బంతినే నాకు వలపు పంచిపెట్టీని ॥పల్లవి॥

చెలిఁ దాను బాసలుచేసుకోఁగా నే వచ్చితే
కెలన వన్నందుకే సాకిరివెట్టీనే
నిలిచి నే నంతలోనె నివ్వెరగుతో నుండితే
కలుపుకోలుతనాలు గలుగఁజేసీనే ॥ఎంత॥

వొక్కపొత్తున నిద్దరు నుండఁగా నే వచ్చితే
చిక్కించు కెంగిలిలో నాచేతులద్దీనే
తక్కక నే మొగమోటఁ దలవంచుకొంటేను
వొక్కటిగాఁ జుట్టరిక మొనరఁ జెప్పీనే ॥ఎంత॥

ఆకెఁ దానుఁ గాఁగిట వలరఁగా నే వచ్చితే
కోక నామీఁదఁ గప్పి కొంకుదేర్చినే
అకుమడిచిచ్చి నాపె అలమేలుమంగ నేను
యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నన్నేలెనే ॥ఎంత॥ 112

సాళంగం

తనంత వచ్చినదెల్లా తరితీపు లేలౌను
పెనఁగులాటలమీఁదఁ బ్రియము లౌఁగాక ॥పల్లవి॥

కామకిచ్చినాపె వద్దఁ గాచుకుండఁగా నెక్కడో—
మానినులతో నీవు మాటలాడేవు
పూనిపట్టి విడెమిచ్చేపొలఁతి యటుండఁగాను
మానక చేయిచాఁచేవు మరొకతెమీఁదను ॥తనం॥

చేరి వుండినాపె నిన్నుఁ జెనకుచు నుండఁగాను
వూరివారిఁ జూచి నీవు వువ్విళ్లూరేవు
కోరి నీకుఁ బాదాలొత్తే కొమ్మ నీతో నవ్వఁగాను
తేరకత్తెలతో నేల తెగడవచ్చేవు ॥తనం॥

కొలువుసేసేయాపె [1]కోరి వేఁడీఁ దగులఁగా-
నలమేల్మంగరతికి నాసపడేవు
ఔలమి శ్రీవేంకటేశ ఇందరు నీకుండఁగాను
లవి మోహపుటాపె మేలము మెచ్చేవు ॥తనం॥ 113

దేసాళం

ఆపె వచ్చినప్పు డన్ని నయ్యాఁగాని
వోపుదునా దొరవు నీవొగిఁ గాచుకుండను ॥పల్లవి॥

1. కోరియు, వేఁడుకొనియు అని కాఁబోలు.

పిలిచే వాకెను నీవు ప్రియపడి; నేనైనాఁ
జెలిమూరు సేవచేసేఁ జెప్పవయ్యా
అలఁదేనఁ(నం?)టూ గంద మట్టె చేఁబట్టుకున్నాఁడ—
వలరి నావురముపై వందాఁకా దాఁచవయ్యా ॥అపె॥

వెదకే వాపెను నీవు; వేడుకతో నే నుందాన
యెదుట; నాపని యానతియ్యవయ్యా
ఇదె విడె మాకెకు మీఁదెత్తుకొన్నాఁడ; వందాఁకా
పొదిగి నాపుక్కిట నిప్పు డుండనీవయ్యా ॥అపె॥

చూచే వాపె కెదురు; సుద్దులు నేఁ జెప్పేను
చేచేత నీవెట్టయి నాఁ జెనకవయ్యా
యేచి శ్రీవేంకటేశుఁడ యే నలమేలుమంగను
కాచి నన్నేలితివి ఆకాంతమారే నేనయ్యా ॥అపె॥ 114

రేకు 1520 శంకరాభరణం

ఎంత నేరుచుకొన్నది యీచిన్నది
చెంత నుండే నిన్ను నిట్టె చేకొన్నది ॥పల్లవి॥

చిగురుఁబెదవిమీఁదిచిన్నలూ
నగముమాటలతోడిసన్నలూ
నగియేటిసెలవులనయములూ
బిగిసేటికాఁగిటిప్రియములు ॥ఎంత॥

తనివోక చెలులతో తలపోఁతలూ
ననుపు లేపొద్దుమాననిచేఁతలు
పనివడి నీమీఁదిపాటలూ
మొనసి యెప్పుడు నీతో మొగమోటలు ॥ఎంత॥

వద్దనుండి పైఁజల్లీ వలపులు
అద్దుకొనీ రతిలోని యలపులు
వొద్దికై శ్రీవేంకటేశ వొనగూడితి వీకెను
కొద్దిమీరె బింకములు కూడినపొంకములు ॥ఎంత॥ 115

సింధురామక్రియ

చూడ నిట్టున్నది గాని జాణఁదనమే మేనెల్లా
యీడ నేర్చుకోరాదా యీపెచేత నీవు ॥పల్లవి॥

మనసుమర్మ మెఱుఁగు మాటలాడనేర్చు నాపె
వినరాదా వీనులార వేడుకతోడ
పెనఁగులాడఁగనోపు ప్రియములు చెప్పనోపు
చెనకఁగవలదా నీచేతులకొలఁది ॥చూడ॥

చలిమి బలిమి గద్దు చవులు వుట్టించు నాపె
చెలిమి సేయఁగరాదా సిగ్గువడక
మొలకచన్నుల నొత్తు మొనసి పాదములొత్తు
పిలిచి బుజ్జగించితే పెద్దరికముగాదా ॥చూడ॥

కేరి కేరి నీతో నవ్వు కిందుపడి మొక్కు నాపె
సారెకుఁ గూడఁగరాదా సమరతుల
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
ఆరమణిపొందులు నీ కంటికెల్లా వచ్చును ॥చూడ॥ 116

సావేరి

ఎంత నన్నుఁ బొగడేవు యెటువలె బుజ్జగించి
వింతదానవా నీకు వినయపుటాలను ॥పల్లవి॥

కోరికతో మగఁడు యేకోమలితో నవ్వినాను
నేరము లెంచనిదే నెలఁత
ఆరజాన తనమేన జీరలు దీయించుకొంటే
గారవించి పచ్చడానఁ గప్పినదే మగువ ॥ఎంత॥

వేడుక యేసతిమీఁద విభునికిఁ గలిగినా
తోడుకవచ్చినదే తొయ్యలి
కూడేవేళ యెంతేసియెక్కుడుప్రియాలు చెప్పినా
ఆడుకోక వుండినదే అంగన ॥ఎంత॥

పచ్చిగా రమణుఁడు యేపడఁతిఁ బెండ్లాడినాను
ఇచ్చకమై యుండినదే ఇంతి
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నిచ్చలు నావంటిదే నీకు దేవులు ॥ఎంత॥ 117

సామంతం

నీకుఁ బోదు నాకుఁ బోదు నీవేల సిగ్గువడేవు
కాకుసేసి నీ మీఁద కాఁతాళించేనా ॥పల్లవి॥

యెంత నీవేమిసేసినా ఇచ్చకమాడుదుఁగాక
పంతములాడేనా పతివి నీవు
చెంతఁ జేరకుండితేను చేపట్టి తీతుఁగాక
వింతదానివలె నిన్ను వెంగెములాడేనా ॥నీకుఁ॥

నీవెంతపరాకై వున్నా నిన్ను నెచ్చరింతుఁగాక
రావంటా నిన్ను దూరేనా రమణుఁడవు
కైవసము గాకుండితే కరుణ వుట్టింతుఁగాక
వేవేలైనా నీకుఁ గడువేసట వుట్టించేనా ॥నీకుఁ॥

కడల నీవుండినాను కాఁగిలించుకొందుఁగాక
చిడుముడి వడేనా శ్రీవేంకటేశ
యెడయక మన్నించి యేలితివి నన్ను నేఁడు
తొడిఁబడ నిందరిలో దూరుసేసేనా ॥నీకుఁ॥ 118

నాగవరాళి

తానే తెలుసుకొనీఁ దరుణిలాగు
వీనులలో మనమిట్టె విన్నవించవలెనా ॥పల్లవి॥

చనవుగలదానికి సరసములాడఁజెల్లు
వనుపుగలదానికినవ్వఁ జెల్లు
వినయపుదానికి వేడుకలెలాఁజెల్లు
మనమేతే యాతనిమర్మము లెత్తఁగను ॥తానే॥

మందెమేళపుదానికి మారుకొనివుండఁజెల్లు
అందగారిదానికి పైయాడఁ జెల్లును
పొందుచేసినదానికి పొగడఁగఁ జెల్లును
మందలించి మన మిట్టె మనుపఁగ వచ్చునా ॥తానే॥

పాయరానిదానికి పంతములాడఁజెల్లు
మాయదారిదానికి మలయఁజెల్లు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
వేయైనా మనమిఁక విడిపించఁగలమా ॥తానే॥ 119

రామక్రియ

చిత్తగించు మోహశేశ శ్రీసతివిలాసములు
ఇత్తలా నత్తలా మీకు నిచ్చకము లాయను ॥పల్లవి॥

ఎదురుఁగొండలపైనుండి ఇంతి మోము చూపితేను
అదియే నీకు నిలువుటద్ద మాయను
వదలుఁబయ్యదలోనివ(ట్రువచన్ను లావేళ
కదిసి నీకుఁ జూపినకానుక లాయను ॥చిత్త॥

పొన్నలనీడలలోన పొలిఁతి నిన్నుఁ జూడఁగా
సన్నలఁ గప్పురపువసంత మాయను
మన్ననదేవులు నీకై మాటలు నీతో నాడఁగ
వున్నతపుమీరతుల కుంకువ లాయను ॥చిత్త॥

చెంది భవనాశి దాఁటి చేతులునీపైఁ జాచఁగా
పొందుగా తమ్మివిరులపూజ లాయను
కందువ శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నాకె గూడఁగా
యెందు చూచినా వేడుక లెక్కు డాయను ॥చిత్త॥ 120

1521 వ రేకునుండి 1530 వ రేకువరకుగల 10 రేకులు లేవు.

రేకు 1531 ధన్నాసి

ఇంతితోడ నీవేల యెదురాడేవు
సంతరించినవాఁడవు చనవియ్యవలెను ॥పల్లవి॥

పలపుగలవానికి వాసు లెంచఁబనిలేదు
చెలు లేమిచెప్పినానుఁ జేయవలెను
కలపుకొలైనచోటఁ గడువింత సేయరాదు
వొలిసినట్లానను వొడఁబడవలెను ॥ఇంతి॥

మగఁడైనపిమ్మటను మరి యెరవేమిటికి
తగునతులకు లోనై దక్కవలెను
జగడించరానందుకు చలములు మరియేల
వగివయట్టే నవ్వి ననుచఁగవలెను ॥ఇంతి॥

విడువరానిపొందుకు వేరుచేసుకోఁదగదు
పడఁతులమాట నడపఁగవలెను
యెడయక శ్రీవేంకటేశ యీకెఁ గూడితివి
వుడివోనివేడుకల వొద్దిక గావలెను ॥ఇంతి॥ 121

శంకరాభరణం

సవతులమైనా నేమి సమ్మతించితిమి నేము
ఆవళి సరసములు సరి నెంతవేడుకో ॥పల్లవి॥

మాటలాడఁగదవే మనసిచ్చి పతితోను
యేఁటికి సిగ్గులువడే వెవ్వరున్నారు
సూటిగా వినఁగదవే సుద్దులు చెప్పీ నతఁడు
నీటున నెమ్మొ నెరప నీతో నెంతవేడుకో ॥సవ॥

ఆటసి కూచుండఁగదే సన్నలు సేసీఁ దాను
చిఱునవ్వు నవ్వనేల చిన్నదానవా
నెఱులు దువ్వించుకోవే నేరుతునని యితఁడు
తఱితోఁ దొడయెక్కవే తన కెంతవేడుకో ॥సవ॥

ఇట్టె అందుకోవే విడెమిచ్చీ శ్రీవేంకటేశుఁడు
గుట్టు సేయకికఁ నీకు కొంకు దేనెను
వెట్టన నన్నుఁగూడి నీపైఁ జేతులు చాఁచీ
దట్టపుటాసలతోఁ బొందఁగ నెంత వేడుకో ॥సవ॥ 122

శాళి

ఏమిచెప్పేది నీమాన కెంతకైనా నోపుదువు
ఆముకొన్న నిన్నుఁ జూచి అరుదయ్యీ నాకును ॥పల్లవి॥

సెలవిన వ్రాకతతో చేసన్న లోకతతో
యెలమిఁ జేసేవు వలపెందు నున్నది
కొలువు చేసేసతులు కోటానఁగోట్లు
అలరి యెవ్వరి వాఁడ వానతియ్యవయ్యా ॥ఏమి॥

తిర నొక్కతెతోడపై జిగిఁ జూదా లొక్కతెపై
ఆరవాయ; నీమనసు యేడనున్నది
యిరుమేలా నూడిగపుటింతులు సేనాసేన
యెరవుతేక యిందరి నెట్టు మన్నింతువయ్యా ॥ఏమి॥

వొక్కతెఁ గాఁగిటఁగూడి వొక్కతె మోవి యానేవు
ఆక్కువై నీభావ మెట్లున్నది
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నిక్కము నిఁ(నిం?)తేసి యెట్టు నేర్చుకొంటివయ్యా ॥ఏమి॥ 128

గౌళ

నావలె నుండవలదా ననిచి నీతో నవ్వుతా
చేవమీరి పరాకేల చేసుకొనీ నాపె ॥పల్లవి॥

చనవిచ్చి నీవు గడుసరసము లాడఁగాను
పనివడి యేల సిగ్గువడీ నాపె
పెనఁగి పెనఁగి నీవు ప్రియములు చెప్పఁగాను
విని [1] వినవెట్టు యేల వెరగందీ నాపె ॥నావ॥

వచ్చిగా నీవు చన్నులపైఁ జేయివేయఁగాను
కొచ్చి పయ్యదేల మూసుకొనీ నాపె
కచ్చుపెట్టి నీవు తన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
పెచ్చువెరిగి తానేల బిగిసీ నాపె ॥నావ॥

1. 'వినవట్టు' కావలె; లేదా 'వినవి + అట్టు.' అమటకు వ్యావహారికమైన కావలె.

గుట్టున నింటిలో నీవు కొంగువట్టి తియ్యఁగాను
పెట్టరానియానలేల పెట్టీ నాపె
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నీవు
చుట్టుక తానేల కూడి సొలసీ నాపె ॥నావ॥ 124

తెలుఁగుఁగాంబోది

కంతుఁ డేమిసేయునమ్మా గరిమ నోచెలులాల
కాంతలకుఁ బతులకు కలసాజ మిదియే ॥పల్లవి॥

పిలువులే లోలోనఁ బ్రియములు పుట్టించేవి
తలపోఁతలే గడుఁదమి రేఁచేవి
పలుకుల నేరుపులే భావాలు గరఁగించేవి
సేవులనవ్వులే చింతలు వాపేవి ॥కంతుఁ॥

తనివోనిచూపులే తరితీపు సేసేవి
వనుపులే పాయనీక నమ్మించేవి
వినయములే నిండువేడుకలు నెరపేవి
చెనకులే వోండొరుల సిగ్గులు ముంచేవి ॥కంతుఁ॥

బడిగొన్నకోరికలె చవులు వొడమించేవి
యెడవాయకుండుటలే యెనయించేవి
అడరి శ్రీవేంకటేశు కలమేలుమంగకును
పుడివోసయిాపొందులే వొద్దికలై వుండేవి ॥కంతుఁ॥ 125

కాంబోది

బుద్ధిచెప్పరే పట్టపుఁబొలఁతులాల
అద్దుక యిట్టే జలకమాడుతా మందానసే ॥పల్లవి॥

చెఱఁగుమాసి నేను సిగ్గుతో నుండఁగాను
అఱలేక నన్నితఁ డేలంటవచ్చీనే
నెఱయ మోనముతోడ నిలుచుక నే నుండఁగా
మఱియు నన్నితఁడేల మాటలాడించీనే ॥బుద్ధి॥

పాసివున్నతమకాన పరాకై నే నుండఁగాను
వేసరక విరులను వేసీ నిదేలే
రాసివిరహానఁ గప్పురము మేనఁజల్లుకోఁగా
దోస మెఱఁగక యేల దోసిలొగ్గీనే ॥బుద్ధి॥

చెలరేఁగి నే మఱుఁగుచీర గట్టుకొనఁగాను
కలసి యిప్పుడే యెట్టు కాఁగిలించీనే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నేఁ గాచుకుండఁగా
బలిమిసేసి యెంతవచ్చిగాఁ గూడీనే ॥బుద్ధి॥ 126

రేకు 1582 ఆహిరి

ఏల లోఁగేవు రాఁగదే యిదివో నీరమణుఁడు
వాలిసేయరాదు గాని నవ్వు నవ్వవచ్చును ॥పల్లవి॥

మచ్చరమే వద్దుగాని మాటలన్నీ వాడవచ్చు
అచ్చముగా మగనితో నంగనలకు
కుచ్చితమే సేయరాదు కోరి జంకించవచ్చు
రచ్చకెక్కవలచినరసికులకు ॥ఏల॥

పంతమాడవద్దుగాని పట్టిపెనఁగఁగవచ్చు
వింతలుగా రమణికి విభునితోను
చెంతఁ బాయరాదుగాని సేవలు సేయఁగవచ్చు
సంతసాన మేలమాడేసరసులకు ॥ఏల॥

వేసరఁగరాదుగాని వేడుకలు చూపవచ్చు
ఆసపడ్డనాథునితో నతివలకు
చేమాటిగా విన్న వేళ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
యీసులేదు మీవంటియితవరులకును ॥ఏల॥ 127

గౌళ

ఏమైనా గుణము తా నెఱఁగనిదా
ఆముకొని లోలోఁ దానే అలికించీఁగాక ॥పల్లవి॥

నేసవెట్టినవాఁడు నాచేతికిలోనైనవాఁడు
ఆసల నేఁపుదురా అట్టె తాను
వాసిగలదాన నేను వలచినదాన నేను
వేస రొక్కపరియైనా వెంగెమాడేనా ॥ఏమై॥

మనసెఱిఁగినవాఁడు మాట నాకిచ్చినవాఁడు
పెనఁగులాడుదురా బెట్టుగాఁ దాను
చనవు గలదు నాకు సరసము లబ్బె నాకు
తనమీఁద సారెసారెఁ దప్పులెంచేనా ॥ఏమై॥

చెక్కులు నొక్కినవాఁడు సిగ్గులు దేర్చినవాఁడు
కక్కసించి నవ్వుదురా కలసి తాను
ఇక్కువల శ్రీవేంకటేశుఁడు తాఁ గూడె నన్ను
దక్కినవాఁడు తను నేఁ బంతము గొనేనా ॥ఏమై॥ 128

ముఖారి

నీవుచేసినచేఁతలు నీమీఁదికే వచ్చె
ఆవేళ నీభాగ్య మిది యాతఁ డేమిచేసునే ॥పల్లవి॥

చనవునఁ బెనఁగఁగా చంటిమీఁద గోరు దాఁకె
కనలి విభునినేల కడు దూరేవే
పొనిఁగి దాఁగఁగఁబోతే పోఁకముడి వెడజారె
యెవలే కాతనివల్ల నెంచ నేర మేదే ॥నీవు॥

నంటున నీవు నవ్వఁగా వడుము నీకొప్పు వీడె
జంటయైనపతినేల జంకించేవే
దంటవై మాటలాడఁగా తమకము కడురేఁగె
వెంటవెంటఁ బతినేల విరుల వేసేవే ॥నీవు॥

అండనే కూచుండఁగాను ఆయములెల్లాఁ గరఁగె
నిండు శ్రీవేంకటేశుపై నెపములేలే
దండిగా మోవి ఇచ్చితే తన్నుఁదానే కళదాఁకె
వొండొరులు మీలో మీరు వొరయ నేమిటికే ॥నీవు॥ 129

పళవంజరం

అదియునుఁ జూతముగాని ఆసతీవయ్యా
కదిసేవు నాపై బత్తిగలదా నీకు ॥పల్లవి॥

చలపట్టి నాతోను జాణతనా లాడేవు
నెలకొన్న యీమోహము నిజమా నీకు
కలపుకోలు చేసుక కాఁగిలించుకోవచ్చేవు
చెలిమి యీడేర నీఁక సేసేవా నీవు ॥అది॥

విడువక నాతోను వేసరక నవ్వేవు
వుడివోకకూడేమన నున్నదా నీకు
అడరి నామొగము నీవాసపడి చూచేవు
బడిబడి నాతో నీవు పాయక వుండేవా ॥అది॥

నమ్మికలెల్లా నొసఁగి నన్నుఁ గడులాలించేవు
నెమ్మది నాయెడ దయ నిండెనా నీకు.
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
కుమ్మరింపుఁగోర్కి దలకూడెనా వేఁడు ॥అది॥ 180

కన్నడగౌళ

ఇందరును వినఁగాను యెంతసిబ్బితై వుండునో
మందలించి మంచముపై మాటలాడుకోరాదా ॥పల్లవి॥

కాంత యేవిన్నపానకో కాచుకున్నది నీవద్ద
వింతలుగా నాలకించి వినరాదా
అంతవడి లోన నుండి అప్పటి వచ్చేవుగాని
పొంత నిద్దురను తలపోసుకొనరాదా ॥ఇంద॥

అలన యెందుకో నీకు లాచి కొలువులు సేసీ
అలరి యాపను లాపె నడుగరాదా
బలిమి నందాఁకాను పరాకై వుండేవుగాని
వెలి నాపె నీవు వెల్లావిరి చేసుకోరాదా ॥ఇంద॥

అంగనకాంత యెంతో ఆసపడీ నీయెదుట
చెంగట నాపెచనవు చెల్లించరాదా
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నన్నుఁ గూడితివి
సంగతిగా నవ్వుకొంటా సరి మీరుండరాదా ॥ఇంద॥ 181

లలిత

ఎంత నేరుచుకొన్నది యీవనిత
బంతి నీపెచేఁతలకు భ్రమయకుండుమరా ॥పల్లవి॥

తొడమీఁదఁ గూచుండి తొయ్యలి నీమోము చూచి
కడుఁదేలగిలవేసిఁ గనుఁగొనలు
వొడివట్టుకొని నిన్ను వొయ్యారపుమాట లాడి
పెడరేఁచీ వలపులు ప్రియముతో నీకును ॥ఎంత॥

గుట్టున నీతో నొలసి గుబ్బలు నీపై నొఁకించి
అట్టడితనాన జఱసీ గోరను
అట్టె మోవి చూపి అరచేతఁ దెక్కునొక్కి
వొట్టియాసలు వుట్టించీ వొద్దికతో నీకుఁ ॥ఎంత॥

పయ్యెద నీకుఁ గప్పి బలిమితోఁ గాఁగిలించి
వుయ్యాలమంచ మూఁచీ నుబ్బూఁతలను
అయ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
చెయ్యానఁ దా రతిసేసీ నేర్పులతో నీకును ॥ఎంత॥ 182

రేకు 1583 లలిత

ఇటువంటిపొందులకు నింతినేల వొరసేవు
నటలకు నవ్వినాను చవిగాకపోదు ॥పల్లవి॥

యెసవెట్టుకొని నతు లెంత వతిఁ దిట్టినాను
కొసరులై తోఁచుఁగాని కోపము రాదు
కసరి చేతికి లోనుగాక పెనఁగితేను
అసమునఁ దరితీపు లౌఁగాక మానదు ॥ఇటు॥

కన్నులను జంకించి కామిను లెట్టలిగినా
సన్నలై తోఁచుఁగాని చలమెక్కదు
కన్నచోట నిన్ను చూపుగాఁడిపారఁ జూచినాను
ఇన్నిటా వలపురేఁచి యెనయించకుండదు ॥ఇటు॥

అంగనలు గోరగీరి ఆయము లెంతంటినాను
సింగారమే మించుఁగాని చింతెరఁగదు
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నీకె గూడె నిన్ను
సంగడి జాణతనాలు చాయలకే వచ్చును ॥ఇటు॥ 183

పాడి

అంకె కాఁడ వోఁగునూతు లౌభ శేళ
పొంకమాయ నీసతిపొందు మఱవకుమీ ॥పల్లవి॥

తగులనాడినమాట తమితోఁ జూచినచూపు
మగువనేరుపు లివి మఱవకుమీ
చిగురుమోవివిందు సిగ్గుతోడిమురిపెము
విగిడించినాపెను నీవు మఱవకుమీ ॥అంకె॥

సెలవి నవ్వినవవ్వు చేతుల మొక్కినమొక్కు
మలయజగంధిచేఁత మఱవకుమీ
కొలువులో సరసము గుట్టుతోడివినయము
చెలిమి నీకెగుణము లిఁక మఱవకుమీ ॥అంకె॥

మేనిపై నొత్తినగోరు మిక్కుటపుకాఁగిలి
మానినిచేసినమేలు మఱవకుమీ
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ భోగములవొడఁబాటు
నాకాఁడే ఇచ్చినది యెన్నఁడు మరవకుమీ ॥అంకె॥ 184

బౌళి

చెలఁగి నీపెట్టుండినాఁ తెల్లదా యెమ్మి(యేమి?)
తల వంచుకొని యేల తగఁ జింతించేవు ॥పల్లవి॥

చనవు చేసుకొని సతి నీవద్దఁ గూచుండి
యెనసి నవ్వితే నీవు యెగ్గుపట్టేవు
ఘనుఁడ వేమిచేసినాఁ గాదనేటివారెవ్వరు
పనిలేనిపనికేల పక్కన లోఁగేవు ‖చెలఁ‖

కూడేవేళ నీమేనిగుఱుతు లాపె చూచి
వేడుకతో మెచ్చితేనే వెంగెమనేవు
కోడెకాఁడ నీగుణము కొలఁదికి దిద్దరాదు
చేడెలముందర నేల సిబ్బితిపడేవు ‖చెలఁ‖

అడియాల మంపఁగానే అంగన వచ్చి చన్నుల
కడునొత్తితే నేల గర్వమనేవు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీవు మగఁడవు
బడినే కూడితి వేల బాసలు సేసేవు ‖చెలఁ‖ 196

వసంతం

మాపుదాఁకా విన్నపాలు మరియేఁటికి
పైపై నీదేవులౌచే భాగ్య మింతేకాక ‖పల్లవి‖

వలచినకాంత యీకె వాసు లెంచఁబనిలేదు
చెలరేఁగి వినయము చేసుటగాని
నిలువెల్లాఁ దమకమే నీతో నెట్టలిగీని
కలది నీవూడిగమే గతి ఇంతేకాక ‖మాపు‖

తగువైవసతి యీకె తప్పులు వట్టఁగరాదు
అగపడి ఇచ్చకము లాడుటగాని
మొగమోట దరచాయ మొక్కులాన దూరలేదు
నిగిడి నీతో నవ్వుచే నేరు పింతేకాని ‖మాపు‖

కూడినమానిని యీపె గుంపెనలు చూపరాదు
వేడుకఁ గాఁగిలిమ్మని వేఁడుటగాని
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నిన్నేమని
జాడతోడ [1]మోవేనుచే సర వింతేకాక ॥మాపు॥ 186

అమరసింధు

ఇదివో నీసుద్దులెల్లా నిటువంటివి
మదమున నీతో మారుమలయఁగఁగలనా ॥పల్లవి॥

తగిలి నీవూడిగపుదానను నే మొక్కితేను
నగుతానే సరసము నాతో నాడేవు
వెగటుగా మాయక్క వింటే నింధు కేమనును
యెగసక్కెఁడవు సంగ తెఱఁగవుగాక ॥ఇది॥

గక్కన నే దూతికను కానుక నీ కిచ్చితేను
చెక్కునొక్కి నామీఁద సేసవెట్టేవు
చక్కఁగా మాయేలికసాని గంటే నేమనును
తక్కరీఁడ వీతగవు దలఁచవుగాక ॥ఇది॥

చెలికత్తె నాపెమారు సేవ నీకుఁ జేసితేను
కలసి శ్రీవేంకటేశ కాఁగిలించేవు
తిలకించి మాయమ్మ దెలిసితే నేమనును
బలిమికాఁడ విదేమీ భావించవు గాక ॥ఇది॥ 187

దేవగాంధారి

అక్కచెల్లెండ్ల మిద్దరమైతే సైతిమిగాక
చక్కఁగా జాణతనాలు సరిదూఁచవచ్చునా ॥పల్లవి॥

1. మోవి+అనుట.

యెంతయినా సవతుల(లు?) యీడుకు రావచ్చుఁగాక
వంతు లడుగవచ్చునా వలపు నేఁడు
సంతోసానఁ బతిమోవి చవిగొనవచ్చుఁగాక
బంతిఁ బెట్టుకోవచ్చునా పాయ మెవ్వరికిని ॥అక్క॥

ధామ లోకచోటఁ గాఁపురము సేయవచ్చుఁగాక
వామి వేయవచ్చునా వాసులు నేఁడు
నాముకొన నాతనితో నవ్వు నవ్వవచ్చుఁగాక
దోమటిగా సిగ్గులెల్ల దొడ్డిఁ బెట్టవచ్చునా ॥అక్క॥

వొద్దికచుట్టాలు పొందు లోనగూడవచ్చుఁగాక
వద్దనఁగవచ్చునా వావులు నేఁడు
అద్దుక శ్రీవేంకటేశుఁ డలమె నిన్నును నన్ను
గద్దించి వేరుపులెల్లా గాదెఁ బోయవచ్చునా ॥అక్క॥ 188

రేకు 1534 దేసాళం

ఓపమయ్యా నే మంతేసివుమ్మడికొలువులకు
చేపట్టి నీ వేలితేను సేవచేసేఁగాని ॥పల్లవి॥

నీవు నాపెఁ గూచుండఁగా నే నీకు మొక్కితేను
భావించ సగ మాపెకుఁ జాలుతాదా
యీవలను వేరొకతె ఇంట నిన్నుఁ బొడగంటే
తావుల నించేపెకుఁ బెద్దరికమురాదా ॥ఓప॥

పొత్తుల నాపె వుండఁగా బువ్వము నేఁ బొడికితే
హత్తినసగమొంగిలి ఆపెది గాదా
బత్తితోడ నే నీకు పచ్చడము గప్పితేను
తత్తరించి ఇందు కాపె తనలోలో నవ్వదా ॥ఓప॥

తమ్ములమూపె కిడఁగా తరవాత నేఁ గైకొంచే
ఆమ్ముల ముందువెనక లిందునే కాదా
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీతె కూడితి విద్దరి
కమ్మినమారతులెల్లాఁ గలగంప గాదా ॥ఓప॥ 139

రామక్రియ

ఏమి టాసన్న యెఱఁగవేమే నీవు
కామించె నిన్ను నతఁడు కదియవే నీవు ॥ పల్లవి ॥

యేకతాన నున్నవాఁడు యెదురుచూచీ నీకు
ఆకడ నాతనితో మాటాడవే నీవు
మేకొని నిద్రలేచె మెరసి నీవంక చూచె
ఆకులు వక్కలుఁ జేతి కందియ్యవే నీవు ॥ ఏమి ॥

పిలిచినాఁడు నిన్ను ప్రియముచెప్పీ నీకు
యెలమితో దోమతెర యెత్తవే నీవు
బలిమిఁ బాదాలు చాఁచె పంతములెల్లా రేఁచె
సులభాన నొల్లనే పిసుకవే నీవు ॥ ఏమి ॥

మనసుపెట్టివాఁడు మరిగివున్నాఁడు నీకు
ననుపుచేసుక కొంత నవ్వవే నీవు
చెనకి సరసమాడె శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
వొనరి యేపొద్దూఁ బాయకుండవే నీవు ॥ ఏమి ॥ 140

మధ్యమావతి

ఎనసి యాతఁడు మేము నెట్టుంటి మేమి
చొనిపి నీకోరికలు చూచుకొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

విచ్చనవిడి నింకాను విన్నపము చేసుకోవే
పచ్చిదేర పతి నొడఁబరచుకోవే
యిచ్చకము చేసి యాసలెల్లా నిప్పించుకోవే
రచ్చలను మావలపు రవ్వసేయవలదు ॥ఎన॥

ననుపున నాతనితో నవ్వులిట్టె నవ్వవే
చనవున నీమోవి చవిచూపవే
పెనఁగులాడి నీవు ప్రియములు నెరపవే
మనసులు సోదించి మమ్మొరయనేఁటికి ॥ఎన॥

కలసి నీ వాతనిఁ గాఁగిలించుకొనవే
వెలి నుండి నీయింటివిందు చెప్పవే
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁ డిట్టె నన్ను నేలె
కలికితనాల మరి కాఁతాళించఁదగదు ॥ఎన॥ 141

ఆహిరినాట

కనుఁగొనవయ్యా యీపెగామిడితనములెల్లా
తనకుఁదానే వట్టితమిఁ బొరలీని ॥పల్లవి॥

సందడి నీకాలుదొక్కి సారెసారె నీతో నవ్వి
అందరితో నాడుకొనీ అలనంటాను
కెంది నీవు ముడిచివేసినపూవులు ముడిచి
కందువతో మురిసీని కడుదొరనంటాను ॥కనుఁ॥

పాదుకొన నీవద్దిపనులు చేసి యందరి
సాదించీఁ దా నేలికసానినంటాను
సాదువలెఁ బళ్లెముప్రసాదము తా నారగించి
సోదించి కులము చెప్పీఁ జుట్టమనంటాను ॥కనుఁ॥

పరగ నీవుగట్టినపచ్చడపురేకు గట్టి
వరుసకు వచ్చీఁ జనవరినంటాను
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
పరఁదుక కాఁగిలించీఁ జాయలేనంటాను ॥కనుఁ॥ 142

శుద్ధవసంతం

ఎడగొల్లకత్తెవు నిన్నేమి చెప్పేది
అడియాలాలెల్లాఁ జూపే వౌదువే నేర్పరివి ॥పల్లవి॥

సందడిఁ బెండ్లాడినాపె సరసము లాడఁగాను
కందువ నుండినయాపె కాచుకుండఁగా
యెందుఁడో వచ్చి నీవు యీతఁడు నామగఁడంటా
అందరిలోఁ గొంగువట్టే వౌదువే నేర్పరివి ॥ఎడ॥

యెదురువెట్టినయాపె ఇంటికిఁ బిలువఁగాను
మొదల వచ్చినయాపె మించి నవ్వఁగా
పొదిగి నీ కితఁడు పొంతనాలు గూడెనంటా
అదనఁ గాఁగిలించేవు అవుదువే నేర్పరివి ॥ఎడ॥

పిలిచితెచ్చినయాపె ప్రియపడి వుండఁగాను
కలసి నాపెను నేనే కలిగుండఁగా
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు నాపొరుగంటా
అలర చెనకఁజూచే వౌదువే నేర్పరివి ॥ఎడ॥ 143

శ్రీరాగం

తఱి నింతి యేమెఱుఁగు తనయాసోదమే పెంచీ
నెఱవాది వింతట మన్నించవలెఁగాక ॥పల్లవి॥

కొసరి కొసరి నిన్నుఁ గొంగువట్టి తీసితీసి
అసురుసురై చెలి యలసీ నదె
వసముగానిపతిని వంచుకొనఁబోతేను
సుసరమా నీవే దయఁజూడవలెఁగాక ॥ తలి ॥

పిలిచి పిలిచి నీకుఁ బ్రియములు చెప్పి చెప్పి
చలిమి బలిమితోను జడిసీ నదె
తలఁపుకొలఁదిగాని తగులమిఁ బెనఁగితే—
నలవియౌనా నీవే యాదరింతుగాక ॥ తలి ॥

పొదిగి పొదిగి నీపొందు సేసి కూడి కూడి
సదమదమై నవ్వు చల్లీ నదె
యిదె శ్రీవేంకటేశ నీ వెనసితి విటుగాక
నదరమా యింకా నీవే చనవిత్తుగాక ॥ తలి ॥ 144

రేకు 1585 మాళవి

సతులపట్టుకు నింత చండి సేతురా
తతిగొంటి వెటువంటిశగవో నీది ॥పల్లవి॥

మనసు రంజిల్ల నీతో మాటలాడీ నీదేవులు
పనిలేని దిప్పుడేడ పరాకో నీకు
వొసర నప్పటి నీవొడివట్టి తియ్యఁగాను
పెనఁగేవు యెటువంటిబిగువో నీది ॥ సతు ॥

యెరవులేక చేతులెత్తి మొక్కీ నీదేవులు
శిరసు వంచే వెంతసిగ్గో నీకు
గరిమ నీమొగమే కనుఁగొనుచుండఁగాను
తరల వేమిటా నెంతతాలిమో నీకు ॥ సతు ॥

కప్పురము మోవిని(కి?)చ్చి కాఁగిలించీ నీదేవులు
ముప్పిరిఁ గూడేవు యెంత మోహమో నీకు
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యీకె నిన్ను మెచ్చఁగాను
చొప్పునఁ గొసరే వెంతాపోదమో నీది ॥సతు॥ 145

నాదరామక్రియ

ఎంత గుట్టుచేసుకొని యిక్కడ నున్నాఁడవు
చెంత నాపె చెప్పినట్టు చేయఁగరాదా ॥పల్లవి॥

తేనెపెదవుల నీతోఁ దేఱవ మాటలాడె
కానుకవట్టెను చనుఁగవ నీకును
నానఁబెట్టి నెలవులనవ్వులు నీపైఁ జల్లె
కానిమ్మని యాపెయింటికాడకు రారాదా ॥ఎంత॥

వెస నీకొలువుచేసి వినయములెల్లాఁ జూపె
పొసఁగ నిచ్చకములఁ బొందుచేసెను
సుసరపువలపులఁ జుట్టరికము నెఱపె
కొసరీ నాపెవద్దఁ గూచుండరాదా ॥ఎంత॥

మక్కువఁ బాదములొత్తి మర్మములెల్లా రేఁచె
మిక్కిలి రతులఁగూడి మెప్పించెను
చక్కని శ్రీవేంకటేశ సన్నల నొడఁబరచె
చొక్కపునేర్పుల నాపెఁ జొక్కించరాదా ॥ఎంత॥ 146

రామక్రియ

వట్టివిచారములేల వాదు లడువఁగనేల
రట్టడిపతిని చెలు లిట్టె రమ్మనరే ॥పల్లవి॥

పనిచినఁగాని మరి నవ్వు రాదు
పెనఁగులాడినఁగాని ప్రియములేదు
తనిసినఁగాని సంతసముగాదు
చెనకి నప్పుడు గాని సిగ్గు విడదు ॥వట్టి॥

బలిమి చేసినఁగాని పంతము రాదు
కలసినఁగాని లోలో కాఁక దేరదు
తలఁచినఁగాని యట్టె తమి రేఁగదు
వలచినఁగాని గర్వము నిండుకొనదు ॥వట్టి॥

సరసమాడినఁగాని చవి పుట్టదు
యెరవులేకున్నఁగాని యింపుగాదు
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నన్నుఁ దానె
సరవితో నున్నఁగాని ముచ్చటలెల్లాఁ బాయవు ॥వట్టి॥ 147

దేసాళం

జాణలై నయట్టివారిజాడ లివి
నాణెమైనపొందు లిటు నడపఁగవలయు ॥పల్లవి॥

తగవు దప్పకుండితే తగులమి యెడయదు
తెగవాడకుండితేను తియ్యదు ప్రేమ
జగడించకుండితేను జారదు చుట్టరికము
బిగివాయకుండితేను భావ మెరవు గాదు ॥జాణ॥

కక్కసించకుండితేను కాఁపురము తీదేరు
వెక్కసము గాకుండితే వేడుక గల్గు
మొక్కలము విడిచితే మునుకొనదు చలము
వొక్కరీతినే వుండితే వుడివోదు ననుపు ॥జాణ॥

పంతాలు చూపకుండితే పాదుకొను మొగమోట
మంతనము గాకుండితే మైకొన దాస
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశ యీకె నీవుఁ గూడితిరి
చెంతఁ దేచాఁచకుండితే సిగ్గులెల్లా విడవు ॥జాణ॥ 148

బౌళి

ఎఱఁగమా నీగుణాలు ఇందరిలోన
మఱవక మమ్ము నిట్టె మన్నించవయ్యా ॥పల్లవి॥

మంతనాన మాపుదాఁకా మాటలాడి తనియవు
యెంతలేదు నీయానోద మేమి చెప్పేది
చెంతల గోర గీరినా సిగ్గువడవు నీవు
ఇంతటి నీహాసివట్టు యెంచఁగ నేమున్నది ॥ఎఱఁ॥

ననుపున నాతోను నవ్వు నవ్వి వేసారవు
పనిపూనినబిరుదుబంటు వౌదువు
చెనకి యెంత దూరినా శిరసు వంచుకొనవు
పనుపడ నీపంతాలు పచారించ నేఁటికి ॥ఎఱఁ॥

కడఁగి నన్నుఁ గూడి కాఁగిటిలో వలయవు
యెడయక నీనేర్పు లెట్టు మెచ్చేది
కడుఁ బెనఁగినాను లోఁగవు శ్రీవేంకటేశ్వర
బడిబడి నీపొందు పాయ దెన్నటికి ॥ఎఱఁ॥ 149

ముఖారి

చూపవయ్యా నా కాపెను సుదతి యెటువంటిదో
పైపై తమక మింత పనిగొనవలదా ॥పల్లవి॥

యేపున నీ నిమ్మపండు యెవ్వతె కానుకిచ్చెనో
ఆపెమారుగాఁ జూచే వప్పటినుండి
మోపుచు కన్నుల నురమున కద్దుకొనే విదె
యేపొద్దుఁ దరితీపులు యిట్టుండవలదా ॥చూప॥

యీవేళఁ దామెరపువ్వు యెందు దొరకెనో ఆపె—
చే వట్టినట్టు పట్టి చే వదలవు
తావి చూచే వప్పటిని తలపై నిడుకొనేవు
పూవువంటివల పింత పోదిసేయవలదా ॥చూప॥

వలయపుభరణ మేవల్ల నీకుఁ గలిగెనో
కలికిచన్నులమారు కాఁగిలించేవు
అలరి శ్రీవేంకటేశ అప్పటి నన్నేలితివి
కలపుకో లిటువలెఁ గలుగఁగవలదా ॥చూప॥ 150

రేకు 1586 దేసాళం

అన్నిటా జాణఁడై నాఁడు ఆలను నేను
పన్ని తనచిత్తము పట్ట నెటు నేర్తునే ॥పల్లవి॥

యిచ్చకమాడఁగవలె ఇంతులకుఁ బతితోను
వచ్చిగా నవ్వఁగవలె పైకొనవలె
మచ్చరించరాదు మరి మంకులు చూపఁగరాదు
నిచ్చఁ దనపొందుసేయ నే నెట్టు నేర్తునే ॥అన్ని॥

వూడిగము సేయవలె వొద్దికతో విభునికి
వేడుక సేయఁగవలె విడె మీవలె
పాడిపంతా లెంచరాదు బలిమిఁ దోయఁగరాదు
జాడమీఱి తను నెట్టు జరయఁగనేర్తునే ॥అన్ని॥

చెనకఁగవలె తానె శ్రీవేంకటేశుఁడు రతిఁ
బెనఁగవలె కాఁగిట బెరయవలె
గునియఁగరా దెఁ(దెం?)తై నా గుట్టు నెరపఁగరాదు
మనసిచ్చి నన్ను నేలె మాన నెట్టు నేర్తునే ॥అన్ని॥ 151

సౌరాష్ట్రం

నీపతి బత్తిగలఁడు నే నెఱుఁగుదు
దాపుగ నామాట లివి తలఁచుకోవే ॥పల్లవి॥

సరసములాడుచే జడిగొన్న మోహము
శిరసు వంచుకొనుచే సిగ్గుఁబాట్లు
గరిమ నవ్వు మిక్కిలి ఘనమైనతరితీపు
సరిచూడవే వలపుజాడ లివి ॥నీప॥

చెప్పరానివినయాలే చిత్తములో ఆసలు
తప్పక చూచుచే తగులాయము
వుప్పతిల్లుఁ జెనకులే వుడివోనితమకము
తిప్పరానికాంత లివి తెలుసుకోవే ॥నీప॥

మొగములు చూచుచే ముంచినఇచ్చకములు
బిగివాయకుండుచే చేపట్టినపొందు
అగపడి నిన్ను నేలె అదె శ్రీవేంకటేశుఁడు
మగనికి నీకు నీమర్మము లెంచుకోవే ॥నీప॥ 152

వరాళి

వింటివా నామాట నీవు విభుఁడవు
వంటు నీవు చూపకున్నను నగుఁబాటౌను ॥పల్లవి॥

యెలమి నాపె నీపై నెంత మోహమో కాని
మలసి మలసి నీతో మాటలాడీని
కలసి మెలసి నీవు కడులాలించకుండేను
నెలకొన్న నేరమి నీవొళ్లిదే అందురు ॥ వింటి ॥

మదిలోన నీకెంతమరిగినదో కాని
పొదిగి పొదిగి నీతో పొందుసేసీని
అదెరఁగి నీవిప్పుడాకెఁ గూడకుండితేను
గుదిగొన్న[1]మేలాన కూళతన మందురు ॥ వింటి ॥

యెనసి ఇంతి నీరతి(ని) యెట్టు గూడితివో కాని
తనిసి తనిసి నిన్నుఁ దగ మెచ్చీని
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కరుణ యింతగాకున్న
చనవరితనా కు చపచపనందురు ॥ వింటి ॥ 158

మాళవిశ్రీ

చెలులము నిన్నేమి సేయఁగలము
నెలఁత భాగ్యములెల్లా నీవల్ల నున్నవి ॥ పల్లవి ॥

యిందుముఖితో సరస మెంత మీరి యాడినాను
అందుకు నిన్నోఁగాదని అడవచ్చునా
మందలించి వలపులు మట్టుపెట్ట వసగాదు
యెందును యీపె కాఁపుర మిదె నీచే నున్నది ॥ చెలు ॥

వనితను నీ వెట్టు వడి నెలఇంచినాను
పెనఁగి చాయలకు రప్పించఁగలమా
మనసులో తమకము మానుపఁగ నెట్టువచ్చు
వినయాన యీపె మొక్కు వెస నీపై నున్నది ॥ చెలు ॥

1. మేలు+న. మేలాన = మేలుతో (ప్రేమతో) అనియా? అట్లైనచో, 'న' పరమైన పుడు 'ము' వర్ణాంతమూ అకారాగమమూ కాని 'మేలు' కు దీర్ఘమెట్లు? మేలము+న ఐనచో అర్థమంతగ సరిపోదేమో? గుడిగొన్న 'మేలున' కావచ్చునా?

సతిఁ గాఁగిటఁ గూడితి పరవు లేమడిగివా
రతులనేరుపు లేర్పరచఁగలమా
తతితో శ్రీవేంకటేశ తగులు మానుపరాదు
సతమై యీ పెకోర్కి నీచనవున నున్నది ॥ చెలు ॥ 154

శుద్ధదేశి

ఎంత వేగిరకాఁడ వేమయ్యా నీవు
చెంత నూరకుండఁగానే సేసలు చల్లేవు ॥ పల్లవి ॥

సెలవి నవ్వులతోడ సిగ్గువడి వుండఁగానే
బలిమి నాపెచన్నులు పట్టితీసేవు
నిలువుఁదమకమున నివ్వెర గందఁగానే
కొలఁదిమీరఁగను గక్కునఁ జెనకేవు ॥ ఎంత ॥

తగు నీపై తలపోఁత తలఁచుకుండఁగానే
చిగురుఁబెదవి యాని చిమ్మిరేఁచేవు
మొగము చూచి నీపై మోహములు వెరవఁగా
బిగువుఁగాఁగిట నొత్తి పిప్పిసేసేవు ॥ ఎంత ॥

ముద్దులు గునిసి నీతో ముచ్చటలాడఁగానే
అద్దుకొని రతికేలి నలయించేవు
గద్దించి శ్రీవేంకటేశ కన్నుల మొక్కఁగానే
పెద్దరికానకు సారెఁ బెనఁగులాడేవు ॥ ఎంత ॥ 155

వరాళి

మఱచితివేమో కాక మగువలనెల్లాఁ జూచి
మెఱయఁగ నీచేఁతలు మెచ్చనా నేను ॥ పల్లవి ॥

నెప్పున మాయింటికి నిన్నిట్టె విచ్చేయుమని
అప్పుడే చెలిచేఁ జెప్పియంపనా నీకు
కొప్పు దువ్వుకొంటాను కుందనపు మేడమీఁద
చిప్పిలుమోవిని సన్నసేయనా నీకు ॥మఱి॥

మనసులో పోఁ(పొం?)దులు మరి యెచ్చరికగాను
మునుకొని చేతులెత్తి మొక్కనా నీకు
పొనుగకుండా నిన్ను పువ్వులచెండున వేసి
వినుపుగా తమి యెలా నించనా నీకు ॥మఱి॥

పాటించి వాచన్నులు వయ్యాద జారఁగ(గఁ?)దీసి
సూటిగఁ గానుకగాను చూపనా నీకు
యీటున శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
గాఁటపునామేలు తారుకాణించనా నీకు ॥మఱి॥ 158

రేకు 1587 సామంతం

అటువంటిది గాకుంటే అఁటదందురా
నటలెల్లా నెరపీని చాటిచెప్పఁదగును ॥పల్లవి॥

వుద్దండపుమాట లాడి వువిద చన్నుల నొత్తి
అద్దుకొని నీ కిట్టె ప్రియాలు చెప్పీని
సుద్దు లెంతనేర్చునో సూటిగా నిన్నిట్లానే
తిద్దుకొనె కాఁగిటికి దేవులు గాఁదగును ॥అటు॥

కాతరించి వొడివట్టి కామిని లోనికిఁదీసి
చేత నివ్వాళయము లంటి చెక్కు నొక్కివి
యేతు లెంతవేడుకో ఇటువలె నీముందర
ఆతుమగాఁ జెప్పి చూపీ ఆకె పీతుఁ దగును ॥అటు॥

పాదువలె నిన్నుఁ జిల్చి సతి మోవి గంటివేసి
పాదాలకు మొక్కి నీకుఁ బంతమిచ్చీని
పోదితో శ్రీవేంకటేశ భూపతిదెరువుకాడ
ఆదిగొని నిన్నుఁ గూడె ఆకె నీకుఁ దగును ॥అటు 157

మాళవి

లలిమమ్మ కాఁగిలిచ్చి లావుల మెచ్చీ
సకలము మేలు సరసము లాడరయ్యా ॥పల్లవి॥

కొండలపడవనీడ(?) కోరిన చెంచులవాడ
వుండి నవ్వే వౌనయ్యా వువిదతోడ
నిండెను వలపు లాడ వీమో మాకె చూడ
పెండిలి మీకిద్దరికిఁ జెనగొనీనయ్యా ॥లలి॥

గొప్పమాఁకులకోన [1]కురివేటి నిచ్చవాన
వుప్పతిల్లి చేయివేసే వువిదమేన
చిప్పిలీఁ జెమటసోన సిగ్గులు లోలో నాన
కప్పెను మీ కిద్దరికిఁ గడుమోహాలయ్యా ॥లలి॥

భవనాశియేటిదండ పడఁతికోర్కులు నిండ
జవళి నీవద్ద నుండ సంగడిఁ బండ
తివిరి శ్రీవేంకటాద్రి సుగ్రీవ నారసింహ
వివరించ నిద్దరికి వేడుకాయ నయ్యా ॥లలి॥ 158

బౌళి

వంటునఁ గనకగిరి నారసింహ
వెంట వెంట వాకుఁగానే వేడుకపడేవు ॥పల్లవి॥

1. 'నిచ్చకురివేటివాన' అనుట సహజము.

చేముట్టి కొలువులోన సిగ్గు విచారించక
నామేను చెనకేవు నడుమ నీవు
కామినులు వసంతము కడు నీపైఁ జల్లరాఁగా
ప్రేమ నావయ్యదలోనఁ బెనఁగి దాఁగేవు ॥నంటు॥

వొద్దమండి చెలులెల్లా మాడిగాలు సేయఁగానే
అద్దుక నాతో నవ్వే వప్పటి నీవు
వుద్దండాన మేనవారు వొడివట్టి తియ్యఁగానే
గద్దరితనాన నన్నుఁ గాఁగిలించుకొనేవు ॥నంటు॥

సంగతి విచారించక సరిఁ బొరుగువారింట
ఎంగిలిసేసేవు మోవి ఇప్పుడే నీవు
చెంగట శ్రీవేంకటేశ జిగిఁ బేరటాండ్లు చూడ
చెంగలించి నామీఁద సేసలువెట్టేవు ॥నంటు॥ 159

రీతిగౌళ

ఏమయ్యా వేడుకకాని కేడ దోసము
వేమారు నీదేవులకై విన్నవించేఁగాక ॥పల్లవి॥

[1]సంగడించి మాటాడుతాఁ జవి చూచితివి మోవి
ఎంగిలని చూడవద్దా యింతిని నేను
వెంగలితనానఁ దొల్లి వెన్నలుమఁ బాలును
దొంగిలివనాఁ డవి దూరుకు వోడేవా ॥ఏమ॥

సముకాన నవ్వుతానే సరిఁ గాఁగిలించితివి
చెమటని చూడవద్దా చిప్పిలి మేన
గుమితానఁ జల్లలమ్మేగొల్లతలనేలిన—
తమకి వంతేసిదొరతనాలు చూచేవా ॥ఏమ॥

1. సంగడి, సంగడములపై వచ్చిన నామధాతువు కావోలు.

ఆదరించి వేఁడుకొంటా నక్కున నిడుకొనేవు
పాదాలు దాఁకి నివ్వెఱపడఁగవద్దా
కాదనక [1]దధిభాండు(డ?)గంపకిం దీఁగినవాఁడ—
వీదెస శ్రీవేంకటేశ యిందుకుఁ గొంకేవా ॥ఏమ॥ 160

నీలాంబరి

మగనికి నాలికిని మర్మము లివి
తగిలి పాయకుండితే తమకము రేఁగును ॥పల్లవి॥

వచ్చిమాఁట లాడితేనే భావములు గరఁగును
యిచ్చకము నేసితేనే యింపు వుట్టును
కొచ్చి కొచ్చి కొసరితే గురుతౌఁ జుట్టరికము
వచ్చినట్టే వచ్చితేను వాడికలు గలుగు ॥మగ॥

వినయము చూపితేనే వెగ్గళించు మోహము
మనసు లెనసితేనే మన్నన లెక్కు
తనువులు సోఁకితేనే తడఁబడుఁ గోరికలు
ననిచి పైకొంటేనే నవ్వులెల్లా వచ్చును ॥మగ॥

కలపుకోలు గలితే కాఁపురము లోనరును
తలఁపు సరిదాఁకితే తగులుఁ గాంత
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యింతి నేలితివి నీవు
చలివాయఁ గూడితేనే చవులౌను రతులు ॥మగ॥ 161

శంకరాభరణం

ఇంకానేల చలము రేమి సేయఁగలము
అంకెకు వచ్చెను అధరామృత ఫలము ॥పల్లవి॥

---

1. 'దధిభాండు' స్వతంత్రముగ తత్సమించినరూపమో౽ పొరపాటు వ్రాతయో౽ ఇట్టి దుష్టసమాసము లీవాఙ్మయమున దోషములు గావు.

కలికి వనాలనీడఁ గడు నీ కెదురుచూడ
కులుకునవ్వులతోడఁ గొప్పు వీడ
చెలులెల్లాఁ జూచేరు జిగిఁ గౌను లసియాడ
బలిమిఁ జేకొనవయ్య బత్తితోఁ గూడ ॥ఇంకా॥

సతి నీపాదాలు మెట్ట చన్నులు నీవు ముట్ట
తతి నిన్ను నిదె దిట్టతనాలఁ దిట్ట
అతివలు నొలసేరు అంగాలఁ జెమట దొట్ట
సతతము మెచ్చవయ్యా జాణలు చేపట్ట ॥ఇంకా॥

జలజాక్షి నీపక్క సరసముల వే చొక్క
తలపోసీఁ దనచక్కఁదనాలు నిక్క
లలి శ్రీవేంకటేశ నీలలన నీకు మొక్క
కలకాల మేలు మిక్కడ రతికెక్క ॥ఇంకా॥ 162

రేకు 1588 _ _ౌరి

నాకుఁ గానవచ్చీ నీనటనలెల్లా
నీకుఁ జూడ నన్నియును నేరుపులై యున్నవి ॥పల్లవి॥

తలకొని నాదిక్కు తప్పక చూచేవు గాని
తలఁపులో వేరొకతె తగిలున్నది
మలసి నిజాలకును మాటలు నాడేవుగాని
యొలమి నీకోరికలు యొక్కడనో వున్నవి ॥నాకుఁ॥

నడుము నూరకె నాతో నవ్వులు నవ్వేవు గాని
అడరినవలపు విఁ(విం?)తై వున్నది
జడిగొని నామైఁ జేయి చాఁచఁగ వచ్చేవుగాని
చిదుముడితమి వలసినచోట నున్నది ॥నాకుఁ॥

గట్టిగా నీకాయము నాకాఁగిట నున్నది గాని
చుట్టరికములెల్లాఁ జుట్టుకొన్నది
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నీవు వన్నెలితిగాని
రట్టడిపంతాలు రతి నిట్టె పాయకున్నవి ॥నాకుఁ॥ 163

మాళవిగౌళ

వట్టిసటలు నేసేవు వద్దికి రమ్మనుచును
పట్టి నేఁ జెనఁగితేను పరాకు మానేవా ॥పల్లవి॥

మన్ననగలసతితో మాటలు నీవాడఁగాను
విన్నపము నేఁ జేసితే వినేవా నీవు
సన్నలా చాయలా నాపె సరి నెలయించఁగాను
యెన్నికానక లిచ్చినా యిక్కడ చూచేవా ॥వట్టి॥

పిలిచితెచ్చినాపెతో బెరసి నీవు నవ్వఁగా
కలయ నే వచ్చితే కాఁగిలించేవా
నిలుచుండి కొలువున నిన్నాపె యెలయించఁగా
వలపు నేఁ జల్లితేను వసమయ్యేవా ॥వట్టి॥

జంటఁ గూచుండినజంతిచన్నులు నీవు ముట్టఁగా
ఇంటికి రమ్మంటే నీ కితవయ్యీనా
అంటి నన్నుఁ గూడితివి అంతలో శ్రీవేంకటేశ
వొంటి నెంతజంకించినా వొడఁబడేవా ॥వట్టి॥ 164

దేసాళం

నీకొలఁదివారలా యీనెలఁతలెల్లా
నీకు నిదె చాలుగాదా నిమ్మలాన నుండవే ॥పల్లవి॥

యేల నివ్వెర గందేవే ఇంతులనెల్లాఁ జూచి
అలరీఁ డీతని కెంద రాండ్లంటాను
జాలిఁబడ నేమిటికి సవతులతోనెల్లా
వాలిసేయ కాతఁడు నవ్వీ నంటాను ॥నీకొ॥

యేమిటికి యేఁకరేవే యెవ్వరైనా నీతనితో
ఆముకొని సరసము లాడేరంటాను
మోము కిర నేలూఁచేవే మునుకొని దేవుళ్లకు
వోముక యీతఁడు విడే లొసఁగీనంటాను ॥నీకొ॥

అదేల ముక్కుపై వేలంటుకొనేవే ఇందరు
ఇదె యీతనిపొత్తున నెనసేరంటా
అదన శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే నన్నునేలె
పదరకువే యీతఁడు పచ్చిదేరీ నంటాను ॥నీకొ॥ 165

కాంబోది

అప్పటి కారుకాణ లౌనో కావో
తప్పక యీగురుతులు తలఁచుకో నీవు ॥పల్లవి॥

ఇందాఁకా మాటలాడె యెరవులేక నీతో
యెందుండి వచ్చె నాపె యేమో నీకు
మందలించి యీవేళనే మరి నొక సోద్యము
అందుకొంటి వీడెము ఆపెచేత నీవు ॥అప్ప॥

కామించి చెక్కులు నొక్కి కడుఁ బాదాలకు మొక్కి
యేమిటికి వీడుకొనె నీపె విన్ను
దీమసాన నప్పటిని తేటపడె వేరొకటి
కోమలపుమోవి చవిగొంటివి సారెకును ॥అప్ప॥

సన్నలే సేసీ(సెరి?) నాపై సముఖాన నుండి నీతో
యెన్నిక లెట్టిని కూట మెన్నఁ డబ్బెను
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
పన్ని రతిఁ జొక్కితి వాపడఁతిచేఁతలకు ॥ అప్ప ॥ 166

బౌళిరామక్రియ

మగువరో యీగతినే మగని వలపించవే
జిగి మెఱవకుమీ నేఁ జెప్పినయీబుద్ధులు ॥పల్లవి॥

మనసు లెనసితేను మాటలెల్లాఁ జవులౌను
ననుపు గలిగితేను నవ్వులు వచ్చు
చనవు మెరసితేను సంగ్గాతము లీడేరు
వినయము చూపితే వేడుకలౌఁ బొందులు ॥ మగు ॥

అడియాసలు మించితే ఆయములు గరఁగును
యెడవాయకుండితేను హెచ్చు లంకెలు
వుడివోనిప్రేమలైతే వొనరుఁ దలపోఁతలు
అదరుఁ జుట్టరికములైతే నింపు లెసఁగు ॥ మగు ॥

విచ్చన విడ్డితేను వెలయుఁ దమకములు
ముచ్చటలు నెరపితే ముంచుఁ గళలు
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁడేలె నిన్ను నింతలోనె
వచ్చి దేరఁ జెనకితేఁ బరగును రతులు ॥ మగు ॥ 167

పాడి

రచ్చలోఁ బెనఁగుదురా రామలతోడ
యిచ్చెరిఁగి కలసితే నింతులు వలతురు ॥ పల్లవి ॥

యిక్కడనేల చెనకీ నింటికి రమ్మనవే
చెక్కు నొక్కి తనసేవ చేసే నేను
మొక్కళపుఁదనమేలే మొగవాఁడైనవానికి
కక్కసించకుండితేనే కాంతలు వలతురు ॥రచ్చ॥

దిగ్గనఁ గొంగేల వట్టి తెరవేయుమనవే
బగ్గన నొంటినే వొడఁబరచే నేను
వెగ్గళించనేఁటికే వేడుక గలవానికి
సిగ్గుతోడ నుండితేనే చెలులు వలతురు ॥రచ్చ॥

చన్నులేల పిసికీఁ బచ్చడము గప్పుమనవే
విన్నవించి వేడుక గావించే నేను
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్ను నేలె
సన్నలఁ దా నవ్వితేనే సతులు వలతురు ॥రచ్చ॥ 168

రేకు 1539 ముఖారి

ఆనతియ్యవయ్యా నాకు నాసుద్దులు
తానకమై ఇందాఁకాఁ దలపోసుకొంటిని ॥పల్లవి॥

చెలఁగి నిన్నాపె చూచి సెలవుల నవ్వఁగాను
తెలియక నిన్నడిగేఁ దెల్లమిగాను
బలిమి నప్పటి నాపెపైఁ జేఇవేయఁగాను
నిలుచుండి వాలోనే నివ్వెర గందితిని ॥ఆన॥

సారెసారె నాపె నీతో సన్నలు సేయఁగాను
కారణాలు విచారించేఁ గడగడల
మేరమీరి నీతో మరి మేలము లాడఁగాను
అరితినే సంతోసించే నందుకే నేను ॥ఆన॥

గక్కన వాపె నిన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
చొక్కి పొంతవాలు చూచె నొరిది నేఁడు
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్నుఁ గూడితివి
పెక్కులాగుల నిందుకే ప్రియమందే నిపుడు ॥అన॥ 169

కేదారగౌళ

ఏమి చెప్పేది నీభాగ్య మిన్నిటా రమణుఁడ
దోమటి మిమ్ముఁ జూచి సంతోసమాయ నాకు ॥పల్లవి॥

మొక్కలానఁ దనచను మొనలు నీవీఁపు సోఁక
చిక్కుదీసీ నీనెరులు చెలియ
వెక్కసపుఁ గొప్పులోని విరులు నీపై రాల
నిక్కి కుంచెవేసీని నీపైఁ గేలు చాఁచి ॥ఏమి॥

కందువతోఁ దొడాఁ దొడాఁ గదియ నీవద్ద నుండి
గందము పూసీ నీకుఁ గలికి
చిందెటిచెమటనీటిచిత్తడి నీమేన నంట
చెంది సొమ్ములెల్లాఁ బెట్టి సింగారించీ నీకును ॥ఏమి॥

చలువమోవితీపు వాసన నీముక్కున నిండ
తిలకము నీకు దిద్దీఁ దెలవ
కలసితి నన్ను శ్రీవేంకటేశ బేఁటెగాయ
అలమీఁ గాఁగిట వాపె నాయములు గరఁగా ॥ఏమి॥ 170

పాడి

తేరిచూడు మిదివో నీదేవులదిక్కు
సారెసారెఁ దనమోవిచవులు చూపీని ॥పల్లవి॥

పొంచి నీమోము చూచీ పొలఁతి తల
వంచి సిగ్గులు పచరించీ నదె
పెంచీ నాసలుఁ గడుఁబ్రేమమున లోలో
నించీ నెలవులను నిండునగవులు ॥ తేరి ॥

సొలసి మాఁటలాడీ సుదతి నీతోఁ
గలసి మెలసి యాడి యలసీ నదె
మలసీ నీముందరను మంతనాననుఁ అట్టె
వలసినట్ల నీపై వలపు చల్లీని ॥ తేరి ॥

పొంది నీకాఁగిటను పూఁబోణి
చిందీఁ జెమట లంది యంది
చెందితి విటు నన్ను శ్రీవేంకటేశ్వర
సందినుండి తాను చనవు సేసీని ॥ తేరి ॥ 171

సామంతం

ఇంత వొలపతపాతి వైతివి
బంతినే నామీఁదఁ గడుబత్తిసేసే విపుడు ॥ పల్లవి ॥

వేడుకతో నేకతాన విన్నవించిననామాట—
లాడుకొంటివా అపుడే ఆకెతోడను
వీడెము నే నిచ్చినది వెస నాకెవొడిఁ బెట్టి
యీడ నామొగము చూచే వేమిగట్టుకొంటివి ॥ ఇంత ॥

యేపున నీవురమున నిటు నే మెత్తినకస్తూ—
రాపెకుఁ బెట్టితివా అపుడే నీవు
మాపుదాఁకాను ఇంటిలో మగువఁ బెట్టుకవుండి
యీపొద్దు నన్నంటవచ్చే వేమనేది నిన్నును ॥ ఇంత ॥

ప్రేమమున నీతో నేను పెండ్లాడినగురుతు
కామినికిఁ జూపితివా కానుకగాను
ఆముకొని శ్రీవేంకటాధిప వన్నెలితివి
దోమటి నిద్దరికిఁ గాంతుఁడ వైతి విపుడు ॥ ఇంత ॥ 172

కాంబోది

ఏమిచెప్పేరే యెమ్మెలెందాఁకా మాతో
వేమరు నవ్వినదే వేడుకసరసము ॥పల్లవి॥

పగటున వనితలు పదివేలు గలిగినా
మగఁడు చేపట్టినదే మరి దేవులు
తగిలి యన్నిటా వేగుదాఁకా నొడఁబరచినా
అగపడి చెల్లుబడియైనదే మాట ॥ ఏమి ॥

కొలువులు సేసి యెంత కూరిములు గొసరినా
పిలువు గలిగినదే ప్రియము
కలపుకోలున నెంత కాఁపురము సేసినాను
సలిగెతోడిదే సతమైనమన్నన ॥ ఏమి ॥

జమళిపొంతవాలు సారె నెంత గూడినాను
తమిగలిగినదే తగులాయము
గుమిగా నిన్ను నన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
సమరతివిధవాలే చవులకుఁ జవులు ॥ ఏమి ॥ 173

దేవగాంధారి

ఇంకవేల నిన్ను నేరా లెంచ నేను
కొంకుదెరి లోఁగితేను కూళతనము ॥పల్లవి॥

మచ్చిక గలిగితేను మంచిమాఁట లాడవలె
కుచ్చితము నెరపితే కూళతనము
యిచ్చకమే వలసితే యెరవు లేకుండవలె
కొచ్చి కొచ్చి కొసరితే కూళతనము ॥ ఇంక ॥

పొందు లోనగూడితేను భోగించి చొక్కఁగవలె
గొంది నలుగఁగఁబోతే కూళతనము
చందములైతే సరసములాడవలె హెచ్చు—
కుందులు వెదకఁబోతే కూళతనము ॥ ఇంక ॥

నెట్టనఁ గూడేవేళ నేరుపు చూపఁగవలె
గుటు చేసుకుండితేను కూళతనము
అటుగా శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నేలితివి రా—
కొట్టు లేక నెగ్గులంటే కూళతనము ॥ ఇంక ॥ 174

రేకు 1540 లలిత

వాకిట నందరుండఁగా వడిగా లోనికి నేఁగి
యేకతాన నున్నపతి నెట్టు చెనకితివే ॥ పల్లవి ॥

పాయక విభునివద్దఁ బాదము లొత్తితివా
ఆయములు గరఁగెనా అట్టె నీకు
యీాయెడ వినవేడుకయ్యీ నింకా నాతోఁ జెప్పవే
చేయి మీఁదాయ నేఁక సిగ్గువడనేఁటికి ॥ వాకి ॥

మనసారా నాతనితో మాట నీ వాడితివా
తనివిఁ బొందితివా బాలిమితోడ
నినుఁ జూచి వెరగయ్యీ నిలువవే నాముందర
చనవరవైతివి సట లేఁక నేఁటికి ॥ వాకి ॥

శ్రీ వేంకటేశ్వరుసేవలెల్లాఁ జేసితివా
నీవలపు తీదేరెవా నిమ్మలానను
యీవల వన్నితఁ జేతె నిట్టె కనుఁగొనవే
నీవే సవతి వైతివి నేఁడు లోఁగనేఁటికే ॥వాకి॥ 175

మంగళకౌశిక

ఎటువంటి జాణవైతి విదివో నీవు
తటుకన నవ్వినవ్వి తనియ వాపోదమా ॥పల్లవి॥

అంగవించి నాచేత నందరూ వినఁగాను
వెంగెము లాడించుకొనువేడుకా నీకు
కొంగువట్టితియ్యఁగాను కోపగించి నే నిన్ను
జంగిలి తిట్టు దిట్టితే సంతోసమా నీకు ॥ఎటు॥

వెనుకొని నీకొప్పువీడినందాకా నాచే
పెనఁగులాడించుకొను ప్రియమా నీకు
కొనగోరు సోఁకి నీమై కుమ్మెలు నాటఁగా
చెనకించుకొన నంత సింగారమా నీకు ॥ఎటు॥

దిట్టవై నాచేతను తేనెగారేనీ మోవి
ఇట్టె గంటిసేయించుకో యితవా నీకు
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
గుట్టుతోడ నింతసేయఁ గోరికా నీకు ॥ఎటు॥ 176

అహిరి

ఏల సిగ్గులువడేవు యేమిటికి లోఁగేవు
కాలుదొక్కఁగా నిన్నుఁ గాదుకూడదనేమా ॥పల్లవి॥

ననుపు సేసుక నాతో నవ్వులు నవ్వేవాఁడవు
వొనరఁ బొందుసేయఁగా వొద్దనేమా
తనివోక దిష్టించి తగులఁ జూచేవాఁడవు
పెనఁగులాడఁగాను తప్పించుకోనేమా ॥ఏఁల॥

మక్కువలు చూపి మోపి మాటలాడేటి వాఁడవు
పక్కకు రాఁగాను చేపట్టుకుండేమా
అక్కరతో నాకు నింత ఆసపడేటివాఁడవు
ఇక్కువ లంటఁగా నీకు నెమ్మరాఁడేమా ॥ఏఁల॥

చలపట్టి నామోవి చవులడిగేవాఁడవు
మలసి పెంఁడాడఁగాను మారుకోనేమా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నమ్ము నేఁడు
వెలయ మన్నించఁగాను వింతగాఁ జూచేమా ॥ఏఁల॥ 177

శుద్ధవసంతం

అన్నిటాను కడుజాణ వౌదువే నీవు
సన్న లాతఁడు చేసితే జంకించేవు నీవు ॥పల్లవి॥

కాటుకకన్నులఁ జూచి కడు సొలసిసొలసి
మాటాడనేతువౌనే మగనితోను
సీటున నప్పటినుండి నిన్నాతఁడు వేఁడుకోఁగా
పాటించి నీ వెంతవోడఁబరచేవే కమ్మటి ॥ అన్ని ॥

జవ్వనపుసింగారము సారెసారెఁ గురియుచు
నవ్వున నవ్వనేరుతువే నాథునితోను
పువ్వుల నాతఁడు నిన్నుఁ బూఁచిపూఁచి వేయఁగాను
మువ్వంకా నొడ్డించుకొంటా మొక్కేవేమే నీవు ॥ అన్ని ॥

వెలలేనివలపులు వేమారుఁ జల్లి రతులఁ
గలయనేర్తువే శ్రీవేంకటేశుతోను
చెలరేఁగి చెలరేఁగి సేస లాతఁడు వెట్టఁగా
నిలిచి యిచ్చక మెంత నెరపేవే నీవు ॥ అన్ని ॥ 178

కాంబోది

ఇట్టుండవలదా యిద్దరికి సంతోసాలు
మట్టుమీరి తలపోఁత మఱవలే రెపుడు ॥ పల్లవి ॥

యెన్నటిపొందులో కాని యీ కెకు నాతనికిని
సన్నలా చాయలా మోవి చవిగొనేరు
ఇన్నిటాను పొంతనాలు యెట్టు గూడెనో కాని
పన్నినతమకములఁ బాసి వుండలేరు ॥ ఇట్టుం ॥

తగుల మెట్టిదో కాని తనకునుఁ దనకును
పగటువ మోములు తప్పకచూచేరు
మొగి నోఁచిననోములు మున్నిటి వెట్టివో కాని
నగవులే పెంచక మానఁగజాల రిదివో ॥ ఇట్టుం ॥

వేడు కెట్టిదో కాని శ్రీవేంకటేశ్వరు కింతికి
వోడక రతికళల నుల్లసించేరు
కూడినేరుపు లెంత గురులు నోఁకెనో కాని
జోడయినకాఁగిలి యెచ్చోటా విడువరు ॥ ఇట్టుం ॥ 179

భైరవి

నీ కింతయేటికె వెఱపు నీకు మగఁ డాతఁడు
చేకొని నీచనవెల్లాఁ జెల్లించుకోరాదా ॥పల్లవి॥

చీటికి మాటికి నీవు సిగ్గులు వడేవుగాని
నాటుకొనఁ బతితోను నగరాదా
కూటమి గోరి సంగడిఁ గూచుండ లోఁగేవుగాని
వోటలేక కుచముల నొరయరాదా ॥నీకి॥

చనవులా మనవులా సాధించవచ్చేవుగాని
మనసిచ్చి యాతనితో మాటాడరాదా
తనియక మోవి చూచి దప్పులుదేరేవుగాని
వినయానఁ దములము వేఁడుకోరాదా ॥నీకి॥

అలపులా సొలపులా ఆయాలు ముట్టేవుగాని
పిలిచి శ్రీవేంకటేశుఁ బెండ్లాడరాదా
బలిమి నన్నిటా నొడఁబరచుకొంటివిగాని
మలసి రతుల నిట్టె మన్నించుకోరాదా ॥నీకి॥ 180

రేకు 1541 రామక్రియ

చూచేవారికెల్లాను చూడఁ గొత్తలు
యేచినమీమహిమలు యేమిచెప్పే దపుడు ॥పల్లవి॥

గందము నీవు చల్లఁగా కాంత సరసమాడఁగా
చందమాయ మీచేఁతలు సరికి బేసి
విందు నీ కాపె చెప్పఁగా వెస నీ వియ్యకొనఁగా
ఇందరిలో మీసంతోసా లేమి చెప్పే దపుడు ॥చూచే॥

ఆయమలు నీవంటఁగా ఆపె నవ్వులు నవ్వఁగా
చాయకు వచ్చె వలపు సాటికి బేటి
ఱాయ మాపె వొరయఁగా కన్నుల నీవు చొక్కఁగా
యీయెడ వినోదము లేమి చెప్పే దపుడు ॥చూచే॥

సరుగ నీవు గూడఁగా చన్నుల నాపె వొత్తఁగా
ఇరవాయ సమరతు లీడుకు నీడు
సరి శ్రీవేంకటేశ్వర సన్నలు మీలోఁ జేయఁగా
యెరవులే దెరిఁగితి మేమి చెప్పే దపుడు ॥చూచే॥ 181

దేసాళం

ఎంతరాజసము చూపే వీకెయెదుట
చెంతలనే మమ్మును చిమ్మిరేఁతురా ॥పల్లవి॥

కొండలెక్కి [1]నీకుఁ జనుఁగొండలు చూపి మారు—
గొండవైనుండిన[2]నీకుఁ గోమలి
రెండుచేతులుఁ జాఁచి కూరిమి నందు కొనరాదా
అండనున్న లకిమమ్మ నలఇంతురా ॥ఎంత॥

పండుండి నీకు మోవిపండు చూపి యెలయించీ
పండువెన్నెలబయట పడఁతి
[3]నిండునీవదనమున నిక్కించి చేకొనరాదా
మెండైనలకిమమ్మతో మేకునేతురా ॥ఎంత॥

కొనబుఁదనాన గోరికొన చూపి పెండ్లిసేసు—
కొనవలెనని నీకుఁ గోమలి
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నీ వౌఁభళేశుఁడ—
ననరాదా లకిమమ్మ కటు మాటచాఁతురా ॥ఎంత॥ 182

1, 2. ఇవిపునరుక్తములు. ఇట్టి వీవాఙ్మయమున నక్కడక్కడ గలవు.
3. 'ఏనిండువదనమున' అనుట సహజము.

మాళవి

నన్ను నేలినాఁ డితఁడు [1]నరసింహుఁడు
అన్నిటాను జాణఁడు [2]ప్రహ్లాదనారసింహుఁడు ॥పల్లవి॥

నగవులవాఁడుగదె నరసింహుఁడు
వెగటులేనివాఁడు వీరనరసింహుఁడు
నగముపై నున్నవాఁడు నరసింహుఁడు
అగపడె మనకుఁ బ్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥

ననవిలుతునితండ్రి నరసింహుఁడు
కనకపుకాశ(సె?)వాఁడు [3]గజనరసింహుఁడు
ననుపుపొందులు సేసేనరసింహుఁడు
అనిశముఁ గాయఁడు బ్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥

నాతో సరసమాడీ నరసింహుఁడు। నా—
చేతికి నుంగర మిచ్చె శ్రీనరసింహుఁడు
యేతుల శ్రీవేంకటాద్రి నిదే యహోబలమున
ఆతుమలోఁ బాయఁడు బ్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥ 188

సామంతం

ఊరకే వున్నాఁ డదె వోపిక చూపఁగవద్దా
నేరుపున నామాట నిజపట్టుఁగాని ॥పల్లవి॥

---

1. 'నరసింహ్వుఁడు' అనియే రేకుపాఠము.
2. 'ప్రంహ్లాద' అనియే రేకు పాఠము.
3. గొప్ప అనుభాయార్థములో 'గజ' అనువిశేషణ మక్కడక్కడ ఈవాఙ్మయమున గలదు. 'గజదొంగ' ఇత్యాదివ్యవహారము దీనికి కారణము కావచ్చును.

సరసమాడేటివాఁడు సంగడికి రావలదా
పొరిది నాగోరిలావు చూచుఁగాని
పొరుగున నున్నవాఁడు పోరచి యడుగవద్దా
సరుస నామోవితీపు చవిచూచుఁగాని ॥తేర॥

యెమ్మెలుసేసేటివాఁడు యెదుటనే వుండవద్దా
కమ్మటి నాచేఁతలెల్లాఁ గనుఁగొనుఁగాని
దిమ్మరీఁ డయినవాఁడు తిరుగ మాటాడవద్దా
దొమ్మి నాగబ్బితనము తోడ వినుఁగాని ॥తేర॥

కలసి కూడేటివాఁడు కాఁగిలించుకొనవద్దా
తిలకించి నావలపు తెలుసుఁగాని
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
బలిమిఁ బెనఁగవద్దా పచ్చిదేరుఁగాని ॥తేర॥ 184

బౌళి

ఎంచుకొమ్మా నీకునీవే యీతగవులు
మంచితనానఁ జెలిని మన్నించవయ్యా ॥పల్లవి॥

వంతులకు వాసులకు వనితలు పొలసితే
పంతమాడిరంటా యెగ్గుపట్టఁదగునా
వింతలుగాఁ దీగెలు వసంతకాలానఁ జిగురు
యెంతపెంచినా నందు కిచ్చగించవలదా ॥ఎంచు॥

ననుపైనరమణులు నవ్వులెంత నవ్వినాను
ఘనగర్వములంటాను కాదందురా
యెనసి వానకాలాన యేరులు మించిపారితే
యెనలేనివేడుకతో నీఁదులాడవలదా ॥ఎంచు॥

రతివేళ వనితలు రాఁపు నిన్నుఁ జేసితేను
తతిగొని నీవూఁ గడుఁదమకింతురా
ఉతి [1]వాఁడుఁగోవిలలు చెలఁగి యెంత వుండినా
సతమై శ్రీవేంకటేశ సారె వినవలదా ॥ఎంచు॥ 185

మాళవి

మాపుదాఁకా మాటలేల మాతోఁ జాల
పైపై నున్నది నీపై నిదెవోలా ॥పల్లవి॥

చెలిఁ గొంగువట్టి తీసి చేయిమీదఁ జేయివేసి
యెలమి వలపురేఁచే వెగపోసి
మెలుపునఁ జందురుఁడు మీమీఁద వెన్నెల గాసీ
కలయరాదా విభుఁడ కలికని డాసి ॥ మాపు ॥

మగువయిల్లు చొచ్చి మచ్చికలఁ జననిచ్చి
నగవులు నవ్వేవు నడుమఁ గొచ్చి
పగటున వలరాచబలము పౌఁజులై వచ్చి
జగడము మానరాదా జవరాలి మెచ్చి ॥ మాపు ॥

రమణిఁ గాఁగిటఁ గూడి రతులనే వసివాడి
తమితో మన్నించితివి తగు నీవాడి
సమమై శ్రీవేఁకటేశ చల్లగాలి విసరాడి
చెమట లార్చుకోరాదా సిగ్గులువీడి ॥ మాపు ॥ 186

రేకు 1542 రామక్రియ

నేమా విన్నవించితిమి చిత్తము
కామినిభావము చూచి కరుణించు మిఁకను ॥ పల్లవి ॥

---

1. అడుకోవిలలని కూతలో వ్రాశ్ర స్తిలేదు. "పుంస్కోకిలో యన్మధురం చుకూజ" ఇత్యాదిగ మహాకవికాళిదాసవచనములు, ఇక్కడ, నాయికల ఉపమానముగ ద్వైతరవిషయమున అడుకోకిలను వాడినట్లున్నది.

అడియాసఁ గొంతవద్దు అట్టె నీవు వచ్చేవనే—
తడఁబాటుతోడిచింత గొంతవొద్దు
యెడమాట లాడించే అంకాఁ బొద్దు [1]జరపే
బడలెఁ జెలియ ఇఁకఁ బట్టలేదు మనసు ॥నేమా॥

వేడుకలఁ గొంతవొద్దు వెస నీకెదురుచూచి
కూడేనని తమితోడఁ గొంతవొద్దు
పాడుచు నీపైఁ బాటలఁ బలుమారు వొద్దు వుచ్చె
వోడక గుట్టున నుండి వోర్వలేదు తాపము ॥నేమా॥

వినుకలిఁ గొంతవొద్దు వేగ నీవు మన్నించి చే—
కొని కాఁగిలించఁగాను కొంతవొద్దు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నీకెను
తనిసె నిన్నిటా నీకఁ దడవదు నేరమి ॥నేమా॥ 187

మాళవిగౌళ

ఇంకా నేమి గడమే ఇంతిరో నీకు
అంకెలను పతిపురమందు నిలిచితివే ॥పల్లవి॥

ఆతని నీసొమ్ముగాను అన్నిటాను నోమితివే
కాతరాన నిందులకే కాచితివొనే
చేతులెత్తి మొక్కి చేకొంటివే మనసు
యీతల నీవును మాయీడుకు వచ్చితివే ॥ఇంకా॥

నిక్కుతానే వలపులు నీసొమ్ము సేసుకొంటివే
దక్కఁగొని మగనితోఁ దతిగొంటివే
వెక్కసాన నిట్టె వెంటవెంటఁ దగిలితివే
నెక్కొని మావలె నన్నీ నేరుచుకొంటివే ॥ఇంకా॥

1. 'జరుపుదువు—జరపెదవు' రూపముల 'వు' వర్ణములోపించి 'జరపుదు—జరపెదు' అయినట్లే, వ్యావహారికమైన 'జరపేవు' 'జరపే' రూపము.

పొంచి శ్రీవేంకటేశుకే పొంతనాలు గూడితివే
కొంచక ఆసలకెల్లా గురియైతివే
యెంచఁగ నీతఁడే మమ్ము నేలినవాఁడు ఇంతలోనే
వంచల మాకుఁగా విన్నపములూఁ జేసితివే ॥ఇంకా॥ 188

సౌరాష్ట్రం

ఏమి నెఱఁగనికన్నె నింతసేతురా
కామిని వనుచు నెట్టు కనుగొనవచ్చునే ॥పల్లవి॥

నేరుపుననే వచ్చి నీకుఁ గలవలపెల్ల
దారకానఁ దోడాపెకుఁ దగిలించితి
పోరచిగా నీతోను పొందుసేసేవారికెల్లా
యేరీతి సేతువో నిన్ను నెట్టు నమ్మవచ్చునే ॥ఏమి॥

మంచిమాటలెల్లా నాడి మగువను నీమగని—
కంచము పొత్తుకు నెట్టు కలపితివే
పొంచి నీచుట్టరికానఁ బొరలేటి వారికెల్లా
యెంచుకొని మఱి యింకా నేమిసేతువో ॥ఏమి॥

చే వట్టుకొని వచ్చి శ్రీవేంకటేశ్వరునిఁ
దోవ రాకుండాఁ బాదము దొక్కించితివి
వావిరి నీపొరుగులవారినెల్లా నీతనితో
చేవమీరి పెండ్లిండ్లు సేతువమ్మా యిపుడూ ॥ఏమి॥ 189

కురంజి

మఱి యేఁటివిన్నపాలు మాపుదాఁకాను
నెఱతనాన మొక్కఁగా నీచిత్త మిఁకను ॥పల్లవి॥

వేమారు నే వేఁడుకోఁగా వెలపు దెలిసె నీకు
గామిడి వైతివి నన్నుఁ గరఁగించేనా
దోమటిసతులతో నే [1]దోసిటిపాలపెండ్లి
నీమీఁదఁ జల్లఁగా నీచిత్త మిఁకను ॥మఱి॥

సరసములాడు(డఁ?)గాను చలివాసె నీ కిన్నిటా
గొరబైతి వెందుకైనాఁ గొంకఁజూచేవా
దొరసవతులలోన తోడుగూడఁ జెనకఁగా
నిరతిమేటి విన్నిటా నీచిత్త మిఁకను ॥మఱి॥

గక్కన నిన్నుఁ గూడఁగా కందువలెల్లాఁ దెలిసె
యెక్కువైతి విన్నిటా నీ వెరవయ్యేవా
మక్కువ శ్రీవేంకటేశ మన్ననదేవుళ్లలో
నిక్కపుమేలు గంటి నీ చిత్త మిఁకను ॥మఱి॥ 190

నాదరామక్రియ

ఎంత దంటతనమయ్య యీయింతికి
బంతిని యితవే కాక బలిమి చూపీనా ॥పల్లవి॥

కెలయుచు నింతి నీతో కేరికేరి నవ్వీనా
సెలవులమీఁదనే చిందుఁగాక
చెలరేఁగి చెలరేఁగి చేయిచాఁచి పెనఁగీనా
కొలఁదివాఁడి కొనగోరి వాఁ(వ్రాఁ?)తగాక ॥ఎంత॥

బిరుదులు పచరించి బెట్టిమాఁట లాడీనా
వొరయుచుఁ బెదవుల నొయ్యనే కాక
సరసములాడుతాను సంగడిఁ గూచుండీనా
వురముమీఁద నెక్కి వుండుగాక ॥ఎంత॥

---

1. 'దోసిటిపెండ్లిపాలు' అనుటమేలు. దోసిటి పెండ్లిపాలు=దోసిలి నించుకొన్న పెండ్లి తలఁబ్రాలు కావచ్చు. అవి చల్లుట కర్హములు. లేక, దోసిటిపాల=దోసెడు తలఁబ్రాలుగల; పెండ్లిన్=వివాహమందు అనికావచ్చు.

సిగ్గులు విడిచి నిన్నుఁ జెయివట్టి తీసినా
వొగ్గి నీపాదాలసేవ నొనరుఁగాక
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నీవు నాపైఁ గూడితివి
వెగ్గళించి లోఁగినా వియ్యమందీఁగాక ॥ఎంత॥ 191

వరాళి

మూలనున్న నారినేల ముంగట వేసేవు నిన్ను
తాలిమితోఁ దడవితే తడవరాదా ॥పల్లవి॥

శిరసువంచినయాపెఁ జెనకేవు సారెసారె
వరుస నీతో నవ్వవచ్చెనా నేఁడు
మరిగి నే నుండఁగా మరి కొంగువట్టేవు
అరుదుగ సరసము లాడవచ్చెనా ॥మూల॥

పంతముతోనున్నయాపెఁ బలికించవచ్చేవు
వంతులకు ముచ్చటాడవచ్చెనా నీతో
చింతతోడ నుండఁగాను చెమ్మలు నొక్కేవు నీవు
కొంత నీతోఁ జెనఁగవచ్చెనా ॥మూల॥

[illegible]కుమడిచియ్యఁగా వచ్చి కాఁగిలించితివి
యీకడ మంచముపైనాన కిటు వచ్చెనా
చేకొని మన్నించితివి శ్రీవేంకటేశ్వర
దాకొని నిన్ను [illegible] దమకించవచ్చెనా ॥మూల॥ 192

రేకు 1543 ముఖారి

ఇంతికి నీకుఁ దగవు లిదివో చెప్పేము నేము
రంతు సేయరాదుగాని రవ్వసేయవచ్చును ॥పల్లవి॥

తెగనాడరాదుగాని తేనెగారే మోవి నిన్ను
తెగడి తెగడి ఇట్టె తిట్టవచ్చును
వగవద్దుగాని నీనటనలు పచారించి
వెగటులేకుండాను వెంగమాడవచ్చును ॥ఇంతి॥

జంకించరాదుగాని సతికి నీతిరుమేను
అంకించి కొనగోర నంటవచ్చును
మంకు చూపవద్దుగాని మనసిచ్చి యన్నిటాను
కంకిసేసి రతులను కాఁగిలించవచ్చును ॥ఇంతి॥

వేసరుకోరాదుగాని వేడుకతో నిన్నుఁగూడి
ఆసచూపి సన్నలు సేయఁగవచ్చును
యీను లీఁక వద్దుగాని యిట్టె శ్రీవేంకటేశ
సేసవెట్టి కూడెఁ జెలి చేరి మెచ్చవచ్చును ॥ఇంతి॥ 198

నాదరామక్రియ

ఎప్పుడును నీవోజతేల మానేవు
చిప్పిలు వలపు లింత చిమ్మిరేఁచెఁగాక ॥పల్లవి॥

చలపాదివాఁడవౌత సారెకు నే నెఱఁగనా
బలుతము కానఁ గొంగువట్టితిఁగాక
పిలిచితే నీవెప్పుడు బిగిసేది యెఱఁగనా
పెలుచుఁదమకమునఁ బేరుకొంటిఁగాక ॥ఎప్పు॥

మాయచారివాఁడవౌత మలసి నే నెఱఁగనా
నాయము నడపేవంటా నమ్మితిఁగాక
చేయి మీఁదవేసితేనే చిక్కిలోఁగే దెఱఁగనా
ఆయము లంటి సరసమాడితిఁగాక ॥ఎప్పు॥

వేడుక కాఁడవా(వౌ?)త వెస నే నెఱఁగనా
పాడితో నే నీకు మొక్కి పైకొంటిఁగాక
యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేసిసితి విటు నన్ను
జాడ దప్పేవా నేనే జరసితిఁగాక ॥ఎప్పు 194

హిజ్జిజి

ఈయింతివల్ల నేరమి ఇంచుకంతైన నున్నదా
చేయి చాఁచఁగా నీతో సిగ్గువడరాదా ॥పల్లవి॥

చెలి నిన్నుఁ దప్పక చూచెనంటానే తగిలేవు
సొలసి నీవు దిట్టఁగాఁ జూడవద్దా
నలి రేఁగి నీతోను నవ్వెనంటాఁ బైకొనేవు
గిలిగించఁగాఁ గిలకిల నవ్వరాదా ॥ఈయిం॥

సతి మాటలాడెనంటా సారెసారెఁ బోదిగేవు
కత చెప్పఁగా మాయగత వద్దా
తతితో జంకించెనంటా తమకించఁజూచేవు
రతి మర్మ మంటఁగా బిరాన జంకించరాదా ॥ఈయిం॥

కాంత నీకు మొక్కెనంటా కాఁగిలించి కూడితివి
పంతపుఁబతికి మొక్కఁ బాడిగాదా
ఎంతైనా శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరి కిద్దరే సరి
యింత నీవు మన్నించితే యియ్యకొనవలదా ॥ఈయిం॥ 195

గుజ్జరి

ఏమయ్యా పాడివంతా లెఱఁగనివా నీవు
నేమముతో నిద్దరును నీకు సరిగారా ॥పల్లవి॥

పనివడి యాపె నీతో పంతములెల్లా నాడఁగా
వొనరి యీపె నీతో నూరకుండునా
చనవుచేసుక యాపె సంగడిఁ గూచుండఁగాను
వెనకదిక్కున నీకె వేరె కూచుండునా ॥ఏమ॥

చెంతనుండి యాపె నీకు సేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
ఇంత నంతఁ గొలువులు యీకె సేసునా
మంతనాన ఆపె నీమర్మము లంటఁగాను
వింతకతలు చెప్పునా వెలఁది యీకె ॥ఏమ॥

పొత్తుల రతుల నాకె భోగించఁగా. నీకు
బత్తులే సేసునా పైపై నీకె
కొత్తగా శ్రీవేంకటేశ కూడె నాకె నిన్నుఁ దొల్లె—
వుత్తలపువేడుకల నురమెక్కె నీకె ॥ఏమ॥ 196

కేదారగౌళ

పురుషవిరహా మిదె పొలఁతి నీమగనికి
గరిమతో నిండుకొనెఁ గాఁగిలించఁగదవే ॥పల్లవి॥

పెలుచుఁదనాన నీవు పెడచేత మొక్కినదే
తలఁచుక రమణుఁడు తమకించునే
కలకల నవ్వుతా కన్నులఁ జూచినదే
చెలరేఁగి అండనున్న చెలులకుఁ జెప్పునే ॥పురు॥

మందెమేళమున నీవు మాటలాడినవి యెల్లి
అంది కలవరించేటిదిప్పు డాడునే
ఇందునుంటాఁ జెప్ప దెనిచ్చినయలవాటునే
చెంది యిట్టె సారెసారెఁ జేయి చాఁచునే ॥పురు॥

చెక్కు నొక్కి యేకతానఁ జెనకి కూడినందుకే
చొక్కుచు నానందాన సుముఖుఁడౌనె
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశు నెనసితి వింతలోనె
యెక్కువ నిందాఁకాను యెదురులు చూచెనే ॥పురు॥ 197

పాడి

ఇదివో నీమగఁ డున్నాఁ డిఁక నెన్నఁడే
పదివేలకు నీమేలు పచారించవలదా ॥పల్లవి॥

జక్కవలు చన్నులట చకోరాలు కన్నులట
యెక్కువతో మురియక యేల మానేవే
చెక్కులే యద్దములట చిగురు మోవియట
వెక్కసమై నీ వింత విఱ్ఱవీఁగవలదా ॥ఇది॥

అలులు నీకురులట అంబుజము మొగమట
యెలమి నెమ్మెలు చూప కేల మానేవే
పులినపుఁ బిరుఁదట తిలపుష్పనాసవట
మెలఁగి నీ వింతేసి మితిమీరవలదా ॥ఇది॥

నెమ్మది లతాంగివట [1] నిత్యజవ్వనివీవట
యిమ్ముల నిరాజసము లిఁక నెన్నఁడే
చిమ్ముచు నీనాయకుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
పమ్ముచు నీవన్నెలిట్టె పచరించవలదా ॥ఇది॥ 198

రేకు 1544 ఆహిరి

కన్నె ముద్దరాలు నీతో గట్టివాయితనముదా
సన్నల చాయలనే చలపాదిఁ జేతురా ॥పల్లవి॥

1. 'నిత్యజవ్వనివి' ఇది విరుద్ధసమాసము. ఇట్టి చిల్లరదోషముల కీ వాఙ్మయమున పట్టింపులేదు.

సిగ్గువడి లోలోనే శిరసు వంచుకోఁగానే
వెగ్గళించి చెలినేల వేఁడుకొనేవు
వొగ్గుచుఁ జేతుల సారె నొడ్డుకొంటాఁ దిట్టఁగానే
బగ్గనఁ బోఁకముడి పట్టి విడిచేవు ॥కన్నె॥

మొక్కుచుఁ బయ్యెదకొంగు ముసుఁగువెట్టుకోఁగానే
గుక్కక చన్నులమీఁద గోర గీరేవు
పక్కన నీదువురము పాదమునఁ జిమ్మఁగానే
అక్కున నదిమి సతిఆయా లంటేవు ॥కన్నె॥

అద్దలించి జంకించి ఆనలెల్లాఁ బెట్టఁగాను
వుద్దండాన మోవిఁ గెంపు లొనరించేవు
సుద్దుల శ్రీవేంకటేశ సుదతిఁ గూడితి విట్టె
కొద్దిమీరఁ గూడినాను కోఁకఁ దనియవు ॥కన్నె॥ 199

దేసాళం

సేయనీవే అతఁడిట్టె సేసినంతాను
కాయకపుఁ బ్రియములు గట్టిపడీనా ॥పల్లవి॥

వెక్కసా లాడకువే నావిభునితోను
నిక్కి వంకలు దిద్దఁగ నీవసమా
కక్కసానఁ బెట్టకువే ఘనుని నీ[illegible]
పక్కనఁ దలపోఁతలు పా[illegible] ॥సేయ॥

నెరుసులు వట్టకువే నీపతిని
దొరతనము వంచఁగ దోఁటి గలదా
పెరరేఁచకువే [illegible] బ్రియములెల్ల
తెర మరుగు[illegible]నే తేటతెల్లమవునా ॥సేయ॥

కొంగువట్టి తియ్యకువే గురిగా నీవు
యింగిలిసరసములు చవి వుట్టీనా
కంగు వాయ శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నుఁ గూడె
అంగడినవ్వులలోనే అప మానీనా ॥ చేయ ॥ 200

సాళంగనాట

ఏల పూనుకవచ్చేవు యింతేసి నీవు
వేలికొనఁ బెనఁగఁగా విదిలించరాదా ॥ పల్లవి ॥

కూరిమిగలదానవు కొంగువట్టె నాతఁడు
నేరమి నన్నే లెంచేవే నీవు సారెకు
బారపుగుబ్బలమీఁదిపయ్యెద దీసి నన్ను
గోరు దియ్యఁగా నాతనిఁ గోరి తిట్టరాదా ॥ ఏల ॥

పట్టపుదేవులవు నీపతి నాతో మాఁటాడితే
అట్టుచేసే పీడ నన్నా అకే నీవు
మెట్టిపట్టు కాతఁడు మేనవావి పయిమోవ
చుట్టి కాఁగిలించఁగాను సూడువట్టరాదా ॥ ఏల ॥

యిచ్చకురాలవు నాకు నితఁడు విడె మియ్యఁగా
కొచ్చికొచ్చి వెంగెములే కుప్పవెట్టేవు
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్నుఁ గూడఁగాను
పచ్చిరతులఁ జొక్కించి పంతమాడరాదా ॥ ఏల ॥ 201

లలిత

నీపంతము లిదేరె నేసుపరి వౌదువయ్యా
ఆపనులు నాకుఁ జెప్పి ఆలిఁ జేసుకొంటివి ॥ పల్లవి ॥

చలముగలవారికి సాదించరానిదేమి
చెలులుగలవారికి సిగ్గులేవి
మలసి మలసి నాతో మంతనము లాడియాడి
అలరి వలపురేఁచి అలిఁ జేసుకొంటివి ॥ నీపం ॥

వేసరనివారికి వెగ్గళ మేమున్నది
ఆసలుగలవారికి నలపులేవి
వాసితోను నీవు మావాకిటనే కాచుకుండి
ఆసుద్దులు చెప్పి చెప్పి అలిఁ జేసుకొంటివి ॥ నీపం ॥

తాలిమిగలవారికి తగులని వేమున్నవి
యేలినవారికి వడ్డ మేమున్నది
యీలాగుల శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడి
ఆలాగులనే నేఁడు అలిఁ జేసుకొంటివి ॥నీపం॥ 202

సింధురామక్రియ

వేటొకయాఁటదైతే వేసరు నీపొందులకు
అటువడి కోర్తువు నీవు ఆసోద మెట్టిదో ॥ పల్లవి ॥

చనవుచేసుక నిన్ను చన్నులనే వొత్తితి
మనసురా నవ్వునవ్వి మర్మమంటితి
పెనఁగి రతులనే బెండుపడఁ జేసితి
తనియ వెంతైన నీతమక మదెట్టిదో ॥ వేటొ ॥

పెదవితేనె లాని పిప్పిసేసితి నీమోవి
పదరి పచ్చిమాఁటల భ్రమయించితి
గుదిగొన్నచూపులనే కొచ్చికొచ్చి చొక్కించితి
మదము దిగదు నీమగతన మెట్టిదో ॥ వేటొ ॥

వూడిగాలు చేసిచేసి వొడలెల్లానిమిరితి
వాడికకూటములను వలపించితి
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యిం(యిం?)త నిన్నుఁ గొసరితి
వోడ వెఁ(వెం?)తయినా నీవోపికింకా నెట్టిదో ॥వేఁడొ॥ 203

తెలుఁగుఁ గాంబోది

చూడరే యెంతవగటు సుదతులాలా
వాడవారా తమతోనివంక లొత్తేవారు ॥పల్లవి॥

మగనికి నాలికి మాఁటపలుకై తేను
తగవులు దిద్దేవారు దండచెలులా
యెగసక్కెలకు తామే యెంత మేరమీరినా
అగపడి నేమెల్లా నడ్డాలు వచ్చేమా ॥చూడ॥

తనకు నాపెకు లోలో తమకాలు రేఁగితేను
చనవున మెచ్చేవారు సవతులా
చెనకుచుఁ దమంతనే సిగ్గులఁ బొరలఁగాను
పెనఁగి నేము రతికిఁ బెడరేఁచేవారమా ॥చూడ॥

తావా మరదలుఁ గూడి పరవశమందఁగాను
యీవలఁ బొరుగువారు యెచ్చరించేరా
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే చేరి మమ్ముఁ దమ్ముఁ నేలె
వేవేలకయినాను విడనాడేమా ॥చూడ॥ 204

రేకు 1545 అహిరినాట

పట్టకు నీవంతేసి బలిమిసేసి
తిట్టపెట్టి నీవు దిద్దినదానఁగానా ॥పల్లవి॥

సన్నలేల సేసేవు సారెకు నీవు నాతో
కన్నదేకాదా నీతో కాఁపురమెల్లా
చన్ను లేల యంటేవు సతులముందర నెల్లా
పిన్ననాఁటనుండి నీవు పెంచినవేకావా ॥ పట్ట ॥

నగవులేల నగేవు నయగాఁరితనముల
మొగము చూచి నీకు మొక్కితిఁగాదా
జిగి విడెమేలిచ్చేవు చెలఁగి నీతములను
పొగరుల నున్నది నాపుక్కిటనేకాదా ॥ పట్ట ॥

ఆసలేల సేసేవు పలుమారు నింకా నీవు
సేసలు వెట్టినది నాశిరసేకాదా
వాసితో శ్రీవేంకటేశ్వర నన్నుఁ గూడితివి
ఆసపడినది నాయంగ మిదేకాదా ॥ పట్ట ॥ 205

సాళంగనాట

తక్కినవారికెలాఁ దరితీపు లందురు
మిక్కుటపుసరసము మీలో నమరును ॥ పల్లవి ॥

తగునమ్మ యిన్నిటాను తరుణి నీకాతనికి
నగవమ్మ యాతనితో ననుపునను
జిగి మీరొక్కరొకరు సేసినట్టెల్లాఁ జెల్లె
మిగులా మీవొద్దికలు మీలో నమరును ॥ తక్కి ॥

కూడెనమ్మ సంసారము కోమలి మీయిద్దరికి
చూడవమ్మ ఆతనిపై సొలపుఁజూపు
తోడునీడలవలెను దొరకె మీవయసులు
మేడెపుమీరతులివి మీలో నమరును ॥ తక్కి ॥

గదెనమ్మ వలపులు పడఁతి మీకోర్కులకు
వుండవమ్మ యీతనివొద్దనే నీవు
అండనే శ్రీవేంకటేశునంకెలే నీయంకెలాయ
మెండగుమీకూటములు మీలో నమరును ॥తక్క॥ 206

లలిత

ఎవ్వరితో గొడవేల యిడుమలఁబడనేల
రవ్వగా నీసతిఁగూడి రాజ్యమేలవయ్యా ॥పల్లవి॥
నిండునిదా(ధా?)నమువంటి నెలఁత యెదుటనదె
కొండలవంటిగొప్పకుచము లవె
వెండిఁబైఁడి[1] వంటివేడుకప్రియము లవె
వుండవయ్యా యీకెవద్ద నొక్కమనసునను ॥ఎవ్వ॥
వసంతకాలమువంటి వాలినజవ్వన మదె
ముసరుఁదేనెవంటిమోవి యదె
పసనిముత్తేలవంటి పైపైసిగ్గులు నవె
రసికుఁడ విన్నిటాను రమియించవయ్యా ॥ఎవ్వ॥
చవులవిందులవంటిసరసపుమాఁట లవె
కవగూడేయటువంటి కాఁగిళ్లవె
యివల శ్రీవేంకటేశ యిద్దరూ నెనసితిరి
పవళించి యిట్లానే పాయకుండవయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 207

పాడి

ఏమేమి సేయఁగాను ఇంకా నేమేమి వుట్టునో
నేమముతో నుండేనయ్యా నేరుతునా నేను ॥పల్లవి॥

1. వంటి వలెను దేదము లేదా?

సారెకును నవ్వఁగాను చలములు రేఁగెను
మేరమీరి మొక్కఁగాను మించెఁ బంతము
పేరుకొని పిలువఁగా బిగిపే వింతటిలోనె
పూరకుండేనయ్య్యా నీతో వోపుదునా నేను ॥ఏమే॥

వేడుకతో మాటాడఁగ వెంగెము లందులో నుండె
వాడికెకు గదిసితే వాసిపుట్టెను
వూడిగాలు నేసితేను వొద్దికఁ గాలు దాఁకెను
జాడతో నుండేనయ్య్యా సాదించఁగలనా ॥ఏమే॥

తప్పక చూడఁగాను తమకములెల్లా విండె
కప్పురాన వేసితేను కళదాఁకెను
ఇప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెనసితివిటు వన్ను
మెప్పించి వుండేనయ్యా మేరమీరేదానవా ॥ఏమే॥ 208

రామక్రియ

ఎంతలేదు నాయాస యేమి చెప్పేను
పంతమున నీవల్ల బతుకెల్లాఁ గలది ॥పల్లవి॥

నీచిత్తము నామీఁద నిజముగాఁ జారితేను
యేచిననావలపెల్లా నీడేరును
పూచినపూవులలోన పూఁపలు బలువై తేనే
కాచినకాపెల్లా నట్టె కడుఫలియించును ॥ఎంత॥

చనవిచ్చి నీవు నాతో సరసములాడితేనే
యెనసిన నాసేవ లీడేరును
వెనుకొన్న సంపదలు వెంటవెంటఁ దిరిగితే
యెనలేనిరాజసము లింతా నీడేరును ॥ఎంత॥

సేసవెట్టినట్టె(ట్టి?)నీవు చెప్పినట్టు సేసితేను
వేసరనినా కాఁగిలి వేడుకలౌను
యీసులేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
లాసి నీటికొలఁదే లలితోఁ దామెరలూ ॥ఎంత॥ 209

ఆహిరినాట

ఏమి సేసితినయ్యా నీవింత యగడు సేసేవు
ఆమనివలపులెల్లా నంగడి వేసేవు ॥పల్లవి॥

నవ్వులకు నీతోను నంటుమాఁట లాడితేను
రవ్వగాఁ జెప్పేవు తోడిరమణులతో
వువ్విళ్లూర నీమోవి నూరే తేనె లానితేను
అవ్వల నాపలుసోఁకులని చూపేవు ॥ఏమి॥

పూని యెలుకకుఁ జేయి బుజముపై వేసితేను
మేను గోరుసోఁకెనంటా మిట్టిపడేవు
దాని కేమనుచు నిన్నుఁ దప్పక చూచితేను
పేనిపట్టి సిగ్గులతో బెట్టి నవ్వేవు ॥ఏమి॥

కడుమెరమెచ్చులకు కాఁగిలించుకొంటేను
అడపముసతి విడె మందిమ్మనేవు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీకు మొక్కితేను
తోడఁబడఁ దెరవేసి దొమ్మి సేసేవు ॥ఏమి॥ 210

కు 1546 హిజ్జిజి

నిజమునుఁ గల్లయు నీమేననే వున్నది
బుజము చూపుమా నీబొంకు లిఁక నేఁటికి ॥పల్లవి॥

సాదించేవు మాటల చలపాదితనమేల
లేదా నీకాపెపొందు లేలే నీవు
వాదించే వప్పటి నాతో వనితలెల్లా వినఁగా
సాదవా నీవేమైనా సట లింకా నేఁటికి ॥నిజ॥

ఆదేవు నీయాచారాలు అంత దోసాలేఁటికి
చూడవా నీ వాపెదిక్కు సూటిగా నేఁడు
వోడక తగవాడేవు వూరివా రెరిఁగినపనికి
జాడ దప్పనివాడవా సట లింకా నేఁటికి ॥నిజ॥

కలకల నవ్వేవు గట్టువాయితనమేల
వలవవా ఆపెకు వంతుల నీవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
చలివాసితి విన్నిటాను సట లింకా నేఁటికి ॥నిజ॥ 211

కేదారగౌళ

నన్నేల యెచ్చరించేరే నాకు మఱపు గలదా
పన్ని యింతమాత్రానకు పదరఁగనేలే ॥పల్లవి॥

కందువ లంటినప్పుడే గక్కనఁ జెనకేఁగాక
సందడిలో వలపులు చల్లనేలే
విందువలెఁ బిలిచితే వేడుక నూఁకొనేఁగాక
అందరివలెనే మాట లట్టె యాడనేలే ॥నన్నే॥

వలెనన్నప్పుడు నేనే వచ్చేఁగాక వద్దికి
కొలువులోపలఁ బతిఁ గొసరనేలే
నెలకొన్నప్పుడే తననేరుపులు మెచ్చేఁగాక
పొలసితేఁ బేరుకొని పొగడగనేలే ॥నన్నే॥

నగినప్పుడే మేలు నాఁటిఁ బొడగనేఁగాక
మొగము వంచుకుండేఁగా మొక్కనేతే
పగటున శ్రీవేంకటపతి తానే నన్నుఁ గూడె
అగడుసేసి రతుల నలయించనేలే ॥నన్నే॥ 212

నారాయణి

బుద్దెడిగే నిను నేను బోధించనేరుతువు
యిద్దరము నున్నారము యేమందురా ॥పల్లవి॥

పలుమాట లాడితేను బహుభాషి నందువు
మలసి కోపించితేను మంక నందువు
అలిగితే నీతోడి అంకెకత్తె నందువు
యెలమి నీతోడి [1]గాడ కేమిసేతురా ॥బుద్దె॥

కన్నుల జంకించితేను గయ్యాళి నందువు
చన్నుల నే వొత్తితే చలమందువు
సన్నలు చేసితే నీతో సటలు చూపె నందువు
యెన్నిలేవు నీసుద్దు లిటువంటివేరా ॥బుద్దె॥

అట్టె కాఁగిలించుకొంటే ఆసకత్తె నందువు
గుట్టున నూరకుండితే గొంట నందువు
నెట్టుక శ్రీవేంకటేశ నీవే నన్నుఁ గూడితివి
యిట్టిదివో నీనేరుపు యెదురాడరా ॥బుద్దె॥ 213

ఆహిరి

ఇంతినేం నేరాఁ కెంచేవు నీవు
జంతలవలెనే నీతో సరసములాడునా ॥పల్లవి॥

1. గాద, గాఢ శబ్దభవము కావచ్చు. ఎక్కువదనము అర్థము కావచ్చు.

పిలిచి నిన్నొకమాఁటు పేరుకొంట చాలదా
పలుమారు నుతించునా బట్టువలెను
నెలకొని నీవద్ద నిలుచుంట చాలదా
బలిమిఁ బై పడునా పసురమువలెను ॥ఇంతి॥

మొక్కి నీకుఁ జేతులెత్తి మొదలనే చాలదా
దిక్కనఁ బాదాలంటునాఁ దీగెవలెను
గక్కున నిన్నుఁ గన్నులఁ గనుఁగొంట చాలదా
మిక్కుటమై చూచునా మించ లేదు(డి?)వలెను ॥ఇంతి॥

ఇట్టె కాఁగిలించి నిన్ను నెనయుట చాలదా
పట్టి కడు నురుపునా బంతివలెను
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కొంత నవ్వేఁ జాలదా
తొట్టి సకిలించునా తురగమువలెను ॥ఇంతి॥ 214

ముఖారి

మంచివాఁడ వౌదువయ్యా మాటలేఁటక
వంచిననాతురుమెల్ల వదలఁదీసితివి ॥ పల్లవి ॥

వాడిననీమోము చూచి వద్దికి నే వచ్చితేను
పీడెమిచ్చే వంతలోనే వేగిరానను
వోడక దొరవంటాను వుపచారము చూపితే
యీడుగా నామోవెల్లా నెంగిలిసేసితివి ॥మంచి॥

వొంటి నీ వున్నాఁడవంటా వూరకె తోడుండఁగాను
అంటి నన్నుఁ బైకొనేవు అవునయ్య నీవు
జంటైనచుట్టరికాన సహాయము నెరపితే
గెంటక నాచీర గిజిగిజిగాఁ జేసితివి ॥మంచి॥

నిద్దిరింతువోయని నేఁ దొడ చఱచితేను
గద్దించి కాఁగిట నన్నుఁ గలసితివి
అద్దో శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా మొగమోడితే
వుద్దండపురతులలో నోలాడించితివి ॥మంచు॥ 215

గౌళ

ఈపాటివాఁడు తాను యిందాఁకా నేమిసేసె
కాపుగా నే నీడ నిల్చి కాచుకుండనా ॥పల్లవి॥

యెలమి నిందాఁకాఁ దా నేడో వరాకై వుండి
తలఁచినప్పుడే తనతమి నామీఁద
వలసినచోటనెల్లా వలపెల్లాఁ జల్లి వచ్చి
పలికినప్పుడే తనబత్తి నామీఁద ॥ఈపా॥

తిన్ననై వూరెల్లాను తిరుగాడివచ్చి నన్నుఁ
గన్నప్పుడే తన కాంతులెల్లాను
చిన్నిమదనమంత్రాలఁ జిక్కివుండి నామాఁటలు
విన్నప్పుడే తనవేడుకెల్లాను ॥ఈపా॥

వాడలో సతులఁ బొందివచ్చి వాకాఁగిటిలోనఁ
గూడి యిప్పుడే చెప్పీ గుట్టు మాకును
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డిరవై నామోము చూచి
వాడికె నప్పుడే చూపీ వన్నె మాకును ॥ఈపా॥ 216

రేకు 1547 రీతిగౌళ

ఏమి యీడువెట్టుకొనే వింతికి నీకు
సాములరతుల నీతో సరిదూఁగునయ్యా ॥పల్లవి॥

నీవే మన్నించితేను నెలఁత నీకంటెను
[1]యేవలా పీసమంత యెక్కుడయ్యా
భావించి నీ వాపెపాదాలకు మొక్కితేన
ఆవేళ నేలికసాని యౌనయ్యా ॥ఏమి॥

నీపాదము చాఁచితేను నెలఁత నీకంటెను
యేపున నిన్ను మోఁచిన దెక్కుడయ్యా
చేపట్టి నీ వాపెచెప్పినట్టు వినేయందు
కోపగించకు నీ కాపె గురువయ్యా ॥ఏమి॥

నీవలపు గలిగితేను నిన్నుఁగూడి చొక్కించీ
యీవిద్యల నన్నిటాను యెక్కుడయ్యా
వో వోయి శ్రీవేంకటేశ వురమెక్కెఁగనక నీ—
దేవులు నీపాలింటిదేవరయ్యా ॥ఏమి॥ 217

శంకరాభరణం

ఒడఁబరతురుగాక వొప్పుగా నడచేనని
నడుమఁ గొసరితేను నమ్మునా చెలియా ॥పల్లవి॥

మనసున నొకటి మాఁటల నొకటిఁ
బెనచి దూరుదురు ప్రియురాండ్లు
ఘనుఁడవు నీవైతే కలవెల్లాఁ జేసివచ్చి
నమపులు నటించితే నమ్మునా చెలి[illegible] ॥ఒడఁ॥

నగవులో నొకటి నటనల నొకటి
యెగసక్కెలాడుదురు యింతులెల్లా
మగఁడవు నీవైతే మతకానఁ దిగాడి
నగరిలో నుంటేను నమ్మునా చెలియా ॥ఒడఁ॥

---

1. అవల—ఈవలవలె 'ఏవలా' కాబోలు. 'ఏవల్లా' ను తెలిశరూపమో?

సన్నల నొకటి జంకెనల నొకటిఁ
బన్ని చెనకుదురు పడఁతులెల్లా
వున్నతి శ్రీవేంకటేశ వొనగూడితి వీపెను
నన్ను నమ్మించితే నమ్మునా చెలియా ॥ఒడఁ॥ 218

నాదరామక్రియ

ఆనాళ్ళవాఁడవై యెనసివుండఁగరాదా
వన్నెలువెట్టుకరాఁగా వడి నవ్వు వచ్చీని ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీవు నేనూ మాఁటలాడినట్లానే
పంతమూఁ బాడీ నెఱిఁగి పలుకరాదా
యింతలోనే నీవిట్లా [1]యెవ్వరోమాటలు నేర్చి
వింతబాస లాడఁగాను వేరె నవ్వు వచ్చీని ॥ఆనా॥

కఱకరి నిద్దరము కాఁపురము సేసినట్లా
వొఱపు రాజసముతో నుండఁగరాదా
కఱతలజంతలకతలు నేర్చుక వచ్చి
గిఱికొని పొదుగఁగా కేరి నవ్వు వచ్చీని ॥ఆనా॥

చేయిముట్టి నీవు నేనూఁ జెనకినయట్లానే
ఆయముఁ బ్రాయ మెఱిఁగి యలమరాదా
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యేడోరతులు నేర్చి
నాయెడ నీవు గూడఁగా నవ్వు వచ్చీని ॥ఆనా॥ 219

శుద్ధవసంతం

పిలువవే యీడకు బేసబెల్లియాతని
చిలుపాలు గాఁపించె సిగ్గులెల్లాను ॥పల్లవి॥

1. 'ఎవ్వరిమాటలో' అనుట సహజము. ఎవ్వరినుండియో మాటలు అనువ్యస్త-రూపమునకు, సందేహార్థకస్వరముతో కలిపి సమాసముగ వాడుట వీరియలవాటు.

లవనిజోలిఁ బెట్టి వట్టిమాటలెల్లా నాడి
తలపోఁతవలపులఁ దమిరేఁచెను
మొలకలనవ్వు నవ్వి మొనగోరికొన (గాఁ
నిలువు నూరు పండించె నిన్న నెల్లాను ॥పిలు॥

సరసము పైఁజల్లి జాగరాలు సేయించి
కరఁగించి మర్మముల కళ లుబ్బించె
తెరవేసి మరఁగున తేనెమోవి యాసచూపి
పరగించె నెమ్మెలెల్లా బలుమేడమీఁదను ॥పిలు॥

కన్నుల సన్నలుసేసి కాయము కాఁగిట నించి
నన్ను నింతగాఁ జేసి నమ్మించెను
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డిపుడు వచ్చి కలసె
విన్నపములెల్లాను వినె నిందాఁకాను ॥పిలు॥ 220

వరాళి

సవతుల మింతే సరుసల నుంటిమి
దవనపువాట్లు తా నెఱుఁగు ॥పల్లవి॥

మగువకుఁ దనకును మాన్పితి జగడము
తగవును ధర్మము తా నెఱుఁగు
పగటు లేఁటివో పంతము లేఁటివో
తగులువిరులే యవి తా నెఱుఁగు ॥సవ॥

విరసపుసొట్లు విడువుమంటి మిటు
తరవాతిపనులు తా నెఱుఁగు
సరసతలో యవి జాణతనములో
తరఁగులుమొరఁగులు తా నెఱుఁగు ॥సవ॥

జమళి నిద్దరిని సంగడిఁ గూర్చితి
తమకము సముకముఁ దా నెఱుఁగు
భ్రమసి శ్రీవేంకటపతి నను నేలెను
తముల మెవ్వరిదో తా నెఱుఁగు ॥సవ॥ 221

దేవగాంధారి

ఎంత కెత్తుకొమ్మనేవు యేమయ్య వోకమాఁటే
వింతవింత వేడుకలు వెలసేదాననా ॥పల్లవి॥

చాయలకు నీతోను సరిపెనఁగుమనేవు
ఆయములంటేపాటియంత దాననా
పాయపుమదాన నీపడిగెము పట్టేదాన
రాయడించి నిన్నింత రవ్వసేసేదాననా ॥ఎంత॥

నసుపున నీతోను నవ్వులు నవ్వుమనేవు
మునుకొని మందెమేళములదాననా
యెనసిననీ మోవియెంగిలి సోఁకినదాన
పనిగొని నిన్నింత పరచేటిదాననా ॥ఎంత॥

కందువఁ గూడుమనేవు కాఁగిటిలోనున్నదాన
అందరిలో పోరచియైనదాననా
విందుల శ్రీవేంకటేశ వేడుక నన్నేలితివి
అంది నీబూవపుదాన నడ్డమాడేదాన— ॥ఎంత॥ 222

రేకు 1548 సామంతం

ఇద్దరిచేఁతలూ సరే ఇంకా నేమనేవే
పెద్దరికమే కలిశే పెనఁగవే నీవు ॥పల్లవి॥

వాలుకరెప్పలు నీవు వంచివంచి చూడఁగా
కాలుదొక్కె నందుకేపో ఘనుఁ డితఁడు
వేలుఁగొప్పుతోడ నీవు వెంగెము లాడఁగాను
కోలుముందుగా నిన్నుఁగోర గీరె నతఁడు ॥ ఇద్ద ॥

పలుమారు నీకునీవే పంతములు నెరపఁగా
చలపట్టి పయ్యదలో చన్నులంటెను
నలువంకఁ జెలరేఁగి నవ్వు నీవు నవ్వఁగాను
తలకొని నీలోనితమి రేఁచె నతఁడు ॥ ఇద్ద ॥

మంతనానఁ జేయిచాఁచి మర్మములు చెనకఁగా
యింతలోనె నీమోవి యెంగిలిసేసె
కాంతవు నీవు చెలరేఁగి కప్పురవిడెమియ్యఁగా
వింతగా నిన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁ డతఁడు ॥ ఇద్ద ॥ 228

వరాళి

నాలాగు నీ వెఱఁగవు నన్ను నొరసేవు నేఁడు
ఆలాగువాఁడవుగాన అయ్యో నీవు ॥ పల్లవి ॥

చెంగట నీకొంకమొక్కు చేరి నేనే మొక్కితేను
వెంగెములై తోఁచెనిదె వేరే నీకు
కంగినచేత లేమిగలిగినా దాఁతుఁగాక
అంగడి వేతునా అయ్యో నేను ॥ నాలా ॥

చేపట్టి నిన్ను గోరఁ జెనకి సిగ్గువడితే
కోపములై తోఁచెనదే గురిగా నీకు
యేపసలు గలిగినా నియ్యకొందుఁగాక నిన్ను
ఆపాటికే దూ[illegible] అయ్యో నేను ॥ నాలా ॥

వలచి కాఁగిట నీతో వడిగాఁ బెనఁగితేను
బలిమిదై తోఁచె నిదే పైపై నీకు
కలితేఁ బలము శ్రీవేంకటేశ నీపై నా
అలరి కలతునా అయ్యో నేను ॥నాలా॥ 224

మాళవిగౌళ

అవి నామీఁదఁ బెట్టకు మప్పటి నీవు
కవగూడ నేర్చితివి కతలుగా నీవు ॥పల్లవి॥

నగితే నేమిఁగాదు నలుగురిలోనాను
తగినమాటలాడు తర మెఱఁగి
జగతిలో నానాజాతిసతులవంకాఁ బోయి
తెగడనేర్చితి పలుదెఱఁగుల నీవు ॥అవి॥

బత్తైతే నేమిఁగాదు పరు లిందరూ మెచ్చ
యెత్తైనచేఁత సేయి యితవెరిఁగి
సత్తైనగొల్లెతలతో సాములు సేసిసేసి
కొత్తరతులు నేర్చితి గుఱుతుగా నీవు ॥అవి॥

మరిగితే నేమిఁగాదు మావంటివారిలోనెల్లా
నిరతితో మన్నించు నేరు పెరిఁగి
వరగ శ్రీవేంకటేశ పైపై నన్నుఁ గూడితివి
యెరవులు నేర్చితివి యిన్నిచోట్లా నీవు ॥అవి॥ 225

పాడి

కలగూరా వలపేమి గనముగాఁ గొసరఁగ
పలుకుఁబంతము నొకపాటి గావలదా ॥పల్లవి॥

చలమే ప(ఫ)లమా సారెసారె రమణుఁడు
పిలిచితే రారాదా బిగియనేల
కలయక మానేరా కాఁపురాలు సేసేవారు
చెలికత్తియలచేతఁ జెప్పించుకొందురా ॥కల॥

చెక్కుచేయే సింగారమా [1]చేరెతఁడు మాటాడఁగా
గక్కన మాటాడరాదా కమ్మటి నీవు
వొక్కటిగాక మానేరా వొడఁబాటుగలవారు
పుక్కటగా వట్టిరాఁపులు సేసుకొందురా ॥కల॥

మంకుఁదనమే వుంకువా మరి శ్రీవేంకటేశుఁడు
సంకెదీర నిన్నుఁ గూడె చన వీరాదా
అంకెగాక మానేరా అలుమగఁడైనవారు
సుంకముగార దమలోన సొలయించుకొందురా ॥కల॥ 226

గౌళ

ఇవియెల్లా మాకేల ఇల్లాండ్లము నేము
అవియెల్లా నెచ్చరించ మాపెకే నీవు ॥పల్లవి॥

[1]వలపుఁ లోపలి హాసు లేమిగలిగినా
నెలఁతకు నన్నియును నేరుపవయ్యా
[2]పలుకులలోపలిపాడిపంతములు నట్టే
అలవాటు సేయవయ్యా ఆపెకే నీవు ॥ఇవి॥

పమ్మిన చూపులలోనిపగ లేమిగల్లాను
కొమ్మచేతనే చూపించుకోవయ్యా
యెమ్మెలకు నాతోఁ జెప్పే వింతేసికతలు నేఁడు
అమ్మరో మాకేల చెప్పు మాపెకే నీవు ॥ఇవి॥

1. చేరి + అతఁడు.
2. 'వలపులలోపల' సహజము. 2. 'పలుకులలోపల' సహజము.

మంతనపురతులలో మఱఁగు లేమిగల్లాను
యింతికి నీ వుపదేశ మియ్యవయ్యా
చెంతల శ్రీవేంకటేశ చేరి నన్నుఁ గూడితివి
అంతటాను జాణనేయు మాపెకే నీవు ॥ఇది॥ 227

శంకరాభరణం

దీకొని నిన్నిటు తిట్టుదురుగాక
ఖాకలుగా మరి పొగడేరా ॥పల్లవి॥

నీతో సరసము నేర్పినవారికి
యేతులు నమరును యెట్టయినా
పోతరంపువెడపొరుగుగొల్లెతలు
నీతులవినయము నెరపేరా ॥దీకొ॥

నూడిదె నవ్వులు చుట్టపువారికి
యీడుగఁ జెల్లును యెట్టయినా
దూడల యావులదొడ్డివనిత లిటు
పాడిపంతమునఁ బలికేరా ॥దీకొ॥

సందడిరతు లివి చదివినవారికి
యెందునుఁ దెలుసును యెట్టయినా
అందపు శ్రీవేంకటాధిప మంకులు
విందులఁ గలయక విడిచేరా ॥దీకొ॥ 228

రేకు 1549 గుజ్జరి

మన్నెల పొగడేవు మాఁటిమాఁటికి
చిమ్ముచు మాతోడిపొందు సేసేదేకాక ॥పల్లవి॥

చెయ్యారా నేమువేవేనేవ లేమి వున్నవి
ఇయ్యకొని నీవు మమ్ము నేలేదే కాక
¹వేఱై(వెఱ్ఱై?)నా నేము నేసేవిన్నపము లేమున్నవి
వొయ్యనే చనవిచ్చి వొద్దికాటగాక ॥మమ్మే॥

పైపై నేముసేసేటిత్తు లేమి వున్నవి
వోపి నీవు మావద్ద నుండేదే కాక
యేపొద్దు మావినయము లెంచ నేమి వున్నవి
కాపాడి మాపాలిటఁ గలిగేదే కాక ॥మమ్మే॥

కందువ నేము గూడి కరఁగించే దేమున్నది
అంది నీవు భోగించే దదియే కాక
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ న న్నెనసితివి
మందలించ నేమున్నది మరుగుటే కాక ॥మమ్మే॥ 229

రామక్రియ

ఎవ్వ రెట్లుండి రేమి యింతిదిక్కె ఆడవయ్యా
నివ్వటిల్ల చానవెట్టీ నేరుపుతో నదివో ॥పల్లవి॥

తలి నాపె గెల్చుదాఁకాఁ దగవులు చెప్పవయ్యా
గుఱిగాఁగ నిన్నే యాపె కోరి వచ్చెను
మెఱుకతో నీదాక్షిణ్య మిందులోనే వున్నదయ్య
మొఱఁగుచు నట్టే పీమోము చూచీ నదివో ॥ఎవ్వ॥

అతివకు సంతోసమౌనట్టే మాటాడవయ్య
కొతుకక సాకిరులు గోరీ నిన్నే
తలితోడ నాపెనే పెద్దరికము సేయవయ్య
అతిశయముగ నిన్నే ఆసపడీ నదివో ॥ఎవ్వ॥

1. ప్రాణభంగము.

అంగన గెలిచితి వనవయ్య వొక్కమాఁటే
బెంగవలెఁ గోరివచ్చి పెనఁగీ నీతో
సంగతి శ్రీవేంకటేశ సరిగాఁ జేసితివయ్యా
కొంగువట్టి మమ్ముద్దరిఁ గూడితి విల్లిదివో ॥ఎవ్వ॥ 280

వరాళి

పెళ్లిచెట్టు మందుగాదు పెరిగియెంతవుండినా
పల్లదాన నే నీకు బాఁతైతి నిపుడా ॥పల్లవి॥

సరసమాడేటివారు సంగడనే వుండఁగాను
తరవాత మాతో జాణతనా లాడేవు
సెరలినవారు కుచగిరుల నిన్నొత్తఁగాను
వెరసుగానేల వుండవింటు వేసేవు నన్ను ॥పెళ్లి॥

వాడికసతులు వచ్చి వసమై నీ కుండఁగాను
యీడనున్నమమ్ము నీవు యెలయించేవు
తోడఁబెండ్లాడేవారు దొమ్మి నిన్నుఁ జేయఁగాను
వీడె మిమ్మనుచు నన్ను వేసరించేవు ॥పెళ్లి॥

కందువకు [1]వచ్చివారు కడలనే వుండఁగాను
అంది నన్నుఁ గాఁగిలించి అట్టె కూడేవు
చెందినవా రుండఁగాను శ్రీవేంకటేశ నన్ను
మందలించి పైకొని మన్నించేవూ ॥పెళ్లి॥ 281

ముఖారి

ఇంతబాఁతిపడేవానినేల మాకుఁ [2]దక్కరించ
చెంత నిదే [2]వెన్నచిట్టిఁ జిట్టెఁడేసి వలపు ॥పల్లవి॥

---

1. క్రమముబట్టి 'వచ్చేవారు' కావలె.
2. 'తక్కరి' శబ్దముపై 'వామధాతువాః 8 వెన్న చిట్టితో చిట్టెడు ఇత్యాదిగ తక్కిన పన్నియు నూహింపవచ్చు.

చేలకొంగు వట్టితి సిగ్గువడఁగా నానము
వాలుకరెప్పలు వంచివంచి చూచేవు
అలదొడ్డివారము నే మంతేసి రొలుఁగము
వాలదుత్త దుత్తఁజేసి పట్టవయ్యా వలపు ॥ ఇంత ॥

పెల్లుగఁ జేతులు పాపి పేవఁగఁగానే గుబ్బలు
కొల్లలుగాఁ జేతఁబట్టి గోర గీరేవు
గొల్లెతల మెలుఁగము గొప్పజాణతనములు
చల్లదుబ్బ దుబ్బఁజేసి చల్లేము వలపు ॥ ఇంత ॥

కాయపుమదము గారఁగానే శ్రీవేంకటేశ
పోయగానఁ గూడి మరి పోదించేవు
నేయమ్మేవారము నవ్వనేరము పోసే మిదే
చేయి చాఁచు పెర్గుచిప్పఁ చిప్పఁజేసి వలపు ॥ ఇంత ॥ 282

దేసాళం

ఇందు కేమి దోసమా యొగ్గులెంచే వింతలోనె
పొందుసేసినట్టివారు భోగింతురుగాక ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులు వడుదురా సేవలు సేసేవారు
వెగ్గళించి నీపైఁ జేయివేతురుగాక
వొగ్గి వూరకుండుదురా వొద్దనుండినట్టివారు
అగ్గలపుసరసము లాడుదురుగాక ॥ ఇందు ॥

మాఁటలాడకుండుదురా మనసులు గన్నవారు
యేఁటికైనా నిన్ను నేరా లెంతురుగాక
నీటు చూపకుండుదురా నీసరిఁ గూచున్నవారు
మేఁటిరతులను మితిమీరుదురుగాక ॥ ఇందు ॥

అలమి కూడకుందురా అయములంటినవారు
చలపట్టి పాదములు చాఁతురుగాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరిఁ గూడితి విట్టె
పొలసి నేర్పులు తోడు చూపుదురుగాక ॥ఇందు॥ 283

భైరవి

అనతియ్యవయ్యా నాతో నామేలు వినే నేను
కానకమై ఇన్నిటాను తనివి నొందించెనా ॥ పల్లవి ॥

మొక్కలాన నేఁడు నీమోమునఁ గళలు నిండె
చెక్కులు నొక్కెనా అపె నేదదేర్చెనా
చిక్కనిచెమటలతో చిందువందై వున్నాఁడవు
కక్కసించి మరి నట్టె కాలుదొక్కెనా ॥అన॥

నవకపుసెలవులనవ్వు వెన్నెలలు గాసీ
చవి చూపెనా మోవి; చాఁచెనా చేయి
అవల నీ వల్లాఁ జూచి అలసేవు నీలోనే
అవళిఁ గాఁగిటిలోనే సాముసేయించెనా ॥అన॥

చిత్తగించి నన్నుఁ జూచి సిగ్గులువడే విదె
పొత్తు గుడిపించెనా భోగించెనా
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
హత్తించెనా పొందు అట్టె యిందు వచ్చెనా ॥అన॥ 284

రేకు 1550 శుద్ధవసంతం

వెనకటివలె నీఁక వేసరేవా నీతో
అనువుగా నీచెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥పల్లవి॥

మానినులఅలుకలు మాటలాడుదాఁకానే
వానివచలములెల్లా నవ్వుదాఁకానే
ఈనెపము లేదు మమ్ము నెంతేసి వేఁడుకొనేవు
అనుకొని నీచెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥వెన॥

సిగ్గులు గక్కన నీవు చేయి చాఁచినందాఁకానే
యెగ్గులు మంతనమున పెనయుదాఁకా
వొగ్గుచు మ మ్మిందుకుఁగా వూరడించే వింతేసి
అగ్గలము నీచెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥వెన॥

కడమ లేమిగల్లాను కన్నులఁ జూచుదాఁకానే
జడియులెల్లా మేలు చల్లుదాఁకానే
కడఁగి శ్రీవేంకటేశ కలసితి వింతేసి
అడరి నీవు చెప్పినట్టే సేసేమయ్యా ॥వెన॥ 285

శ్రీరాగం

చెలి యింత సేసెనంటా చిమిడేవు విరహాన
తలఁపులకాఁకలలో తగుల నేది ॥పల్లవి॥

చక్కెర మోవిమీఁదిసరసపుమాటలలో
యెక్కువతక్కువమాట లెంచ నేవి
గుక్కక కలువరేకులవంటిచూపులలో
పిక్కటిల్లి గుండెదాఁకి బెదర నేది ॥చెలి॥

జలజపుమొగడలచన్నులవొత్తులలోన
[1]నులివచ్చిగా నాఁటి నొవ్వఁగ నేది
చెలరేఁగి చిగురుల చేగోరి చెనకులలో
వలువంక మర్మములు నాఁటఁగ నేవి ॥చెలి॥

1. నులి+వచ్చి.

బత్తితో నీకాఁగిటిపరవశములలోన
తత్తరపుగయ్యాళితనము లేవి
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యింతి నన్ను నెనసెను
మత్తిలి విరహ మిఁక మలసినా నేది ॥చెలి॥ 286

మాళవిగౌళ

ఏలోయి మమ్ము నీవు యెంతగాఁ జూచేవు నేఁడు
యీలాగు భ్రమసేయెడల మానేము ॥పల్లవి॥

మనసువచ్చినసతి మాట నీతో నాడఁగాను
పనిలేనిపని నీతోఁ బలికేమా
కనుసన్నలనే మాతోఁ గాఁపురాలు సేసేవు
కొనచిఁకటిమోహపుఁగూళలమా నేము ॥ఏలో॥

బత్తిగలయాపె నీతోఁ బైకొని పెనఁగఁగా
హత్తి నీతో సరసము లాడేమా
పొత్తులమన్నన లిట్టె పొరలించేవు మామీఁద
మొత్తమిగా నిన్ను నంట మూఢులమా ॥ఏలో॥

అరితి వాపె నిన్ను నట్టె కాఁగిలించఁగాను
మేరలు మీరి నీతో మేకు చూపేమా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యింతలో నన్నుఁ గూడితి
మోరతోపు లిఁకఁ జేయ [1]ములుచలమా ॥ఏలో॥ 287

సామంతం

కడుదూరకురే మీరు ఘనుఁ డాతఁడు
కడమతమకమెల్లాఁ గానవచ్చీ నిపుడు ॥పల్లవి॥

1. ములుచలు: మూఢులు

నెలవి నవ్వినవాఁడు చేయి చాఁచకుండునా
పిలువనేలే తానే ప్రేమ వేసీని
పలుకనట్టే వుండు బత్తి పాపైఁ గలఁడు
సళుపులవలపులు సన్నల నెఱఁగనా ॥కడు॥

కన్నులఁ జూచినవాఁడు కాతరించకుండునా
వన్నె ఱొచ్చరించకురే వైకొనీఁ దానే
మిన్నక వరాకైనా మన్నన నాకే వొసఁగు
కన్నెరికపుమదము కంటే నెఱఁగనా ॥కడు॥

కదిసి కూచున్నవాఁడు కాఁగిలించకుండునా
పదరకురే కూడి తానయిచ్చీని
ఇదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నిన్నిటాను
పెదవిపై గుఱుతులు పెట్టె నాఁ డెఱఁగవా ॥కడు॥ 288

సాళంగనాట

తమకాన నున్నవాఁడు దండ నాతఁడు
సమరతులకుఁ జేయి చాఁచరాదా యిపుడు ॥పల్లవి॥

కత లేమిచెప్పేవే కాంతునితో వేగినంతా
రతులకుఁ దెర వేయరాదా యిఁక
వతిగా నేమినవ్వేవే పలుమారు నతనితో
యితవుగా తాగా లొత్తిఇయ్యరాదా ఇపుడు ॥తమ॥

భ్రమల నేల పెట్టేవే బడిబడి నెందాఁకా
జమళి నీవే ముందు చనవీరాదా
అమరె నేమి చూచేవే ఆతనిది కృప్పటిని
క్రమముగాఁ గాఁగిలించు గక్కన నీ విపుడు ॥తమ॥

చెక్కులేమి నొక్కేవే శ్రీవేంకటేశ్వరుని
దక్కఁగూడితి నీమేలు తలఁతుగాక
మక్కువల నిఁకనేమి మర్మాలు సోదించేవే
చిక్కఁగా సరసములు చిమ్మఁగదే యిపుడు ॥తమ॥ 239

బౌళి

నీగుట్టు చెఱచనేల నేఁడు మాకు
వేగిరించ కింకా నీవేడుకే యెఱుఁగు ॥పల్లవి॥

పంతము నీ వాడఁగాను పకపక నవ్వు వచ్చె—
నంత వాఁడ వౌదువయ్యా అందుకేమి
బంతినే యిందరిలోనాఁ బడితలించముగాని
మంతనాన నీచేఁత నీమనసే యెఱుఁగు ॥నీగు॥

వట్టియాచారాలఁబోఁగా వడి నాకు సిగ్గు వచ్చె
యెట్టైనా నీకుఁ జెల్లు నేలయ్యా
రట్టుసేయఁగాని నే నిట్టే; రచ్చలో నంత—
మట్టులేనిమర్మాలు నీమనసే యెఱుఁగు ॥నీగు॥

తమకించి కూడఁగాను తారుకాణలెల్లా వచ్చె
సముకాన నంతవద్దు సటలేలయ్యా
అమరె శ్రీవేంకటేశ అట్టె మారుకు మారేల
మమకారము నాపై నీమనసే యెఱుఁగు ॥నీగు॥240

రేకు 1551 వరాళి

నీవుగోరినట్టే యాయ నేఁ జూపేవలన నీకు
చేవదేరి వలపులు చిమ్మిరేఁగెవా ॥పల్లవి॥

వలపఁడాపలాను వడిగాఁ గొసరె నిన్ను
  చెలియవిన్నపములు చెవి సోఁకెనా
  కలికితనములెల్లా కన్నులనే నీపై నించె
  సొలపుఁజూపులు నీలో నూటిఁ దూరెనా ||నీవు||

మొగము విచ్చివిచ్చి ముందుకలుగనె నవ్వె
  మగువసరసములు మతిఁ బట్టెనా
  చిగురుమోవితేనె చిప్పిల విందులు వెలె
  తగిలి నీవేడుకలు తనివొందెనా ||నీవు||

కప్పురబాగాలు నీకు గక్కనఁ జేరి కందిచ్చె
  చెప్పరానికానికలు చేకూరెనా
  ఇప్పుడు శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్నుఁ గూడితివి
  అప్పణ గలిగెనా ఆపె వేఁడుకొంటివా ||నీవు|| 241

సౌరాష్ట్రం

ఎందుకైనాఁ దానే వచ్చీ నేమిసేతునే
  యిందరివాఁడూఁ దానే యేమిసేతునే ||పల్లవి||

గద్దరి సవతులము కాఁతాకావ నుండఁగాను
  యిద్దరి నొక్కటిసేసీ నేమిసేతునే
  పెద్దరికావ నొట్టుపెట్టుకుండఁగా నిదె
  వద్దనాఁ బొత్తులఁబెట్టీ వడి నేమిసేతునే ||ఎందు||

చయ్యాటపుమాటలు సారెసారె నాడఁగాను
  యియ్యకోళ్లుగాఁ జెప్పీ నేమిసేతునే
  కయ్యములు వద్దంటా గక్కనఁ బ్రియాలు చెప్పి
  ఇయ్యరానిబాసలెల్లా నిచ్చీ నేమిసేకునే ||ఎందు||

మరిగి మాటుసేసుక మామాఇండ్ల నుండగా
ఇరుమేలాఁ బెట్టుకొనీ నేమిసేతునే
అరుదై శ్రీవేంకటేశుఁ డక్క చెల్లెండ్లము మ—
మ్మిరవుగాఁ బెండ్లాడె నేమిసేతునే ॥ఎందు॥ 242

పాడి

దొర మోహించఁజూచితే తుదమొద లెరఁగఁడు
ఇర వెక్కడౌతాఁ గాన విస్సిరో వయసా ॥పల్లవి॥

చక్కని ఇంతి నీమోము సారెసారెఁ జూచిచూచి
చెక్కు[1]నొక్కి వలపులఁ జిమ్మిరేఁగేవు
యెక్కువసతులు వద్ద నెవ్వరుంటా నెఱఁగవు
యెక్కడ వోయ సిగ్గు లిస్సిరో వయసా ॥దొర॥

చన్నులు గదలఁగాను సతి నీతో నవ్వితేను
చెన్నుమీరఁ గరఁగుతాఁ జెమరించేవు
అన్నిటా నీచేఁతలకు నాడేవారి నెఱఁగవు
యెన్నటికి నీబుద్ధి ఇస్సిరో వయసా ॥దొర॥

మురిపానఁ జెలి నీతో ముద్దులమాట లాడితే
సరుగఁ గాఁగిటఁ గూడి చనవిచ్చేవు
గరిమ శ్రీవేంకటేశు గంభీర మెఱఁగవు
యెరవైతి విందాఁకా నిస్సిరో వయసా ॥దొర॥ 243

ఆహిరి

ఇంతి నీచేఁతలు నీవు యెంతసేసినాఁ జెల్లు
మంతు కెక్కితివి నీకు మరియేల వెఱవు ॥పల్లవి॥

1. తః 'నొక్కి' హేత్వర్థమున వాడినక్త్వాంతముగా నున్నది. తక్కినచరణములు సాక్షి.

వలవనిజాగు సేయవద్దుగాక మాతోను
తెలిపి చెప్పితేనీవే దేవరవు
చెలి నేఁపి ఇంత రట్టుసేయవద్దుగాక నీవు
నెలతొ నేమిసేసినా నీకేమి వెలవు ॥ఇంతి

పట్టినవ్వులెల్లా నవ్వవద్దుగాక ఆపె నీపై
తిట్టితే నీవేపో దేవరవు
చుట్టపువరుసనే నూడువెనఁగఁగవద్దు
పట్టి నీపిడికిటిలోఁ బెట్టు యేల వెలవు ॥ఇంతి॥

నాలిమాఁటలాడి కల్లనమ్మికలు వద్దుగాక
తేలించకున్న నీవే దేవరవు
యీలీల శ్రీవేంకటేశ యెనసితి వీలేమను
తాలిమితో మేలాయఁ దగ దిఁక వలపు ॥ఇంతి॥ 244

నాదరామక్రియ

ఇప్పుడు వేగిరమేలే ఇంతి నీకు
తప్పులెల్లా మాని పతి తానే వలచును ॥పల్లవి॥

నెయ్యము గలుగుచోట నెరుసు లేమిగల్లాను
కయ్యము లడువనేల కాంతలకు
వొయ్యనే ఆరమణుని కూడిగాలు సేయఁగాను
కొయ్యతనాలెల్లా మాని కూరిములు నేసును ॥ఇప్పు॥

చేతికి లోనైనయెడ నిలుగు లేమి పుట్టినా
కాతరించి దూరనేల కాంతలకు
ఆతుమైనయాతని వన్నిటాఁ బొదుగఁగాను
యేతులకుఁ దాఁ దానే యిరవై నిలుచును ॥ఇప్పు॥

చనవు గలిగినందు సారెఁ బరాకై నాను
కనలి తిట్టఁగనేల కాంతలకు
ఘెనసి శ్రీవేంకటేశు నిచ్చలో నిట్టె వుండఁగా
మనసున బత్తిగల్గి మన్నించు నిచటా ॥ఇప్పు॥ 245

కాంబోది

కాంత యేమిసేసునే ఘనుఁడు తానేకాక
చెంతలఁ దనకే మరిఁ జేత మొక్కవలదా ॥పల్లవి॥

చలపట్టి తానే యెచ్చరికలు సేయఁగాను
యెలమి నాపెకుఁ బంతా లేల మానీనే
నెలకొని తా వింతేసి నేరుపులు నేరుపఁగా
బలిమి మెరసి యింత ప్రౌఢ గాఁదగదా ॥కాంత॥

పొరుగున నుండి తానే పొందులెల్లాఁ జేయఁగాను
అరసి మేరలుమీర కాపె తక్కునా
పెర రేఁచి తాను నట్టే వేఁడుకొని వుండఁగాను
విరసముగాక వెల్లవిరులు గావలదా ॥కాంత॥

వద్ద నుండి తా నేఁడు వంకలెల్ల నొత్తఁగాను
అద్దుకొని ఆపె మాటలాడఁదగదా
ఇద్దరి శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు మమ్ముఁ గూడఁగాను
వొద్దికై సవతులెల్లా నొక్కటి గావలదా ॥కాంత॥ 246

రేకు 1552 ముఖారి

ముంచుకొంటే పొందులెల్లా మొగదాటానో యేమో
పెంచేవు వేడుకలు పెనఁగువడఁగను ॥పల్లవి॥

గిలిగించే విటు నన్నుఁ గేరి కేరి నవ్వుమని
పలుమారు నవ్వితేను పాటివలదా
చలి వాసి మొక్కనంటా జంకించే నప్పటిని
చలి వాసితే వలపు చప్పనేకాదా ॥ముంచు॥

పెడరేఁచేవు సిగ్గులు బెట్టి కాఁగిలించుమని
కడుఁ గాఁగిలించితేను కాఁక పుట్టదా
విడువక కొసరేవు వింతచూపు చూడుమని
చిడుముడిఁ జూచితేను చిత్తము నోనాఁటదా ॥ముంచు॥

నేరిపే వొక్కటొక్కటే నెయ్యపుమాటాడుమని
మారు మాటాడఁగఁబోతే మంకు రేఁగదా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
గారవించే వివియెల్లా ఘనతలుగావా ॥ముంచు॥ 247

శుద్ధదేశి

కాఁకల నెప్పటనుండి కాచుకున్నదో
మూఁక మొక్కులెల్లాను మొక్కీ నిదె నీకును ॥పల్లవి॥

తమకించి రావంటాఁ దగ నీతో నలిగితే
క్రమ మెఱఁగి తానేల కదిసీ నాపె
అమరఁగ నఁ(నం?)తలో నిన్నట్టె కాఁగిలించుకొంటే
చెమటచేతులఁ దాను సేవసేసీ నీకును ॥కాఁక॥

దిక్కుల నీచేఁతలకు తిట్లు నేఁ దిట్టితేను
మొక్కవఁ దాఁ జెవిలోన నిచ్చలాడీని
అక్కర నందుకుఁగాను అట్టె నేఁ బొదిగితే
మక్కువతో సారె నాకుమడిచిచ్చీ నీకును ॥కాఁక॥

నీవిచ్చినచనవున నీమోవి యానితేను
కావరాన ముట్టి వూడిగాలు సేసీని
యీవేళ శ్రీవేంకటేశ యిట్టె ముసుఁ గిడుకొఁ(కొం?)టే
ఆవలఁ దా మఱఁదల ననుకొన్నీ నీకును ॥కాఁక॥ 248

శంకరాభరణం

ఆసోదకాఁడవై యంటితివి ముందే
వేసర కెట్లా వేగిరించేవయ్యా ॥పల్లవి॥

మందగొల్లెతలు మాఁటలాడే రదే
యెందరి కుత్తర మిచ్చేవయ్యా
విందులు వెట్టేరు వేవేలు మోవుల
యెందుకని వొగ్గేవేమయ్యా ॥ఆసో॥

నీరాణివాసాలు నీకు మోహించిరి
యేరీతిఁ జనవు లిచ్చేవయ్యా
కోరి యప్పటిని కొంగులు వట్టిరి
మేరతో నెట్ల మెప్పించేవయ్యా ॥ఆసో॥

పట్టపుదేవుళ్లు పైకొని రిప్పుడే
యెట్టొడఁబరచే వేమయ్యా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ నన్నేలితి
అట్టడి విందుకు దిట్టవయ్యా ॥ఆసో॥ 249

వరాళి

ఆతఁడే యెఱుఁగునూ అన్నిసుద్దులు
చేతిలోనిదాననని చెప్పరే విభునికి ॥పల్లవి॥

దయగలవానికిఁ దప్పులెంచఁ జోటులేదు
ప్రియపడేవానికి విగియరాదు
నయగారివానిమతి నాఁటదు నిష్ఠూరము
క్రియ గూడఁ దనకు మొక్కితి ననరే ॥అతఁ॥

తగులైనవానికి దండనుండి పాయరాదు
నగేవానికి బొంతనాలు గలవు
మొగమోడేవానిపై మోయ దపరాధము
అగపడితిఁ దనకు నాల ననరే ॥అతఁ॥

ఏలినవానికి [1]నేమెట్టున్నాఁ దనకుఁ జెల్లు
లాలించేవానికి మొక్కలము దగదు
యీలీల శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె తా నన్నుఁ గూడె
వేళావేళలఁ దన్ను వేఁడుకొంటి ననరే ॥అతఁ॥ 250

సాళంగనాట

ఎక్కడ వరాకు నీకు నెఱఁగరాదా
నిక్కము వలపించేయెన్నికలెల్లా నున్నవి ॥పల్లవి॥

చెప్పఁబూఁచి సిగ్గు లాపె చెవి యొగ్గరాదా
తప్ప కిట్టె కాఁగిలించేతమి వున్నది
చిప్పిల నేఁటికి దీరిఁ జేయి చాఁచరాదా
వుప్పతిల్లఁ గరఁగించేవుద్యోగ మున్నది ॥ఎక్క॥

తేనెమోవి యియ్యఁబూఁచీఁ డెరవేయరాదా
ఆనించి నిన్ను మెప్పించేఆస లున్నవి
నానఁజేసీ సరసము నవ్వు నవ్వరాదా
తావకమై నిముడోఁ(డొం?)దేతలపోఁత లున్నవి ॥ఎక్క॥

1. ఏమి + ఎట్టు + ఉన్నాన్.

ప్రేమ రతిఁ గూడఁబూఁచీఁ నిలువఁగరాదా
నీమనసురప్పించేనేరు పున్నది
యీమేర శ్రీవేంకటేశ తొనసితివి నన్ను నీ—
వామగుననఁ గూడితివి ఆగుఱుతు లున్నవి ॥ఎక్క॥ 251

దేసాళం

వయసు మొయిలువంటిది వట్టిజాగేల
ప్రియము చేకొనరాదా పెరరేఁచీ వతఁడు ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమేల సంగడిఁ గూచుండవే
చెలువుఁడు నీకొంగు చేరి పట్టీని
బలిమిఁ బెనఁగనేల పనులకు లోఁగావే
తెలిపి చెప్పి మాటల తీపు చల్లీని ॥వయ॥

గొప్పరాఁగతనమేల కోరి విడెమియ్యావే
చిప్పిలఁగ వేఁడుకొని చేయొగ్గీని
ముప్పిరి సిగ్గిఁకనేల మోమెత్తి చూడఁగరాదా
వుప్పతిల్ల నవ్వునవ్వి వొడివట్టీ నిదివో ॥వయ॥

రట్టడితనములేల పట్టికూడి చొక్కరాదా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నిన్ను
గుట్టుసేసుకొననేల కూటమి మెచ్చఁగరాదా
నెట్టన నీ కిన్నియును నేరిపీ నొద్దికలు ॥వయ॥ 252

రేకు 1563 గౌళ

తోలుబొమ్మలము నీవే తొడరి యాడింతుగాక
యీలీల నుండిననేము యేమిసేతుమయ్యా ॥పల్లవి॥

నేరుపు గలిగితే నీతో మాటాడుట
కూరిమి గలిగితే కొసరుటా
సారె మెఱఁగనియట్టి చప్పని వారము నేము
యీరీతి నూరకుండక యేమిసేతుమయ్యా ॥తోలు॥

నీమన సెఱఁగితే నిన్నుఁ గరఁగించుట
నేమ మెఱఁగితేఁగా నిన్నుఁ గొందుటా
చేముట్టి పెనఁగలేనిసిగ్గరి వారము నేము
యీమేర నుండుముగాక యేమిసేతుమయ్యా ॥తోలు॥

చనవరులమైతే నందులెల్లాఁ జేకొనుట
ఘనులమైతేఁగా కైకొనుటా
ఘనసితివి శ్రీవేంకటేశ మమ్ము మన్నించి
యినుమడై [1] యుందుం(దుము?)గాక యేమిసేతుమయ్యా ॥తో॥ 258

బౌళి

నీవే బుద్ధిచెప్పవయ్యా నేవనఁ దగవుగాదు
వావాత నింతేసి వతరఁ జేసితివి ॥పల్లవి॥

వంటుపేసుకొని నీతో నయమువనే నవ్వి
గొంటరియాపె యేల కోపగించీని
బంటుబంటుతనమా పడితాళించవచ్చీని
దంటఁ జేసితివి నీవే తరుణి నింతేసి ॥నీవే॥

దాయపేసుకొని నీతో సరసములాడితేను
ఆయము తేలెత్తీని అప్పటిఁ దాను
మాయతేల నేసీని మందు మంత్రవాదివలె
గాయగంటి నేసితివి కలికి నింతేసి ॥నీవే॥

1. 'ఉందుముకాక' అనుటకు 'ఉందుంకాక' అనురూపము నేటి వ్యావహారిక రూపమువలెనున్నది. ఈవాఙ్మయమునకిది యపురూపమే. వ్రాయసకానిపని గావచ్చు.

చవిచేసుకొని నిన్ను సఁ(సం?)గతిగాఁ గూడితేను
అవఠించి తానేల ఆసచూపీని
యివల శ్రీవేంకటేశుఁడే వలమేలుమంగను
అవళి నన్ను నాపె సరవి వేసితివి ॥నీవే॥ 254

ఆహిరి

నీ వింతేసి నేర్చితివి నీపతిని వలపించ
కావరము రేఁచేది నీకనుమూపే చెలియా ॥పల్లవి॥

చక్కనినీవిభునికి చలము పుట్టించేదెల్లా
చెక్కుచేతితోడినీసిగ్గులే యమ్మా
అక్కజమై మీఁదమీఁద వాసలు పుట్టించేవి
మొక్కులు మొక్కేనీమురిపెమే చెలియా ॥నీవిం॥

మచ్చికపతికి నీమర్మములు గరఁచేవి
మెచ్చులనీకుచముల మెఱుఁగే చెలీ
యిచ్చట నిన్ను మరిగి యెందునుఁ బాయనీనిది
యిచ్చకపుమాఁటల నీయితవులే చెలియా ॥నీవిం॥

శ్రీవేంకటేశ్వరునిచిత్తము రప్పించేది
ఆవేళ నీరతులే అలమేల్మంగ
భావించి కాఁగిటఁ గూడి పంతము లిప్పించేవి
నీవేడుకలరతినేరుపులే చెలియా ॥నీవిం॥ 255

సామంతం

ఏల దూరే నేల కొంకే నేల వోలలువేసీని
చాలుఁ జాలదని నే జరసేనటే ॥పల్లవి॥

సిగ్గరితనముననే చేరి వుండేదానఁగాక
నిగ్గులఁ దనతో నేను నిష్ఠూరినటే
వొగ్గుచు మావాపతిచై వోరుచుకుండుదుఁగాక
వెగ్గళించి తనతోను వేసరించేనటే ॥ఏల॥

ఇలువరున యెంచుక యిచ్చలో మెలఁగేఁగాక
చలములు తనతోను సాదించేనటే
వెలలేనివిభయాలు వేవేలు చెప్పుదుఁగాక
పలుమారు వాడరానివంత మాడుదునటే ॥ఏల॥

యిల్లాలితనమునసే యెనసి వుండుదుఁగాక
మల్లాడి తనతో మారుమలతునటే
ఇల్లిదె శ్రీవేంకటేశుఁ డిప్పు డిట్టె నన్నుఁ గూడె
వొల్లనే యప్పటిఁ దను నొరసేనటే ॥ఏల॥ 256

శుద్ధవసంతం

అందరివల్లా నీవే అరడయ్యేవనికాక
పందెమడిచినయట్టు పట్టియ్య నోపనా ॥పల్లవి॥

నవ్వులకు నొకమాటు నన్ను నీవు చెనకితే
రవ్వలు సేసిరి నీరమణులెల్లా
అవ్వను లిందరిలోనా సాదులా తా మేమైనా
పువ్వకవూచె ననుచు పురిఁ జాటనోపనా ॥అంద॥

మచ్చికతో నీవు నేఁడు మాయింటికి వచ్చితేను
వచ్చిసేసేరు నీతొంటిపడఁతులెల్లా
నిచ్చనిచ్చా నీవిద్యలు నేరనివారా తాము
గచ్చుల తమను ట్టంగడి వేయనోపనా ॥అంద॥

పొందువతో నీవు నన్నుఁ గాఁగిలించి కూడితేను
నిందలు గట్టేరు యీనెలఁతలెల్లా
అందపు శ్రీవేంకటేశ అండ్లు గారా తాము నీకు
మందగోల్లెతలవెల్లా మర్మాలెత్తనోపనా ॥అంద॥ 257

దేసాళం

నీజాడ లన్నియు నే నెఱఁగనా। నీవు
వోజలు రెండుచోట్లా నొనరించే విపుడు ॥ పల్లవి ॥

కాయకపు నవ్వులకు(ను?) కడుఁ జల్లేవు మామీఁద
ఆయమైనమనసు నీ కాపెమీఁదనే
చాయలు సన్నలు నిండు సారెసారెఁ జూపేది
చేయిమీఁదుగా వాకెఁ జేసేటిచేఁతలు ॥నీజా॥

ఇచ్చకపుమాటలను యెలయించేవు మమ్ము
[1]నిచ్చళపుసరసము నెరపే వందు
అచ్చనలకొనగోరు లలి మోపేవు మామీఁద
ముచ్చటఁ గాఁగిలినిండా ముంచియెత్తే వాపెను ॥నీజా॥

పొరచికూటములఁ బొందితివి మమ్మును
నేరుపులరతులెల్లా నించితి వాడ
యీరీతి శ్రీవేంకటాద్రి నిటు గోవిందరాజవై
కూరిమి రెంటాఁ బెంచి కొనర వందేఁటికి ॥నీజా॥ 258

రేకు 1554

ఆహిరి

నిన్నుఁ బొందినవారికి నేరమి యేది
సన్నల నందుకై నాను చవ వియ్యవలదా ॥ పల్లవి ॥

1. నిచ్చళము—నిశ్చలకవిభవము. 'ణిచ్చల' ప్రాకృతము.

అంగన నీకుఁ జేసినయపరాధ మేమీ లేదు
చెంగి చెంగి రాకుండఁ జెల్లునా నీకు
వుంగరాలవేళ్ల నే వొడివట్టి తీసె నిన్ను
సంగతది దలఁచైనా చనవియ్యవలదా ॥నిన్ను॥

సతి నీతో నలిగినసడి యించుకా లేదు
తతిఁ బరాకులు సేయఁదగునా నీకు
పతివంటా వేఁడుకొనీ పలుమారు చెక్కునొక్కి
సతమై యీమేలెంచి చనవియ్యరాదా ॥నిన్ను॥

చెలి నిన్ను నిట్టె కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడవని
యెలమి నీవలసేదె యెన్నికా నీకు
పలుమారు నీకు మొక్కి బాసలెల్లఁ జేకొనె
చలములు మాని యిట్టె చనవియ్యవలదా ॥నిన్ను॥ 259

ముఖారి

చెలియ దానే నిన్నుఁ జేరవచ్చెను
బలువుఁడ వౌదువు పంతగాఁడ వౌదువు ॥పల్లవి॥

దవ్వులమండిననిన్ను దగ్గర రమ్మనుచును
జవ్వని పువ్వుల వేసి సన్న సేసెను
అవ్వల నీవే మరుపమ్ములంటా నొడ్డుకొని
పవ్వళించే విట్టె యంతిపనుపుమీఁదను ॥చెలి॥

ఆకడిమోహమైననిన్ను నట్టె తన్నుఁ జూడుమని
యీకాంత కప్రాన వేసి యెుచ్చరించెను
మేకొని చంద్రునిచలిమిణుఁగురులని తోసి
చేకొని చంద్రగావిచీర గప్పుకొంటివి ॥చెలి॥

భ్రమసివుండిన నిన్నుఁ బట్టి తన్నుఁ గూడుమని
గుమితాన నవ్వు నవ్వి గోర నూఁదెను
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నీభాగ్యచిహ్నాలని
కమలాక్షిని రతుల గక్కఁన గూడితివి ॥చెలి॥ 260

భైరవి

ఇందుకేపో మోనమున నేమీ ననకున్నదాన
ముందుముందే చెనకితే మొగచాటై వుండును ॥పల్లవి॥

పిలిచితే రానివానిఁ బెనఁగులాటకుఁ జొచ్చి
బలిమి సేయఁగఁబోతే పసురువేసు
నిలిచి మాటాడకుంటే నేరుపులు పచరించి
చలము సాధించఁబోతే చవిదప్పును ॥ఇందు॥

మొక్కితేఁ జూడనివాని మొగమెదుటనే వుండి
పుక్కట నవ్వు నవ్వితే పులుసువేసు
[1]అక(క్క?)రెరఁగకుండఁగా సాయము లంటియంటి
చెక్కులు నొక్కఁగఁబోతే సెలవు లేదు ॥ఇందు॥

కాఁగిట నలసేవానిఁ గరఁగించఁబోతేను
వీఁగుమ నొగరొగరై వెగటువేసు
చేఁగదేరఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను
మాఁగిన మోవియ్యకుంటే మందువేసును ॥ఇందు॥ 261

దేసాళం

ఇంతి గుణసాధ్యురాలు యిటువలెఁ జేతురా
వంతులకు వచ్చినట్టై వచ్చుటగాక ॥పల్లవి॥

---

1. ప్రాసభంగము.

పెద్దరికాన(దెలియ పీటమీద(గూచుండ(గా
గద్దరితనాన నీవు కా(తాళించేవు
కొద్దిమీర(దిన్న(బుచ్చుకొని మోము వంచె ని—
వుద్దండపుజంకెనల కోరుచునా యాకె ॥ఇంతి॥

సిగ్గరితనాన(జెక్కు చేత(బెట్టుకుండ(గా
బగ్గడితనాన నీవు పదరుదురా
వెగ్గళించలేక తానే వెలవెల(బుచ్చుకొనె
కగ్గుపీలింకములకు(గలదా యాకె ॥ఇంతి॥

గోలరై పానుపుమీద గుట్టున వట్టె వుండ(గా
వేలరివై కా(గిట బిగియించేవు
లాలించి శ్రీవేంకటేశ లలన నిన్ను(గలసె
నీ శావరితనానకు నేరుచునా యాకె ॥ఇంతి॥ 262

శంకరాభరణం

అన్ని మెచ్చయ్యాని అందుకేమే
నిన్నటిసుద్దులు నే నెఱ(గనా ॥పల్లవి॥

చలమునెరపేసాదవే నీవు
చెలులతో నేమి చెప్పేవే
ములుచతనపుముద్దరాలవే
నెంతరో నిన్ను నే నెఱ(గవా ॥అన్ని॥

చక్కనినవ్వులసానరాయివే
మిక్కిలి యేల నమ్మించేవే
చిక్కనిసిగ్గులచింతకాయవే
నిక్కపునీసుద్ది నే నెఱ(గనా ॥అన్ని॥

తెగనిమాఁటలచేనె నేనీవు
మొగము చూచేల మొక్కేవే
వగి శ్రీవేంకటోన్నతుఁడు వన్నెలె
నిగిడి నీగుట్టు నే నెఱఁగవా ॥అన్నీ॥ 263

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఏమోయి నన్ను వేరాలెంచఁగ దోసముగాదా
రామను నాతోడిదేల రావోయి నీవు ॥పల్లవి॥

పిలువనా మాయింటికి ప్రియము చెప్పనా
నొలసి వూరకే దూరి చూచేవుగాక
వెలయ నీతో నవ్వనా విడెము చేతి కియ్యనా
చలములు పైపై నే సాదించేవుగాక ॥ఏమో॥

కొంగువట్టితియ్యనా కూరిములు నించనా
వంగించి యేలో యెగ్గుపట్టేవుగాక
సంగతిగా మొక్కనా సరసములాడనా
ఇంగిలివేసా లిటు చల్లేవుగాక ॥ఏమో॥

బలిమిఁ బై కొననా పట్టి కాఁగిలించనా
అలసితివేమో గోర నంటేవుగాక
అలరి శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్నుఁ గూడితివి
తలపించనా రతిఁ దనియవుగాక ॥ఏమో॥ 264

రేకు 1555 శంకరాభరణం

కల దీయింతికి గర్వాలుఁ యెత్తి
పొలసీ నీపుట్టుపూర్వాలు ॥పల్లవి॥

విడువ దే(దొ?)త్తైనా దుప్పీ నీ—
పడఁతి పిమీఁద పంతాలు
బడిబడి పిపై నట్టె చాఁపిని
కొడిమచూపులకొంతాలు ॥కల॥

క్రియగూడ నిన్నుఁ గిందుమీఁదు నేసీ
ప్రియురాలిఁ జూడు బీరాలు
రయమున నీరతికేళిలోనే
నియతి నిన్నెంచీ నేరాలు ॥కల॥

కలసి నిన్నిట్టె కాఁగిట ముట్టిని
అలమేలుమంగ అయాలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ సరసాన
తలఁగక యాడీ చాయాలు ॥కల॥ 265

సాళంగనాట

అందు కేమయ్యా నే నడ్డమాడేనా
చెంది వద్దనేనా శినకేవు రతికి ॥పల్లవి॥

పగటున నన్ను నేల పైకొని వేఁడుకొనేవు
నగుత యెఱఁగనా నాతో నీవు
జగడాలదాననా చనవరికాంతను
తగవు నే నెఱఁగనా తగిలేవు రతికి ॥అందు॥

చెలిమి నేసి నన్ను చెక్కునొక్కే వప్పటిని
వలచు చెఱఁగనా వడి నా(నీ?)కును
చలము సాదించేనా సలిగె గలదానను
తలఁపు నే నెఱఁగనా దగ్గరేవు రతికి ॥అందు॥

కన్నుసన్నలనే చూచి కాఁగిటఁ బెనఁగే విదె
మన్నించే దెఱఁగనా మంతనానను
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
పన్ని కూడే దెఱఁగనా పదరేవు రతికి ॥అందు॥ 266

సాదరామక్రియ

ఇన్నియు నిందే వున్నవి యెఱుఁగుకో నీకు నీవే
నిన్ను నేమీ ననసేల నీచిత్త మిఁకను ॥పల్లవి॥

పలుకఁబోతే నీతో పంతములై తోఁచీని
కలఁగి వూరకుంటేను గర్వ మయ్యీని
పొలపులు నెరపితే సూడువట్టినట్టయ్యీని
నెలకొని వుండే నేను నీచిత్త మిఁకను ॥ఇన్ని॥

నగఁబోతే నీతోను నాఁటకమై తోఁచీని
పగటు చూపఁగబోతే బలిమయ్యీని
మొగమిచ్చ లాఁడబోతే మొఱఁగులై నిలిచీని
నిగిడి నే నుండఁగాను నీచిత్త మిఁకను ॥ఇన్ని॥

తప్పక కొంగువట్టితే దంటతనమై తోఁచీని
రెప్పలెత్తి చూడఁబోతే రేసువుట్టీని
అప్పఁడ శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
నెప్పునఁ గూడితి మిది నీచిత్త మిఁకను ॥ఇన్ని॥ 267

పాడి

ఎందాఁకానే సిగ్గు లెవ్వరికి సెలవే
కందువ నీనేర్పులకు కడమగాదా ॥పల్లవి॥

పట్టరాదు ముట్టరాదు బలిమినే పెనఁగేవు
 రొట్టెవే నీకుచములు రొందు కెక్కెనే
 గుట్టునఁ బయ్యదలోన గూఁట వేసుకుండఁగాను
 తొట్టుకున్నపాయానకు దోసమురాదా ॥ఎందాఁ॥

చెప్పరాదు చూపరాదు చిమ్మిరేఁగి తిట్టేవు
 ముప్పిరి నీ మొలనూలు మూలదాఁచేవా
 వుప్పతిల్లుమానము వొడిఁ బట్టుకుండఁగాను
 అప్పుడే కన్నెరికాన [1]కావతి రాదా ॥ఎందాఁ॥

వగరాదు తెగరాదు వంటునఁ గాఁగిలించేవు
 చిగురు నీమోవికేనె చిందనేఁటికే
 జిగి వలమేల్మంగవు శ్రీవేంకటేశుఁడ నేను
 తగులైతి మింపులకుఁ దగవేకదా ॥ఎందాఁ॥ 288

వరాళి

ఎంత రాతిమనసే యింతిరో నీది
 ఇంత నిన్ను వేఁడుకొనే దిది చూడవలదా ॥పల్లవి॥

బత్తిసేసి మాటాడఁగాఁ బదరకువే పతితో
 చిత్తగించి వినరాదా చెలియ నీవు
 హత్తి నిన్నుఁ జూసెనంటా నదె మాచేవుగాని
 యెత్తినచేతుల మొక్కటిది చూడవలదా ॥ఎంత॥

చనవిచ్చి నవ్వఁగాను జంకించకువే నీవు
 కనువిచ్చి చూడరాదా ఘాతలేఁటికి
 మునుపనే రాఁడంటా మొరఁగే చూచేవు గాని
 యొనసి పంతమిచ్చిన దిది చూడవలదా ॥ఎంత॥

1. 'అపనకు' ఆవతి అని మాండలికవ్యవహార మీనాటికిని గలదు.

నిన్ను నిచ్చె కూడఁగాను విన్నెర గందకువే
మన్నించ రాదా ఇఁక మచ్చికాయను
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
కొన్నికతోఁ గలసితి రిది చూడవలదా ॥ఎంత॥ 269

సాళి

సతు లిందరితోడాను సాములుసే సేనీతో
మతకాన నేమెట్టు మాటాడేమయ్యా ॥పల్లవి॥

విన్నవించఁగానే నీవు వేగిరించే వింతలోనే
సన్నలు సేయఁగానే సాదించేవు
కన్నుల మొక్కఁగానే కరఁగించే వప్పటిని
యిన్నిటా నీకుత్తరువు లెట్టు చెప్పేమయ్యా ॥సతు॥

దగ్గరఁ గూచుండఁగానే తమకించే వింతలోనే
సిగ్గులు వడఁగానే చెనకేవు
వొగ్గి విడెమియ్యఁగానే వొడివట్టే వప్పటిని
యెగ్గుదీర నూడిగము లెట్టు సేసేమయ్యా ॥సతు॥

సెలవుల నవ్వఁగానే చెక్కు నొక్కే వింతలోనే
తలఁచఁగానే కాఁగిటఁ దగి...
అలమేలుమంగను నే నట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ
యెలమి నన్నేలితివి యెట్టు మెచ్చేమయ్యా ॥సతు॥ 270

రేకు 1556 లలిత

ఏఁటికి దాఁచే వింద రెరఁగినపను లివి
రీటులో వానతియ్యవయ్యా నీవు నాతోను ॥పల్లవి॥

౧క్కన నవ్వు నవ్వి కానుకిచ్చె నీ కాపె
యెక్కడి సుద్దులయ్యా ఇద్దరికిని
మొక్కుమొక్కి చెవిలోన ముచ్చట విన్నవించెను
నిక్క మాన తియ్యవయ్యా నీవు నాతోను ॥ఏఁటి

పళుపుఁజూపు చూచి నన్ను సేసె నీకాపె
మెలుపు లెట్టివయ్య మీలోనను
పిలిచి పేరుకొని పెదవులు గదలించె
నిలి చాన తియ్యవయ్య నీవు నాతోన ॥ఏఁటి॥

కొంగువట్టి తీసి నీకు గురుతులు దలఁపించె
సంగ తెటువంటిదయ్యా సరుస మీకు
అంగపు(శ్రీ)వేంకటేశ అలమేలుమంగను నే
యింగిత మాన తీవయ్యా యిట్టె నాతోను ॥ఏఁటి॥ 271

మంగళకౌసిక

సిగ్గువిడిచి పనులు సేతురా నీవు
వెగ్గళించి యీచేఁతకే వెలఁది చెప్పించెను ॥పల్లవి॥

చెంతనుండి యాపె నీకు చేతులెత్తి మొక్కితేను
వంతులకుఁ జేసేవు వంచన నీవు
వింతవారు చూచితేను వెస నిన్ను నవ్వరా
యెం[illegible]టిది యిది యని యింతి నాడుకొనరా ॥సిగ్గు॥

పైకొని యాపె నీపై పదములు వాడితేను
అకడ నాపెపై పా(ప?)దా లట్టె వాడేవు
దాకొని పొరుగువారు తగ వింటేనే నవ్వరా
కాకుసేయించి నీతో [illegible] నాడుకొనరా ॥సిగ్గు॥

అలమేల్మంగ నీపాదా లరతఁ గట్టుకొంచేను
పిలిచి యాపె నురానఁ బెట్టుకొంటివి
కలసి శ్రీవేంకటేశ కన్నవారే నవ్వరా
బలువురా బిదియని భామ వాడుకోరా ॥సిగ్గు॥ 272

కాం॥

అందుకే నేమూ నట్టే అందాలు సేసుకొంటి
ఇందుముఖుల బెల్లించ నెన్నఁడు నేరిచెనే ॥పల్లవి॥

చలమున సాధించగా చన విచ్చినవాఁడాయ
నెలవిఁ దిట్టితే నవ్వులు సేసుకొనీని
పలుక కూరకుండితే భావము గరఁగె ననీ
యెలమి నిన్నేసివిద్య లెన్నఁడు నేరిచెనే ॥అందు॥

బింకించితే వాకుఁ దాను సన్న సేసినవాఁడాయ
కంకిగ వెంగెమాడితే కత సేసీని
బింకాన నేఁ జూచితేను ప్రియము సేసుకొనీని
ఇంకా మానఁడు మెచ్చి నెన్నఁడు నేరిచెనే ॥అందు॥

పెనఁగితే నంతలోనే బెరసినవాఁడాయ
గనముగా మొక్కితేను కాఁగిలించీని
మనసిచ్చి యలమేలుమంగను నేనేకనక
ఘనపె శ్రీవేంకటేశుఁ డెన్నఁడు నేరిచెనే ॥అందు॥ 273

శ్రీరాగం

[1]ఏమని చెప్పుదమమ్మ యీతనిసౌభాగ్యము
కోమలపుజవ్వనము గురుతై నట్టుండె ॥పల్లవి॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండదగినది.

వొట్టుచుఁ గప్పురకాపు వూడిగపువారెల్ల
అట్టె దేవునికి నలఁదఁగాను
దట్టముగ మంచితెల్లఁదామెరపూవునను
ముట్టి అవయవముల(లు?) మొలచినట్టుండె ॥ఏమ॥

తనివొంది గిన్నెలతోఁ దట్టుపుణుఁగులు దెచ్చి
పానుపొందఁ దిరుమేనఁ బుయ్యఁగాను
పనివడి గొప్ప నిడుపాటినే రేడుఁబండు
కనుపట్ట పురుషాకారమైనట్టుండె ॥ఏమ॥

అలమేలుమంగ నురమందుఁ బెట్టి సొమ్ములెల్లా
పలువిధముల నించి భావించఁగాను
అలర శ్రీవేంకటేశుఁ డనెడి పువ్వాడిరా
వెలయ మరుఁడు ముద్రవేసినయట్టుండె ॥ఏమ॥ 274

సామంతం

ఎవ్వరెక్కుడో మీఇద్దరిలోన
జవ్వనమే పైఁజల్లి సాదించె నిన్నును ॥పల్లవి॥

తెలిఁగన్నులవాఁడవు తేటమాటలవాఁడవు
వలపకుందురా నీకు వనితలెల్లా
చలమరికాంత యాకె చనవుగలది యాకె
మొలకనవ్వులనే మోహింపించె నిన్నును ॥ఎవ్వ॥

ఇచ్చకపువాఁడవు ఇన్నిటాను జాణవు
మెచ్చకుందురా నిన్ను మెలఁతలెల్లా
నిచ్చపెండ్లికూఁతు రాపె నెయ్యము సేసిన దాపె
పెచ్చురేఁగి ఇంపుల మెప్పించె నిదె నిన్నును ॥ఎవ్వ॥

వేస చల్లేవాఁడవు శ్రీవేంకటేశుఁడవు
ఆసపడకుందురా అంగనలెల్లా
వేసర నలమేల్మంగ [1]వివరి యన్నిటా నాపె
వాసిఁ గూడి యాసలలో వడి ముంచె నిన్నును ॥ఎవ్వ॥ 275

పాడి

వట్టి నిష్ఠూరమే ఇంతే వద్దే యింత
నిట్టచూపు చూచితేనే నీకుఁ జాలు వచ్చీనా ॥పల్లవి॥
పగటులు సారెసారెఁ బచరించి మాకు నీవు
తగవు లేమిచెప్పేవే తరుణి నేఁడు
వొగి మంచితనాననే వొలపఱా లాడవు
నిగిడి యీకూటమిలో నీకుఁ జాలు వచ్చీనా ॥వట్టి॥
నెఱతనములు చూపి నీవు మాయిద్దరిలోనా
వొఱగులు దిద్దేవు వువిద నీవు
కఱకఱి నిచ్చలాడి కలయవేసేవు నిన్ను
నెఱమానవులలోన నీకుఁ జాలు వచ్చీనా ॥వట్టి॥
అలమేలుమంగను నే నాతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ—
[2]డలుకలఁ దిద్దితివి అవునే నీవు
కలగొన మొక్కించి కాఁగిలించితి విట్టె
నెలకొన్న యీవేడుక నీకుఁ జాలు వచ్చీనా ॥వట్టి॥ 276

రేకు 1657

ఆహిరి

ఇద్దరిమోహరసము లేరులై పారఁజొచ్చె
నిద్దురవోకున్న నాఁడు నీరమణుఁడు ॥పల్లవి॥

1. వివరి—వివరముగ తెలిసినది.
2. అలకలు కావచ్చు. తిద్దు—దిద్దు రూపము శివాఙ్మయమున గలదు.

సెలవి నవ్వినవవ్వు చెక్కులవెంటఁ గారఁగాను
చెలి యేల పెట్టితివే చెక్కునఁ జేయి
జలజలఁ జెమటలు చెక్కులవెంటఁ గారఁగా
నిలిచి చూచీ నదె నీరమణుఁడు ॥ఇద్ద॥

మురిపెపుజవ్వనము మొనచన్నులఁ గారఁగా
శిరవేల వంచేవే చెల్లఁబో నీవు
నిరతపుటాసలు నిలువెల్లాఁ గారఁగాను
నెరపీని సరసాలు నీరమణుఁడు ॥ఇద్ద॥

పిలువు నీమాటలలో ప్రియమెల్లాఁ గారఁగాను
అలమేలుమంగవు యేమనేవే నీవు
ఇల శ్రీవేంకటేశుఁడు ఇదె నిన్నురముమీఁద
నిలిపె ముద్దుగారఁగా నీరమణుఁడు ॥ఇద్ద॥ 277

వరాళి

నేరుపుతో నీదాననై నిండుకుండేను
వోరికొట్లు గొట్ట నిన్నోపమయ్యా ॥పల్లవి॥

వాసికి లేఁచుక తిట్టి వంగివంగి మొక్కఁబట్టె
యీసుల నీతోడివాదులేలయ్యా మాకు
చేమాటి నీతోఁ జెనఁగి చెక్కులు నొక్కఁగఁబట్టె
వోసరించి నిన్నారయనోపమయ్యా ॥నేరు॥

కన్నులను జంకించి కడువేఁడుకొనఁబట్టె
యెన్నిక నీతో నలుగనేలయ్యా మాకు
వన్ని నీతో మచ్చరించి పంతములియ్యఁగఁబట్టె
వున్నతితో మాట మీరనోపమయ్యా ॥నేరు॥

చలము సాదించఁబోయి చవులు చూపఁబట్టె
యెలమి నిను గద్దించనేలయ్య మాకు
అలమేలుమంగను నే వదె శ్రీవేంకటేశుఁడ
వొలిసి కూడితిఁ బాయనోపమయ్యా ॥ నేరు ॥ 278

పాడి

ఏమి నేరుతునే నేను ఇన్నిటాఁ దాఁ దేరినాఁడు
సాములుసేయఁ దనతో సరిదాననటవే ॥ పల్లవి ॥

సరసానఁ దా నన్ను సన్న సేసి పిలిచితే
అరసి నేను గోర నంటననటవే
పొరిఁబొరిఁ దా నన్ను బొమ్మల జంకించితేను
సరిగా నేను చలము సాదించననటవే ॥ ఏమి ॥

కోరి బెట్టిమాటలను కూరిమిఁ దాఁ గొసరితే
తేరకొన నేఁ దన్నుఁ దిట్టననటవే
బీరమునఁ గొంగువట్టి పెనఁగి తాఁ బైకొంటే
ఆరుకాణగాఁ జన్నులఁ దాఁకించననటవే

తలయెత్తి తా నన్నుఁ దప్పక చూచితేను
మెలుపుఁగన్నుల నవ్వి మీరననటవే
అలమేలుమంగ నేఁ దానట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడు
కలసె నిందుకుఁ దన్ను గద్దింతుననటవే ॥ ఏమి ॥ 279

భైరవి

మగువ నేమి నెఱఁగ మన్నించవయ్యా
అగడుసేసి నన్ను అయ్యో ఎంటవలెనా ॥ పల్లవి ॥

వాలుకచూపులు నీపై వంచఁజాలనంటివంటా
యేల నీవు నాశిర సెత్తేవయ్యా
కాలు దాఁకినంటా విన్నుఁ గదిసి కూచుండఁజాల
పాలించి పయ్యదకొంగు పట్టి తియ్యవలెనా ॥మగు॥

సారెకు సెలవి నవ్వఁజాల భ్రమసేవంటా
కేరడాన యేల గిలిగించేవయ్యా
దూరనేల నిన్నంటా తోడఁగి మాటాడఁజాల
మేర నుండవయ్యా మందె మేళ మింత వలెనా ॥మగు॥

గక్కనఁ బెనఁగఁజాలఁ గడునలసేవంటా
ఇక్కువఁ గూడితిరతి యింకా వలెనా
అక్కున శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
దక్కితివి నాపైని తమకము వలెనా ॥మగు॥ 280

దేసాళం

[1] ఇన్నిటిమూలము యీతనిరూపు
యెన్నఁగ నుపములకు నిరవైనట్లుండె ॥పల్లవి॥

కమలనాభునికిఁ గప్పురకాపు మేన
సముచితముగఁ బైపైఁ జాతినపుడు
అమృతము దచ్చేవేళ అట్టె మనఁ దుంపురులు
తమితోడ నిండుకొని దట్టమైనట్టుండె ॥ఇన్ని॥

దైవశిఖామణికి తట్టుపుణుఁగు మేనను
చేవమీర నించి సేవసేసేయపుడు
వేవేలుగా యమునలో వేమారు నీఁదులాడఁగా
కావిరి కాళిమ నిండాఁ గప్పినయట్లుండె ॥ఇన్ని॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనల చాయలోనిది. ఈపాట, 274 వ పాట, "ఒకపరి కొకపరికొయ్యారమై" అనుపాటకు మూలముగనున్నవి.

అలమేలుమంగతోడ నట్టె శ్రీవేంకటపతి—
కెలమి నొమ్ము వెట్టి యెంచినపుడు
కులికి గొల్లెతలను కూడఁగా గుబ్బలమీఁదఁ
గలపసపెల్లా వచ్చి కమ్ముకొన్నట్లుండె ॥ఇన్ని॥ 281

పాడి

అంటి నిన్నుఁ బాయలేని దాపెతలనే వేగెనా
వెంటవెంటఁ దిరుగరా వెలఁదులెల్లాను ॥పల్లవి॥

తలకొని నీమోము తప్పక చూచితేను
వలవరా యెటువంటివనితలైనా
నెలవుల నేపాలైనా చిరునవ్వు నవ్వితేను
మొలవవా పులకలు మోపులకొలఁదులు ॥అంటి॥

చనవున నీతోను సరసములాడితేను
మనసులు గరఁగరా మగువలెల్లా
యెనసి నీతోఁగన యేపాటి మాటాడినాను
తనుఁదానె కాఁగిళ్ల తగులుకోకుండునా ॥అంటి॥

నివ్వటిల్లుతమకాన నీమేను సోఁకితేను
నివ్వెరగుఁ బొందరా నెలఁతలెల్లా
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నలమేలుమంగ
యివ్వలఁ గూడినందుకు హెచ్చవా వేడుకలు ॥అంటి॥ 282

రేకు 1558

హిజ్జిజి

ఎవ్వరిది నేరుపో [1]యీయింతినీలోనను
జవ్వనపుమదము సాధించె నిన్నును ॥పల్లవి॥

1. ఈయింతిలోన, నీలోనను అనియర్థము గావలె.

నిక్కి నిక్కి చూపులనే నీమనను గరఁగించె
చక్కెరమోవి చూపి చల్లె వలపు
చెక్కు నొక్కి బుజ్జగించి సిగ్గులు దేరిచె నీపె
పక్కన రేపల్లెలోనబాలుఁడై ననిన్నును ॥ఎవ్వ॥

సెలవుల నవ్వులనే చెమటలు పుట్టించె
పొలసి ఇచ్చకములఁ బుఁకింపించె
నెలకొన విడెమిచ్చి నిండురతులకుఁ దీసె
బలిమి యశోదయింట బాలుఁడై ననిన్నును ॥ఎవ్వ॥

మంతనానకుఁ బిలిచి మరిగించె నిన్ను నిట్టె
పంతపుఁజేఁతలనే పచ్చిసేసెను
యింతలో శ్రీవేంకటేశ యెనసె నలమేల్మంగ
బంతినే అవులఁ గాచేబాలుఁడై ననిన్నును ॥ఎవ్వ॥ 288

ముఖారి

కంటివిగా వోయి నీకాంతలసుద్ది
దంటతనములఁ దాముఁ దమకించేరు ॥పల్లవి॥

నిన్నుఁ జూచేవరాకున నివ్వెరగై నేనుండఁగా
సన్నలు సేసుకొనేరు సవతులెల్ల
యెన్నికె నీచేఁతలకు యిచ్చగించి నే నుండఁగా
అన్నిటాఁ దామేమిటికి నబ్బురపడేరు ॥కంటి॥

అంతలో నీమాటలే ఆలకించి నే వినఁగా
ఇంతేసిగుజగుజలేల తమకు
ఇంతలో నే నీకు విడెమియ్యఁగాఁ జూచి చూచి
వింతగా నప్పటినేల వెంగెమాడేరు ॥కంటి॥

యేకతము లాడుతా నే నిట్టె వద్ద నుండఁగా
కాకుచేసి తామేల కాఁతాళించేరు
కైకొని శ్రీవేంకటేశు కాఁగిట నే నుండఁగాను
మేకొని తామేటికి మెచ్చు మెచ్చేరు ॥కంటి॥ 284

లలిత

కోరికలు కొనసాగె గోవిందరాజ
మేరమీరి ఇట్లానే మెరసితివా ॥పల్లవి॥

బాలుఁడవై రేపల్లెలోఁ బాలుదాగేవేళ
యీలీలనే పవళించి యిరవైతివా
గోలవై తొట్లెలలోన గొల్లెత లూఁచి పాడఁగా
అలకించి విని పాట లవధరించితివా ॥కోరి॥

కొంచక మధురలోనఁ గుబ్జఇంట నీలాగుల
మంచాలపైఁ బవళించి మరిగితివా
చంచులద్వారకలోన సత్యభామతొడమీఁద
ముంచి యీరీతి నొరగి ముచ్చటలాడితివా ॥కోరి॥

పదియారువేలింతులపాలిండ్లు తలగడలై
పొదల నిటువలెనే భోగించితివా
యెదుట శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె తిరుపతిలోన
నిదిరించక శ్రీభూమినీళలఁ గూడితివా ॥కోరి॥ 285

సామంతం

దేవరవు గావా నీవు తెమలి యీపనులకు
కావరపువనితలు కదిసితేఁ జాలును ॥పల్లవి॥

చెక్కులఁ గళలు మించె చేతులఁ జెమట నిండె
చొక్కపుఁజూపుల నాపె చూచితే నీకు
నిక్కెఁ బులకలు మేన నిద్దుర జారెఁ గన్నుల
పక్కన నాపె నీకుఁ బాదా లొత్తితేను ॥దేవ॥

నెలవుల నవ్వు వచ్చెఁ జెంగలించె మోమెల్లా
సొలపుమాటల నాపె సోఁకనాడితే
నిలువెల్లా ముదమందె నెగడెఁ గోరిక మది
చలి వాయ మోవి యాపె చవిచూపఁగాను ॥దేవ॥

చేరె నీకుఁ దమకము సిగ్గులు లోలో నణఁగె
కూరిమి నాపె నిన్నుఁ గూడఁగాను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇంపులాయ రతులెల్లా
గారవించి యాపె నిన్నుఁ గైకొనఁగాను ॥దేవ॥ 286

అహిరి

ఇంతలోనే వేగిరముతేఁటికి నీకు
చెంతల నీపెచనవే చెల్లింతువుగాక ॥పల్లవి॥

నగుతా నాడినమాట నాయముఁ బెట్టుదురా
జిగి నీయింతిని ముద్దుసేతురుగాక
నిగిడి సొలసేమాట నేరములు సేతురా
మెగమోడి ఆపెకు మొక్కు టింతేకాక ॥ఇంత॥

సరసమాడినమాట చలము సాదింతురా
సిరుల వన్నిట పెద్దసేతురుగాక
దొరతనపుమాటకు దొమ్మి నీవు సేతురా
సురతపుమర్మములు సూచించుటగాక ॥ఇంత॥

వేడుక కాడినమాట వెంగెములు సేతురా
కూడి చనవులుగఁ జేసుకొందురుగాక
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యెనసె ని న్నీపెమాట
చూడఁజూడ నియ్యకొని చొక్కుటింతేకాక ॥ఇంత॥ 287

కాంబోది

ఆకెచక్కఁదనము చూచ్చి నీవు భ్రమసితి
దాకొని చనవు లిచ్చి దండకు రారాదా ॥పల్లవి॥

చెక్కుల చెమట గార చేతులెత్తి మొక్కీ నాపె
యెక్కడ పరాకై చూచే వేమయ్యా నీవు
మొక్కలపుతేనె గార మోవినే విందులు చెప్పీ
ఇక్కువ నీ వెరఁగి యియ్యకొనరాదా ॥ఆకె॥

కరఁగి కరఁగి చూచి కన్నులనే మేలు చల్లి
మరిగీ నీకేమిటికి మంతనములు
శిరసువంచి నవ్వుల సిగ్గులకానుక లిచ్చీ
సరసతలను చేయిచాఁచఁగరాదా ॥ఆకె॥

ఆయములు సోఁకించి అట్టె కాఁగిట నించీ
పాయపుమదాన నేల పలుక విట్టె
చాయల శ్రీవేంకటేశ సతి నిన్ను దక్కఁగొనె
దాయివెట్టి రతులెల్లా తలఁచుకోరాదా ॥ఆకె॥ 288

రేకు 1559 రీతిగౌళ

మగవానితో నింత మంకు గలదా
పొగరులు మానవే వోయమ్మ నీవు ॥పల్లవి॥

వారివీరిమీఁదఁ బెట్టి వల్లెవాటుఁబయ్యెదతో
వేరవేరనేరుపుల వెంగెమాడేవు
నీరమణుఁ డానలెల్లా నీతోఁ బెట్టుకొని
వూరకుండఁబట్టదా వోయమ్మ నీకు ॥మగ॥

పొరుగుకాంతలఁ జూపి పొందుగాఁ జేతులువట్టి
తరవు వారిపైఁ దోసి తమిరేఁచేవు
గరిమ నాతఁడై తేను గక్కువ నిన్ను ముట్టిని
వొరయ నింతయేఁటికే వోయమ్మ నీకు ॥మగ॥

మేరమీరి వూడిగపువారిమీఁద నింద గట్టి
గారవించి ఆతనినే కాఁగిలించేవు
అరయ దూరుదురా అట్టె శ్రీవేంకటేశ్వరు
వూరటలేక కూడి వోయమ్మ నీవు ॥మగ॥ 289

నారాయణి

గుట్టుగలవాఁడవంటాఁ గోరి నమ్మివుంటిమి
రట్టుసేతురా ఇంత ఇట్టె రమణులను ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీమోవిపై మచ్చికఁ జేసినచేఁత
యెంత వెల్లవిరిసేసే విందరిలోన
చెంతల మనసుగరఁచినచెమటలెల్లాను
పంతానఁ గాలువలుగాఁ బారింతురా ॥గుట్టు॥

చవులై నరతిలోనిసాములరహస్యములు
వెలి నిట్టూర్పులుగాను వెళ్లవేతురా
తలఁపులోపలిమేలు తగిలినచొక్కులెల్లా
తెలిగన్నులయందునే దిష్టము చూపుదురా ॥గుట్టు॥

గక్కనఁ గూడినయట్టి కాఁగిటిలో సిగ్గులెల్ల
మిక్కిలి నెలవులను మెరఇంతురా
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
తక్కక యానోదానఁ దమకింతురా ॥గుట్టు॥ 290

ముఖారి

ముందే యెఱఁగవలె మోచినచ్చేపనులు
చెంది చేయిముంచితేను సిగ్గులేక నుండును ॥పల్లవి॥

వలదేలే చలము వనితకు నింతేసి
కలయక పోరాదు కాంతునితోను
పిలిచీ నాతఁడై తేను బిగిసేవు నీవైతే
బలిమి సేసితే మరి పంతమేడ నుండునే ॥ముందే॥

మంకుఁదన మేఁటికే మానినికి నింతేసి
అంకెకు రాకుండేవా ఆతనితోను
వంకలాడీ నాతఁడై తే వాదించేవు నీవైతే
సంకెలేక పెనఁగితే చలమేడ నుండునే ॥ముందే॥

అరితేరి రవ్వలేలే అంగనకు నింతేసి
మారు నవ్వక మానేవా మగనితోను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె నిన్నుఁ గూడె
గోరఁ గీరి చెనకితే గుట్టు లేడ నుండునే ॥ముందే॥ 291

భల్లాటి

ఇదివో నీసరసము యీఁతలు మోఁతలు నాయ
నదులాయఁ గరఁగుఁ నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥పల్లవి॥

వొడిపట్టి పెనఁగితే పువిదకుచ్చుల వీడె
తొడిఁబడఁ బట్టఁబోగే తురుము జారె
నిడుపులై ముంచుకొంటే నెరులే ముసుఁగాయ
నడుమఁ జిక్కె సిగ్గులు నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥ఇది॥

మునుపఁ జెనకఁబోతే ముంగిటికెక్కెఁ జన్నులు
పొనిఁగితే మీఁదఁ గప్పె పువ్వుదండలు
మనసున నెంచ నవే మఱఁగులతెర ఆయ
ననుపు కింద్రుమీఁచాయ నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥ఇది॥

మలసి కాఁగిలించితే మనసు లేకములాయ
తెలిసి పొందితే మోవిఁ దేనె గారెను
కలసితి రిద్దరును గక్కన శ్రీవేంకటేశ
నలినలి ఆయ రతి నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥ఇది॥ 292

ముఖారి

కన్నవారినెల్లాఁ గూడి కతలఁ గరచితివి
నిన్ను దూరఁ బనిలేదు నీపాపమా ॥పల్లవి॥

పలికి సారెసారెకు బాసలు సేసేవు నాతో
నెలఁత నీ కివియెల్లా నేరుపఁబోలు
మొలచినగుణముతో మునుపటివలె నుంటే
నెలకొని నాతోను నిజమాడవా ॥కన్న॥

మొదలనే నీవు నాకు మొక్కులు మొక్కవచ్చేవు
సుదతి నీకు చేసూటి చూపఁగఁబోలు
చెదరక నీమనసు చేతి[illegible] వుండితే
సదరాన నీ వింత చ[illegible] ॥కన్న॥

కనుఁగొని బలిమినే కాఁగిలించవచ్చేవు
వనిత నిన్నిటులానే వంచుకోఁబోలు
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
ఇనుమడిబుద్ధులు నీ వెఱఁగనివా ॥కన॥ 293

నాదరామక్రియ

రతికెక్కెఁ జనులు నీరప మాయను
మతకపు నీమాటకు మారాడకుండఁగను ॥పల్లవి॥

నాతో నీవు నవ్వి నవ్వి నయగారితనాలనే
కాతరించి యింతలోనే కాఁగిలించేవు
నీతు లెఱుఁగుదువు నీనేరుపు మంచిదిగాదా
చేతికి లోనైనవారు సేన గలుగఁగను ॥రతి॥

చెక్కులు మెల్లనే నొక్కి సిగ్గులెల్లా విడిపించి
మొక్కలాన దగ్గరి నామోవి యానేవు
వొక్కపొత్తు గలసె నీవోపిక మంచిదిగాదా
అక్కరతో సతులు నీయంకెకు రాఁగాను ॥రతి॥

బేసబెల్లితనమున పీఁటమీఁదఁ గూచుండి
సేసవెట్టి పెండ్లాడి చిమ్మిరేఁచేవు
వాసితో శ్రీవేంకటేశ వైపుగ నన్నేలితివి
యీ సరిత మావంటివారింపులు చల్లఁగను ॥రతి॥ 294

రేకు 1560 [illegible]

ఇదివో నవ్వు సేసిన యీ మొల్లలు
గుదులాయ మోవిమీఁదికి మొల్లలు ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ జూచినప్పటి కాఁకలు
అన్నిటాఁ జెలికిఁ గోమరాఁకలు
విన్నవించుదాఁకా విఱ్ఱవీఁకలు
మున్నాడిఁ బులకలమూఁకలు ॥ఇది॥

చెక్కుల నీవు సేసినచేఁతలు
మొక్కలపుసవతుల మోఁతలు
యిక్కువవలపులెల్లా యీఁతలు
పుక్కిటిబంటితలపోఁతలు ॥ఇది॥

సుదతిఁ బెట్టిన నీ చొక్కులు
చెదరనిరతులలో చిక్కులు.
యిదివో శ్రీవేంకటేశ యిద్దరి మిమ్ముఁ గూడించె
మొదల నాపెచేతి మొక్కులు ॥ఇది॥ 295

శంకరాభరణం

ఆయాలు దొరలివచ్చినందులోననే
చాయలా సన్నలా సిగ్గు చల్లితేనే చాలదా ॥పల్లవి॥

తాలిమిగలవారికి తమకించ నేఁటికి
చాలుకొని వచ్చితేనే చాలదటవే
వేళగాచేవారికి వెక్కసము లేఁటికి
సోలగిలఁ జెక్కుచేతఁ జూచినదే చాలదా ॥ఆయా॥

నేరుపుగలవారికి నీటుచూప నేఁటికి
మేరతో దగ్గరనుండే మేలుగాదటే
దారకపువారికి దంటతనా లేఁటికి
చేరవచ్చి బుద్ధులెల్లాఁ జెప్పితేనే చాలదా ॥ఆయా॥

సరసులై నవారికి సాదించ నేఁటికి
ధర నిచ్చకమాడుచే తగదటవే
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్నిందుకొరకె
సరిత లెరిఁగి మోవి చవిగొంటే చాలదా ॥ఆయా॥ 296

ఆహిరి

ఏల నాకు నానతిచ్చే వెందాఁకాను
వాలాయించి నీపొందు వాడికాయను ॥పల్లవి॥

మయ్యంచున నీవు నాకు మోహించిన మోహమెల్లా
తియ్యని నీమోవియందే దిష్టమాయను
ఇయ్యెడ నీవు నాకు నిచ్చేటిచనవులెల్ల
చయ్యన నీనవ్వులనే సతమాయను ॥ఏల॥

మచ్చికతో నీవు నన్ను మన్నించే మన్ననలెల్లా
కొచ్చి చూచేచూపులనే గురుతాయను
తచ్చి నీవాసంది తగులాయములెల్లాను
హెచ్చినసరసముల నిరవాయను ॥ఏల॥

ఇట్టె నీవు నన్ను నెడయనిబాసలెల్లా
నెట్టుకొన్నరతులలో నిజమాయను
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసిననీకూటమి
వొట్టిన యిచ్చకముల నుఁ(నుం?)కువాయను ॥ఏల॥ 297

వరాళి

ఎటువంటిదానవే యెన్నటికే మొుగమోట
పటుగతి నీ కతఁడు పంతమియ్యఁగాను ॥పల్లవి॥

తలవంచనేమిటికే తరుణి నీనాయకుఁడు
పిలిచి నీచేయివట్టి పెనఁగఁగాను
చలము లింకా మరియు సాదించనేమిటికె
వెలలేనివేడుకల వేఁడుకొనఁగాను ॥ఎటు॥

చింతించ నేమిటికె చెక్కు చేతనుఁ జేర్చి
పొంత నాతఁడు నిన్నుఁ బొదుగఁగాను
ఇంత బిగువేమిటికే యెదుటనే నిలుచుండి
మంతనమున నిన్ను మన్నించఁగాను ॥ఎటు॥

సిగ్గులివి యేమిటికే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
అగ్గమై కాఁగిటనే అలమఁగాను
యెగ్గు లేమిటికే నేఁ డిచట సంతోసముతో
వెగ్గళపురతులలో వెలయించఁగాను ॥ఎటు॥ 298

మాళవిగౌళ

ఆయనాయ నందుకేమీ ఆసోద మెఁ(మెం?)తైనఁ గద్దు
చేయి చాఁచి యింకానేల చెనకేవు నీవు ॥పల్లవి॥

యెప్పటివాఁడవేకావా యెన్నిబాసలు సేసినా
మెప్పించి మమ్మెట్లా నమ్మించేవు నీవు
కుప్పళించి యెట్టనుంటే కుంకుమ కస్తూరవునా
చిప్పిల మమ్మేల యింత చెనకేవు నీవు ॥ఆయ॥

యెన్నఁబోతే నీవేకావా యెంతపొందు సేసినాను
ఇన్నిటా మాకెట్ల నీ వింపు సేసేవు
కన్నులకుఁ దెల్లనుంటే గందవొడి కప్రమౌనా
చెన్నుమీర నింకానేల చెనకేవు నీవు ॥ఆయ॥

యెంగిలైనసీవే కావా యెంత రతిఁ గూడినాను
సంగతిగా మాకు నెట్టు చలిసేసేవు
సంగడి శ్రీవేంకటేశ జవ్వాది పుణుఁగవునా
చెంగట నున్నాఁడవేల చెనకేవు నీవు ॥ఆయ॥ 299

నాట

తిట్టితే నేమిసేతువు దేవరవైనా నైతివి
గట్టువాయతనమునఁ గాలుదొక్కేవు ॥పల్లవి॥

చయ్యనఁ బరాకుమీఁద సఖులతో మాటాడఁగా
పయ్యదకొంగు వట్టి భ్రమయించేవు
వుయ్యాలమంచముపై వూరకే వినోదించఁగ
గయ్యాళితనాన వచ్చి కాఁగిలించేవు ॥తిట్టి॥

వెలయఁగఁ గొనగోళ్ల వీణె వాఇంచఁగాను
మలసి యదరిపాటు మర్మమంటేవు
పొలుపుమిగుల నేను పువ్వులు ముడుచుకోఁగా
కెలపుఁజేతల నేమి గిలిగించేవు ॥తిట్టి॥

ఇదివో ముచ్చటతో నే నేకతాన నుండఁగాను
కదిసి రతులఁ గూడి కరఁగించేవు
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
చెదరక మొక్కఁగాను చెక్కునొక్కేవు ॥తిట్టి॥ 300

రేకు 1561 రామక్రియ

సవతుల మింతేనేము సటలకు లోనయ్యేమా
రవళితో నేము మిమ్ము రవ్వసేసేమా ॥పల్లవి॥

యాకడ నాకడాను యెదురుబడి బాసలు
ఆకెకు నీకే తగు వందు కేమయ్యా
సాకిరులేల పెట్టేవు సతు లెఱిఁగినవనే
దీకొని మీగుణములు తిప్పవచ్చేమా ॥నవ॥

మతకాన మీలోనిమారుకుమారు నవ్వులు
అతివకు నీకే తగు నందు కేమయ్యా
చతుర తేమిచూపేవు చల్లఁగా నన్నిఁ గంటిమి
కతకారిమీసుద్దులు కాదనఁగలమా ॥నవ॥

ముందు వెనకలఁ గూడేముయికిముయిరతులు
అందములే ఇద్దరికి నందు కేమయ్యా
నందడి శ్రీవేంకటేశ సరిగాఁ గూడితి మమ్ము
నంఁదెమాడి మిమ్ము నేము పచ్చి సేసేమా ॥నవ॥ 801

హిందోళం

ఇంతయేలే దోసమూ ఇన్నిటా ఘనుఁడు దాను
అంతలో నాకాళ్లెల అఁటవచ్చీని ॥పల్లవి॥

మచ్చరము మానితినే మంకులు విడిచితినే
చెచ్చెర నీ చెప్పినట్టు సేసేనే
ఇచ్చకములాడేనే ఇంక నేమి నననే
ఇచ్చట నాకేల పంతా లియ్యవచ్చీనే ॥ఇంత॥

చలములు మానితినే జవదాఁటనే ఇఁక
పలికినట్టే నేనూఁ బలికేనే
వలపు గానుకిచ్చేనే వాదు లడువనే ఇఁక
బలవంతమున నేల బాసలిచ్చీనే ॥ఇంత॥

తిప్పు లిఁకఁ బట్టనే తనమాట గాదననే
ఎప్పుడూఁ దనమన్నన లియ్యకొనేనే
వొప్పుగా (శ్రీ) వేంకటేశుఁ డొనగూడె నన్ను నిట్టె
యిప్పుడే యెంగిలిమో వేలడిగినే ॥ఇంత॥ ౬02

ముఖారి

ఇంకనేల వెలుపులు యిన్నిటాను చలివాసె
సంకెలేక బొమలనే జంకించీ నిఁకనూ ॥ పల్లవి ॥

సతికి మాఁటలాడఁగ చనవు లిచ్చితివి
యితవై సేవకు వేళ లిచ్చితివి
వెతదీర నాపెకు విచ్చవవిడాయ నిఁక
మితిమీర నేముందర మెరసీ నిన్నిటాను ॥ఇంక॥

అంగన నవ్వులు నవ్వ ఆసలు వెట్టితివి
చెంగట సలిగెల్లాఁ జెల్లించితివి
అంగవించినరతుల నాపె రపమాయ నిఁక
సింగారాన రాజ్యము సేసీ నీవద్దనూ ॥ ఇంక ॥

మగువ నిన్నుఁ జెనక మన్నించితి విప్పు డిట్టె
పొగరురతులఁ గూడి బోధించితివి
నిగిడి (శ్రీ)వేంకటేశ నేఁడాపెపంతము వచ్చె
వగటున మమ్మిట్టే బతికించీ నిఁకనూ ॥ఇంక॥ 808

కాంబోది

నీకు నాకు నొకఁడే నెయ్యమైననాయకుఁడు
జోకలాయఁ బొందులెల్లా జోలి ఇఁక నేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

(శ్రీ)గీతగల యక్షరము చిలుమెక్కినది. (శ్రీ)గీతలుగలయక్షరము అరిగి స్పష్టమగుట లేదు.

తమకించ నేఁటికే తలపోఁతలెల్లాను
సముకాననే తేరీ సవతి వింతే
చెమటచేతుల మనచేతు లితఁడె పట్టె
భ్రమసితి మీతనికి పంతా లిఁక నేఁటికే ॥నీకు॥

కాతరించ నేఁటికే కావలసినపనులు
ఆతనివల్లనే తేరీ ఆండ్ల మింతే
యేతులమాటలనే యిద్దరిని బుజ్జగించె
ఆతుమలు దనిసితి మార డిఁక నేఁటికే ॥నీకు॥

వేగిరించ నేఁటికే వేడుకపడేవెలా
భోగములోనే తేరీఁ దోఁబుట్ల మింతే
యీగతి శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నిన్ను నన్నుఁ గూడె
బాగుగాఁ జొక్కితి మిఁక పలువవ్వు లేఁటికే ॥నీకు॥ 804

ధన్నాసి

కాంతలచేత నిన్నిటా కాయగావఁబోలు మేను
యెఁ(యెం?)తైనాఁ బంకించఁడు యిచ్చగించీ నందుకే ॥పల్లవి॥

సరస మెంతాడినాను సమ్మతించీ నన్నిటికి
వెరవఁ డెందుకైనాను వేడుకకాఁడు
గోరబులుగా గోర కుమ్మెలువో నూఁదినాను
పెరరేఁచి సారెసారె ప్రియపడీ నందుకే ॥కాంత॥

నవ్వు లెన్ని నవ్వినాను నసుపునేసుకొనీని
వువ్విళ్లూరి జడియఁ డుబ్బరికాఁడు
కువ్వలుగా నురమున కుచములు దాఁకించినా
రవ్వలై సిగ్గుపడఁడు రతికెక్కీ నందుకే ॥కాంత॥

కాఁగిలెట్టు బిగించివా కరఁగి లోలోననె
పేఁగక నన్నిట్టె కూడె వేగిరకాఁడు
చేఁగదేర్చినాను మోవి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
మాఁగనీఁడు వలపులు మన్నించీ నందుకే ॥ కాంత ॥ 805

వరాళి

ఏఁటికి వేగిరించేరే యెఱఁగనిదాననటే
కూటమి గలుగుదాఁకాఁ గొసరరాదు ॥పల్లవి॥

బిలువుఁడయినయట్టిపతితోడ సతులకు
చలము సాదించరాదు జంకించరాదు
వలవకతొలుతనే వాడికగాఁ బేరుకొని
పిలువఁగరాదు మరి బిగియారాదు ॥ఏఁటి॥

వెక్కసమయినయట్టివేడుక కాని నంత
కక్కసించరాదు మతి కరఁచారాదు
నిక్కిచూడకుండఁగాను నేరుపులు వచరించి
పెక్కుమాట లాడరాదు పెనఁగారాదు ॥ఏఁటి॥

చేతికిలోనైనయట్టి శ్రీవేంకటేశ్వరుని
[1]కాతరించరాదు మరి కాదనారాదు
యీతఁడే నన్నిటు గూడి ఇచ్చకుఁడై వుండఁగాను
యేతులు నెరపరాదు యెలయించారాదు ॥ఏఁటి॥ 806

రేకు 1562 సౌరాష్ట్రం

కొండవంటిదొర దాను గోవిందరాజు।తన—
గుండె రాతిగాదా తొల్లి గోవిందరాజు ॥పల్లవి॥

1. కాతరించు=భయపెట్టు కావచ్చు.

చేరి తనపాదాలు చేకొని పిసుకఁగానే
కూరిములు గొసరీని గోవిందరాజు
నేరుపుతోఁ జెప్పినట్టె నేము నిట్టె సేయఁగానే
[1]గోరిచీని వలపులు గోవిందరాజు ॥కొండ॥

చప్పుడు గాకుండాను సరసములాడితేను
కుప్పళించీ వెంజెమట గోవిందరాజు
ముప్పిరిఁ జేతులెత్తి మొక్కఁగాను పచ్చిదేర
గొప్పగొప్పమాటలాడీ గోవిందరాజు ॥కొండ॥

గరిమల నిద్దరముఁ గాఁగిలించుకొంటేను
కురిసీ మోవితేనెలు గోవిందరాజు
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నేము గూడితే
గోరబునేసీఁ జన్నులు గోవిందరాజు ॥కొండ॥ 807

మాళవి

తల దడిసినపుడే చలి వాసెను
చెలరేఁగుటేకాక సిగ్గువడేవా ॥పల్లవి॥

గొల్లెతలు నీవును గోకులములో నుండి
అల్లిఁ దామెరలవలె నల్లుకొంటివి
వెల్లవిరిగా నే నెంత వెంగెము లాడినాను
చెల్లుబడులేకాక సిగ్గువడేవా ॥తల॥

అగడుగ మరియుఁ బదారువేలసతులతో
తగుఁదీగెలు మాఁకులై తగిలితివి
తగదని నే నెంత తప్పులు నిన్నెంచినాను
జిగిమీరుదువుగాక సిగ్గువడేవా ॥తల॥

---

1. గోరుచు—కొంచెము కొంచెముగ గోకిగోకి చేర్చుట, మాండలికము, బాధపడుట కూడా కలదు.

భావించఁగా నీ వప్పటిఁ బట్టపుదేవుల్లతోఁడ
పూవునుఁ బుప్పొడిరై పొందితివి
యీవల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
చేవదేర నే నవ్వితే సిగ్గుపడేవా ॥తల॥ 308

బేళావళి

ఎంత చులుకఁగాఁ జూచే వేమయ్య్యా నీవు
కాంత నీపై వలపులు [1]గడ్డెము వేసీనా ॥పల్లవి॥

చనవు గలుగఁగాను సారెకుఁ గొసరి నింతి
మనసు నీకు రాకున్న మాటలాడీనా
చెనక రాఁగా నీచేతులు దాఁ బట్టెఁగాక
వెనవెనకకుఁ బోతే వెన్నడించీనా ॥ఎంత॥

సమ్మతించి నీవుండఁగా సరసమాడె నీపె
కొమ్మ నీకు వేసరైతే గోర గీరీనా
రమ్మనఁగా నీతొడపై రమణి గూచుండెఁగాక
వుమ్మడి నీ వూరకుంటే వొద్దికి వచ్చీనా ॥ఎంత॥

కందువకు నీవు రాఁగాఁ గాఁగిలించుకొనెఁ జెలి
పొందు నీకు లేకుండితే భోగించీనా
విందుగా మోవియ్యఁగా శ్రీవేంకటేశ కూడెఁగాక
సందడిఁ బరాకైతే చలపట్టీనా ॥ఎంత॥ 309

కన్నడగౌళ

ఎగ్గులుఁ దప్పులు నెంచనేఁటికే నాకు
అగ్గలమై తనమేలు ఆతుమలో నుండును ॥పల్లవి॥

1. గడ్డెము=అడ్డాయము.

వెలి నెవ్వతెవద్ద వేడుకతో నుండినాను
తలఁపులోనే వుండుఁ దా నాకును
పలుకు లెవ్వరితోడఁ బలుకుతా నుండినాను
చెలఁగి తనమాట నాచెవి సోఁకి వుండును ॥ఎగ్గు॥

నంటున నెవ్వరితోడ నవ్వులు దా నవ్వినాను
అంటి నా మోమునఁ గట్టినట్టే వుండును
దంటతనాన నెందెందు తప్పక తాఁ జూచినాను
సొంటులు సోదించి నన్నుఁ జూచినట్టే వుండును ॥ఎగ్గు॥

గక్కన నేతాఁ(తాం?)తలఁ గాఁగిలించి కూడినాను
ఇక్కడ నన్నుఁ గూడిన ట్టింపై వుండును
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్ను నేలినాఁడు
తక్కక సంతోసము దక్కినట్టె వుండును ॥ఎగ్గు॥ 810

పాడి

విన్నవించవలె నీకు వేడుకఁ దొలుదొలుతే
యెన్నికసేసెఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥పల్లవి॥

నీవు మాటలాడినట్టె నేనూ మాటలాడితేను
తావిబెల్లములోఁ బంచదార చల్లుట
వోవరిలో నే నిందుకు వుప్పనిచప్పనిత్లు
యీవల నే నాడేఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥విన్న॥

మొక్కిన నీమొక్కులకు ముంచి నేనూ మొక్కితేను
మక్కళించి అల్లులఁ దామర అల్లుట
చిక్కుదీరఁ గొనగోళ్ల చిమ్మిరేఁచి కొంత గొంత
ఇక్కువ లంటేఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥విన్న॥

సిగ్గులమీఁద సిగ్గులు చేరి నేనూ నెరపితే
వొగ్గి ముత్యాలును వజ్రాలు నర్పించుట
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నన్నేలితివి
తగ్గక గర్వించేఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥విన్న॥ 811

బౌళి

మే మెఱఁగ మిటమీఁద మీకే తెలుసును
అముకొన్నసుద్దులెల్లా ఆపె నడుగవయ్యా ॥పల్లవి॥

చేరఁదేసికన్నులచెలి నిన్ను నడిగెను
స్మారకే జాణతనాలే వొరశాడిని
కెరడపునవ్వులతో కేలెత్తి మొక్కె నీకు
ఆరసీఁ గడమసుద్దు లాపె నడుగవయ్యా ॥మేమె॥

కొండలంతలుచన్నులకొమ్మ నిన్ను వెదకెను
దుండగపుమాటల దూఱుచుండెను
పండుమోవితేనెలాపె పంతములు నెరపెను
అండ నేమిటికో కాని ఆపె నడుగవయ్యా ॥మేమె॥

చక్కనివనిత నీపైఁ జల్లె వలపులెల్లాను
పిక్కటిల్లు ప్రేమములు పెంచి పొగడె
ఇక్కువెఱిఁగి శ్రీవేంకటేశ నీవు గూడితివి
అక్కజపుమేలెల్లా ఆపె నడుగవయ్యా ॥మేమె॥ 812

రేకు 1563 సామంతం

ఇదివో నీవెఱఁగవు యెంతటి దనేవు ఆపె
సదరాననే యన్నిటాఁ జలము సాదించెను ॥పల్లవి॥

తేటపత నింతి నిన్ను తిట్టు దిట్టదుగాని
[1]గాటారింపుమాటలనే కల్లలాడెను
పాటించి ని న్నిందరిలో పంతము గొనదుగాని
చీటికి మాటికిఁ బంపు సేయించుకొనెను ॥ఇది॥

చేయి చాఁచి నీమీఁదఁ జెనక దింతేకాని
ఆయము లంటుతానే అలయించెను
రాయడించి నిన్ను నిట్టె రవ్వసేయదనికాని
ఛాయలనే నీమోవి చప్పఁజేసెను ॥ఇది॥

మెలుపున నీతోను మితిమీర దింతేకాని
కెలని రతులనెల్లాఁ గిందుపరచె
కలసితి విటు నన్ను గక్కన శ్రీవేంకటేశ
తొలుతనే యాపె నిన్ను దుష్టుఁ జేసెను ॥ఇది॥ 313

పళవంజరం

వేవేలకు మాకు నీఁక వెఱవఁగఁ బనిలేదు
సేవలు నే మేమైనాఁ జేతుము నీకిఁకను ॥పల్లవి॥

తాలిమిగలవాఁడవు తరుణులెల్లా నాఁడేటి—
మేలములకెల్లా నీమే నోరుచును
చాలుకొని చిన్నవాఁడు సాముసేసినదియెల్లా
పాలుమాలకుండా నేఁడు ఫలియించెను ॥వేవే॥

ధీరుఁడ వౌదువు నీవు తెరవలాడే వెంగేల—
మారుమాటలకెల్లా నీమన సోర్చును
దూరుగాఁగ శిశుపాలు తుచ్ఛపుమాటలచేత
వారివీరిలోన నలవాటుసేసుకొంటివి ॥వేవే॥

1. గాటారించు=ప్రకరణముతో ఉటంకించు కావచ్చు.

బలువుఁడ వౌదువు భామల చన్నులు మోవ
పలుమారు నీవవ్వనపాయ మోర్చుదు
అలమేల్మంగ నేలితి వందుకే శ్రీవేంకటేశ
తలఁప గోవర్ధనమందరము లెత్తితివి ॥వేవే॥ 314

బౌళి

అట్టే కాని రారా వో అదియుఁ జూతువుగాని
ముట్టి నాచన్నుల గోరు మోపఁగా నోపుదువా ॥పల్లవి॥

మగిడి మగిడి నాతో మాటలాడవచ్చేవు
తగవుకు వచ్చేవా తప్పక నీవు
యెగసక్కెలకు నాతో నేలాటము లాడేవు
నగవులు నిజాలకు నవ్వఁగనోపుదు వా ॥అట్టే॥

మొనసి నాతోను సాములు సేయఁజూచేవు
పెనఁగులాడ వచ్చేవా పిరి దూరి
ననుపులు సేసుకొని నన్ను నీవు గొసరేవు
చనవున నిట్లానే సరి దూఁగఁగల వా ॥అట్టే॥

కలసి మెలసి నన్నుఁ గాఁగిలించఁజూచేవు
బలిమి చూప వచ్చేవా పలురతుల
అలరి శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
చలపట్టి యేలితివి జవదాఁటేవా ॥అట్టే॥ 315

వేళావళి

సేసినవారికి మరి సేసినంతే పుణ్యము
దోసము లేదు నాయందు దూరకుమీ ఇఁకను ॥పల్లవి॥

అదిగోని రమణుఁడు అంగనలతో నవ్వఁగా
సాదుఁదన మెక్కడిది సవతులకు
యేదెస వేసవియైతే యెండలు గాయకుండునా
తోదోపున మమ్ము నీవు దూరకుమీ ఇఁకను ॥నేసి॥

నాలితాఁడై మగవాఁడు నానాదిక్కులు దొక్కఁగా
గోలతన మెక్కడిది కోమలులకు
వేళఁ జంద్రోదయమైతే వెన్నెల గాయకుండునా
తోలితోలి మమ్ము నీవు దూరకుమీ ఇఁకను ॥నేసి॥

అనుక శ్రీవేంకటేశ అన్నిగతులుఁ జెప్పఁగా
మౌన మిపు డెక్కడిది మాకెల్లాను
కానితే పూచేవనము కాయలు గాయకుండునా
మానికతోఁ గూడితివి దూరకుమీ ఇఁకను ॥నేసి॥ 816

లలిత

నీకెప్పుడు నీవోజ నాకైతే నావోజ
చేకొని యీరెండూను చెల్లు నిదే మనకు ॥పల్లవి॥

యేమగువలమాట కెంత నీవు లోనైనా
నీమాటలోనిదాన నే నెప్పుడు
చేముట్టి నీ వెవ్వరిచేఁ జెనకించుకొనినాను
ఆముక నీచేతికి లోనైవదాన నేను ॥నీకె॥

నంటువ నేయింతులతో నవ్వులు నీవు నవ్వినా
గొంటరి నీనవ్వులకు గురి నేను
ఇంటింట నీవెవ్వరికి యిచ్చకములు నేసినా
జంటైననీ కిచ్చకము జరపుదు నేను ॥నీకె॥

కందువ నీ వేసతులకాఁగిటి కానపడినా
అంది నాయాసలు నీపై నంటింతును
ఇందరి(శ్రీ)వేంకటేశ యెనసి నన్నేలితివి
పొందుసేసి నీతోను భోగించితి నేను ॥నీకె॥ 317

దేవగాంధారి

పట్టరాని వయసుతో బలిమి సేసేముగాక
యెట్టు నేఁడు జాతిరైరి తరులు నీకు ॥పల్లవి॥

కామినిమాటలెల్ల పంచమవేదము నీకు
ప్రేమపు మోవితేనె పెండ్లివిందులు
సాము సేసేటిగరిడి సతమైనకాఁగిలి
యేమిటికి మాటలాడే వెవ్వరితో నీవు ॥పట్ట॥

అంగనతోడి సరస మంకెల రాజ్యపదవి
సంగడినవ్వులు నీజన్మఫలము
ముంగిటినిధానాలు మొనగోరి సరసాలు
యెంగిలివలపులేల యెవ్వరితో నీకు ॥పట్ట॥

కాంతపురమె నీకు కందువ సింహాసనము
పంతపుకూటములే పట్టబద్ధము
ఇంతలో (శ్రీ)వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
యెంత కెంత సడ్డయేల యెవ్వరితో నీకు ॥పట్ట॥ 318

రేకు 1564 శ్రీరాగం

ఎటువంటివాఁడవయ్యా ఇదేమయ్యా
ఘటనల నన్నేల గయ్యాళిఁ జేసేవు ॥పల్లవి॥

కోరి ఇంటిలోనినన్ను కొలువులోనికిఁ బిల్చి
సారె ఇందరిలో సరసములాడేవు
పూరకే గుట్టుతోడనుండేనాచన్నులమీఁద
జీరలుగా గోర గీరి సిగ్గు విడిపించేవు ॥ఎటు॥

వూడిగము వేసేనన్ను వొగిఁ దొడపై నిడుక
తోడుతోడ నీ విట్టే దొరఁ జేసేవు
వాడినమోవితోడుత వంచిన వాకిర సెత్తి
యీడుజోడు లెంచ కిట్టె యెంగిలిసేసేవు ॥ఎటు॥

మానాపతివైనన్ను మరి పెండ్లిచవికలో
కానిమ్మని సేసవెట్టి కాఁగిలించేవు
యీనయమున శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
పూని ఇట్టె మన్నించి భోగించేవు ॥ఎటు॥ 3:9

సామంతం

చాలవా నీమన్ననలు సముకాన నివె మాకు
కేలు చాఁచి కొసరేవా కిమ్ములి నింకాను ॥పల్లవి॥

ఆదిగొని నీవు నాతో నట్టె యేల పెనఁగేవు
కాదంటినా నీతో పొందు కలకాలము
పోదితో నప్పటినేల పొదిగి వేఁడుకొనేవు
సాదించేనా నీతో చలము లింకాను ॥చాల॥

గుట్టుతోడ నీవేల కొంగువట్టి తీసేవు
వెట్టిచుట్టాలమా నిన్ను వేసరించము
బట్టబయట నింతేల పైపైఁ దమకించేవు
తట్టి నామనసు నీకు దాఁచేనా ఇంకాను ॥చాల॥

కందువ లాలించి యేల కాఁగిట బిగించేవు
నింద లెంచి తప్పు మోఁపి నిన్ను మీ రేనా
ఇందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
అందుకో లుబ్బరితనా లాడేనా ఇంకాను ॥కాం॥ 820

దేసాళం

నన్నుఁ జూచి నీవేమి నవ్వేవే యింక
సన్నలఁ జాయల నీకు జయమాయనే ॥పల్లవి॥

వేలివుంగర మిచ్చెను విభుఁడు నీ కిప్పు డట్టె
యేలవమ్మ సవతుల నిందరి నింక
పాలించేఁ గ్రపతాగాలు పలుమారు నింతలోనె
[1]చాలుకొన్న కాంతలను సాదించవే ॥నన్నుఁ॥

బల్లిదుఁడు సరిగద్దెపైఁ గూచుండఁబెట్టుకొనె
చెల్లెండ్లకుఁ బనులు చెప్పఁ గదవే
అల్లదె నీతో నవ్వి అనమిచ్చె నీ కిన్నిటా
చెల్లు మాచే వూడిగాలు సేయించుకోవే ॥నన్నుఁ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నీచేయి వట్టి పెండ్లాడె
లావులఁ బట్టపుదేవులవు గావే
యీవల నా కాఁగిటను యీతఁ డిరవయి నాఁడు
కైవశమై మాకెల్లాఁ గర్తవైతివే ॥నన్నుఁ॥ 821

ఆహిరి

నీవల్ల దోసము లేదు నేనే వయోమదమున
సేవలు సేయక గుట్టు సేసితిఁగాని ॥పల్లవి॥

1. చాలుకొన్న-బారులు తీరిన కావలెపు.

తనవెల్లా నిచ్చితివి తమకాన నీవు నా—
మనసులోనిదే కడుమంకుగాని
పెనఁగితి వింతేసి ప్రియపడి, నేనే నీకు
చెనకఁజాలక బిగిసితిఁగాని ॥నీవ॥

సిగ్గులెల్లఁ దేర్చితివి చేయి వట్టి నీవైతే
వెగ్గళించి విదిలించి వేసితిఁగాని
దగ్గరి పొదిగితివి తమకాన నన్ను నీవైతే
కగ్గుదేరి వూరకె కైకోనైతిఁగాని ॥నీవ॥

ఆదరించి కూడితివి అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
ఆడిగొని పంతాలు నే నాడితిఁగాని
నీదయెల్లా నించితివి నిండా నాపై నీవైతే
సాదించి వేడుక నిన్ను జట్టిగొంటిఁగాని ॥నీవ॥ 322

పాడిరామక్రియ

బుద్ధిచెప్పవయ్య నీవు పొరుగులవారి కెల్ల
పొద్దు వోదా అటువంటి పోఁతుల కెల్లను ॥పల్లవి॥

చెంగట నీకు నేను సేవ చేసుకుండఁగాను
యెంగిలిరతి[1] కెవ్వతె నేల వచ్చిని
కంగులేక నీవు నేను కాఁపిరము సేయఁగాను
అంగడిజాణతనాల కదేమి గారణము ॥బుద్ధి॥

ప్రేమముతో నీ పెండ్లిపీఁటపై నేఁ గూచుండఁగ
సాముకయానతేల సన్నసేసేరు
దీమసాన నీపట్టపుదేవులనై వుండఁగాను
అమనిపచ్చలవల వదేమి గారణము ॥బుద్ధి॥

1. ఎవ్వతెయున్+ఏల=ఎవ్వతె నేల. వ్యావహారిక పదసంధి

శ్రీవేంకటేశ నీచేయి నేఁ బట్టుకుండఁగా
వేవేల కెవ్వరికేల వేగిరములు
కైవశమై నీవు నన్నుఁ గలసి మెచ్చు మెచ్చఁగా
అవలివారినవ్వు లదేమి గారణము ॥బుద్ధి॥ 323

రామక్రియ

ఊరకుండుమనవే వొద్దు వొద్దు వేగిరము
వేరఁబెట్టుకొంటి నింతే ప్రియమైనవలపు ॥పల్లవి॥

తా నాకు మేలువాఁడు తనకు నే మేలుదాన
ఆనలు వెట్టఁగనేఁటి కందరిలోన
నే నెఱఁగనా తననిజము లన్నియును
నానఁబెట్టుకొంటి నింతే నవ్వులకు వలపు ॥ఊర॥

సేసవెట్టినాఁడు తాను చేయి వట్టి పెండ్లాడితి
బాసలు వేయఁగనేలే పలుమారును
ఆసపడ్డదాన నేను అన్నిటా జాణ తాను
రాసిచేసుకొంటి నింతే రవ్వయినవలపు ॥ఊర॥

అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నేను
పట్టి పెనఁగఁగనేలే పంతము లిచ్చి
నెట్టన తా నన్నుఁ గూడె నేర మెవ్వరందు లేదు
గట్టిసేసుకొంటి నింతే కందువైనవలపు ॥ఊర॥ 324

రేకు 1565

ఆహిరి

నీవే దయదలఁచేవు నేను వేగిరించనేల
యేవిధానవైనా నీకు నిచ్చలాడేనా ॥పల్లవి॥

బలిమి సేయఁగనోప పంతములాడఁగనోప
వలపు నీపైఁ జల్లి వద్ద మండేను
చలము సాధించనోప సారె వేసరించనోప ॥నీవే॥
తొలుమి నీకుఁ జేతులెత్తి మొక్కేను

నేరము లెంచఁగనోప నెపములు వేయనోప
మేరతోడనే నవ్వి మెత్తు నిన్ను
కేరడా లాడఁగనోప కెలని జంకించనోప ॥నీవే॥
కూరిమి గొసరి నీకొలువు సేసేను

సిగ్గులు పడఁగనోప చిటించ మరితోఁప
యొగ్గు లేక నిన్నుఁ గూడి ఇరవయ్యేను
అగ్గలమై శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి ॥నీవే॥ 325
వొగ్గి నీమాటలకెల్లా నూఁకొనేను

సాళంగం

ఇంచుకంత సిబ్బితి లేదేమే నీకు
కొంచక తొలయింతురా కొలువులో విభుని ॥పల్లవి॥

కలసేయప్పటివేళ కాఁగిలించుకొంటగాక
మలసి తమకింతురా మగవానితో
పిలిచినప్పటివేళ ప్రియాలు సేతురుగాక ॥ఇంచు॥
బలుములు చూపుదురా పఁ(పం?)తగానితోను

చేయి చాఁచినప్పుడే సేవలు సేతురుగాక
రాయడులు సేతురా రమణునితో
ఆయములంటినవేళే అంకెకు వత్తురుగాక ॥ఇంచు॥
కాయ మలయింతురా ఘనుఁడైనవానిని

రతిసమయమునసే రచన చూపుటగాక
కతలు చెప్పుదురా కాంతునితో
ఇతవై శ్రీవేంకటేశుఁడితఁడే నిన్నుఁ గూడె
తతిఁ గొసరుదురా తనయిచ్చవానిని ॥ఇంచు॥ 326

శ్రీరాగం

విన్నపము వినవయ్య వేసరుకోకువయ్య
వెన్న లారగించవయ్య వెస నున్న నుండును(?) ॥పల్లవి॥

కొప్పు జారెఁగదవయ్య కోనతిరువెంగళప్ప
ఇప్పుడే యెవ్వతె నిన్ను నింత సేసెను
పిప్పి సేసి మోవి ప్రియానసే తేనె లాని (నె?)
కప్పురము వేసుకొమ్మీ దప్పిగొనకుండును ॥విన్న॥

గోరు మేన నున్నదయ్య కోనతిరువెంగళప్ప
యీరీతి నిన్ను నెవ్వెతె ఇంత సేసెను
సారెకుఁ జెమరించెఁ జన్నుల నొత్తి మేను
కోరి విసరించుకొమ్మీ కొంచి నానకుండును ॥విన్న॥

కూడెఁగదయ్య కళలు కోనతిరువెంగళప్ప
యీడనే యెవ్వతె నిన్ను ఇంత సేసెను
వేడుకతో నేలితి శ్రీవేంకటేశుఁడవే నన్ను
వీడెము సేసి వాకిమ్మీ వేసటగాకుండును ॥విన్న॥ 327

సామంతం

ఇంతలో విచారము లిట్టుండెను
పంతాలు దున్నకముందే పంట పండెను ॥పల్లవి॥

చండి హిరణ్యాక్షునితోడ సరసములాడఁగా
అండనుండేచెలి మారుగొండ లెక్కెను
కొండుకపాయాన నొంటి గుహలోఁ గూచుండఁగాను
దుండగము సేసేవంటా, తొడ యెక్కెను ॥ఇంత॥

పాడితోఁ బగర గెల్చి పారుపత్యాలు సేయఁగా
యీడనే సరిగద్దె నెదురెక్కెను
యీడులేనిదొరవై యెడ మిమ్ముకుండఁగాను
తోడివారికంటే ముందు తొడ యెక్కెను ॥ఇంత॥

వెల్లవిరిఁ [1]బ్రహ్లాదునివినుతులు వినఁగాను
వొల్లనే సంతతము నీవుర మెక్కెను
అల్లదె శ్రీవేంకటేశ అహోబిలాన నుండఁగా
తొల్లిటిసిలిమమ్మ తొడ యెక్కెను ॥ఇంత॥ 328

దేసాళం

అప్పటి నవ్వేవు ప్రహ్లాదవరదా
అప్పనపుకాంతల ప్రహ్లాదవరదా ॥పల్లవి॥

కన్నవిన్నసతులెల్లా కంకి సేసినా వోర్చితి—
వన్నిటా శాంతుఁడవు ప్రహ్లాదవరదా
న న్నాడఁబరచనేల వయ్యారిమాటల ని—
వన్నట్టే అయము ప్రహ్లాదవరదా ॥అప్ప॥

లాసుక యెంగిలిమోవులకు నోరు దెరచేవు
ఆసోదకాఁడవయ్య ప్రహ్లాదవరదా
రాసికెక్కి నాచెవిలో రహస్య మానతిచ్చేవు
ఆసుద్దు లెఱఁగవా ప్రహ్లాదవరదా ॥ అప్ప ॥

1. 'ప్రంహ్లాద' అనియే అంతటా రేకు.

చెం(చెంగ?)ది యువశోబలమున శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
అంది పెండ్లాడితివి ప్రహ్లాదవరదా
మందెమేళమున నిన్ను మచ్చికతోఁ గొసరితే
అందాల మెచ్చితివి ప్రహ్లాదవరదా ॥ అప్ప ॥ 329

లలిత

ఏల దాఁచేరు వలపు లిందరు నెరిఁగినదే
వాలాయించినపనికి వాసివంతు లున్నవా ॥పల్లవి॥

సిగ్గువడనేమిటికి చేతికి లోనై వున్నది
అగ్గలము నవ్వరాదా ఆపెతోను
వెగ్గళించి మాముందర వేసాలు చేసేవుగాక
అగ్గమై యేకతవేళ నడ్డాఁకలున్నవా ॥ ఏల ॥

తలవంచనేమిటికి తారుకాణై వున్నది
సొలసి నీకాంతదిరఁ జూడఁగరాదా
కొలువులోపలఁగాఁగా గుట్టు నెరపేవుగాక
మెలఁగి పానుపుమీఁద మితిమీర లున్నవా ॥ ఏల ॥

ఆస దాఁచనేఁటికి ఆయము సోఁకివున్నది
సేసవెట్టి కూడరాదా శ్రీవేంకటేశ
దోసము లేదంటాఁగా దొమ్మి నిందరిఁ గూడితి
లాసినయారతివేళలను పంతాలున్నవా ॥ ఏల ॥ 330

రేకు 1566

భూపాళం

నీ వెఱఁగనిదా యేమి నేనెంత విన్నవించే
కైవశమై వుండఁగానే గయ్యాళి సేసేవు ॥ పల్లవి ॥

నగితేను నీతోను నంటు నటించఁగవద్దా
మొగము చూచితేను మొక్కవద్దా
పగటునఁ జేరుకొంటే పైపై మూఁకొనవద్దా
వెగటున మమ్మేల వీడిఁ జేసేవు ॥నీవె॥

1 మన్నించితే నీతోను మాటలాడనైనవద్దా
కన్నుసన్నలు చేసితే కరఁగవద్దా
చన్నులు నీ వంటఁగాను జంకించనైనవద్దా
ఇన్నిటా మమ్మిందుకేల యెడ్డఁ జేసేవు ॥నీవె॥

చెనకఁగ నీతోను చెలిమి సేయఁగవద్దా
పెనఁగితే నించుకంత బిగియవద్దా
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ చమ్మటూరిలోన
తనియక మమ్మునేల దట్టలఁ జేసేవు ॥నీవె॥ ౩౩౧

ధన్యాసి

రావే యొక్కడిసుద్ది రాఁపుసేతురా పతిని
సేవలు చిత్తమురాను సేయఁగదవే ॥పల్లవి॥

చిగురులోపలిచేఁగ చిత్తములోపలి కాంత
మొగములోఁ గళలై మొలచీఁగదే
యెగసక్కెమాడెనట యెఱఁగనట నేము
మగనితో వలుకలు మానఁగదవే ॥రావే॥

పాలమీఁదిమీఁగడ పాయములోనిమదము
జాలువారీఁ జెమటలై చన్నులఁ గదే
మేల నీతోఁ జలమటె యిచ్చక మెఱఁగనటె
కాలుదొక్కి వుండఁగాను కాఁకాలించనేఁటికే ॥రావే॥

1. 'మన్నించితే నీతోను' అనుకారకము సరిపడినట్లు తోచదు. పాటమొదటి చరణము-
నుండి కూడ 'నీవు' అధ్యాహార్యము. 'నీవు మన్నించితే' ఇత్యాది.

కనకముతోనివన్నె కాఁగిటిలోనిప్రియము
కనుచూపువేడుకలై కలిగెఁగదే
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డిద్దరికిఁ దెలిఁగదే
నమపై మీరిట్టె మీలో నవ్వఁగదరె ॥రావే॥ 882

ముఖారి

ఆఁటదాని కోపవా అంతేసి నీవు
యీటువెట్టి సలిగె నీ విచ్చినదేకాదా ॥పల్లవి॥

చలములేనిమగువ సాదించ నోపువా
వలెననీ యీపె నీతో వాదించీఁగాక
బలిమి లేకుంటేను పంతమాడనోపువా
కలుగఁగానే నిన్ను గద్దించెఁగాక ॥ఆఁట॥

నేరుపులేనిమగువ నీతో పొందు నేసునా
చేరి యందుకొరకె చెనకీఁగాక
ధీరములేనియీపె పెనఁగఁగనోపునా
ధీరత సాజముగాన దీకొనెఁగాక ॥ఆఁట॥

నసుపులేనిమగువ నవ్వ నీతో నోపునా
పొనరఁగానే చన్నుల నొత్తీఁగాక
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నింతలోనె
వెనక కిఁ(కం?)దుకే యీపె విడె మిచ్చెఁగాక ॥ఆఁట॥ 883

సాళంగనాట

మారుమాట లాడకు రే మగుడ నాతనితోను
చేరి చెప్పినట్టెల్లాఁ జేసే నేను ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమే సాజమైనవాఁడు
వలచితే విడుచువా వనితలను
వెలుచుఁదనాలకెల్ల వెంటపట్టయినవాఁడు
వొలిసి విరహమున కోరుపఁగలఁడా ॥మారు॥

వుద్దండపుచేఁతలకే వొడిగట్టినవాఁడు
గద్దించితే మానునా కాంతలనెల్ల
పొద్దువొద్దు మాయలచే పోదికాఁడయినవాఁడు
అద్దుకొన్న ప్రియాలెల్లా నాడి పొందకుండునా ॥మారు॥

తమకమే వొకరూపై తనివినొందనివాఁడు
జమళిఁ గూడకుండునా సతులఁ గంటే
అమర శ్రీవేంకటేశుఁ డన్నిటా వన్ను నేతె
సమమోహములు పైపైఁ జల్లుకొనవలదా ॥మారు॥ 884

దేసాళం

అందరి నడుగవయ్యా అదేమని
సందడి నొకరొకరు సన్నలు సేసేరు ॥పల్లవి॥

పలుమారు నీవు నాకు బాసలెల్లాఁ జేయఁగాను
నలువంకల సతులు నవ్వేరు నిన్ను
కలయ వాగుబ్బలపై గందము వూయఁగాను
చలివాని కామేల జాణతనా లాడేరు ॥అంద॥

అట్టె నీవు విడెమిచ్చి ఆసలు చూపఁగాను
దిట్టతనమున నదె తిట్టేరు నిన్ను
గుట్టున నీవు నాకు కొప్పు దువ్వి ముడువఁగా
పొట్టఁబొరుగున నుండి పొగడ వచ్చేరు ॥అంద॥

గక్కన నీవు నన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
చొక్కము సోలుచు వచ్చి చుట్టా లయ్యేరు
చిక్కితివి కడపలో (శ్రీ) వేంకటేశ్వర నాకు
మక్కువతో నీదిక్కు మగిడి చూచేరు ॥అంద॥ 885

హిందోళవసంతం

వింతదానవా నేను వేమరు నింత సేయను
అంతరంగమే నేను అడ్డమాడ ననవే ॥ పల్లవి ॥

తలపోఁతలేకావా తమకములు రేఁచేవి
చలములేకావా మతి సాదింపించేవి
నిలువు మొక్కులేకావా నివ్వెరగుఁ బొందించేవి
అలసితి నన్నిటాను అంతకోపననవే ॥వింత॥

సిగ్గరితనమే కాదా చేతికి లోను సేసేది
కగ్గనినవ్వులేకావా కాఁక రేఁచేవి
వొగ్గినమాఁటలేకావా వొడివట్టి తీయించేవి
అగ్గమై వుండావ నీక నంతకోపననవే ॥వింత॥

కందువ చూపులేకావా కాఁగిటఁ బెనఁగించేవి
సందడి వలపేకాదా చవిసేసేది
యిందుకె (శ్రీ) వేంకటేశుఁ డింటికి విచ్చేసి కూడె
అందమాయ వేఁడుకొని నంతకోపననవే ॥వింత॥ 886

రేకు 1567 శంకరాభరణం

ఔనయ్యా మరి యడుగనేఁటికి
వావి వయసులు నయము లెచ్చె ॥పల్లవి॥

కొలువులోపల కొమ్మ మాటాడితే
నిలువెల్లా నిదె నీకుఁ జెమరించె
చెలు లది చూచి సిగ్గులు పడిరి
చలివాసె నేఁడు జంటువలపు ॥ఔన॥

సరసము నీతో సతి యాడితేను
గొరబాయ నీమెయి గోరిచెవకులు
పొరుగువారెల్ల పొరచి చూచిరి
తెర దీసె నిదె తెగ వాపులు ॥ఔన॥

కాఁగిటిలో నిన్ను కాంత గూడితేను
మాఁగి నీమోవి మంచితేనె చిందె
ఆఁగిరి శ్రీవేంకటాధిప నవతులె
యేఁగుఁజేఁడ్లి నేసె నీడనే రతుల ॥ఔన॥ 887

కన్నడగౌళ

మన్నించుమనవే మమ్మేల పైకొమ్మనీ
చన్నుల నొత్తఁగాను చలము లెట్లుండునో ॥పల్లవి॥

తప్పక తనుఁ జూచితే తనువెల్లాఁ జెమరించె
యిప్పుడే మేలమాడితే నెట్లుండునో
చిప్పిల వొద్దికి రాఁగా సిగ్గువెల్లా వెడజారె
తప్పి చేయి దాఁకితేను తమకా లెట్లుండునో ॥మన్నిం॥

మంచిమాఁటలాడితేను మనసెల్లా నెరగందె
యించుక కొంగు పట్టితే నెట్లుండునో
వంచనతో నొరసితే వలపులు చిమ్మి రేఁగె
కంచముపొత్తుకు రాఁగా కాంత లెట్లుండునో ॥మన్నిం॥

నెలవి నవ్వు నవ్వితే చెక్కు లెల్లాఁ బులకించె
    యెలమిఁ గాఁగిలించితే నెట్టుండునో
అలరి (శ్రీ)వేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
    బలిమి సేయఁగఁబోతే పంతము లెట్టుండునో ॥మన్నిం॥ 888

పాడి

ఇద్దరు నిద్దరే మరి యెరవులేల
    వొద్దికలై లోలోన వొవరుటగాక ॥పల్లవి॥

చెలిమి సేసినమీఁద సిగ్గులువడఁదగునా
    కలసి కూడేటితమకములే కాక
వలపు గలిగి తలవంచుకోఁదగునా
    సొలసి యట్టె యెదురుచూచుటలే కాక ॥ఇద్ద॥

సరసమాడినమీఁద జగడము దగునా
    తరితీపులకు లోనై దక్కుటగాక
గోరబై వొలపుకొని కొంకు మరి తగునా
    తెరదీసి వొద్దికలై దీకొనుటే కాక ॥ఇద్ద॥

కాఁగిలించుకొన్నమీఁదఁ గపటము దగునా
    ఆఁగినమోవులవిందు లందుటగాక
వీఁగక (శ్రీ)వేంకటాద్రివిభుఁ డిదె నిన్నుఁ గూడె
    తోఁగుఁజెమటలతోడ తొలఁకుటగాక ॥ఇద్ద॥ 889

నాదరామక్రియ

ఏలే యిందరిలోనా యెమ్మెలేఁటికే
    నీలోనివలపులు నే నెఱఁగమా ॥పల్లవి॥

తలవంచుకొనకువే తరుణి
చలములు పతితోడ జాలిఁ బోసేవా
బలిమిఁ బెనఁగకువే పలుమారును
వలవనిబిగువులు వడ్డి కిచ్చేవా ||ఏతే||

వంతములాడకువే వడఁతి
సంతతపుమాఁటలసంత పెట్టేవా
యింతేసినవ్వుల నలయించకువే
బంతిసే యెగసక్యాల పైరు విత్తేవా ||ఏతే||

వేసాలు చూపకువే వెలఁది
పాసినకాఁకలపొందు పచరించేవా
యీసరి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్నును
ఆస మోవితేనెవిందు లడ్డముదోసేవా ||ఏతే|| 340

నట్టనారాయణి

మగవాని కలుకేల మగువలతో
చిగిరించె వలపులు చింతలేఁటికయ్యా ||పల్లవి||

దొంతరమాఁటలాడేది దొరకొని దూరేది
వంతులము మా కెపుడు కలసాజమే
యెంత కెంతనుచు నీవు యెగ్గులువట్టేవు నేఁడు
వింతదానఁ గాను నాకు విడె మియ్యవయ్యా ||మగ||

తేరకొనఁ జూచేది తిట్లూరకే తిట్టేది
కోరి వచ్చి పైకొన్నమాగుణము లివి
యేరీతివాఁడవు నీవు యెన్నటి కెన్నటిసుద్ది
ఆరయ నీకు మొక్కే వద్దకు రావయ్యా ||మగ||

కందువకుఁ దీసేది కాఁక లెల్లాఁ జల్లేది
అందిపొందే మారతి అంగము లివి
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
ముందుముందే వాకు మోవి యియ్యవయ్యా ॥మగ॥ 841

మంగళకౌశిక

గుట్టుతోడివారినేల రట్టు సేసేవు
జట్టిగొని కొసరఁగ సన్నెఱఁగవు ॥పల్లవి॥

కొమ్మ నిన్నుఁ జూచిచూచి కొప్పు దువ్వుకొను టెల్లా
రమ్మనుటగాదా యేల రంతు సేసేవు
కమ్మర నప్పటి నీకతల కూరకుండుట
సమ్మతించుటగాదా సన్నెఱఁగవు ॥గుట్టు॥

చెలియ నీమొగమై సిగ్గుపడు టెల్లాను
కలపేకొరకే కాదా కాఁతాళించేవు
పొలయుట నీముందర పొందు సేసేనని నీతో
చలపట్టుటగాదా సన్నెఱఁగవు ॥గుట్టు॥

సతి నీసంగడినుండి సరసమాడు టెల్లాను
రతికిఁ దీసుట గాదా రావా(పా?)డేవు
యితవై శ్రీవేంకటేశ యీకె యిట్టె నిన్నుఁ గూడె
చతురత లివిగావా సన్నెఱఁగవు ॥గుట్టు॥ 842

రేకు. 1568 రామక్రియ

వట్టిజోలికిఁ బిలువవద్దు గాని
పట్టివవలపులెల్లాఁ బంచిపెట్టేవా ॥పల్లవి॥

కందువ నాతఁడు నిన్నుఁ గలువల వేసితేను
యిందుముఖుల మొగము లేమి చూచేవే
పొందులకుఁ దోడువచ్చి పూఁచి పెనఁగేరుగాని
దెముగెల్పివరతి పంచిపెట్టేవా ॥వట్టి॥

కూరిమి నాతఁడు నిన్నుఁ గొలువులోఁ దిట్టితేను
వారిజాక్షులకు నేల వడిఁ జెప్పేవు
సారె వతనిని మీరు సాదించేరు గాని, వావి
పౌరకామినుల కెల్లాఁ బంచిపెట్టేవా ॥వట్టి॥

సంగతి నాతఁడు నీచన్నులంటి కూడితేను
సంగడిచెలుల కేల సన్న సేసేవు
వెంగట శ్రీవేంకటేశుఁ డెనకేరుగాని మేలు
పంగించక చెలులకు పంచిపెట్టేవా ॥వట్టి॥ 843

ముఖారి

ఇదె నీకు లాభము యెంచి చూచుకొంటేను
పదాలు వాడే నేను; భ్రమయించ లేకను ॥పల్లవి॥

వంత మెంత లేదు నీతో పలుమారు నాడుకొంటే
అంత నిన్ను మీర దోసమనికాక
కాంతల నాతోఁ జెప్పకు కాఁకలు వుట్టించకు
సంతోసాన నున్నదాన సమ్మతించి నేను ॥ఇదె॥

నేరుపెంత లేదు నీపై నిందలెల్లా మోపితేను
ఆరీతిఁ జేయ దోసమనికాక
వారి వీరిఁ జూపకు వాసులు వుట్టించకు
కోరికతో నున్నదాన గుట్టుసేసి నేను ॥ఇదె॥

చలమెంత లేదు నీతో సారెసారెఁ జూపితేను
అలతుంచఁ గడుదోసమని కాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెరవు సేయకు నన్ను
కలసి [1]నే నున్నదాన కాలమెల్లా [2]నేను ॥ఇదె॥ 844

బౌళి

అట్టె ఇయ్యకోలు గొంటే నన్నియును మంచిదవును
అట్టడితనాల నేల గుట్టు సేసేవు ॥పల్లవి॥

చనవుమెరసి యాపె సంగడిఁ గూచుండేను
చెనకీనంటా నీవు సిగ్గుపడేవు
మనసు నొవ్వకుండా మాటలు నిన్నాడితేను
యెనలేనివెంగే లందు యేల పట్టేవు ॥అట్టె॥

తగులు గలిగి యాపె తలచుగా నవ్వితేను
యొగసక్కాలంటా నేల యెగ్గుపట్టేవు
మొగము చూచినందుకు ముద్దుటుంగర మిమ్మంటే
అగడాయఁ బనులంటా ఆవలు వెట్టేవు ॥అట్టె॥

ఘనమోహముతో నాపె కాఁగిలించుకొంటేను
తనువు సోదించె నంటాఁ దల వంచేవు
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యిచ్చకము నీకుఁ జేసె
కనుచొక్కి మెచ్చి మెచ్చి కప్పుర మిచ్చేవు ॥అట్టె॥ 845

మధ్యమావతి

ఎవ్వరిఁ గాదనఁగల వేమి సేసినాఁ జెల్లు
ఇవ్వల నాకు బాసలేల సేసేవయ్యా ॥పల్లవి॥

---

1. 2— ఈ పునరుక్తు లక్కడక్కడ గలవు. 'కలసియే యున్నదాన' అనుట మేలేమో?

వరుసకు వచ్చినట్టి వనితలెల్లా నీకు
అరుదుగ మందెమేళా లాయనయ్యా
పొరుగున నుండేయట్టిపొలఁతులందరూను
మురిపేననాడేపెద్ద మొగమోట మయ్యా ॥ఎవ్వ॥

కొలువున నుండి నట్టికోమలు లందరును
సలిగెలఁ బెనఁగేదే సాజమయ్యా
పలువూడిగాలు నేసేభామల కందరికి
చలివాసి కూడేది [1]మజ్జాతి నీకు నయ్యా ॥ఎవ్వ॥

యెడమాట లాడేటి ఇంతులకెల్లా నీవు
కడలేనిరతులకుఁ గాణాచయ్యా
అడరి శ్రీ వేంకటేశ అట్టె నన్నుఁ గూడితివి
యెడయనిచుట్టరిక మిది నాకునయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 846

రీతిగౌళ

ఏల దూరేరే మీరు యింతులాల రమణుని
వేళ గాచుకుండితేను వేడుకేకదే ॥పల్లవి॥

నగకుండితే నేమాయ నాతితోడ వద్దనుండి
మగనిసేవ సేసితే మంచిదేకదే
జగడించితే నేమాయ సమ్మతించి వెనకను
మిగులా మేలమాడితే మేలేకదే ॥ఏల॥

మొక్కకుండితే నేమాయ ముందువెనకై నాను
మక్కువ మోము చూచితే మంచిదేకదే
కక్కసించితే నేమాయ కప్పురము చేతికిచ్చి
మిక్కిలి పెనఁగినాను మేలేకదే ॥ఏల॥

1. మజ్జాతి=ప్రకరణముతో వంచన గావచ్చు.

అడకుండితే నేమాయ అందగారిమాటలు
మాడలురాతేజంకెలు మంచిదేకదే
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె యీపెఁ గూడె
మేడెపురతికూటమి మేలేకదే ॥ఏల॥ 347

శంకరాభరణం

ఏఁటికి భ్రమసేవే యెదురుబడి
చాటీఁ గొనరులు చన వియ్యవయ్యా ॥పల్లవి॥

సిగ్గరితనమున ఛిడుముడిఁ జేతులు
వొగ్గి విడెఁ(డెం?)బొసఁగవయ్యా
నిగ్గుల నూరక నిలుచున్నది చెలి
బగ్గున నీతోడపయి నిలువవయ్యా ॥ఏఁటి॥

కోమలెతనంబునఁ గొంకుచుఁ బిలిచీ
ప్రమదంబున నిటు పలుకవయ్యా
చెమటమేనితో సెలవుల నవ్వీని
అమరఁగఁ గాఁగిట నంకించవయ్యా ॥ఏఁటి॥

వాసితనంబున వంచినశిరసున
సేసలు వెట్టీఁ జెనకవయ్యా
అసల శ్రీవేంకటాధిప కలసితి
యీసిరులతోనే యేలవయ్యా ॥ఏఁటి॥ 348

రేకు 1569 ముఖారి

కలది గలట్టె యీడు కాదనేమా
నిలుకడైనపనికి నీకేల వెఱవ ॥పల్లవి॥

సోఁకబట్టకు చూపులు సాదించెనంటా నాపై
అనలు వెట్టకు మరి అది దోసము
నానఁబెట్ట కంతేసి నవ్వులు నామోము చూచి
నే నేమఁ(మం?)టిని నిన్ను నీకేల వెఱపు ॥కల॥

కోపగించ కంత నీవు కొచ్చికొచ్చి యడిగితే
పైపై సాకిరి యేల బయలయ్యీని
మోపుగట్ట కంత నీవు మొక్కులు యేకత మవునా
నీపంతము లీడేరె నీకేల వెఱవు ॥కల॥

వేగిరించ కంత నిన్ను వింతలుగాఁ బొగడితే
సాగఁబెట్టకు కొంకులు చవులు గావు
బాగుగా శ్రీవేంకటేశ పంతాన నన్నేలితివి
నీగుణము చక్కనాయ నీకేల వెఱవు ॥కల॥ 349

సాళంగనాట

ఇద్దు రావయ్యా యేల వానులకుఁ బెనఁగేవు
యిద్దరూ నిట్లా నుంటే యేమనఁగఁగలము ॥పల్లవి॥

రాయలకు వచ్చి సతి సరసములాడఁగాను
యీయెడఁ బరాకు నీవేల సేసేవు
చేయిపట్టు కిందాఁకా చెలిని వేఁడుకొంటిమి
రాయల వేఁడుకో నీతో రారె నిఁ(నిం?)కా వలెనా ॥వద్దు॥

యెట్టకేల కాపె నీతో నిటు మాటలాడఁగాను
గుట్టైతోడ నీవేల కొంకఁజూచేవు
మట్టున నిందాఁకా నాపెమంకులు దెలిపితిమి
తిట్టపెట్టి నీమంకు తెలుపఁగవలెనా ॥వద్దు॥

తమకించి ఆపై నిన్నుఁ దగిలి కాఁగిలించఁగా
చెమటమేనితోడ సిగ్గులువడేవు
అమర శ్రీవేంకటేశ ఆపె వింతకుఁ దెచ్చితిమి
వుమురుకూటవునిన్ను నొడఁబరచేదా ॥వద్దు॥ 850

బౌళి

ఎగ్గో తప్పో నే నెఱఁగనయ్యా
సిగ్గు విడిపించఁగాను చెక్కు నొక్కితి ॥ పల్లవి ॥

చనవు గలుగఁగాను సారెసారెఁ బెనఁగితి
వనువు గలుగఁగాను నవ్వితిని
కనుఁగొని చూడఁగాను కదిసి కూచుండితి
మనసు నీ వియ్యఁగాను మాటలాడితి ॥ఎగ్గో॥

సన్నలు సేయఁగాను సరసములాడితి
చన్నుల గోరొత్తఁగాను సమ్మతించితి
మన్నించి నీ వంటఁగాను మంతనాన కియ్యకొంటి
యెన్నిక నీవు సేయఁగా నిరవైతిని ॥ఎగ్గో॥

కలసి మెలఁగుండఁగాఁ గాఁపురము నేసితి
చలివాయ నీమోవి చవిగొంటిని
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడూనుఁ గూడితివి
తెలుపఁగ నీపట్టపు దేవుల నేనైతిని ॥ఎగ్గో॥ 351

కురంజి

అనరాదు తన్నునేమీ నందరిలోన
చనవున సారెసారె జాణతనాలేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

నగనేలే తనకూ నాతోఁ బతి చెనకితే
యెగసక్కెలాఁటదాని కేల మానునే
మగనాలింతే తాను మానాపతితనము
తగుఁగాక యిటువంటిదంటతనమేఁటికే ॥అన॥

సన్నలేలే తనకూ సరస మాతఁ డాడితే
యెన్నికలు సవతుల కేల మానునే
చిన్నది యింతే తాను సిగ్గులు వడుతా నిట్టె
మన్ననతో నుండుఁగాక మందటాడనేఁటికే ॥అన॥

మాటలేలే తనకూ మమ్మాతఁడు గూడితేను
యీటువెట్టేది చెల్లెండ్ల కేల మానునే
పాటించి శ్రీవేంకటాద్రిపతి యిట్టె నన్ను నేలె
నాటివలె నుండుఁగాక నన్ను మీర నేఁటికే ॥అన॥ 352

ద్రావిళభైరవి

కూరిమి గొసరితేనే కోపగించీనా
మేరమీర నెగ్గు లేవి మీలోనను ॥పల్లవి॥

పంతముగొనీనా పతివి నీయడాటాన
యింతికి నీమొగమోట మెఁ(మెం?)తైనాఁ గద్దు
యింతలో నేల లోఁగేవు యీమాట విని యాపె
చింతతోఁ జేయెత్తి మొక్కి సిబ్బితిపడీని ॥కూ॥

తగవుకుఁ దీసీనా తరుణి నీసుద్దులకు
మిగులఁ బ్రియములు నీమీఁదనే కద్దు
మగువ నేలంపేవు మనసు గరఁగి యాపె
తగినకానిక లంపి తమక మందీని ॥కూ॥

వాసివంతు లెంచీనా వలపులో కతలకు
సేసలు నీమీఁదఁ బెట్టి చెలిమి సేసీ
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అంతలోఁ గూడితి వీపె
కాసుపలెఁ దులఁదూఁగి తనివిఁ బొందీని ॥కూరి॥ 353

నారాయణి

ఏమని యాడుకొందురో యెప్పటితనసతులు
వేమరు నీపనులకు వింతదాననా ॥పల్లవి॥

తమ్ముల ముమియఁగాను కానేమి చుచీనే
చెమరించఁగా నేల చేత నంటీనే
అమరకున్నఁ బయ్యెద అదేల చక్కఁబెట్టీనే
తమకించ నే నంతటిదాననా ॥ఏమ॥

పువ్వులు ముడుచుకోఁగా పొంచి చేయేల చాఁచీనే
నవ్వఁగా నేమిటికి సన్నలు వేసీనే
పవ్వళించితినంటాను పయినేల వొరగీనే
తవ్వెవు రతుల కంతటిదాననా ॥ఏమ॥

సురటి విసరుకోఁగా నొరిదికేల వచ్చీనే
కరఁగితేఁ దానేల కాఁగిలించీనే
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిక్కె నన్నుఁ దానె
తరవాతిపనుల కంతటిదాననా ॥ఏమ॥ 354

రేకు 1570 కాంబోది

నే నెఱఁగఁ జెప్పరే నెలఁతలాల
కానే వేసాలు సేసీఁ దగవాయిది ॥పల్లవి॥

సొలసి సొలసి తన్ను సుద్దులు నే నడిగితే
వెలలేని నవ్వు నవ్వీ వెంగెమా యిది
వలెవలెనని నేను వద్ద నిట్టె కూచుండితే
తలఁకుచు లోఁగీని తప్పా యిది ॥నేనె॥

పచ్చిదైన తన మోవి పలుమారుఁ బొగడితే
యిచ్చగించఁ డెఁ(డెం?)తైన యెగ్గా యిది
అచ్చపుటలపు దీర నట్టె పన్నీరు చల్లితే
నెచ్చెలులదిక్కు చూచీ నేరమా యిది ॥నేనె॥

ఇడిగొన్నరతులలో సరసములాడితేను
వెడవెడగాఁ గొంకీ వెగటా యిది
యెడయక శ్రీవేంకటేశ్వరు నేఁ గూడితేను
బడివాయఁ డేపొద్దుఁ బంతమా యిది ॥నేనె॥ 355

గుండక్రియ

ఇదివో నాగుణము; యెంతకు వేరవు నీవు
పొదిగే నెంతవడైనా పొద్దువోదు నాకు ॥పల్లవి॥

చేరి నీవు నాకెంత చెప్పినట్టు సేయకున్నా
వూరకైన యిచ్చకపునో తూరకుండదు
ఆరీతి బుద్దులుచెప్ప నందరూఁ గలరు నీకు
పోలాడనేమిటికి పొద్దువోదు నాకు ॥ఇది॥

యీవల నాచెనకులు ఇయ్యకోలు గాకుండినా
సేవసేసేనాచేతులు సిగ్గువడవు
వావితో సరసమాడేవారే నీకు నూరెల్లా
పూవులు నీకు ముడిచేఁ బొద్దువోదు నాకు ॥ఇది॥

కంధువ నీ విట్టే నన్నుఁ గాఁగిలించకుండఁగాను
విందుల నాయాసలు వీడుపడవు
సందడి శ్రీవేంకటేశ సారె నన్నుఁ గూడితివి
పొందునఁ దవియ నేను పొద్దువోదు నాకు ॥ఇది॥ 356

గుజ్జరి

ఏమిసేసినాఁ దగు ఇట్టె నీకును
కామినులై తేఁజాలు కై కొలువసేత్తురు ॥పల్లవి॥

చెల్లుబడిగా సుద్దులుచెలులతోఁ జెప్పేవు
కల్లలై ననీమాటలు కాదనేరా
మల్లాడి అలిగినమావంటివారికైతే
పల్లదాన నిట్టె వొడఁబరతురుగాక ॥ఏమి॥

అందాలుగానివనులు అమరించే వప్పటిని
పొందుగా నీచేఁతలు పోఁదోసేరా
సందడలోఁ జెనకినసరసపుమమ్ముఁ నైతే
యిందమని పంతములు ఇప్పింతురుగాక ॥ఏమి॥

తగవంటా నీమేలే తారుకాణించే విదిగో
వెగటని నీవిద్యలు విచారించేరా
అగపడి శ్రీవేంకటాధీశ కూడితివి
మొగమోటమేమాచేతనే మొక్కింతురుగాక ॥ఏమి॥ 357

వరాళి

ఇంకనేలే వేగిరము యెదుటనే వున్నవాఁడు
సంకెలు దీరినందుకు చలమే గురి ॥పల్లవి॥

తానే వచ్చీఁగాని తరవులు వెట్టకురే
నానినవలపులకు నవ్వే గురి
ఆనలు వెట్టఁగనేల అన్నియును నెరుఁగును
తానకమైనందుకు తాలిమే గురి ॥ ఇంక ॥

చెప్పినట్టు సేసీఁగాని చేయివట్టి తియ్యకురె
ముప్పిరిఁ గాంతలకును మొక్కులే గురి
తప్పులువట్టఁగనేల తమక మెప్పుడుఁ గద్దు
చిప్పిలుఁబొందులకును సిగ్గులే గురి ॥ ఇంక ॥

గక్కున మన్నించీఁగాని కాఁతాళించి దూరకురే
చొక్కినకరఁగులకు చూపులే గురి
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డీడ నన్నంటుక కూడె
దక్కి నావాఁడైనందుకు తను విదే గురి ॥ ఇంక ॥ 858

హిందోళం

ఎటువంటివాఁడవయ్యా యెఱఁగవా నీవేమైనా
సటకానివలెనే సన్నలు సేతురా ॥ పల్లవి ॥

అవ్వవహారముచేత ఇడిసేటికోమలిని
రవ్వలు సేతురా రాదంటాను
నవ్వుచు సంతసముతో నగరిలో నుండఁగాను
పవ్వళించి నీవీడఁ బంతములాడుదురా ॥ ఎటు ॥

నిచ్చలపువలపున నిష్ఠురగుతో నుండఁగా
పచ్చిగాఁ దిట్టుదురా పలుకదంటా
మచ్చికమగువలతో మాటలాడుచుండఁగాను
అచ్చముగా నీవువచ్చి అయము లంటుదురా ॥ ఎటు ॥

కలసి తమకమునఁ గరఁగుచునుండఁగాను
ములుగోరు నాటింతురా మొక్కదంటాను
అలరి శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నేలుకొంటివి
వెలలేనిరతులను వేసాలు నేతురా ॥ఎటు॥ 359

పాడి

ఎంత నేసే వేమోయి యెఱఁగరా ఇందరును
[1]చింతకాయకజ్జాయమై చిప్పిలీఁ దమకము ॥పల్లవి॥

పలికి యెవ్వరినైన భ్రమఇంచనేరవా
వెలఁదుల నమ్మించ నీవిద్యగాదా
పలుమారు మాతోనేల బాసలు సేయవచ్చేవు
సెలవినవ్వులలోనే చేఁగలెక్కె నిజము ॥ఎంత॥

చేయిచ్చి వాడవారిని చిక్కించుకోనోపవా
చాయలు సేసుక మెచ్చ జాణవుగావా
కాయకపునను పేల కలయఁగఁబెట్టేవు
తోయరానివావులనే దొడ్డఁ జక్కె వలపు ॥ఎంత॥

సేసవెట్టి ఇంతులనుఁ జేరఁ బెండ్లాడఁ గొంకేవా
వాసులు రేఁచఁగ దేవరవు గావా
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అట్టే నన్నుఁ గూడితివి
బేసబెల్లిరతులలోఁ బెంటలాయఁ గళలు ॥ఎంత॥ 360

---

1. 'చింతకాయకజ్జాయము ' గొజ్జుగ పిసికిన చింతపండు రసములో, ఉప్పు కారము వగైరా లుంచి, పుల్లలకంటించి యెండించి, రుచిరుచిగ చిటుకుట నేడును కలదు. దీనినే చింతకజ్జాయ మంటారు. సులభసాధ్య మనునర్థములో ప్రయోగింతురు. "చింతకాయలకజ్జాయముతోయము" పాండు-5-214.

రేకు 1571 పళవంజరం

అప్పుడు దామే కూడి రంతరంగా లెనసి
దప్పితోడ రమణుఁడు తమకించీ నిపుడు ॥పల్లవి॥

మొనగోరివాఁ(వ్రాఁ?)తతోడ మోమువంచి యాపె నీతో
యొనలేక మాటలాడీ నెంతవద్దైన
పెనఁగి తాఁ గూడదు పిరితీసివుండలేదు
మనవి నిద్దరికేడ మాటలాడఁగదరే ॥అప్పు॥

కిందిచూపులతోడను కెరలుచుఁ జెమరించి
అందిచ్చీ విడెము పతి కప్పటనుండి
పొందులకుఁ బెనఁగదు పొలయక మానదు
చందముల నిద్దరికి సంతసము సేయరే ॥అప్పు॥

నెలవినవ్వులతోడఁ జెక్కులెల్లాఁ బులకించె
కలసి కాఁగిలి చీఁ గాఁతుల నీకె
యెమి శ్రీవేంకటేశుఁ డీపె నిట్టె యేలెను
చలివాసె లోలోనే చవవు లిప్పించరే ॥అప్పు॥ 361

ఆహిరి

ఎవ్వరిఁ బోలుదు నేను యేఁటికి జాఁతి
నవ్వుచు నాపైనేల ననుపు చల్లేవు ॥పల్లవి॥

చెలిమి పేసేవారలు సేనాసేన లుండఁగా
యెలమి నాపయ్యెద నీవేల పట్టేవు
తలపోఁత లిందరిపై తగులై వుండఁగాను
చెలఁగి నాకూపమేల చిత్తాన బెట్టేవు ॥ఎవ్వ॥

కానుకలిచ్చేటివారు కలసి నీకుండఁగాను
అనుక నాచన్నుల అందుకొనేవు
వీనులు చెలులు సేసేవిన్నపాలు వినఁగాను
మానక నాతోనేల మాటలాడేవు ॥ఎవ్వ॥

కూరిమి సేసేటివారు కొంగువట్టుకుండఁగాను
గారవించి నన్ను నేల కాఁగిలించేవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ [1]ఇన్ని నింపులై వుండఁగా
మేరమీరి ఇంతయేల మెచ్చులు మెచ్చేవు ॥ఎవ్వ॥ 362

బౌళహంస

మీకుమీరే వొకటైతే మేలుగాక
యీకడాకడివారెల్లా యెనయించఁగలరా ॥పల్లవి॥

జగడములెల్లాఁ బాసె సతితో మాటలాడఁగా
నగవులు వొడమెను నంటు సేయఁగా
చిగిరించె వలపులు సిగ్గులు విడువఁగాను
పొగరులచెలులెల్లా బుద్ధిచెప్పఁగలరా ॥మీకు॥

ఆయములు గరఁగెను అట్టె తప్పకచూడఁగా
చేయిఁ జేత మీఁదాయ చెనకఁగాను
కాయము లుప్పొంగెను కందువలఁ బెనఁగఁగా
చాయవాటుసతులెల్ల జంట సేయఁగలరా ॥మీకు॥

తమకములు రేఁగెను తలఁపు లొక్కటిగాఁగా
జమళికూటము లబ్బె చలపట్టఁగా
అమర శ్రీవేంకటేశ ఆపె నీవూఁ బొందితిరి
కొమరెవనితలెల్లఁ గొంకు దీర్చఁగలరా ॥మీకు॥ 363

1. 'ఇన్నియున్ + ఇంపులు' లో 'యు' లోపించినరూపము కావచ్చు.

అరిబి

అటువంటివారమే అందరము
తటుకన మమ్ము నేల తగ వడిగేవు ॥పల్లవి॥

సాదైయుండినయాపెను సవతులకని వెట్టి
సెదదేర్చి గయ్యాళిగఁ జేసితివి
సాదించి బొమ్మల నిన్ను జంకించక మానునా
దాదాత మమ్ము నేల తగ వడిగేవు ॥అటు॥

యేనెపమెఱఁగనాపె నెగ్గులెంచ నేరిపి
నానాట నిందరికి మొనవెట్టితివి
నానఁబెట్టినచూపుల సాదించవలదా నిన్ను
దానికిఁగా మమ్ము నేల తగ వడిగేవు ॥అటు॥

పేఁటపైఁ బెండ్లియాపెఁ బెద్దరికా లిచ్చి కూడి
మేఁటికాంతలమాటలు మీరించితివి
గాఁటపు శ్రీవేంకటేశ కత గరచె నన్నిటా
తాటించి మమ్మేల యిఁకఁ దగ వడిగేవు ॥అటు॥ 364

వేళావళి

మానుమంటే మీమాటకు మానఁబోయీనా
మోనాన నూరకుండరే ముద్దుగారీ వీఁడు ॥పల్లవి॥

వేడుకపడి వీఁడు వెన్నలు దొంగిలనీరే
వాడలవాడల నట్టే వలవనీరే
కోడెకాఁడై తిరిగీని కొంగులు వట్టఁగనీరే
జాడలెఱిఁగినయట్టిసాదుఁగొయ్య వీఁడు ॥మాను॥

చనవు మెరసీనేమో చన్నులు ముట్టఁగనీరే
తనియఁడేమో కాఁగిటఁ దగుఁ నీరే
చెనకీనేమో మీపై చేతులు చాఁచఁగనీరే
ననిచివుండరే మీరు ననగొంటు వీఁడు ॥మాను॥

ఆసపడీనేమో తేనె కధరము లంటనీరే
పాసివుండఁజాలఁడేమో పైకొననీరే
వేసరక మిమ్మేలె శ్రీవేంకటాద్రికృష్ణుఁ డిదె
ఆసుద్దులెల్లా మెచ్చరే ఆగడీఁడు వీఁడు ॥మాను॥ 365

ఆహిరి

మమ్మునేల దూరేవే మాఁటిమాఁటికి
చిమ్మి యిట్టె చెనకఁగ సిగ్గువడఁగలమా ॥పల్లవి॥

వలసినట్టెల్లా నీవు వరము లిప్పించుకోవే
యెలమి సవతుల నీ వేలేవంటా
కలిగినట్టెల్లా నీవు కాఁపిరాలు సేయవే
వలచి నీయింటికి వచ్చినవిభునిని ॥మమ్ము॥

వెక్కుమారు లట్టె నీవు ప్రియాలు చెప్పించుకోవే
వెక్కసపుటెమ్మెలతో వెలసేనంటా
మొక్కులు మొక్కించుకొని మోహములు చల్లవే
పిక్కటిల్లుఁదమకాన పెండ్లాడినవానిని ॥మమ్ము॥

పంతమువచ్చినట్టెల్లా పనులు సేయించుకోవే
చెంతల నీచెప్పినట్టె సేసేనంటా
యింతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డీవ సిట్టె నన్నుఁ గూడె
వంతులు వెట్టవే నీవు వద్దనున్నవానిని ॥మమ్ము॥ 366

రేకు 1572 శుద్ధదేశి

లేలే వేసాలమాటలే యాఁడ నప్పటిని
 పేరితనాలు నీతోఁ బెంచవచ్చేమా ॥పల్లవి॥

వున్నతి నేఁ గదిమితే వొడ్డించుకొనేవు నా—
 చన్నులమొనలు నిన్ను సాదించీనా
నన్నలుసేసి తేనె జడిసే వంతటిలోనే
 కన్నులకేటలు నిన్నుఁ గరఁగించీనా ॥లేలే॥

కేలెత్తి మొక్కితేను కెరలి యాన వెట్టేవు
 వాలారుగోళ్లు నిన్ను వంచుకొనీనా
మేలములాడితేనే మెత్తనై వసివాడేవు
 యేల మాఁటలు మర్మము లెత్తిపెట్టీనా ॥లేలే॥

యిక్కువ లంటితేను యిట్టె నన్ను దూరేవు
 గక్కున కాఁగిలి నిన్నుఁ గట్టివేసీనా
తక్కక శ్రీవేంకటేశ తగిలి నన్నేలితివి
 పెక్కులై వరతులెల్లా పెడరేఁచీనా ॥లేలే॥ 367

సింధురామక్రియ

వనవంటియాఁటదాని నలఁగించవొద్దయ్య
 మనసునఁ గలిగితే మన్నించేవుగాక ॥పల్లవి॥

సిగ్గులు నీమీఁద వేసి చెలి యూరకుండఁగాను
 వొగ్గుచు నవ్వుమంటాను వొడివట్టేవు
నిగ్గులఁ గన్నెలనెల్లా నీవిట్లాఁ జేసితివా
 బిగ్గువ మొగసక్కెలఁ బైకొనేవుగాక ॥వన॥

పంతము నీకప్పగించి పరాకున నుండఁగాను
కాంతను గోరఁ జెనకి కరఁగించేవు
పొంత కొత్తజవ్వనులఁ బొందితివా ఇట్లానే
బంతి రాజసాన రట్టుపరచేవుగాక ॥నన॥

కందువ కాఁగిటఁ గూడి కళదేరుచుండఁగాను
అందుకొని మెచ్చుమంటా ఆన వెట్టేవు
పందెపు శ్రీవేంకటేశ పడుచు లెడ యిట్టే యా—
సందడి నీగజరులు చల్లేవుగాక ॥నన॥ 368

బౌళి

నీకే తెలుసునయ్యా నే మేమనేము నిన్ను
రాకపోకతరితీపు రసముగాదీనా ॥పల్లవి॥

కాంతతోడ వేరొకతెకతలెల్లాఁ జెప్పిచెప్పి
బంతినే సారెకునుఁ గోపాలు రేఁచేవు
ఇంతేసి నీవు సేయఁగా యీపె నిన్నుఁ దట్టఁగాను
చెంతనున్నవలపులు చిగిరించెనా ॥నీకే॥

పువిదకు నీసతులవుంగరాలు చూపిచూపి
కవకవ నవ్వుచుఁ గాఁకలు ర(రేఁ)చేవు
చవి నీవు వుట్టింపఁగా సతి నీతోఁ బెనఁగఁగా
నవకపువయసులు ననలొత్తెనా ॥నీకే॥

యీసతికి వాడవారియీడుతెలాఁ బెట్టిపెట్టి
ఆస వుట్టించి కాఁగిట నానించేవు
కాసల శ్రీవేంకటేశ కైకొనఁగా నిద్దరికి
పాసికూడినరతులు పంట వండెనా ॥నీకే॥ 369

భైరవి

తనకే తెలుసునే తఱవాతిమాఁటలు
తనవరినై యుంటే జాణతన మవుఁగా ॥పల్లవి॥

రచ్చలఁ దన్నుఁ బొగడి రవకత్తె నైతినే
యిచ్చకమే ఆడియాడి ఇట్లయితినే
వచ్చిగాఁ గొసరితేనే వంతగత్తె నైతినే
వెచ్చెలులవలె నుంటే నేరమేమి గాదుగా ॥తన॥

తనుఁ గొంగువట్టితీసి దంటదాన నైతినే
యెనసి మొక్కులు మొక్కి యిట్లయితినే
కనువిచ్చి చూచితేనే గట్టువాయ నైతినే
తనయంత నేనుంటే తప్పులేమి లేవుగా ॥తన॥

అంది యిట్టె కాఁగిలించి ఆసకత్తె నైతినే
యిందుకు రమ్మనఁగానే యిట్లయితినే
ముందె శ్రీవేంకటేశుఁడు మోహమున నన్నుఁ గూడె
యిందరివలెనే వుంటే యెగసక్కె లవుఁగా ॥తన॥ 370

ముఖారి

ఇందరూ నెఱిఁగినందు కింత యేఁటికే
అందమైననీగుణము లవి నాకు వింతా ॥పల్లవి॥

సరసమాడేవారితో జగడా లడువనేల
తరవాత నాడేజాణతనాలే కాక
తెరమఱఁగుకు రమ్మా తెట్టఁదెరువుననేల
గొరబైనమాటలెలా గుదిగుచ్చవలెనా ॥ఇంద॥

సేసవెట్టేవారితో సిగ్గువడ బెనఁగనేల
వాసులతోడ శిరసువంచుటగాక
యీసరుసఁ గూచుండుమా యీడానాడాఁ బంతమేల
వాసలుసేసినవెల్లా బచారించవలెనా ॥ఇంద॥

పొందుసేసేవారితో బూటకా లేమినేల
సందుకొని రతికిఁ జేఇ చాఁచుటగాక
ముందె శ్రీవేంకటేశ మోహాన నన్నేలితివి
సందడివిడే లిట్టె సారెఁ బట్టవలెనా ॥ఇంద॥ 871

గౌళ

అందుకు నేమోపము ఆపె నడుగుమనవే
సందడించి ఇందుకుఁగా చలమేఁటికనవే ॥పల్లవి॥

వుప్పటించవలదు వూడిగపువారి నింత
చెప్పినవెల్లాఁ దనకు సేయమా నేము
కుప్పించి మమ్ము నిట్టె కొంగువట్టి తియ్యఁగాను
ఇప్పుడు మాయేలికెసా నేమైననదా ॥అందు॥

సిగ్గువాపవలదు చెలికత్తెలము నేము
వొగ్గుచు నేపొద్దు వొద్దనుండేవారము
అగ్గలపుసరసా లట్టెమాతో నాడఁగాను
నిగ్గుల మమ్మంపినాపె నేరములు వేయదా ॥అందు॥

ఇంతసేయవలదు ఇద్దరివారము నేము
వింతలేక తమకెల్ల విశ్వాసులము
బంతి శ్రీవేంకటేశుఁడు పైకొని నన్నుఁ గూడఁగా
యింతకుఁ గర్తయినాపె యెగసక్కే లాడదా ॥అందు॥872

రేకు 1578 ముఖారి

నీతలనే వేగెనచే నెలఁత యీసుద్దులు
అతని వసేవముగాక ఆఁడువారు కరవా ||పల్లవి||

పనిగలయప్పుడే పంతములెల్లా నాడేది
పెనఁగవచ్చితే నట్టెబిగిసేది
చెనకఁజూచినవేళే చేరి బాస లడిగేది
వొనరఁ దుచ్చపువారివోజ లింతేకా ||నీత||

నగవచ్చినప్పుడే నంటుకొనఁ దిట్టేది
మొగము చూచినంతనే ముణిఁచేది
తగిలి వెనుకొంటేనే తరితీపు సేసేది
జగతిఁ జిత్తిణివారిసాజ మింతేకా ||నీత||

రతికిఁ దీసినప్పుడే రాజసము చూపేది
తతి వచ్చితేనే లోలోఁ దమకించేది
యితఁడె శ్రీవేంకటేశుఁ డిందరి మనలఁ గూడె
మితిమీరేది కాంతలమేకు లింతేకా ||నీత|| 373

కుంతలవరాళి

మాతో [1]నింతేశాల మందెమేళము
కాతరానఁ దిట్టవయ్యా గయ్యాళుల నీవు ||పల్లవి||

చలివాసి నీతోను సరసములాడేమా
మలసేమా మానాపతిమగువలము
కెలసి కెలసి నీవే కేరి కేరి నవ్వవయ్యా
పిలిచేనీరట్టడి[ప్రియురాండ్లలోను ||మాతో||

1. ఇంతేసి+ఏల.

పచ్చిసేసి నీమైని పంతములు నెరపేమా
యిచ్చకములాడేయట్టియింతులము
కుచ్చికుచ్చి నీకునీవే కొంగువట్టి తియ్యవయ్య
[1]మచ్చరించేనీకాఁగిటిమంకుగొల్లెతలమా ॥మాతో॥

బాసలిమ్మంటా నిన్ను బలుములు సేసేమా
సేసవెట్టి పెండ్లాడినచెలులము
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అంకెలఁ జెనకవయ్యా
రాసి నీతోఁ బెనఁగేటిరాఁగవనితలను ॥మాతో॥ 374

లలిత

ఇంక నేమనేము నిన్ను ఇచ్చకమాడేముగాక
[2]అంకె వచ్చెఁ బనులెల్లా అవునయ్యా ॥పల్లవి॥

సేయరానిసేఁతలెల్లాఁ జేసివచ్చి మాతోను
చాయలకు మొరఁగేవు చతురుఁడవు
పాయపువాఁడవు తొల్లె బలుదొర వందుమీఁద
చేయి మీఁదాయ నీకుఁ జెల్లునయ్యా ॥ఇంక॥

నగరానినవ్వు లాడ నగి వచ్చి మావొద్ద
సగము పంచిపెట్టేవు చతురుఁడవు
మొగమోడుదువు తొల్లె మోహా మెక్కు డందుమీఁద
చిగిరించెఁ దమకము చెల్లునయ్యా ॥ఇంక॥

మొక్కరానిమొక్కు లాడ మొక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడ
చక్కట్లు చెప్పేవు చతురుఁడవు
చిక్కితివి నాకుఁ దొల్లె శ్రీపతి వందుమీఁదట
చెక్కులెల్లాఁ జెమరించెఁ జెల్లునయ్యా ॥ఇంక॥ 375

1. 'నీకాఁగిట మచ్చరించేమంకుగొల్లెతలు' అనుట సహజము, ప్రాసనిర్బంధము కాఁబోలు, 2. 'అంకెకు' కాఁబోలు.

బౌళి

ఆఁటదాన వవుదువే అందరిలోన
మాటలు నీతో నాడి మరిఁగేదే ॥పల్లవి॥

కన్నుల నీ నవ్వులకు కలికినీచేఁతలకు
వన్నెల నీరమణుఁడు వలచెఁగదే
¹చన్నుల నీమొనలకు చవుల నీమోవికి
వన్నినకాఁకలతోడ బాఁతిపడీఁగదవే ॥ఆఁట॥

చిత్తరినీచూపులకు పిరుఁదుబిగువులకు
బత్తినేసి పాయలేక పైకొనీఁగదే
గుత్తపుపాదములకు గొప్పతురమునకు
మత్తిలి యేపొద్దును మరులాయఁగదవే ॥ఆఁట॥

కందువనీకాఁగిటికి గళకాంతులకును
అందుక శ్రీవేంకటేశుఁ డలమెఁగదే
పొందులజవ్వనానకు భోగపురతులకును
ముందుముందే లోలుఁడై మొక్కెఁగదె ॥ఆఁట॥ 376

రామక్రియ

ఎవ్వరివాఁడవు నీవు యిద్దరిఁ దోయఁగరాదు
పవ్వళించవయ్యా ఇదె పాపమురాకుండాను ॥పల్లవి॥

పాదపుటందెలు మ్రోయ పడఁతి నిన్నుఁ గంటానే
ఆదిగొని వచ్చె నీపై ఆస యెట్టిదో
ఆదెస వేరొకతె నిన్నంటె యింటికి రమ్మంటా
గోదిలి కొసరుచును కొంగువట్టి తీసెను ॥ఎవ్వ॥

---

1. 'నీ కమ్మలనవ్వు' అనుట సహజము. 2. 'నీచమ్మలమొన'అనుట సహజము. ఇంచుమించు ఈపాటంతా ఇట్టివమాసాలే.

కదలు గుచాలతోడ గందముఁ గస్తూరి నీకు
సుదతి అందిచ్చె నెంత చుట్టరికమో
అదనెరిఁగి వొకతె అట్టె పూవు లియ్యవచ్చి
చెదరకుండాఁ బట్టి చేతులపై మొక్కెను ॥ఎవ్వ॥

తొరలిపట్టె నొకతె తురుముచెదర నిన్ను
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కదలుమని
బెరసి నాలోఁటి దిట్టె ప్రియమునఁ బెనఁగెను
మురిపేనఁ గూడితిని మొగమోడవలసె ॥ఎవ్వ॥ 377

వరా.

[1]మగవాఁడై తేనే సిగ్గు మానవలెనా
యెగసక్కె మవుఁ బని యింటికి రారాదా ॥పల్లవి॥

యెందుకైనా నవ్వేవారి నెఱఁగవు తమకించి
పందెము వేయఁగానే పట్టేవు చేయి
విందువేడుకకానికి వెసలఁబెట్టినకత
యిందులోనే నెరపనేల యింటికి రారాదా ॥మగ॥

సొరది సొరణగండ్లఁ జూచేవారి నెఱఁగవు
సరిబేసి పట్టుమంటే చన్నులంటేవు
గరిమఁ బట్టినదే కందిగురుమన్న కత
ఇరవు చూపనేల ఇంటికి రారాదా ॥మగ॥

ఆనుక శ్రీవేంకటేశ ఆడేవారి నెఱఁగవు
కానుకలిచ్చేవేళనే కాఁగిలించేవు
మోనమున నిందరిలో ముట్టితే మూయాయఁ గత
యీనవ్వులలోఁ గంటిమి ఇంటికి రారాదా ॥మగ॥ 378

1. ఈపాటలో ప్రతిచరణమునందున మూడవపాదముపలుకుబడి స్పష్టమగుట లేదు.

రేకు 1574 గుండక్రియ

ఎదుట నున్నది యీపె యెడమాటలాడే నేను
యెదఁ గపటము మాని యేమనేవయ్యా ॥పల్లవి॥

చెలిమిసేయ నేరక సిగ్గులువడీ నింతి
పలుకనేరక నిన్నుఁ జూడీ నిదె
వలపుచల్లనేరక వద్దనే కాచుకున్నది
యెలమి నిందుకు మరి యేమనేవయ్యా ॥ఎదు॥

వొత్తి పిలువనేరక వొడివట్టుకొనీ నింతి
బత్తులు సేయనేరక పైకొనీ నిదె
తత్తరించనేరక తప్పకచూచీ నట్టె
యెత్తినమదాన మరి యేమనేవయ్యా ॥ఎదు॥

కతలు చెప్పనేరక కాఁగిలించుకొనీ నింతి
మతకములు నేరక మలసీ నిదె
రతుల శ్రీవేంకటేశ రమించితి వీపె నిట్టె
యితవాయ నీఁక మరి యేమనేవయ్యా ॥ఎదు॥ 879

మేఘరంజి

చూచి చూచి మేమే తన్ను సూడులువట్టేముగాక
యేచి అందరిలోఁ దనయెన్నిక గాదా ॥పల్లవి॥

సతమాయఁ బతిపొందు సరిగొలవ్వియుఁ జెల్లె
వెతదీరెఁ దనకు గర్వించవలదా
జతనాన మెల్లనే సంగడిఁ గూచుండఁబొచ్చె
అతివేడుకలు తన కవునే కాదా ॥చూచి॥

చెక్కులఁ గళలు నిండె సిగ్గులు నవ్వులఁ దేరె
వెక్కసమై తాను విఱ్ఱవీఁగవలదా
వక్కణతో సవతులవరుసవంతుకుఁ జొచ్చె
మిక్కుటమై తనచేయి మీఁదే కాదా ॥చూచి॥

చేవదేరెఁ గెమ్మోవి శిరసుగ్రుమ్మడి జారె
దేవులాయఁ దన కిదె దిష్టముగాదా
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరికూడె నిందరని
కైవసమాయఁ బనులు ఘనురాలె కాదా ॥చూచి॥ 380

తోండ

పెండిలిపీఁట యెక్కి బిగియనేల
వండి వండనట్లాయ వట్టిప్రియాలనవే ॥పల్లవి॥

వేడుకకు వెలలేదు వెన్నెలకు గురితేదు
వీడె మిప్పించవే మోవివిందులాయను
యీడనే వుంచాన నేను యెఱుఁగు నిన్నిఁ దాను
కూడుమనఁగదే వాని గోడపైసున్నము ॥పెండి॥

సూరియునిఁ జూడరాదు చుక్కలెల్లా నెంచరాదు
పోరచి వెట్టించవే వొత్తు గలసె
కూరిమిసేసితి నేను కొంగువట్టినాఁడు తాను
కోరుకోసీవే సిగ్గు గోనెమీఁది తాడు ॥పెండి॥

వావి గడిగితేఁ బోదు వల పొల్లనంటేఁ బోదు
సేవలు సేయించవే చెలిమి గూడె
కైవశము నేను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు తాను
కావించనీవే మేలు వాలమీఁది మీఁగడ ॥పెండి॥ 381

మాళవిగౌళ

తెలుసుకొనేవు నీవు దినదినగతులను
    నొలసితే నావంటిసులభము లున్నవా ॥పల్లవి॥

చనవరికాంతవల్ల సటుపుఁజూపులెకాక
    పెనఁగఁబోతే నందుఁ బ్రియమున్నదా
ననుపైనకాంతవల్ల నగవే మిక్కిలిగాక
    తనివోని[illegible]లలో దప్పిదేరనున్నదా ॥తెలు॥

జారకాంతవల్ల పొందుచవి వేగిరమేకాక
    కోరినట్టెల్లా నుండి కూడనున్నదా
తేరవచ్చేకాంతవల్ల తీరుకుఁ దేనేకాక
    పోరచి [1]నంకెకురాను భోగించ నున్నదా ॥తెలు॥

కొత్తయినకాంతవల్ల కొంకులు సిగ్గులుఁగాక
    హత్తి సుసరాన రతి యందనున్నదా
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
    యెత్తినసంతోసము నీ కిటువలె నున్నదా ॥తెలు॥882

ఆందోళి

ఇందరెరిఁగినపని యేల జాపలుసేసేవు
    ముందుముందే ఆపెకు మొక్కవయ్య నీవు ॥పల్లవి॥

నగుతా నీవేకాదా నాతో మాటలాడఁగ
    అగప డల్లంతనుండి [2]ఆపెఁ జూచెను
యెగసక్కెలు సేయక యేల మానీ నీక నేఁడు
    మొగమోడేయట్టుగాను మొక్కవయ్యా నీవు ॥ఇంద॥

---

1. అంకెకు వచ్చుటకు—భోగించుటకు కాబోలు,
2. 'ఆపెయున్' లో 'యు' లోపించినరూపము కావచ్చు.

సమ్మతించి నీవు నేను చదురంగమాడఁగాను
యెమ్మెల కెరుకసేసి యెత్తు చెప్పెను
కమ్మి నిన్నుఁ దిట్టుటకు కారణ మిదేకాదా
ముమ్మాటికి సెలవు మొక్కవయ్య నీవు ॥ఇంద॥

యెలమి నీవును నేను ఇంటిలోఁ గూచుండఁగాను
తలుపు దెరచి యాపె తానే వచ్చెను
చెలఁగి పొందవలదా శ్రీవేంకటేశ్వర నిన్ను
ములువాఁడిగోరు సోఁక మొక్కవయ్య నీవు ॥ఇంద॥ 383

బౌళి

ఎంతవేగిరకాఁడవు యేమోయి
దొంతివేసా లిట్టె వెన్నెతోఁడఁ బెట్టగా ॥పల్లవి॥

చెక్కులు నొక్కితేనే చివుకనఁ గసరేవు
మొక్కితేనే బాతులను ఘుంచి తిట్టేవు
పక్కున నవ్వఁగానే పైకొని వంతమాడేవు
మొక్కళము వెన్నతోఁ బాముచుఁ బెట్టిరా ॥ఎంత॥

మొగము చూచితేనే మొనగోరఁ జెనకేవు
యెగసక్కెలాడితేనే యెమ్మెచూపేవు
పగటునఁ బెనఁగితే పట్టి సాములుసేసేవు
బిగువులు తోడంటి పేరఁబెట్టిరా ॥ఎంత॥

కదిసి పైకొంటేనే కరఁగి లోనయ్యేవు
పొదిగితేఁ గాఁగిలించి భోగించేవు
యిదిగో శ్రీవేంకటేశ యింతాఁ గలయఁగొనేవు
మదములన్నియును వుమ్మడిఁ బెట్టిరా ॥ఎంత॥ 384

రేకు 1575 ధన్నాసి

ఇద్దరికిఁ దెరమఱఁ గిదే కలది
వుద్దండాలకుఁ బెనఁగకుండవయ్యా నీవు ॥పల్లవి॥

సతులకుఁ జలము జవ్వనపుఁ బోలము
తతి వలపులకు నుత్తమఫలము
పతికిఁ బతిగా నీవు పంతమాడ నింతయేల
రతుల గడిపోకుండా రావయ్యా నీవు ॥ఇద్ద॥

చెలులకు మతిపట్టు చిత్తజునిచేపట్టు
బలులై (వై?)నఆసలకుఁ బాయనిమెట్టు
మలసి ఇందుకుఁగాను మారుకోన నీకేల
కొలఁది మిగులనుఁ జేకోనవయ్యా ప్రియము ॥ఇద్ద॥

వనితలకు మంకులు వాసులకెల్లా నంకెలు
వెనకముందరికి వేవేలు లంకెలు
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ గక్కునఁ గూడితి విట్టె
ననుపుసేసుక యిట్టె నవ్వవయ్యా నీవు ॥ఇద్ద॥ 885

పాడి

మగవాఁడట తనఇచ్చట(లు?) మారుకోనేనా; ఇందుకు
చిగిరించెను జవ్వన మిఁకఁ జెల్లునవరె తనకు ॥పల్లవి॥

అడిగితినా తను బాసలు అపుడే యేఁటికిఁ జేసీ
నొడిగితినా నేనే మాటలు నూఁటికి నొకటైనా
విడువఁడు కొంగెంతైనా వేసరుకొన్నా మానఁడు
చిదుముడిబుద్ధులు చెప్పరె చెలులాల మీరైనా ॥మగ॥

యేమాయనే తనసుద్దుల కెదురాడే వారెవ్వరు
కాముకునికి సత్యంబులు గలవా యెందైనా
చేముట్టిచ్చీ విడెము సిగ్గులువడినా నెరఁగఁడు
యేమందునే మీరైనా నింటికి రమ్మనఁగదరే ॥మగ॥

మఱఁగేఁటికి విచ్చనవిడి మాన్యం బిచ్చితిఁ జేఁతలు
తఱితోడనే మన్నించీఁ దాఁదానే నన్ను
అతల శ్రీవేంకటపతి గక్కన నన్నిటు గూడెను
అయఁగఁ బొగడరే ఇంతట మీరైనా నితని ॥మగ॥ ౩౮౬

లలిత

ఇప్పటనుండి నేల యే నిన్ను వేసరించ
అప్పుడు చెప్పేనీకు నందపునాబుద్దులు ॥పల్లవి॥

నామాటలే నీకు నంటునఁ జవాయనా
కామినులమాటలెల్లఁ గావ నేవు
చేముట్టిననా సేవ చిత్తానకు వచ్చెనా
కామించినసేవలెల్లా కడకుఁ దోసేవు ॥ఇప్ప॥

నాతోడినవ్వే నీకు నయముతై వుండెనా
ఆతలివారినవ్వులందుఁ జొరవు
యీతల నేనే నీకు నితవరినైతినా
యేతులవారినవ్వు లియ్యకోనే(న?)వు ॥ఇప్ప॥

నిక్కము నాకూటములే నీకుఁ బ్రియమాయనా
అక్కడిసవతులపొం దాసపడవు
నెక్కొని శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
వెక్కసపువారిఁ జూచి వెనగునాం దేవు ॥ఇప్ప॥ ౩౮౭

దేసాళం

చెల్లునయ్య నీవుసేసేచేఁత లన్నియు
కల్లగాదు మొక్కే నీకు కాంతఁ రేఁగఁగాను ॥పల్లవి॥

యొగసక్కెలాడక నీవేమిసేతువయ్య మమ్ముఁ
జిగురుఁగై దువ యింత సేయఁగాను
నగరెక్కుకొని నీవు నవ్వు నవ్వవలదా
పగటుమాజవ్వనము పసురులెక్కించఁగా ॥చెల్లు॥

మానముపైఁ దిట్టక మరి యెన్నఁడయ్యా నీవు
పూనిననావలపు లుప్పొంగఁగాను
దానికేమి నీవు నాతోఁ దతిగొనవలదా
మోనాన నాచూపు నీపై ముడిగొనఁగా ॥చెల్లు॥

ఇట్టె నన్నుఁ గాఁగిలించకేల వూరకుండేవయ్యా
జట్టినాకోర్కులు కొనసాగఁగాను
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితివి మంచెములో
బెట్టగురుతులు నాలోఁ బెనగొనఁగా ॥చెల్లు॥ 888

ఆహిరి

ఇంచుకా నోరువఁజూమ్మీ యేమైనా నంటివిగాని
అంచెల నావద్దనే యాతనిఁ దిట్టేవు ॥పల్లవి॥

ఆడినమాట కుత్తర మట్టె ఇయ్యవలెఁగాక
యీడ వచ్చి యాతనినేల దూరేవే
వాడలో నే నాతనికి వలపులసతినంటా
తోడనే నాముందర నేతులు నెరపేవు ॥ఇంచు॥

నవ్వినందు కాతనితో నవ్వు నవ్వవలెఁగాక
రవ్వగా నాతోనేల రంతుసేసేవే
నివ్వటిల్ల నాతనికి నేనే చుట్టమనంటా
కువ్వగా నాముందరనే కోపాలు చూపేవు ॥ఇంచు॥

చేసినచేఁత కతనిఁ జేసి చూపవలెఁగాక
సితో మాఇంటికేల వచ్చి చూచేవే
సల(శ్రీ)వేంకటేశు పట్టపుదేవులనంటా
మోసదీర నాముందర మొక్కులు మొక్కేవు ॥ఇంచు॥ 389

భైరవి

మేలుమే లౌరౌర మెచ్చితిర నే నిన్ను
ఆలించి మన్నించు మన్నిటా నన్ను ॥పల్లవి॥

అలుకలకు మూలమా ఆయంబులంటేది
చలములకు మూలమా సరియాఁకలు
పలుకులకు మూలమా పైకొనుచు నవ్వేది
నెలవులకు మూలమా నివ్వెరగులు ॥మేలు॥

జంకెలకు మూలమా చనవు లిటు మెరసేది
మంకులకు మూలమా మచ్చరములు
లంకెలకు మూలమా లావుననే పెనఁగేది
అంకెరతిమూలమా అడియాసలు ॥మేలు॥

కూడుటకు మూలమా గుట్టుతోఁ గొసరేది
వాడికకు మూలమా వసమాటలు
యీడనె (శ్రీ)వేంకటేశ నను నేలితివి
జోడౌట మూలమా చూపులప్రియములు ॥మేలు॥ 390

రేకు 1576 సామంతం

చల మింతేకాక మమ్ము సారెసారెఁ బోదిగేది
వలెనంటే లోకములో వనితలు లేరా ॥పల్లవి॥

అలిగినవారితోడ నల్లె పెనఁగనేల
వెలయాండ్లు మరిలేరా వీదివీదుల
పలుకనివారి నేల పలికించే వప్పటిని
కెలసేసతులు నీకుఁ గెలన లేరా ॥చల॥

వూరకున్నవారి నింత వొడివట్టి తియ్యనేల
అరితేరినచెలు లవ్వల లేరా
సారె నింటికాంతలను చలము సాదించనేల
తేరకాడుమగువలు దేశములో లేరా ॥చల॥

అలసియుండినవారి నాసలఁబెట్టఁగనేల
పిలిచేయింతులు లేరా పెక్కుచోట్ల
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పైకొని నన్నేలితివి
వలచిననన్నువంటివారు నీకు లేరా ॥చల॥ 891

శంకరాభరణం

ఇంతికి నీకును వాసి యీపాటి నున్నది
యెంతకు నోపవు నీవు యేమనేము నిన్నును ॥పల్లవి॥

చెక్కునఁ జేయివెట్టుక సిగ్గులువడీ నాపె
వెక్కొని సారె నాడేటినీమాటలకు
పక్కన నీవైతే నవ్వుఁబాట్లకు వెరవవు
వెక్కసాన నీవిచ్చనవీల్లాయ వలపు ॥ఇంతి॥

నంటునఁ దలవంచుక నవ్వులు నవ్వీ నాపె
అంటిముట్టి చెనకీ(కే?) వీయాసోదాలకు
గొంటువడి నీకైతే గుట్టించుకంతా లేదు
వెంటలై పైపైఁ బెచ్చువెరిగీ నీవయసు ॥ఇంతి॥

తెరమఱఁగున నుండి దిష్టించిచూచీ నాపె
సరసములాడేనిసరితలకు
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కలసితి వాపె నిట్టె
యెరవులు లేక నీకు విరవాయ మనసు ॥ఇంతి॥ 392

నాదరామక్రియ

ఇంకానేల వెఱపు యీఁతకు లోఁతున్నదా
వంకలొత్తి చక్కఁజేయ వద్ద నే నుండానను ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగి నీవింత సిగ్గులువడుదురా
పెలుచుమాటల నాపె పిలువఁగాను
తలవంచుకోకువయ్య కలసాజమే ఇది
చెలువ లెవ్వరేమనినాఁ జెప్పే నే నుత్తరము ॥ఇంకా॥

పక్కన నీవింతలోనే పరాకులు సేతురా
తెక్కుల నీకొంగువట్టి తియ్యఁగాను
తక్క కేమి నవ్వేవయ్య తగిలెఁ దొల్లె మనసు
చిక్కినవారికెల్లాఁ జెప్పే నే నుత్తరము ॥ఇంకా॥

సారె నీవింతలో సన్నలు సేయుదురా
గారవించి కాఁగిటఁ గలయఁగాను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితి విఁ(విం?)దరం నిట్టె
చేరి నీకు వాకెకును చెప్పే నే నుత్తరము ॥ఇంకా॥ 393

వరాళి

ఇప్పుడే చెప్పఁగవలె యెదలోనఁ గలమాట
తప్పకుండా బాసగొని తగిలేఁజుమ్మీ ॥పల్లవి॥

వద్దనవచ్చునా నిన్ను వడిఁ గొంగువట్టఁగాను
వొద్దిక మాటాడక వూరకుండుదుఁగాక
బద్దుల నీ విదిగాక పానుపుపైకిరమ్మంటే
పెద్దరికమన్నా [1]నను పెనఁగేఁజుమ్మీ ॥ఇప్పు॥

కోపించవచ్చునా నిన్ను కొసరి మేలమాడితే
వోపినట్టె వొద్ద నిలుచుందుఁగాక
కైపుల నీ విదిగాక కాఁగిలించుకొమ్మంటే
పైపైఁ దగదన్నా నను పదరుదుఁజుమ్మీ ॥ఇప్పు॥

తిట్టఁగవచ్చునా నిన్ను తేజాన నన్నుఁ గూడితే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యెనతుఁగాక
రట్టుసేసి యిదిగాక గుట్టున నవ్వేనంటే
దట్ట యిదియన్నా నను దీకొందుఁజుమ్మీ ॥ఇప్పు॥ 394

దేసాళం

ఏల కోపగించుకొనేవిందుకుఁగాను
జాలిమి నీమతి కిది తనివిగాదా ॥పల్లవి॥

జంగిలిసతుల నిన్ను సారెసారెఁ గూడఁగట్టి
వెంగేలు నే నాడితేను వేడుకగాదా
అంగజముద్రలు నీపై నట్టె నెలకొనెనంటే
అంగడిఁ బెద్దరికము అది నీకుఁ గాదా ॥ఏల॥

1. అన్నాన్+అను. అంతటా ఇట్లే.

కందువై నవలపులకతలలో నిన్నుఁ గూర్చి
ఇందరితోఁ జెప్పితేను ఇంపులుగావా
దిందుపడె నూరివారితిట్లు నీకుఁ జెప్పితే(?)
విందుల నీవీనులకు వింతలుగావా ॥ఏల॥

ఆయాలంటా(ట?) సందడిలో నాఁడువారి నంటించితే
[1]పాయపునీమదానకు బలిమిగాదా
యీరెడ శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె నన్నుఁ గూడితివి
లాయపురతులు నీకు లక్షణాలుగావా ॥ఏల॥ 395

బౌళి

నీవల్లనే వచ్చె నిది నే నింత నేరుతునా
చేవల్లకు వచ్చితేను శిరసెందుకు మోఁచునో ॥పల్లవి॥

చేరి నీవు చెనకఁగా సిగ్గు నేఁ బడఁగలనా
మారుకుమారు సేయక మానవచ్చునా
గోరు దాఁకించితినంటా కొసరుచుఁ దిట్టేవు
యీరీతి నీతో పొందు యేమి సేఇంచునో ॥నీవ॥

మాటలు నీవాడఁగాను మౌనము నాకుఁ గలదా
యీటుకు నేఁ బెనఁగక యెట్టు మానుదు
వాఁటమై నవ్వితినంటా వద్దికిట్టె దగ్గరేవు
చాటి నీతో సరసము చవులెంత సేసునో ॥నీవ॥

కొంకక నీవు గూడఁగాను గుట్టు నేఁ జేయనున్నదా
అంకెల నిట్టె కాఁగిట నలరితివి
ఇంకా శ్రీవేంకటేశ యెంతకెంత జరసేవు
లంకెలసమరతుల లావు లెంతవచ్చునో ॥నీవ॥ 396

1. ‘నీపాయపుమదానకు’ అనుట సహజము.

రేకు 1577 గౌళ

అప్పటి నామీఁదనే యపరాధాలా
తప్పులు మోపఁగరాదా తగిలి నీమీఁదను ॥పల్లవి॥

అప్పుడు నీవాడినట్టియామాటలే నాకుఁ
జెప్పరాదా చెలులతోఁ జెలరేఁగి
ముప్పిరి నీమేననున్న మూఁకచంద్రవంకలెల్ల
రెప్పలెత్తి చూడరాదా రేసుదీర నాకును ॥అప్ప॥

[1]సేసినట్టితొల్లిటినీసేఁతలు నాకడితాన
వ్రాసుకోనరాదా యేమి వహికెక్కను
మాసీమాయనియట్టి మచ్చములు నీకుండఁగా
వేసరక నవ్వరాదా వెతదీర నాకును ॥అప్ప॥

కలిగిననీగుణాలే కాంతలతో మెచ్చిమెచ్చి
తలపోసుకోనరాదా తమితోడను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడిట్టె కూడితివి
చలము సాదించరాదా సమరతి నాకును ॥అప్ప॥ 397

సామంతం

ఏమిసేయవచ్చు నీవే యిందరికి గురైతివి
కామించినవారికి మగఁడవు గావయ్యా ॥పల్లవి॥

తడవుగాఁ జూచేయట్టితరుణులచూపులకు
యెడయక నీరూపము యెంగిలాయను
కడుగుకొంటేఁ బోదు కాంతులలోపలిజిడ్డు
వడిగా వారిచన్నులఁ దుడుచుకోవయ్యా ॥ఏమి॥

1. 'తొల్లినీసేసినట్టిసేఁతలు' అనుట సహజము.

తలపోసేకాంతలచిత్తములకు నీవయసు
కలగం(గం?)పై పడిగముగతి యాయను
వెలచితేం బోదు మరి వేడుకలు మెఱుంగెక్కు
చెలంగి వారిమోవులం జికిలిసేయవయ్యా ॥ఏమి॥

దోమటినీదేవుళ్ళకందువలకాంగిళ్ళకు
ప్రేమ నీవురము పెండ్లిపీంటాయను
ఆమని శ్రీవేంకటేశ అంట్లు వోదు పొరలితే
వామిగా నన్నుంగూడితి వారిం బిలువవయ్యా ॥ఏమి॥ 398

దేశాళి.

మేనవారినేల మేకులు వేసేవు
అనలు వెట్టకు అయాలంటి ॥పల్లవి॥

కూరిమిగోసరి కొంగేల పట్టేవు
ఆరీతిం బెనగకు మంతేసి
వూరకే పొందంగా నొద్దంటినా నేను
సారెకుం దూరకు చండిసేసి ॥మేన॥

యెలయించి మాతో నేంటికి నవ్వేవు
అలయించకుమీ అంతేసి
పలుకంగా నీతో పంతాన నుంటినా
చలము చూపకు జాగుసేసి ॥మేన॥

యెనసి మాకొప్పు యేమి జారించేవు
అనువాయం బోర కంతేసి
చెనకనైతినా శ్రీవేంకటేశుండ
పెనంగకు మింక బెండుసేసి ॥మేన॥ 399

సౌరాష్ట్రం

అంత సేసినట్టిమీఁద ఇంత సేసితే వేమాయ
దొంతినున్న వలపులు దోమటికి రావా ॥పల్లవి॥

తీపున నిందాఁకా నిన్నుఁ దిట్లు దిట్టినవోరు
చేపట్టి నీకుఁ బ్రియాలు చెప్పఁగలేదా
చాపలాన నీమీఁదఁ జాఁచి పెనఁగినచేయి
మోపుచు నొసల నీకు మొక్కనోపదా ॥అంత॥

అలుకలకు గురియై అవ్వలి మోమైనమోము
పెలుచు మోవులు విందుపెట్టఁగలేదా
మొలక పాయములను మొనచూపినచన్నులు
గిలిగింతరతులను కిందుపడనోపవా ॥అంత॥

సారెసారె సణఁగుల జంకించినట్టికన్నులు
వారుకొన్న వేడుకల నవ్వఁదగదా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యింతి నీవురము యెక్కె
నేరుపులరతులను నిన్నిట్టె మెప్పించదా ॥అంత॥ 400

గుజ్జరి

నే నెంత వోరుచుకొన్న నీ వెఱఁగవు
కానీరా అందుకేమి కడఁబడెనా ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమా సారె పైఁబడవచ్చేవు
నిలుచుండఁగానే వానీడ దొక్కేవు
బలిమి వేరొకతైతే పంతమున నీచేఁతకు
తలవట్టి తీసి నోటఁ దమ్మ వెట్టదా ॥నేనెం॥

గటువాయతనమా కాలు మీఁద వేసేవు
గట్టినాచన్నుల చిప్పగతు లాడేవు
రట్టడివైయినదైతే యిట్టె నిన్నుఁ జెప్పరాని—
తిట్టు దిట్టి కళలంటి దిమ్మురేఁచదా ॥నేనెం॥

కతకారితనమా కాలు మీఁద వేసేవు
రతిలో శ్రీవేంకటేశ రాయడించేవు
యితరులైతే నిన్ను యీచేఁతకు కొంగువట్టి
బతిమి నానలువెట్టి పంతములు గొనదా ॥నేనెం॥ 401

కాంబోది

నీచేఁతలోనిదాన నిన్ను వేఁడుకొనే నిదె
కాచేఁ బూచెఁ గోరికలు కలపకు సిగ్గులు ॥పల్లవి॥

నవ్వులు నే నవ్వితేను నన్నేల యానవెట్టేవు
చివ్వన మతిలోమాఁట చెప్పుమనుచును
వువ్విళ్లూరించకుమంత వొద్దు దోసము లేదను
జవ్వనము సరిదాఁకె సాదించకు చలము ॥నీచేఁ॥

సరసములాడితేను సరిఁ గొంగేల వట్టేవు
తరవాతఁ గొనగోరు దాఁకెననుచు
గొరబుసేయకు మమ్ము గుట్టున నుండఁగనిమ్ము
దొరతనము లీడేరె తొక్కకు నాపాదము ॥నీచేఁ॥

మొగము నేఁ జూచితేను మొక్కులేల మొక్కేవు
పగటుఁ గూరిములు పైఁబారె ననుచు
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
విగువుఁగాఁగిలి నిట్టె పిసుకకు చన్నులు ॥నీచేఁ॥ 402

రేకు 1578 భల్లాటి

నీనేరుపు చూతము నిండుసాము సేతము
పూని చెక్కులను గోర పొందుగా వ్రాతము ॥పల్లవి॥

కప్పురవిడెము దేవే కైదండ నాకు నీవే
దప్పిదేరిచేఁ గాని దగ్గరిరావే
తప్పకేమిచూచేవే తాలిమెల్లాఁ దెచ్చుకోవే
వొప్పుగ పూవులవాటు వొడ్డుకోవే ॥నీనే॥

గందము నాకుఁ బూయవే కరము పైవేయవే
అందుకేమి నాచెప్పినట్టు సేయవే
అంది చన్నుల రాయవే ఆస వెన్నెల గాయవే
గొందినున్న నీపయ్యెదకొంగు దియ్యవే ॥నీనే॥

కమ్మి కాఁగిట నించవే కడుసిగ్గులు దించవే
తమ్ములమిడితి నీకుఁ దలవంచవే
కమ్మర శ్రీవేంకటాద్రిఘనుఁడ నన్నేలితివి
రమ్మనుచు నాతోడిరతి పెంచవే ॥నీనే॥ 408

సామంతక్రియ

అందుకేమి దోసమా అన్నియు నే నెఱఁగనా
చెందివున్నదాన నెట్టుసేసినాఁ జేయవయ్యా ॥పల్లవి॥

పిలిచితేనే పతులు పెనఁగఁగఁజూతురు
అలిగితే మొక్కుదురు అతివలకు
కలయఁగఁజూచితేను కడుఁ గిందుపరతురు
చలము సాదించితేను చనవిత్తురు ॥అందు॥

నగితేనే సారెసారె నాలిసేయఁజూతురు
పగచాటితే నట్టే పైకొందురు
తగుల మాటాడితేను తప్పు లెంచఁజూతురు
మొగము చూచి తిట్టితే మోహింతురు ॥అందు॥

వలపు పైఁజల్లితేను [1]వట్టారడిఁ బెట్టుదురు
అలరి సిగ్గున నుంటే ఆసగింతురు
కలసితి విటు నన్ను గక్కన శ్రీవేంకటేశ
యిలలో మనవొందుల కిందరును మెత్తురు ॥అందు॥404

ఆహిరి

నీవే యూకతిరాదా వీనుల నే విననేఁగాని
మావంటివారికి మాట యేదయ్యా ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ దిట్టితే నీపై కాఁతాళ మందువు
చన్నుల నొత్తితే నీతో చలమందువు
యెన్నిచూచితే నీపొందు యెందుకైనా వచ్చునిఁక
కన్నెలైనవారికెల్లా గతి యేదయ్యా ॥నీవే॥

వచ్చిరాకవుండితే వాసికత్తె యందువు
చొచ్చి మాటాడితేనే యూసోదమందువు
రచ్చలవేసితే నీకత [2]రంటికిని గురియౌను
మచ్చిక నీలేవులకు మనువేది యిఁకను ॥నీవే॥

---

1. వట్టి+అరడిన్.
2. 'రండు' రెండుకు రూపాంతరము కావచ్చు. ఔపవిభక్తికము. చూ: 417 పాట 20 వసంపుటము. 'రెడ్డి_రడ్డి' కూడ అంతే. "రడ్డులు నడచిరి పురస్సరద్వార్యము గా" పాండురంగమాహాత్మ్యము:_ 3_75.

నెమ్మది నూరకుండితే నేర దిది యందువు
కమ్మరఁ గొంగువట్టితే గయ్యాళందువు
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
సమ్మతించేచెలులకు చనవేది యిఁకను ॥నీవే॥ 405

మాళవి

ఎందాఁకా బుద్ధిచెప్పే విప్పుడు మాకు
ముందరనే వున్నదాన ముట్టుకోకు మమ్మును ॥పల్లవి॥

నేరుపరులైనవారు నీతోఁ బొందు సేసేరు
నేరనివారు గలితే నిండుకుండేరు
దూరనేల పోరనేల తొల్లె నీయింటిలోన
సారె బరయకు వన్ను జారుఁగొప్పుదానను ॥ఎందాఁ॥

పాయరానియట్టివారు భ్రమసి లోనయ్యేరు
ఛాయపాటువారెల్లా చక్కనుండేరు
రాయడేల రంతులేల రతికెక్కె పానుపుపై
చేయి చెక్కునఁ బెట్టుక సిగ్గుతో నుంచానను ॥ఎందాఁ॥

మునుపవచ్చినవారు మొక్కలానఁ గూడేరు
వెనకవచ్చినవారు వేరే కూడేరు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యింతలోనె నన్ను
తనిసి నే నున్నదాన తక్కించకు మీఁకను ॥ఎందాఁ॥ 406

రామక్రియ

ఏల లేదనేవు నాతో యిట్టె మచ్చము లుండఁగా
పోలించి యూపె నిన్ను బొంకుమనఁబోలును ॥పల్లవి॥

అదె నీపాదాల నంటె నతివకస్తూరిబొట్టు
మొదల నీకేమిటికో మొక్కఁబోలును
కుదురుగుబ్బలమీఁదికుంకుమ నీమేన నంటె
కదిసి నీవుర మిట్టె కాఁగిలించఁబోలును ॥ఏలి॥

వంచినశిరసుపై వాడుఁబూవులెల్లా రాలె
కొంచక రతుల నిన్నుఁ గూడఁబోలును
నించినసీచెక్కులపై నెరసెఁ దమ్ములమటు
మంచులకళలు రేఁగ చుంబించఁబోలును ॥ఏలి॥

వొళ్ళఁబూసినపసువు వొద్దిక నీమేన నంటె
చెల్లుబడి నీతో సాముసేయఁబోలును
యెల్లగా శ్రీవేంకటేశ యిట్టె వన్నుఁ గూడితివి
చల్లఁగా నీకు వాపె సన్న సేయఁబోలును ॥ఏలి॥ 407

శంకరాభరణం

ఇంతట నున్నారమిదియె చాలును
యెంతసేసినా నెటిఁగేవా ॥ పల్లవి ॥

వాలుకచూపులు వసమై యాకెకు
కేలుచాఁచి తమకించేవు
యేలాగుల నే మెట్లఁ బొదిగినా
మేలుమేలనుచు మెచ్చేవా ॥ఇంత॥

పలుకుఁదేనెలకు భ్రమసి యాపెకును
వలచి నీశిరసు వంచేవు
పిలిచి నే మిపుడు ప్రియములు చెప్పిన
తలఁపులోపలను తగిలీనా(లేవా?) ॥ఇంత॥

నిండుఁగాఁగిటను నిలిచి యాపెతో
అండనె సరసములా డేవు
పండె శ్రీవేంకటపతి నాభాగ్యము
దండిగఁ గూడితి తనిసేవా ॥అంత॥ 408

రేకు 1579 శుద్ధవసంతం

ఏఁటికిఁ గొంకేవు నీవు యెవ్వరున్నా రిదను
నాఁటుకొన్న మోహములు నడపరాదా ॥పల్లవి॥

వాలుకచూపులయాపె వంచివంచి మాటాడఁగా
వాలిసేసి నీవేల నవ్వే విడ
తేలవై; యేకతానకుఁ దిలిచి మాటాడరాదా
యీలాగుల మీకోరిక లీడేరీఁగాని ॥ఏఁటి॥

చనుమొనలు చూపుచు సరసములాడఁగాను
నినుపునిట్టూర్పులేల నించే వీడ
మనసు గరఁగెఁ దొల్లె మన్నించి కూడఁగరాదా
వెనకటిసిగ్గులె(లెల్లా) వీడీఁగాని ॥ఏఁటి॥

పంతము నెరపి కొంగువట్టి యాపె దియ్యఁగాను
చెంత నాపైఁ జేయిచాఁచి చెనకే వీడ
వంతుకు శ్రీవేంకటేశ వడి నన్ను నేలితివి
చింత వాపరాదా తానే సెలవిచ్చీఁగాని ॥ఏఁటి॥ 409

ఆహిరి

మంకుఁదన మేదే నాకు మగువలాల
అంకెకుఁ దా నెట్టు చెప్పె నట్టుసేసెనే ॥పల్లవి॥

కపటమున్నదా వాఁడు గడునెంతైనాఁ దనపై
అపుడే మరచితి నే నట్టికోపము
వుపమలఁ దా నేఁటికి నొడఁబరచీనే నన్ను
తపముతో నున్నదాన తనకొరకే ॥మంకు॥

చలము సాదించేనంటే సారెసారెఁ దనతోను
చెలఁగి తనవోఁజలు చెప్పితి నింతే
పలుమారుఁ దా నేఁటికి పంతము లిచ్చీ నాకు
వలచి యెప్పుడుఁ దనవసమై యుండానను ॥మంకు॥

కాదనేనంటే తన్ను కాఁగిలించి కూడె నన్ను
సోదించి చూచితి వాఁడే సొంపులెల్లాను
యీదెస శ్రీవేంకటేశుఁ డింతగా మన్నించె నన్ను
మోదముతో నున్నదాన మొదలనుండియును ॥మంకు॥ 410

పాడి

ఏఁటిమాటలాడేవు యేల దూరేవు
నీటులు మెరసెనా నేఁడు మాచెలి ॥పల్లవి॥

ననుపుగలుగుచోట నవ్వె నింతేకాని నిన్ను
వనిత కెగసక్కెమా వడి నీతోను
పెనఁగులాటవేళ కొనగో రంటించెఁగాక
నినుఁ బగసాదించెనా నేఁడు మాచెలి ॥ఏఁటి॥

పట్టి మేనవావిచోట బలువు మెరసెఁగాక
రట్టుసేసునా రామ ఇట్టె నిన్నింత
చుట్టమవంటా నిన్ను సొలసె నింతేకాక
తిట్టులు నిన్నుఁ దిట్టునా తెగి మాచెలి ॥ఏఁటి॥

కూటమిగలుగుచోట గురుతులు నించెఁగాక
యీటునఁ బచ్చిసేసునా యింతి నిన్నును
గాఁటాన శ్రీవేంకటేశ కాఁగిలించెఁగాక యీపె
వాఁటిమాఁట కింతపేసునా మాచెలి ॥ఏఁటి॥ 411

కాంబోది

ఇందరికి దిష్టము యీపనులు
సందడించీ లోలోన సకలమర్మములు ॥పల్లవి॥

మనసే మర్మము మచ్చికలకెల్లాను
తనుసోఁకులే మర్మము తనివికిని
చెనకులే మర్మము చెలరేఁగివున్నందుకు
కనుఁగొనరే యిద్దరికతలూఁ గానవచ్చె ॥ఇంద॥

నగవులే మర్మము ననుపులకెల్లాను
మొగమోటమే మర్మము ముదములకు
బిగువులే మర్మము పెడరేఁచేపనులకు
తగవు చెప్పరే వీరితమకము నిండెను ॥ఇంద॥

కోరికలే మర్మము కూటములకెల్లాను
మేరమీరుటే మర్మము మేకులకును
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
తేరుచరే తమమేలు తేటతెల్లమిగను ॥ఇంద॥ 412

సామవరాళి

ఏల వేగిరపడీని యెఱఁగఁడా తానేమి
పోలించి యింబాఁకాఁ దన్ను బోదించవలెనా ॥పల్లవి॥

మనసునఁ గలితేను మరి బాససేయనేల
పెనఁగఁ జోటు గలితే ప్రియములేల
తను నమ్మివున్నదాన తగవు దానే యెఱుఁగు
వెవకఁ దగిలి యింక విన్నవించవలెనా ||ఏల||

వలపు గలిగితేను వాడవారిసాకిరేల
నిలుకడ గలచోట నేరుపులేల
కలసివుందాన నేను కైకొన్నాఁడు తొల్లె తాను
సొలసి సొలసి యింకాఁ జొక్కించవలెనా ||ఏల||

వేడుకకుఁ బెండ్లాడి వేరెవావి చెప్పనేల
యీడుజోడై వున్నచోట యెన్నికలేల
కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు గొబ్బునఁ దానే నన్ను
మేడెపురతుల నింకా మెప్పించవలెనా ||ఏల|| 418

నారాయణి

అతఁడు గలితేఁజాలు అన్నిపనులను మేలే
యీతల నిన్ను జరయనేఁటికమ్మా మాకు ||పల్లవి||

చలముగలవారిని సమ్మతించఁ జేయరాదు
సలిగెగలవారిని సాదించరాదు
కలిమిగలవారిని కాదుగూడదనరాదు
యెలమి నీతోడివాదు లేఁటికమ్మా మాకు ||అతఁ||

నాలితో నుండేవారి నవ్వించఁజేయరాదు
గేలిపేసేవారిని గెంటించరాదు
మేలమాడేవారిని మేరలు మీఱఁగరాదు
యీలీల నిన్ను జంకించనేఁటికమ్మా మాకు ||అతఁ||

మౌనావనుండేవారిని మాటలాడించఁగరాదు
నానాగుణమువారి నమ్మించరాదు
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడు పొసఁగ నన్నేలె నిదె
యేనెపాలు వేయ నీతో వేఁటికమ్మా మాకు ॥అత॥ 414

రేకు 1580 కేదారగౌళ

ఎందాఁకాఁ గాచుకుండు నేవనిత వచ్చునో
చెందినవుపకారము చేకొనవయ్యా ॥పల్లవి॥

గట్టిచనుఁగవ నిట్టె కానుకియ్యవచ్చె నాపె
చుట్టపువరుసమేలు చూపవచ్చెను
వెట్టదీర మోవితేనె విందుచెప్పవచ్చె నాపె
గుట్టుతోఁ బొడచూపించుకొనఁగదవయ్యా ॥ఎందాఁ॥

చిక్కనిజవ్వనరాజ్యసీమ న(ని?)న్నేలించవచ్చె
పెక్కుత(వ?)లపులు వెదవెట్టవచ్చెను
ఇక్కువనేత్రచకోరాలింపులు చూపఁగవచ్చె
అక్కజాన నన్నీఁ జూచి ఆదరించవయ్యా ॥ఎందాఁ॥

కాఁగిటిసమ్మంధము కలయఁ జెప్పఁగవచ్చె
చేఁగదేర సేవలెల్లఁ జేయవచ్చెను
వీఁగక శ్రీవేంకటేశ వేడుక నన్నేలితివి
ఆఁగి రతిఁ దమకించీ నలపుదేర్పవయ్యా ॥ఎందాఁ॥ 415

హిజ్జిజి

ఎఱఁగనట్టే వున్నాఁడ వేమి నీవు
నెఱయఁ దెరమఱఁగు నీవే తేరుచుమీ ॥పల్లవి॥

నెలఁతలిద్దరిసంది నిజము నిన్నుఁగోరితే
మలకలమలకల మాటలాడేవు
కలది గలట్టె చెప్పు కాఁపురము నిన్ను మోఁచి
తెలిసి కాంతలవాదు తేరుచుమా నీవే ॥ఎఱఁ॥

సవతుల కాంతాలజాడలు నిన్నడిగితే
నవకపుసెలవుల నవ్వు నవ్వేవు
వివరించు తప్పొప్పులు వేడుకలు నీసొమ్మే
తివిరి పాడిపంతాలు తేరుచుమా నీవే ॥ఎఱఁ॥

సరిఁ బెండ్లికూఁతులను సంతముసేయుమంటే
శిరసెత్తి చూచి చూచి సిగ్గువడేవు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నేరుపెల్లా నీవొళ్లిదే
తిరమై నన్నేలితివి తేరుచుమా నీవే ॥ఎఱఁ॥ 416

లలిత

ఎవ్వరెవ్వరితలఁపు లెట్లున్నవో
యివ్వల నాకుఁ దెలియ దేమనేవ(న?)య్యా ॥పల్లవి॥

మచ్చరము గలితేను మనసు లొక్కటిగావు
కుచ్చితము గలితేనే గుణములేదు
తచ్చనలు గలితేను దైవారదు నిజము
యిచ్చట నన్నుఁ జెనకే వేమనేనయ్యా ॥ఎవ్వ॥

వాసివంతులు గలితే వలపు చవిపుట్టదు
ఆసలే పెక్కుగలితే [1]ఆతుమారదు
రేసులు గలిగితేను రేపుమాపు వలపులే
యీసరి నన్నుఁ బొదిగేవే మనేనయ్యా ॥ఎవ్వ॥

---

1. ఆతుమ్మ(?)ఆరదు.

బిగువు గలిగితేను బీరమెంతటాఁ బోదు
  నగవు గలిగితేను ననుపు లవును
  అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
  యెగసక్కెలెల్లాఁ గాసె యేమునేనయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 417

తోండి

ఎందు వోయే నేను ఇక్కడనే వున్నదాన
  అందుకోలువలపులు అనుచరించరాదా ॥పల్లవి॥

ముప్పిరి మాతో నీవు ముచ్చటలాడవచ్చేవు
  కప్పురమిచ్చినయాపె కాచుకుండఁగా
  అప్పటి వచ్చినపని అడుగరాదా ఆపెను
  చిప్పిల వెనక నన్నుఁ జెనకేవుగాని ॥ఎందు॥

సారెకు నాతో నేమి చదురంగాలాడేవు
  కోరివచ్చినాపె వొద్దఁ గూచుండఁగా
  సైరణతో నీ వాపెచనవు చెల్లించరాదా
  గారవించి మరి నన్నుఁ గదిసేవుగాని ॥ఎందు॥

కందువతో నన్ను నెంత కాఁగిలించుకొనే విటు
  సందడిఁ బెండ్లాడి నాపె సన్న సేయఁగా
  వొందిలి యాపెను నీవు వొడఁబరచఁగరాదా
  ఇందు శ్రీవేంకటేశ నన్నేనసేవుగాని ॥ఎందు॥ 418

దేసాళం

అయవాయ నుండవయ్య అన్నిటా నేరుపరివి
  పాయము వెచ్చువెరిగిఁ బలుకులలోనను ॥పల్లవి

గందపుఁబూఁతబేంట్లు కస్తూరివాట్లు
చిందిచింది రాలిరాలి చిట్లఁజొచ్చె
యెందాఁకా నవ్వు నవ్వే విందరుఁ జూచేరు నిన్ను
చెం(చిం?)దీఁ జెమటలు నీచెక్కులవెంటాను ॥ఆయ॥

మించుఁగొప్పువిరులు మెడనున్నసరులు
పొంచిపొంచి చెదరుచుఁ బొనుఁగఁజొచ్చె
యెంచరానిమాటలెల్ల యెందాఁకా నాజేవు
ముంచీ నిట్టూర్పులు ముక్కునిండాను ॥ఆయ॥

కంకణాలమోఁతలు కాఁగిటిలోచేఁతలు
పొంకపు శ్రీవేంకటేశ పొలయఁజొచ్చె
కొంకక నన్నేలితివి గుటెందాఁకాఁ జేసేవు
అంకెలఁ దేనెలుగారీ నధరమునిండను ॥ఆయ॥ 419

బౌ॰

నీకు దేవులను నేను నేరమెంచేనా
పైకొని నాయంత వచ్చి బలిమిచూపేవా ॥పల్లవి॥

పక్కన నాతో నీవు పంతములు నెరపినా
నిక్కినిక్కి చూతుఁగాక నిన్నుదూరేనా
వెక్కసపుసతులను వేవేలు దెచ్చినాను
మొక్కలే మొక్కుదుఁగాక ముంచి కోపించేనా ॥నీకు॥

అరడిఁబెట్టి నన్నెంత అట్టె మాటలాడినాను
తెరకొనఁ జూతుఁగాక తిట్టు దిట్టేనా
బీరాన నాతో నెంత పెనఁగులాట లాడిన
చేరఁ బొగడుదుఁగాక చిక్కులఁబెట్టేనా ॥నీకు॥

గచ్చులకు నన్ను నెంత కాఁగిట బిగించినాను
 పెచ్చు వెనఁగుదుఁగాక పిరితీసేనా
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
 మచ్చికై వుందుఁగాక మఱచేనా మేలు ॥నీకు॥ 420

1581నుండి 1590వరకు గల 10రేకులు లేవు.

రేకు 1591 దేవగాంధారి

అన్నితగవులు నీయందే వున్నవి
 యెన్నికవిచారము లేమిటికి నీకు ॥పల్లవి॥

మునుపఁ గప్పురమిచ్చి ముదిత గాచుకుండఁగ
 వెనక విడెమిచ్చినవెలఁదితో నవ్వేవు
చెనకేయక్కకంటెను చెల్లెలే ప్రియముగాదా
 యెనయఁ బెద్దతనము లెవ్వరికి కాఁతి ॥అన్ని॥

వంతాన సేవసేపేటిపడఁతి పక్కనుండఁగ
 చెంతనే మొక్కులు మొక్కెచెలిపైఁ జేయి చాఁచేవు
పొంతనున్నసతికంటె పొరుగాపె చవిగాదు
 [1]యెంతనేసేవినయాలు యెవ్వరికి కాఁతి ॥అన్ని॥

సరసమాడేయాపె సంగడినే వుండఁగాను
 వొరసి పెనఁగేనన్ను నొగిఁ గూడేవు
గొరబై శ్రీవేంకటేశ కొసరునే మేలుగాదా
 యెరవులవాఁతవల పెవ్వరికి కాఁతి ॥అన్ని॥ 421

శుద్ధవసంతం

పడఁతివలపులెల్లా బయటఁబడెను నేఁడు
 కడలేనిప్రియముతో కాఁగిలించవయ్యా ॥పల్లవి॥

1. ఎంత=ఎంతగానో అనువర్ధమున వాడినట్లుంది.

సతిచెమటలేరులు చన్నులవెంటఁ గారఁగాఁ
దతితో సిగ్గులువడీఁ దా నిన్నుఁ జూచి
మతిలోఁ బరవశాలు మచ్చికలుఁ దొట్టఁగాను
రతిఁ దేలగిలఁ జూచీ రవ్వగా కన్నులను ॥పడ॥

చెలియ సంతోసాలు చేరి మోమునఁ దేరఁగా
తలవంచుకొని చూచీ తనదిక్కు
నెలవుల నగవులు చిందుచుఁ జిమ్మిరేఁగఁగా
నిలువుటద్దముదిక్కు నీడలుచూచీని ॥పడ॥

అంగన, తమకములు అట్టె పైపైఁ బెనఁగఁగా
కంగులేక చూచీ నీకాఁగిటిదిక్కు
ముంగిట శ్రీవేంకటేశ ముందు నీవు గూడఁగాను
వంగెనలేనిచనవు భావించి చూచీని ॥పడ॥ 422

ఆహిరి

అందువంకనైనఁ గొంత అసిఁబోవుఁ దమకము
చందురునివంటిమోము చక్కఁ జూడవయ్యా ॥పల్లవి॥

సముకాన నాపె నిన్ను సారెసారె దూరఁగాను
చెమరించి చెక్కుచేతఁ జింతించేవు
చిమిడీ వలపులెల్ల చిత్తములోనే నీకు
అమర మాటకుమాట లాడవయ్య ఇఁకను ॥అందు॥

చేరిచేరి సణఁగుల చేతులు పైచాఁచఁగాను
వూరకే తలవంచుక వున్నాఁడవు
పేరుకొని మేనిమీఁద పెనుజవ్వనమదము
వారుకొనె నెలవుల నవ్వవయ్య ఇఁకను ॥అందు॥

పూవులచెండున వేసి పొందు లాపె దెలుపఁగా
    శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు సిగ్గువడేవు
    యీవేళనే కూడితివి యిద్దరిచేసలు నిండె
    చేవదేరఁ గతలెల్లాఁ జెప్పవయ్యా యిఁకను ॥అందు॥ 423

ఆహిరినాట

ఊరకే లోనౌదువా వుడిబడివారికెల్ల
    మేరమీరి యాపెనే మెచ్చవలెనయ్యా ॥పల్లవి॥

మెల్లనిమాటలాడి మెలుఁత నిన్ను భ్రమించె
    చల్లనినవ్వులు నవ్వి సాదించెను
    మొల్లలతురుము చూపి మోహములు చిమ్మిరేఁచె
    చెల్లునయ్యా ఆపె యేమిసేసినాను నిన్నును ॥ఊర॥

సోయగపుచూపు చూచి సుదతి నిన్నుఁ జొక్కించె
    ఆయాలు చన్నులనొత్తి ఆసరేఁచెను
    పాయపుమదము చిమ్మి భావమెల్లాఁ గరఁగించె
    నీయంతవాని నాపె నేర్చునయ్యా పొందను ॥ఊర॥

వేవేలు చేఁతలు చేసి వెలఁది నిన్ను మెప్పించె
    చేవదేరేరతులను చిక్కించెను
    యీవేళ శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
    ఆవేళ కాపె రాజు అవునయ్య పీకును ॥ఊర॥ 424

వరాళి

ఎవ్వరిముందరఁ జేసే విట్టి వట్టిసటలెల్లా
    నివ్వటిల్ల నీవిద్యలు నే నెఱఁగవా ॥పల్లవి॥

మొగమోటలేక యెంత మొక్కలాన నాపె నిన్ను
యెగసక్కెలాడినా నీ కింపులే కావా
తెగువలుమీర నట్టె దిమ్మరితనములను
నగినా నీ కవియెల్లా ననుపే కావా ॥ఎవ్వ॥

బలువుగాఁ దా మెరలఁబట్టి నీమేను దాఁకఁగ
చలమున వేసినాను చవులే కావా
కొలఁదిమీర నీచెక్కు గొనగోరిముద్రలు
వెలయఁగ గీరినాను వేడుకలే కాదా ॥ఎవ్వ॥

గుట్టుతోడ నీవురము గొప్పగొప్పచన్నులను
గట్టిగాఁ దాఁకించిన నీఘనతే కాదా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
మెట్టి యాకె నిన్నేలిన మేలే కాదా ॥ఎవ్వ॥ 425

హిందోళవసంతం

ఎంతచుట్టమో నీకు నిదివో ఆపె
సంతసపువలపుల జడిసీ నాపె ॥పల్లవి॥

తేనెగారేపెదవుల తేటమాఁటలాడీ నాపె
నానఁబెట్టి సెలవుల నవ్వీ నాపె
సానఁబెట్టినచూపులు జళిపించీ నీపై నాపె
మోవముతో బొమ్మలను మొక్కీ నాపె ॥ఎంత॥

నిండుఁజెక్కుటద్దముల నీడలు చూపీ నాపె
గండుఁదుమ్మిదకొప్పుతోఁ గదిమీ నాపె
కొండలవంటిచన్నులకొనలు దాఁకించీ నాపె
మెండుఁజిగురుచేతుల మెచ్చు మెచ్చీ నాపె ॥ఎంత॥

ఆయపుమెఱుఁగుమేన అసలురేఁచీ నాపె
పాయపుసిగ్గులచేత భ్రమియించీ నాపె
మోయరానిపిఱుఁదుల మురిపెము చూపీ నాపె
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యెనసె నిన్నాపె ॥ఎంత॥ 426

రేకు 1592 దేసాళం

ఓపో[1] అదేడసుద్ధి వోళక్క
కోపగించుకొందురటె గొబ్బున [2]వోళక్క ॥పల్లవి॥

చెల్లుబడిగలవాఁడు చేతికి విడెమియ్యఁగ
వొల్లనందురటవె వోళక్క
గొల్లదానవంటా నీకొంగువట్టి తియ్యఁగాను
మల్లాడుదురటవే మరియు నోళక్క ॥ఓపో॥

వుద్దండాన నాతఁడు వుబ్బుబ్బి పిలువఁగాను
వొద్దికి రాకుండుదురటె వోళక్క
ముద్దుముద్దువలె నీపై మోహమెల్లాఁ జల్లఁగాను
గద్దించి తిట్టుదురటె కమ్మటి వోళక్క ॥ఓపో॥

ఆరీతి చుట్టరికాలు అట్టె నీతోఁ జెప్పఁగాను
వూరకుండుదురటవె వోళక్క
ఆరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె నిన్నుఁ గూడెను
గోర గీరుదురటవె కొసరి వోళక్క ॥ఓపో॥ 427

సాళంగనాట

నివిభుఁడు గెలిపేసి నిన్నుఁ జూచి
యీవలఁ జాలిమి లేదు యింతలోనిదానవా ॥పల్లవి॥

---

1. 'ఓ'ఓపిలో శేషభాగముగా హుంకారమునకు ప్రతిగా వాడే 'ఓ'గా కావచ్చు.
2. "ఓపి-అక్క"కు వ్యావహారికము.

శిరసు వంచనేఁటికే సిగ్గువడనేఁటికే
గరిమ నీపతిఁగంటే కళదాఁకెనా
చెరలాట లేఁటికే చెమరించనేఁటికే
సరసములాడితేనే కరఁగితివా ॥నీవి॥

పులకించనేఁటికే పొంచి నివ్వెరగేఁటికే
తలఁపులోనే కూటమి దక్కెనా నీకు
అలయఁగనేఁటికే అసురుసురేఁటికే
నొలపుఁజూపులలోనె సోఁకెనా వలపులు ॥నీవి॥

గుట్టుసేయనేఁటికే కొప్పు వీడనేఁటికే
అట్టె చేయిచాఁచితేనే అయనా పొందు
నెట్టన శ్రీవేంకటాద్రినిలయుఁడు నిన్నుఁ గూడె
ముట్టినపానుపుపైనే ముంచెనా కోరికలు ॥నీవి॥ 428

కాంబోది

[1] ఒక్క మొగవాండ్లకు పొరటు లెందాఁకానే
వెక్కసపుఁబొత్తు గూడి వేడుకతో నుందమే ॥పల్లవి॥

అప్పుడు నేనన్నమాట లన్నియు నోరుచుకోవే
చెప్పినవాప్రియములు చేకొనవే
యెప్పుడూ వక్కచెల్లెండ్ల మేఁటికే మనలో వాదు
కప్పినపొందులతోడ కాఁపురాలు సేతమే ॥ఒక్క॥

మనలో నిఁక సవతిమచ్చరాలు మానుదమే
వొనర బాసలు సేసుకుండుదమే
ననుపుఁజుట్టాలమై నవ్వుతాఁ దెలఁగుదమే
మనసు లొక్కటిగాఁగ మచ్చికలు సేతమే ॥ఒక్క॥

1. ఒక్కమగనికి భార్యలైన సవతులగు స్త్రీలు.

యెగ్గులునుఁ దప్పులును యెన్నఁడు నెంచవలదే
వొగ్గి వరుసవంతుల నొద్దికాదమే
సిగ్గుదేర నిమ్మా నమ్మా శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
తగ్గనియానందాన తనివి నొందుదమే ॥ ఒక్క ॥ 429

ముఖారి

కొలువుసేసేవారము కొరత లెంచఁగలమా
పిలుపు లిద్దరికి మీపెదవుల నున్నవి ॥ పల్లవి ॥

చనుమొనలు దాఁకఁగ జవ్వాది నీ కాపె పూసె
కనుఁగొనలనే చొక్కి కరఁగితివి
చొనిపి మమ్మిఁక నేమిచుద్దులు నీ వడిగేవు
చెనకినచెనకులు చెక్కులపై నున్నవి ॥ కొలు ॥

సొమ్ము సొమ్ముతో రాయఁగ సురటి విసరీ నాపె
కిమ్ములఁ గరఁగి పులకించితివి
మమ్ముఁ జూచి సిగ్గువడ మరి యేమిటికి నీకు
చిమ్మేటినవ్వులు మీపెదవుల నున్నవి ॥ కొలు ॥

పాదముఁ బాదము దాఁకఁ బవ్వళించివున్న దాపె
యీదెసఁ గాఁగిట నీవు యెనసితివి
పొదిగా శ్రీవేంకటేశ పొందితివి మమ్ము నిట్టె
మోదపుఁగళలు మీమోములు నిండున్నవి ॥ కొలు ॥ 430

సామవరాళి

ఈఁతకు మిక్కిలి లోఁతు యిఁక లేదు
బాఁతిపడ [1]నేమనఁగా భయమేల నీకు ॥ పల్లవి ॥

1. నేము + అనఁగా.

నీమనసు రావలసి నెలఁతఁ దోడితెచ్చితి
ఏమి సేయవలెనయ్యా యింకా నీకు
కామించి యానతీవయ్యా కడుసిగ్గువడనేల
నేమెల్లాఁ గలుగఁగాను నీ కేమిగడమ ॥ ఈఁత ॥

వేడుకలు గావలసి విడే లిద్దరి కిచ్చితి
వోడక సేయించుకోవో యుచితా లింక
చూడరాదా నాదిక్కు సూటిగా మఱఁగులేల
వూడిగము నేఁ జేయఁగా వోదుగ నీకేల ॥ ఈఁత ॥

కూటమి మీకు వలసి గొబ్బునఁ దెర వేసితి
యేఁటికి నెరపరికా లింకా నీకు
నీటున శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
చోటిచ్చి నే లోఁగఁగా సుద్దులు మరేఁటికి ॥ ఈఁత ॥ 481

పాడి

[1]కట్టరో తలువడాలు గక్కన వాకిళ్లను
పట్టరో వులువలు శోభనద్రవ్యములును ॥ పల్లవి ॥

తిరుకోడి యెక్కెనదె దేవునికల్యాణానకు
గరుడపటము పెఁ(పై?)డికంబమందును
ధరపై బ్రహ్మాదిదేవతలెల్లాను వచ్చిరదె
వరుసతో వాయిద్యాలు వాయించరో ॥ కట్ట ॥

ముంచి హోమములు సేసి మునులు సంభ్రమమున
అంచెల గడియ [2]ఉడు కట్టె పెట్టిరి
పెంచముగఁ దెరవేసి పెండ్లిపీఁట వెట్టిరదె
మించఁ బేరంటాండ్లు నర్మిలిఁ బాడరో ॥ కట్ట ॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండదగినది.
2. ఉడుకు=ప్రకరణముతో గూడజీరకమా? అనిపించుచున్నది.

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి యలమేల్మంగయు
యీవేళఁ దలఁబాలు ఇట్టె పోసిరి
బూవములు పొత్తునను భుజియించి రిప్పుడిట్టె
వేవేలకుఁ గప్పురపువిడె లియ్యరో ॥కట్ట॥ 482

రేకు 1598 శ్రీరాగం

నేఁడాతనిసంపదల్ల నీభాగ్యము
పోఁడిమితో వలపులు పొగులువోసీని ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమేల సకియతో నవ్వఁగదే
చెలువుఁడు మాటలనే సిగ్గు రేఁచీని
సళుపుఁజూపుల నీవు చక్కఁజూడఁగదవే
కలసొమ్ములెల్లాను సింగారించుకొనీని ॥నేఁడా॥

మంకుఁదన మింతయేల మాటలైనా నాడఁగదే
అంకెల నివ్వాళఁ డిట్టె ఆదరించీని
బింకపుబీరాలు మాని పెదవి లంచమియ్యవే
కంకణము నీకతఁడు గట్టఁజూచీని ॥నేఁడా॥

పంతము [1]అప్పటినేల పానుపుపైఁ గూచుండవే
చెంత శ్రీవేంకటేశుఁడు చేయివట్టీని
ఇంతటలమేల్మంగ విన్నిటా మెచ్చవే
మంతనపురతులను మక్కళించీని ॥నేఁడా॥ 483

సామంతం

ఎంత పలికిచ్చితివి యీపెకు నోయి
సంతతము నీకు నిది సాజమా వోయి ॥పల్లవి॥

1. అప్పటిన్ + ఏల.

మిన్నక నీతో నేను మేలములాడితినంటా
కన్నుల జంకించీ నాపై కంటివా వోయి
చన్నుమొనలను నిన్ను సారెఁ దాఁకించితినంటా
వెన్నాడి తిట్టవచ్చీని వింటివా వోయి ॥ఎంత॥

వలపు నీమీఁదఁ జల్లి వద్దఁ గూచుండితినంటా
యెలమిఁ బై కొనివచ్చీ యిదేఁటిదోయి
చలివాయ నీకు మోవిచవులు [1]చూపినంటా
మలసి సాదించీ నేఁటిమందె మేళమోయి ॥ఎంత॥

పరగ నీతో నేను పక్కనఁ గూడితినంటా
వరుసవంతుకుఁ దాను వచ్చీనోయి
అరిది శ్రీ వేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
సరవిఁ దా నన్నిటికి సమ్మతించెనోయి ॥ఎంత॥ 484

గౌళ

ఎప్పుడూ నాపై నీ సొమ్మె యెందు వోయీని
చెప్పరావివలపు నీచేతిలోనె కాదా ॥పల్లవి॥

కన్నె నీతోఁ గోపగించి కదిసి మాటాడదంటా
యెన్నిప్రియములు చెప్పే వెందాఁకాను
సన్నలఁ దిట్టుదిట్టి చలము సాదించీనంటా
పన్ని యానలేల పెట్టి పంకిం(గిం?)చేవు ॥ఎప్ప॥

మంతనాన నాపై నీతో మాటలాడకున్నదంటా
పంతమేల ఇచ్చేవు పదరి నీవు
చెంత నిన్ను గేలిసేసి సెలవి నవ్వీనంటా
యింత యాల మొక్కేవు యిందరిలోను ॥ఎప్ప॥

1. 'చూపితినంటా' అనుట మంచిది.

అలమేలుమంగ నిన్ను అంటుకోకుమనీనంటా
లలి శ్రీ వేంకటేశ యెంత భ్రమ పేవు
అలమి బలిమిఁబట్టి ఆపె నిన్నుఁ గూడెనంటా
నిలువున నీవేల నివ్వెరగయ్యేవు ॥ ఎప్పు ॥ 485

మాళవి

నీకే తెలుసునయ్య నీచేఁతలు
యేకొలఁది కాకొలఁది కెందుకైనా వచ్చును ॥వల్లవి॥

నాతో నీవు నవ్వఁగ నగకుండవచ్చునా
యీతల నందుకే చన్నులేల వట్టేవు
ఘాతల మోనాన నుంటే కడు గర్వినవవా
యేతుల దొరలపొందు లెందుకైనా వచ్చును ॥నీకే॥

వూరకే మాటాడితే నే నూఁకొనకుండవచ్చునా
మేరమీరి నీపాదము మీఁద వేసేవు
కోరి గుట్టున నేనుంటే కుచ్చితమిదవవా
యీరీతి నీతోడిమేలా లెందుకైనా వచ్చును ॥నీకే॥

గుట్టున నీవు గూడఁగఁ గూడకుండవచ్చునా
వొట్టి యందుకే గురుతు లొనరించేవు
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
యెట్టయిన నీమన్నన లెందుకైనా వచ్చును ॥నీకే॥ 486

దేసాళం

ఎంత వేగిరకాఁడవు యేమందు నిన్ను
సంతతపువలపులు చల్లువెదలాయను ॥వల్లవి॥

సిగ్గువడకుండరాదా చింతలెల్లఁ బాపేఁగాని
యెగ్గు లెంచకుండరాదా యెనసేఁగాని
తగ్గక నీవును నేను తతిగొని మొక్కఁగాను
వెగ్గళించి చెమటలు వెల్లావిరులాయను ॥ఎంత॥

చెఱఁగు విడువరాదా చెప్పినట్టు సేసేఁగాని
మఱఁగుకు రారాదా మాటాడేఁగాని
గుఱిగాఁగ నిద్దరము కూరిములు గొసరఁగా
కఱకుఁబల్లదములు కడుఁబెంటలాయను ॥ఎంత॥

పీడె మందుకోరాదా వేడుకలు సేసేఁగాని
చూడరాదా వాదిక్కు చొక్కించేఁగాని
యీడుగ శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కూడితివి వెరగులు కోటానఁగోటా(ట్లా?)యను ॥ఎంత॥ 437

పాడి

కంటివా నీకన్నులను కాంతభావములు
వింటివా నాభావములు వీనుల నీవు ॥పల్లవి॥

నిలువుటద్దములోన నిన్నుఁ దన్ను పీడచూచి
నలినాక్షి సెలవుల నవ్వు నవ్వెను
మొలకచన్ను లందులో మోఁచెను నీమేననంటా
తలవంచుకొని పయ్యదను మూసుకొనెను ॥కంటి॥

పదములో నిన్నుఁ దన్నుఁ బాడుకొని మదిరాక్షి
చెదరనిచెక్కుచేత సిగ్గువడెను
అదన మర్మపుసందు లందులో సరిదాఁకితే
తుదలేని చెమటలఁ దొప్పఁదోఁగెను ॥కంటి॥

తలఁపులో నిన్నుఁ దన్నుఁ దగులఁ గాఁగిటనుంచి
అలమేలుమంగ కూడె నట్టె నిన్నును
అలరి శ్రీవేంకటేశ అందులో నీమోవి యాని
నిలువెల్లాఁ గళలతో నిండుకున్నవి ॥కంటి॥ 483

రేకు 1594 రామక్రియ

వట్టిబీరపుమాటలు వద్దు వాతోను
ఇట్టిగొని నామోవిచవి నీ వెఱఁగవా ॥పల్లవి॥

వక్కన నీతో నేను పంతమాడుకొవఁ గాని
యిక్కువ నాకంటె హితు లెవ్వరువ్నారు
గుక్కక నీవప్పటిని గుట్టుసేసే వింతే కాక
మిక్కిలి నాపైఁ జేసినమేలు నీ వెఱఁగవా ॥వట్టి॥

వింతలుగ నీతో నేను వేసాలు నెరపఁ గాని
యింతులు నావలె సేవ లిటు సేసేరా
మంతుకెక్కి నీవప్పటి మఱఁగు పెట్టేవు గాక
[1]అంతటి నాపై తమక మాఁపఁగలవా ॥వట్టి॥

అరీతి నీతో నేను అవవెట్టుకోఁ గాని
నేరుపులు నావల్ల నీవెఱఁగవా
ఔరా శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
తారుకాణరతులెల్లా దాఁచఁగలవా ॥వట్టి॥ 489

కన్నడగౌళ

ఎంతవాఁడవయ్యా నిన్ను నెఱఁగేపాటివారమా
దొంతరసిగ్గులనెల్లఁ దొరలించుకొంటివి ॥పల్లవి॥

---

1. 'నాయంతటిదానిపై' అనుట సహజము.

చలము సాధించనేర్చుజాణవుగనక నీవు
బలిమి నాపెచేయి వట్టితివి
వలపులకి లెయిఁగువాఁడవుగనక నీవు
వెలయఁగఁ బోఁకముడి విడిచితివి ॥ఎంత॥

దొరతనముగలట్టిదొడ్డవాఁడవుగనక
సరసాన నాపెకొప్పు జారించితివి
అరుదుగఁ బంతమే కూడైనవాఁడవుగనక
పరగఁ జన్నులమీఁదిపయ్యెద దీసితివి ॥ఎంత॥

గబ్బితనముల శ్రీవేంకటపతివిగనక
నిబ్బరపలమేల్మంగ నీవు గూడితి
వుబ్బరితనముఁకు నోపేవాఁడవుగనక
గొబ్బున వన్నెలి యీకెఁ గొలిపించితివి ॥ ఎంత ॥ 440

ఆహిరి

నేరములేనిపతిపై నెరుసు లెంచఁగనేలే
గారవముఁ గాఁతాళముఁ గలుపుదురా ॥ పల్లవి ॥

మాఁటలలోనే తేనెలు మనసులోనే నూనెలు
యేఁటికి నీపతియెడ కింతవలెనా
పాటలలోఁ గొసరులు పరపుపై నుసురులు
నాటకాన రెండు నిట్టె నడుపుదురా ॥ నేర ॥

చూపులలోనే సిగ్గులు సోఁకులలోనే యెగ్గులు
ఆపొద్దుననుండి యింత అలయింతురా
చేపట్టులలో మొక్కులు చెనకులలో తొక్కులు
నీపంతాన నివిరెండు నేరుపుదురా ॥ నేర ॥

దవ్వులనే వలపులు దగ్గరితేఁ బులుపులు
నవ్వుతానే యిటులానే వాలిసేతురా
రవ్వ శ్రీ వేంకటేశుఁడు తలి యలమేల్మంగవు
బువ్వపుమోవులు రెండు పొక్కఁజేతురా ॥ నేర ॥ 441

కాంబోది

చుట్టరికము సేసితే సూడువట్టేవా
గుట్టుతో మాటాడితేను రట్టుసేసేవే ॥ పల్లవి ॥

కొప్పు దువ్వి నీ కాతఁడు గొజ్జంగలు ముడువఁగా
అప్పుడే గోరుచాఁకెనంటా ఆడేవే
గొప్పయినచన్నులపై కుంకుమపూయఁగాను
ముప్పిరిఁ బిసికెనంటా మోము వంచేవే ॥ చుట్ట ॥

వేళ నిన్నతఁడు గారవించి సింగారించరాఁగా
జాలించీఁ బోఁకముడెంటా జంకించేవే
మీఁతినసొమ్ములెల్లా నీ మెడనిండఁ బెట్టఁగాను
తూలి కాఁగిలించేనంటా దూరుసేసేవే ॥ చుట్ట ॥

వొడివట్టి నిన్నతఁడు పురముపైఁ బెట్టుకోఁగా
నడుమఁ బెండ్లాడెనంటా నవ్వు నవ్వేవే
అడరి శ్రీ వేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నిన్ను
చిడుముడిఁ గూడెనంటా సిగ్గువడేవే ॥ చుట్ట ॥ 442

సాళంగం

కన్నమాటాడకపోదు కలది గలిగినట్టె
యిన్నిటాను పిచిత్త మెట్టుండునో యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

సంతులకు చెలులెల్లా సద్దనువ్వా రింతెకాక
కాంతుఁడవు నీమనసు గానఁగలరా
సంతాన సందరి నీవు భ్రమయించే వింతెకాక
కొంతైనా నోకరిమీఁదఁ గూరిమి నీకున్నదా ||కన్న||

సిగ్గువడ కిందరు నీసేవసేసే రింతెకాక
దగ్గరి నిన్ను [1]వంచుకోఁ దాము [2]గలరా
అగ్గలమై పైకొనఁగ నాసకొలిపేవుగాక
నిగ్గుల చుట్టరికము నీకెందైన నున్నదా ||కన్న||

ప్రేమముతో నిన్ను నిట్టె పెండ్లాడి రింతెకాక
చేముట్టి కొనగోళ్లఁ జిమ్మఁగలరా
ఆముక శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
యీమేర నన్నుఁ గూడితి వితరము గలదా ||కన్న|| 448

బౌళి

అందాలు సేసుకోలేవు అయ్యో నీవు
[3]యిందుముఖి నీసంది యొరవులు గలవా ||పల్లవి||

వలవనితోలిఁ బెట్టి వాము లడిచీఁగాక
అలిగెనా యింతి నీతో అప్పటనుండి
చెలరేఁగి మోహమున చిమ్ముచుఁ దిట్టీఁగాక
బలిమి సేయఁగ నీతో పగటా సతికి ||అందా||

తనియనియాసతోడ తప్పక చూచీఁగాక
గునిసి నిన్నాపె నేఁడు కోపగించెనా
మనసుతమకమున మరియూఁ బెనఁగీఁగాక
కినియ నీతోనేమి కేరడమా చెలికి ||అందా||

1. 2. 'వంచుకోఁగలరా' అన్నపటక క్రియాసహితరూపము విరిచి, వ్యవహితముగ ప్రయోగించుట జరిగినది. 3. ఇందుముఖియొక్క నీయొక్క సంది-అవివిగ్రహము.

కరఁగినమతితోడ కాఁగిలించుకొనీఁగాక
గరువము చూపెనా కాంత నీతోను
అరయ శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నిన్ను
యిరవుగఁ గూడెఁగాక యెమ్మెలా యీతేమకు ॥అంతా॥ 444

రేకు 1595 లలిత

నీకొలఁదివారమా నేమెల్లాను
కైకొని యీపనులకె కాచుకున్నవారము ॥పల్లవి॥

సారెఁ గొప్ప దువ్వుతాను చన్నులనొత్తీ నాపె
ఆరీతి నందె పరాకైవాఁ డితఁడు
చేరి విన్నపా లేమిసేసేవే విభునికి
నేరిచి మాటాడించితే నీవేపో సతివి ॥నీకొ॥

పరిమళమ(ము?) లందుతా పైఁ దొడవేసీ నాపె
కరఁగీఁ జెమటల గక్కున నాతఁడు
యెరవుల యాతనికి యేమివిడెమిచ్చేవే
మరిగించుకొంటేను మరి నీవే సతివి ॥నీకొ॥

సొమ్ములెట్టుతా నెనసెఁ జొక్కి యలమేలుమంగ
పమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు భ్రమసినాఁడు
యిమ్ముల మనల నేలె యింతలో నేమిమొక్కేవే
యెమ్మెలు నెరపకుంటే యిఁక నీవే సతివి ॥నీకొ॥ 445

పూర్వగౌళ

చుట్టమై యాతఁడు రాఁగా సూడువట్టేవే
చెట్టవట్టి తియ్యఁగాను సిగ్గువడేవే ॥పల్లవి॥

పాటించి యాతఁడు నీకు బాసలెల్లాఁ జేయఁగాను
నీటుతో నీవేమిటికి నిందలాడేవే
చీటికిమాటి కాతఁడు చేయివట్టి తియ్యఁగాను
నాటఁజూచి యేమిటి కానలువెట్టేవే ॥చుట్టు॥

గుట్టుతో ముందర పతి కొండవలె నుండఁగాను
దిట్టతనమువనేల తిట్టు దిట్టేవే
బెట్టుగాఁ బేరఁబిలిచి ప్రియములు చెప్పఁగాను
వుట్టిపడి నీవేల వోపననేవే ॥చుట్టు॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి నిన్నుఁ గూడఁగాను
కావరించి నీవేల కాఁతాళించేవే
మోవి యీతఁడే నీకు ముంచరనే యియ్యఁగాను
చేపమీఁద నేల గంటిసేసి చూపేవే ॥చుట్టు॥ 446

నారాయణి

ఇద్దరి నేరుపులకు నిది వేళ
సుద్దులెల్లాఁ జెప్పి పతిఁ జొక్కించవే ॥పల్లవి॥

చనవుగలుగువారు చలము సాదింతురా
ననుపులనే వలపు నాఁటింతురు
మనసెరిఁగుండియును మగని [illegible] చేతురు
కినుక నవ్వుసేసుక [illegible] వే ॥ఇద్దరి॥

తగులమిగలవారు తప్పు [illegible] ట్టుదురా
మొగమోటనే కళలు మొలపింతురు
తగవరి [illegible] బంతములాడి దూరుదురా
బిగువు గుట్టు [illegible] ప్రియములు చెప్పవే

ఆసలుగలుగువారు అరడిఁబెట్టుదురా
సేసవెట్టి చేతిలోనె చిక్కింతురు
బాసిచ్చిన శ్రీవేంకటపతిఁ గూడి వంగింతురా
యీసులువాసులు సేసు కిచ్చకములాడవే ॥ఇద్ద॥ 447

ఆహిరి

దయదలఁచవలదా తరుణిమీఁద
ప్రియములు రాసివోసి బేరమాడీ నదివో ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీతోను మాటలాడి మాటలాడి
యెంతైనాఁ దనియదు యీరమణి
వింతలైననీమోము వేడుకతోఁ జూచిచూచి
కొంతైనా రెప్పలు మూసుకొనఁజాల దిదివో ॥దయ॥

నలువంక నీతోను నవ్వులు నవ్వి నవ్వి
యెలమితో వేసరదు యీరమణి
చలివాసి చెనకుచు సరసములాడి యాడి
చలము మానఁగలేదు పంతడినే ఇదివో ॥దయ॥

గక్కన నిన్నింతలోనె కాఁగిటఁ గూడికూడి
యిక్కువలు మఱవదు యీరమణి
వెక్కసపురతుల శ్రీవేంకటేశుఁ బొంది పొంది
మిక్కిలివేడుకతోడ మించీ నీపె యిదివో ॥దయ॥ 448

దేవగాంధారి

ఎందాఁకా నలుకలు యేఁటికి నీకు
మందలించి యాతనితో మాటలాడరాదా ॥పల్లవి॥

వేడుకగలవారికి వేసారుకోఁదగునా
  కోడై నవారి కెచ్చుకుందులేలా
  మేడెపురతివారి మేకు లింత వలెనా
  చూడవే యాతనిదిక్కు నొల సిఁకనై వాను ॥ఎంచా॥

సమ్మతులై నవారికి చలములు దగునా
  చిమ్ముఁజూపులవారికి సిగ్గులేలా
  దొమ్మివలపువారికి యెమ్మె లింత వలెనా
  రమ్మని పిలువవే రమణుని నండకు ॥ఎంచా॥

నవ్వు నవ్వేవారికి నాయములు దగునా
  రవ్వలై నవారికి బీరములేలా
  యివ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నిన్నుఁ గూడె
  నివ్వటిల్ల మెచ్చవే నేరుపుల సీతని ॥ఎంచా॥ 449

నారాయణి

చిత్తగించవయ్యా నీవు సేసినభాగ్యమిదివో
  కొత్తకొత్తసణఁగుల కొచ్చి చూచీని ॥పల్లవి॥

చెలి నీకు విడెమిచ్చి సిగ్గువడుతా నట్టె
  మలసి తలవంచుక మాటలాడీని
  అలిగినదిఁ గాదు ఆసలు విడువలేదు
  చలివాయ వలపుల సాముసేసీని ॥చిత్త॥

కాంత నీకొలువుసేసి కంబముమాఁటున నుండి
  కొంతగొంత కొంకుతోడ కుంచవేసీని
  వంతసు నెరపలేదు పైకొనక మానదు
  చెంతలఁ దమకముతోఁ జిమ్మిరేఁగీని ॥చిత్త॥

తొయ్యాలి నీసేవ సేసి దోమతెరలో నుండి
కయ్యములన్నియుఁ దీరఁ గాఁగిలించీని
గయ్యాళితనము లేదు కడు నవ్వకమానదు
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యిరవయ్యీని ॥చిత్త॥ 450

రేకు 1596 వరాళి

అంత యేల వోరసేవు అప్పటి నన్ను
కాంతలకు నీమోవి గాడిపట్టుగాదా ॥పల్లవి॥

వలపెల్లా నాదేకాక వాసులెంచి చూచితేను
పలువుర నేలేనీకుఁ బాటి వున్నదా
బలిమి సేసి నాచేతఁ బడితలింపించితేను
వెలలేనినీకాఁగిలి విడిదిల్లుగాదా ॥అంత॥

సిగ్గెల్లా నాదేకాక చేరి యెరుకపరచితే
వొగ్గినయాసలనీకు వోజ వున్నదా
అగ్గలమై నీవు [1]గడునంత నన్ను రేఁచితేను
తగ్గనినీమే వన్నెటా బాయిమానుగాదా ॥అంత॥

వంతమెల్లా నాదేకాక భావించి చూచితేను
యింతులకు మొక్కేనీకు యెమ్మె వున్నదా
ఇంతటి శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె నన్నుఁ గూడితివి
పొంతలనే శిరసిది బొమ్మ్రాయి గాదా ॥అంత॥ 451

సాళంగనాట

ఎంత వేగిరకాఁడవు యింతులయడాటావ
వింతవింతచేఁతలను వీరిడిఁ జేసేవు ॥పల్లవి॥

---

1. కడునంత—అంతయెక్కువగా అర్థముకాబోలు.

మేరమీరి యాపె నీతో మేలములాడెనంటా
తేరకొనఁజూచి కొప్పు జారఁదీసేవు
గోర గీరి యట్టె నిన్ను కోపగించి తిట్టెనంటా
సారెసారెఁ గొంగువట్టి సాదించేవు ॥ఎంత॥

బింకముగా నాపె నీతో బెట్టుగాఁ బెనఁగెనంటా
పొంకాన పూవుబంతిని పూఁచి వేసేవు
అంకెల నంతలో నిన్ను అద్దలించి చూచెనంటా
సంకెలేక వుద్దండాన చదురులాడేవు ॥ఎంత॥

గయ్యాళితనాన నాపె కాఁగిలించుకొనెనంటా
వుయ్యాలమంచముమీఁది కొంగెఁ దీసేవు
నెయ్యపు(శ్రీ)వేంకటేశ నిన్నిట్టె చొక్కించెనంటా
తియ్యని మోవి యిచ్చి దీకొనేవు ॥ఎంత॥ 452

దేశాళం

నా మొక మట్టె చూచి నవ్వేవదేమయ్యా
కోమలి నొకతెఁ బేరుకొనవయ్య నీకును ॥పల్లవి॥

పరుసకు నొకసతి వచ్చి కాచుకున్నది
సరసాన నొకయింతి చాలివున్నది
[1]మరిగించేననొకతె మాటలాడుచున్నది
తెరలోని దెవ్వతెనుఁ దెత్తునయ్య నీకును

నిదురకు నొకభామ నీతోఁ జెప్పుమన్నది
పెదవితేనె కొకతె ప్రియపడీని
సదరాన వలపులు చల్లీ నొకవనిత
కదియ నెవ్వతెకు నుంగర మంపేవయ్యా ॥నా మొ॥

1. మరిగించేను+అని+ఒకతె

పగడసాలాడ నొకపడఁతి గాచుకున్నది
నగుతా నొకతె నిన్ను నాటఁజూచీని
అగపడి కలసితి వందరి శ్రీవేంకటేశ
తగ నన్నేలితివి చిత్తమింకా నెందున్నది ॥నా మొ॥ 453

వరాళి

ఏమిసేయవచ్చు భాగ్యా లెవ్వరి కెట్టుండునో
ఆమని కాలము గాఁగా నగ్గువాయ నదివో ॥పల్లవి॥

కొంగువట్టి తియ్యఁగాను కొమ్మ సిగ్గువడితేను
కంగి కోపగించెనంటా కాఁకరేఁగేవు
చెంగటఁ గొసరఁబోతే చిరిచేఁబాయ వలపు
సంగడిఁ జవిగొంటేను చవ్వనాయను ॥ఏమి॥

పగటుమాటలాడఁగ పడఁతి నవ్వు నవ్వితే
యెగసక్కేలంటా లోలో యీసడించేవు
వెగటుగాఁ జెప్పఁబోతే వొగరులాయఁ బ్రియము
మిగులా వడ్డించఁబోతే మించి కారమాయను ॥ఏమి॥

యీడెనఁ బెనఁగఁగాను ఇంతి సరసమాడితే
పాదము దాఁకించెనంటా పంతమాడేవు
సాదించి శ్రీవేంకటేశ జంకించితేఁ బులుపాయ
దాదాతఁ గూడితేను తరితీపులాయను ॥ఏమి॥ 454

దేసాళం

ఇందరిలోనా నీకు నేఁటికి రట్టు
పొందులు సేసుక అట్టె బుజ్జగించవయ్యా ॥పల్లవి॥

పీఱెము చేతికిచ్చి వెలఁది నీతో నవ్వఁగ
 యేడ చూచేవయ్య్యా నీకు నెంత పరాకు
 ఆడరానిమాటలాడీ నందుకే కోపగించుక
 కోడెకాఁడ వాపె నిట్టె కుస్తరించవయ్యా ॥ఇంద॥

చేసన్న చేసి ఆపె చెనకి నిన్నుఁ జూడఁగ
 యేసుద్దులు చెప్పేవయ్యా ఇదె నాతోను
 వాసితో నిందుకే యాపె పట్టినేరములు వేసీ
 వేసాలగుట్లు మాని వేఁడుకొనవయ్యా ॥ఇంద॥

అలమేలుమంగ నిన్ను నట్టె కాఁగిలించఁగాను
 నిలుచుండే వేమయ్యా నివ్వెరగుతో
 అలరి శ్రీవేంకటేశ అందు కాపె వురమెక్కె
 చెలి నేను; ఆపెనే చెక్కునొక్కవయ్యా ॥ఇంద॥ 455

పూర్వగౌళ

ఇద్దరితమకములు ఇటు నీకే తెలుసును
 సుద్దులు చెప్పఁగ మరి చోటున్నదా ॥పల్లవి॥

చెక్కు చేతఁబట్టుకొని చిరునవ్వు లేటికే
 మక్కువ నీవల్లనే మోమాఁట దోఁచీని
 అక్కడ నాతఁడు నీతోనాడేమాఁటలకు
 యిక్కడ నావునికి యిటు సరివచ్చెనా ॥ఇద్ద॥

యెదురుగా వచ్చివచ్చి యేమి తప్పక చూచేవే
 అదన నీవల్లఁ బనులన్నీ నున్నవి
 చెదర కాతఁడు దలఁచేటితలపులకును
 మదిలో నామర్మావకు మరి సరివచ్చెనా ॥ఇద్ద॥

మిక్కిలివేడుకతోడ మెచ్చు లేమిమెచ్చెవే
తక్కక నీవల్ల మేలు-దయిలువారిని
యిక్కువఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగ నే-
నిక్కడా నక్కడా నన్ని నిటు సరివచ్చెనా ॥ఇద్ద॥ 456

రేకు 1597 పాడి

ఎంతసేసితి రే నన్ను యేమి రే మీరు
రంతుల వాని నీడకు రప్పించలేనా ॥పల్లవి॥

అంగనలమోము చూచి ఆతఁ డిట్టె నవ్వఁగాను
యెంగిలినవ్వు నేనూ నిట్టె నవ్వేదా
అంగడిజాణతనాలు అందఁతో నాడఁగాను
ఉంగిలిసరసములు సారె నేనూ నాడేదా ॥ఎంత॥

మచ్చిక నందరితోను మాట లాతఁ డాడఁగాను
ఇచ్చట మూఁకమాటలు ఇప్పు డాడేదా
వచ్చివచ్చి అందరిపై వలపులు చల్లఁగాను
కచ్చుపెట్టి నావలపుఁ గలయవేసేదా ॥ఎంత॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చెలులఁ బిలువఁగాను
వోవరిలో నే నుండి వూఁకొనేదా
నావు అందరిపై వేసి వడిఁ దానే నన్నుఁ గూడె
అలమేల్మంగ నెరవులు సేతునా ॥ఎంత॥ 457

సౌరాష్ట్రం

తానే నామీఁదటఁ దొల్లె దయగలఁడు
కానిమ్మని వొడఁబడేఁగపట మేఁటికే ॥పల్లవి॥

కాఁటుదప్పేమావాఁడా తాను సుఖిన నే ననరే
యేఁటికి నానలువెట్టీ యింతలోననే
చాటిచెప్పీఁ దనడాగు చన్నులపైనన
కోటికిఁ బడగెత్తె కొసరనేమిటికే ॥కాఁటు॥

మేలెంచనివాఁడా తాను మేకొంటిననరే
యీలాగుననేల మొక్కీ ఇంతలోననే
వోలవేసీ నావేల నుంగర మిదెవరే
యీలాగుచనవులందు యెరవు లేమిటికే ॥మేలె॥

సిగ్గువడేవాఁడా తాను చెనకితి ననరే
యెగ్గులేక నన్నుఁ గూడె ఇంతలోననే
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నేను
అగ్గలమాయ వలపు అలయనేమిటికే ॥కానే॥ 458

ఆహిరి

ఏమయ్య నీవెఱఁగవా యేలా ఇంత సేయించేవు
దామెనజగడాలకు తానా యెదురు ॥పల్లవి॥

సలిగెలు వట్టుకొని సతి మాటలాడీఁగాక
తలఁకక నే నాడితే తానా యెదురు
నెలవై దిట్టతనము నేరుచుక వచ్చేఁగాక
తలమని జంకించితే తానా యెదురు ॥ఏమ॥

తోడువెట్టుకొని చెలి తుటారించవచ్చీఁగాక
దాడిగా నేదికొంటే తానా యెదురు
యేడో కనుసన్నలకు యెమ్మెలు సేసీఁగాక
[illegible] పైకొంటే తానా [illegible]దురు ॥ఏమ॥

చెప్పుడుబుద్ధులకును చేయెత్తి మొక్కేగాక
తప్పులు నేఁ బట్టేనంటే తావా యెదురు
అప్పఁడ శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
దప్పిదేరఁ గూడితివి తావా యెదురు ॥ఏమి॥ 459

లలిత

ఈపాటివాఁడవు యెట్టు పొందు సేసితివి
కోపితగలవారికి వొదుగనేలా ॥పల్లవి॥

పిలిచేఁగదయ్యా నిన్నుఁ బ్రియురాలు
చెలఁగి యేల పరాకు వేసుకొనేవు
చెలులము మేము వింటే సిగ్గయ్యీనా
బలవంతులకు మరి భయమున్నదా ॥ఈపా॥

వాగాలిచ్చీ నీప్రాణబందుగురాలు
[1]చేవ(గ?)దేర నీవేల చేయొగ్గవు
నీగుణాలు చూచి నేము నేరమెంచేమా
వేగిరపువారి కింత విచారించనున్నదా ॥ఈపా॥

యెనసేఁగదవయ్యా నీయిచ్చకురాలు
మనసిచ్చి నీవేల మాఁటలాడవు
అనఁగు శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యాపె
ఘనులైనవారికి కడుఁగొంక మున్నదా ॥ఈపా॥ 460

నాదరామక్రియ

ఎగ్గువట్టేవు గనక యిదివో వోయి
సిగ్గుతోడ నుండేనన్ను చిత్తగించవోయి ॥పల్లవి॥

---

1. ప్రావతంగము.

మొగము చూచి నీకు మొక్కేనంటా రాఁగాను
నగవు వచ్చీనోయి నాసెలవుల
పగటున నే నీకు పాదాలొత్తేనంటా రాఁగా
జిగిఁ జెమటలు చేతఁ జిప్పిలీనోయి ॥ఎగ్గు॥

వేడుకతోడ నీకు విడెమిచ్చేనంటా రాఁగా
తోడనే తమకములు తొలఁకీనోయి
వోడక నీపానుపుపై వొద్దనుండేనంటా రాఁగా
నీడల రెండుచేతులు నిన్నలమీనోయి ॥ఎగ్గు॥

మిక్కిలి నే నిన్నుఁ గూడి మెచ్చేనంటా రాఁగాను
పెక్కుపరవశములు పెరిగీనోయి
అక్కరై శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
తొక్కరాఁగా నీపాదము తొలుకే మీఁదోయి ॥ఎగ్గు॥ 461

సామంతం

నీవు గోవిందరాజవు నెరజాణవు
మోవులు చూపి వారు మోహము చల్లేరు ॥పల్లవి॥

కొలువులోపల నిన్నుఁ గొసరి కొసరి చూచి
చెలు లిద్దరును నిన్నుఁ జెనకేరు
వలపులు మఱ్ఱుఁ ళించి వన్నెదేరే నీ మోమున
కళలు రేఁచి రేఁచి కమ్మటి నవ్వేరు ॥నీవు॥

పానుపుమీఁదట నీకుఁ బాదము లొత్తియొత్తి
మానిను లిద్దరు నీతో మాటాడేరు
పూని యాసలు రెట్టించి పొత్తుల నీమేనెల్లా
మైనమువలెఁ బెనఁగి మచ్చిక రేఁచేరు ॥నీవు॥

వోవరిలోపల నుండి వొడివట్టి నిన్నుఁ దీసి
శ్రీవనితా భూవనితాఁ జెఁ(కెం?)ది కూడేరు
యీవలనావలా మొక్కి శ్రీవేంకటపతివైన —
గోవిందరాజ నీగుణము మెచ్చేరు ॥నీవు॥ 462

రేకు 1598 లలిత

సందుసుడి నేమిటికి సరి నింతసేసేవు
కందువకు రాఁగా వింకము చూపరాదా ॥ పల్లవి॥

చిత్తరువువా(వ్రా?)సేవేళ చేరి పరాకైనదంటా
అత్తి చనుమొనలేల అదిమేవు
బత్తిగలవాఁడవై తే పానుపుమీఁదికి రాఁగా
చిత్తమువచ్చినసేఁత సేసి చూపరాదా ॥సందు॥

కంటమాలిగుచ్చేవేళ కడునసువాయనంటా
అంటేవు మర్మములు నీ వంతలోననే
నంటుగలవాఁడవు నవ్వుతా విడెమియ్యఁగ
[1]వొంటిసీబలిమి చూపి వొరయఁగరాదా ॥సందు॥

కాఁపురముసేసేవేళ కడు సందడైనదంటా
యేపునఁ గాఁగిలించి యెనసితివి
యీపాటివాఁడవు ఇప్పుడే శ్రీవేంకటేశ
వోపినట్లల్లా రతుల నొద్దిక గారాదా ॥సందు ॥463

సాళంగనాట

ఇంతలేసి కావలెనా యింకాను నీ—
బంతిభోజనాలే చాలుఁ బాలించ మమ్మును ॥పల్లవి॥

1. 'నీయొంటిబలిమి' అమట సహజము. ఇక్కడ 'ఒంటి' 'ఒట్టి'నకు బొవవిభక్తిక మైతే సహజముగ నుండును. 'ఒకటి'వికారమైతే అంతబాగుండదేమో.

పట్టకుమీ నీవు నన్నుఁ బలుమారును। నీ—
వెట్టివలపుల చేత వేసరితిమి
గుట్టెఱుఁగుదువు మాతో కొసరులేల। నీ—
చుట్టరికములె చాలుఁ జొక్కించ మమ్మును ॥ఇంత॥

చెప్పకుమీ ప్రియములు చేరి నాకునూ। నీ—
తప్పనిఆనలచేతఁ దనిసితిమి
యెప్పటివాఁడవే మాఇచ్చకాలేల।[1] నీ—
కప్పురవిడేలే చాలుఁ గరఁగించ మమ్మును ॥ఇంత॥

నవ్వకుమీ నీవునాతో నయములను।నీ—
పువ్వులవాటులచేతఁ బొదలితిమి
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నన్నుఁ గూడితి।నీ—
బువ్వపుమోవే చాలు పొసఁగించ మమ్మును ॥ఇంత॥ 464

పాడి

చెప్పినట్టె సేయవయ్యా చెలికి నీవు
చిప్పిలి నీవుద్దండాలు సేయకువయ్యా ॥పల్లవి॥

కంతునియమ్ము లవిగో కాంతకొప్పులో నున్నవి
పంతగాఁడ వాతురము పట్టకువయ్యా
చెంతలఁ బెదవు లవి చిగురుటడిదములు
అంతేసిమాటలు నీ వాడించుకోకువయ్యా ॥చెప్పి॥

చందురునివిషములు సతి నవ్వులలో నవె
కిందుపడా పెచెక్కులు గిల్లకువయ్యా
కందువఁ బయ్యెదదె జక్కవలకొండ్లివల
దిందుపడ నీవు ముట్టి తియ్యకువయ్యా ॥చెప్పి॥

1. ఈ ప్రశ్నగహచిహ్నము రేకులో లేదు.

చలిగాలివానలు సతిమేనివావనలు
కలసితి వింక బెళకకువయ్యా
అలమేలుమంగ యీకె అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
కలకాలమును నబ్బెఁ గై కొనవయ్యా ॥చెప్పి॥ 465

పళపంజరం

ఇంతేసియానోదక త్తె లెందరో ఇంకా నీకు
సంతసపుఁదమకాన చండిపెట్టీఁగాక ॥పల్లవి॥

పతితోడ నీవిచే జాణతనా లాఁడగాను
అతివ వేరొక్కతె నిన్న ద్దలించీని
మతకాన నూరఁటుట్టమవు నీ వెవ్వరిసొమ్ము
తతితోడ నెఱఁగక తమకించీఁగాక ॥ఇంతే॥

అంగనవొకతెకు నీ వాసపడి పెనఁగఁగా
జంగిలిగా వేరొక్కతె కొంగువట్టీని
అంగడివరిమళ మందరివాఁడవు నీవు
సంగడిఁ దననొమ్మంటా సాదించీఁగాక ॥ఇంతే॥

అలమేలుమంగ నీకు నచె వురమెక్కగాను
వెలఁది భూకాంత వీఁపెక్కీని
పొలసి శ్రీవేంకటేశ బువ్వపుమోవి నీది
కలసినచనవునఁ గడుమెచ్చీఁగాక ॥ఇంతే॥ 466

శ్రీరాగం

ఏమని విన్నవించేము యెంచాఁకా నీతోను
కామినినుద్దులు చెప్పఁ గతలాయ నీకును ॥పల్లవి॥

చప్పరములోన నుండి సారెసారె నుస్సురంటా
కప్పురములే యడుగుఁ గాంతలను
ముప్పిరి నంతటిలోన ముంగిట వచ్చి నిలిచి
రెప్పలువేయక చూచు వొప్పగునీరాకకు ॥ఏమ॥

గందము వూసుకొని కడునుడుకెత్తెనంటా
అందుకొనుఁ బన్నీరు అప్పుడప్పుడే
విందుగాఁగ మోవితేనె వెస నీకు మీఁదెత్తుక
చెంది ప్రియాలు చెప్పెంపు చెలుల నీవద్దికి ॥ఏమ॥

పరగఁ బరపుమీఁద పైకొనఁగా నిన్నుఁ గూడె
సిరులుమీరఁగ నిట్టె శ్రీవేంకటేశ
సరసపుమాటలలో సన్నలు సేసి సేసి
పెరరేఁచుఁ దమకము పెనఁగుచు నీకు ॥ఏమ॥467

ఆహిరినాట

కూడితి రిద్దరు మీరు కొండగొండవలె
మోడామోడిమాటల ముచ్చట దీరీనా ॥పల్లవి॥

నిలుచున్నాఁ డతఁడు నీమీఁది మోహమున
పిలువవే ఇఁకనైనాఁ బ్రియురాలవు
చెలులు యెడమాటలు చెప్పిరాఁగా మాపుదాఁకా
తలఁపులలో సీతహాతహా వాసీనా ॥కూడ॥

నవ్వు నవ్వీ నాతఁడు నను పైనచనవున
ఇవ్వల నెదురుకోవే హితురాలవు
రవ్వగా నొద్దిక వారలు రాయబారాలు సేసితే
జవ్వనపుమదాలగజరు దీరీనా ॥కూడ॥

దగ్గరివచ్చె నాతఁడు తమితోఁ గూడేనంటా
తగ్గ కా(శ్రీ)వేంకటేశుఁ గాఁగిలించవే
తగ్గ కూడిగపువారు తామెంత వచ్చిసేసినా
యెగ్గులేనిమీరతికి నీడువచ్చీనా ॥కూడి॥ 468

రేకు 1599 వరాళి

వేగిరకావికి నేఁడు వెసలఁ బెట్టుమన్నట్టు
అగడాలు సేయవచ్చే వాస ఇంకా నెంతో ॥పల్లవి॥

విన్నపాలు సేయఁగానే వేమరు బుద్దిడిగేవు
కన్నులను మొక్కఁగానే గరిసించేవు
చన్నుల నొత్తఁగానే సాములు సేయవచ్చేవు
ఇన్నిటా వేగిరించేవు యేమి దలఁచితివో ॥వేగి॥

విందుచెప్పరాఁగానే వెసఁ జవు లడిగేవు
పొందులు నేఁ జేయఁగానే పొదిగేవు
కందువకుఁ బిలువఁగా కడుఁదమకించేవు
సందడిఁ బెండ్లాడేవు జాణతన మెట్టిదో ॥వేగి॥

పానుపుపైఁ బండఁగానే పదరి కాఁగిలించేవు
ఆముక మోవియ్యఁగానే ఆసపడేవు
కానిలే (శ్రీ)వేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
సానఁబట్టేవు చూపులు సమరతు లెట్టివో ॥వేగి॥ 469

కాంబోది

నీకుఁ జూడ వినోదాలై నిండుకవున్నవి గాక
కైకొన్నపతిగుండెలో గాలములుగావా ॥పల్లవి॥

తలఁపులోఁ దగిలి యాతని భ్రమయించేవి నీ—
మొలకనవ్వులేకావా ముదిత నేఁడు
చలివాపి రమణుని సారెకుఁ జైకొలిపేవి
పలచనిపెదవిపై పలుకులేకావా ॥నీకు॥

ఆయాలు సోఁకి యాతనియాసలు పెడరేఁచేవి
సోయగపునీకనుచూపులేకావా
వాయపుమదములు గొబ్బన నూరఁజేసేవి
చాయలమెఱుఁగుల నీచన్నులేకావా ॥నీకు॥

చిందువందుగా మేను చెమరింపఁజేసేది
కందువరతుల నీకాఁగిలేకాదా
అందపుశ్రీవేంకటేశు నన్నిటాను గూడితివి
సందడించేమీఇద్దరిసన్నలేకావా ॥నీకు॥ 470

పాడి

ఎంత వేగిరకాఁడ వేమయ్య నీవు
మంతనాన యెట్లుండిన మచ్చిక లమరును ॥పల్లవి॥

సిగ్గువడ్డకోమలిని చెఱఁగువట్టి తీసేవు
యెగ్గువట్టి తిట్టితేను యేమిసేసేవు
వొగ్గక మునుఁగిడఁగ వొడివట్టి పెనఁగేవు
బిగ్గనఁ బాదమంటితే పడఁతులు నగరా ॥ఎంత॥

పఱపుపైనున్నదాని బలిమిసేయఁ జూచేవు
యెఱఁగి గోర గీరితే యేమిసేసేవు
చిఱునవ్వు నవ్వితే చేరి యాసలువెట్టేవు
నెఱయా నొట్టువెట్టితే నీవు తిద్దఁగలవా ॥ఎంత॥

కవకవవవ్వేదానిఁ గాఁగిలించి కూడేవు
యివలఁ బచ్చిసేసితే నేమిసేసేవు
అవళి శ్రీవేంకటేశ సతిని(నిం?)త మీరితివి
వివరించి కొసరితే వెల్లవిరిగాదా ॥ఎంత॥ 471

మాళవిగౌళ

కంటిమి మీఇద్దరెందు [1]కట్టినయెచ్చరికెలు
జంటలై వున్నందుకును చలము లెచ్చరికె ॥పల్లవి॥

ఇలిమి నేసేయందుకు చెనకులే యెచ్చరికె
యెలయింపులకు సన్న లెచ్చరికె
వలపులకును తలవంపులే యెచ్చరికె
పిలిచి చేకొనుటకు పెనఁగు లెచ్చరికె ॥కంటి॥

ముందర నిలుచుటకు మొక్కులే యెచ్చరికె
యెందుకును సరసము లెచ్చరికె
కందువల నుండుటకు కతలే యెచ్చరికె
చిందేటికరఁగులకు సిగ్గులే యెచ్చరికె ॥కంటి॥

కదిసి కూడుటకును కాఁగిలే యెచ్చరికె
హృదయాలకు నవ్వులే యెచ్చరికె
అదన శ్రీవేంకటేశుఁ డన్నిటా నిన్ను నేలె
ముదములకు నప్పటిముచ్చట లెచ్చరికె ॥కంటి॥ 472

రామక్రియ

ఉండవయ్యా యించుకంత వుడుకువట్టీ వలపు
దండిగా వెనకముందుఁ దలపించేఁగాక ॥పల్లవి॥

1. కట్టిన=ఏర్పాటుచేసిన, ఒప్పందము చేసిన కావచ్చు.

మంతనపునీమాటలు మఱచితినా నేను
కాంతలతోఁ జెప్పఁగాక కాకరయ్యేవంటా
వంతుకు మాటలాడితే వాఁడివోయనా యేమి
చింతదీరఁ జెవిలోనే చెప్పిచూపేఁగాక ॥ఉండ॥

మళ్లీ నీసేవ సేయక మానితినా నేను
వొళ్లెల్లాఁ బచ్చియ్యానంటా నుందానఁగాక
వొల్లనే నవ్వు నవ్వితే వుడివోయనా యేమి
ఇల్లిదె విడెమిచ్చి యెచ్చరించేఁగాక ॥ఉండ॥

వొద్దికై సవిరతుల కొడిగట్టనా నేను
పెద్దరికము నీదంటాఁ బెనఁగేఁగాక
బుద్ధితో శ్రీవేంకటేశ పొందితివి నన్ను నిట్టె
వొద్దనేనా నిన్ను నింకా వొరసేఁగాక ॥ఉండ॥ 478

వరాళి

అయవాయ వొద్దులేవే అలసితివి
రాయడించీఁ జన్నుదోయి రవ్వయ్యీ నుండవే ॥పల్లవి॥

తగవులు చెప్పనేలే తగ వాతనికి నాకు
నగవులు నగనేలే నడుమ నీవు
యెగసక్కెలాడనేలే యింతలోనే వేగిరించి
దగ దొట్టీఁ జాలుఁజాలు తతి నూరకుండవే ॥అయ॥

వాసులు పుట్టించనేలే వడి నాతనికి నాకు
మోసాలు చూపనేలే మొక్కలానను
వేసాలు సేయనేలే వేమారు నన్నుఁ జూచి
ఆసలఁ జెమటరేఁగీ నట్టె వూరకుండవే ॥అయ॥

సాకిరి చెప్పఁగనేలే సరి మాయిద్దరిలోన
ఆకడ నాడుకోనేలే అందరితోడ
పైకొని శ్రీవేంకటపతి నన్ను నిట్టె కూడె
చీకాకుగాఁ గొప్పువడి సిగ్గుతోడ నుండవే ॥ఆయ॥ 474

రేకు 1600 ముఖారి

దొడ్డవానిఁ బంతము తొడిఁబడఁ గొనరాదు
వెడ్డువెట్టుచే నేర్పు వేడుకతో నిన్నును ॥పల్లవి॥

చక్కఁగా నీతో నేను చలము సాదించరాదు
ఇక్కడ నీతోఁ బొందు లెట్టు గూడిని
తొక్కవు నాపాదము తొలఁగుమనఁగరాదు
మొక్కకు నే దీవించితి మొదలనే నిన్నును ॥దొడ్డ॥

వాసులకు నీతోను వాదు లడువఁగరాదు
సేసవెట్టి నీపై నెట్టు చేయి చాఁచేము
ఆసపడేవు నాకు అవుఁగాదనఁగరాదు
బాసలు పేయకు నమ్మి భావించితి నిన్నును ॥దొడ్డ॥

మిగుల నీతో మందెమేళము సేయఁగరాదు
నగుతా నిన్నెట్లా నానలు వెట్టేది
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
పొగడే వప్పటి నన్ను; బోదిసేసే నిన్నును ॥దొడ్డ॥ 475

దేసాళం

కడపరాయఁడు నీకు కప్పురమందిచ్చీ వాఁడె
మడిచియ్యవే ఆకు మనసిచ్చీ నతఁడు ॥పల్లవి॥

ప్రియములు చెప్పఁగాను పెనఁగకువే నీవు
వయగారాలు చూపఁగా నవ్వకువే
నియతాన మొక్కఁగాను నిట్టింత యేఁటికే
క్రియగూడ నియ్యకోవే కేలుచాఁచీ నతఁడు ॥కడ॥

చేరి మోము చూడఁగాను సిగ్గులువడకువే
కూరిమి గొసరఁగాను కోపమేఁటికే
గారవించి పిలువఁగా కాఁతాళించకువే
పేరుకొని పాడఁగదే పెరరేఁచీ నతఁడు ॥కడ॥

గక్కునఁ గాఁగిలించఁగా గయ్యాళించకువే
ఇక్కువ లంటఁగఁ గోప మిఁక నేఁటికే
అక్కరతో శ్రీవేంకటాధిపతి కడపలో
వొక్కటాయ మెచ్చఁగదె వొద్దనున్నాఁడతఁడు ॥కడ॥ 476

బౌళి

ఇట్టిదివో నీమహిమ యేమని పొగడేమయ్యా
తిట్టివాను మోవిమీఁద తేనెలే తొరుగవా ॥ పల్లవి ॥

జలజాక్షితో నీవు సరసములాడఁగాను
చెలరేఁగి చెక్కులెల్లఁ జెమరించెను
మొలకచన్నులు నీవు ముట్టితేఁగనక యిఁక
వలపెల్లి జడివట్టి వానలై కురియవా ॥ఇట్టి॥

మచ్చికల నీకెతోను మాటలు నీవాడఁగాను
కచ్చుపెట్టి పులకలు కడునిండెను
అచ్చుగాఁ గాఁగిట నించి ఆయము లంటితే నీఁక
పచ్చికోరికలెల్లాను పాలుకొని పండవా ॥ఇట్టి॥

చెనకుచు నవ్వులనె సెసలు నీవు వెట్టఁగ
గనిసై మోమున నిండుఁగళ లుబ్బెను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విపుడింకా
చనవులు తీపులెక్కె చవులు ముదురవా ॥ఇట్టి॥ 477

[1]దేశిసాళాది

మాళవిగౌళ, ధు(ధ్రు?)వ.

వలెవలెనని వలచితివట తనవలలకు లోఁగానటరే ఇఁక
వలమో చలమో నాకును పతితో జగడములా
నెలఁతలు దన కెందరు గలిగిన నేనే సతమని తెలియరె
పొలమెల్లాఁదిరిగినతేఁటికి పూఁబోదయే నెలవుగదే ॥పల్లవి॥

వాక్యం

అనఁగదరె వో చెలులాల ఆతనితోడుత నీమాటలె
వినయంబున నే నడవఁగ శ్రీవేంకటపతి కిది దగవా

రామక్రియ ,మఠెం

అల్లవాఁ డొకతెతోడ నవ్వి మాటలాడఁగాను
చల్లఁగా నేనే చూచి జంకించితినా
పల్లదమాడితినటె పైఁడివంటిమాటనైన
చిల్లరే మానఁడాయ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

---

1. రేకులలో, అన్ని పాటలకు ముందు రాగముపేరు 'పల్లవి' అనియుండుట సహజము. పరిష్కర్తలందరూ పల్లవిభాగము వ్రాసి దానికడపట 'పల్లవి' అనివ్రాసి, తరువాత క్రమముగ చరణములు వ్రాసి ముద్రించుచుంటిమి. ఈపాటమాత్రము రేకులోనే రాగతాళములు, తరువాత పల్లవిభాగముకొసన పల్లవి అని వ్రాసి, తక్కిన రాగము,వాక్యము వగైరాలు ఆయాభాగముల కడపట వ్రాసినారు. పల్లవితప్ప తక్కినవానిని నేను స్పష్టప్రతీతికై ఆభాగములకు ముందు వ్రాయుచున్నాను. సుప్రసిద్ధమైనరాగమాలికతో పాటు దీనిలో తాళమాలిక విశిష్టమని సంగీతమర్మజ్ఞులు శ్రీ శేషరాళ్లపల్లివారు కొండాడేవారు.

వరాళి. రూపకం

తానాడినమాటలెల్లాఁ దలఁచుమని
కోనేటిరాయనికి నాగుబ్బలమీఁదటను
ఆనవెట్టరె

బౌళి, ఝంపె

వెగ్గళముగ సారెకు నీక వెంగెములాడఁగఁజాలను
సిగ్గరితనమునఁ గొసరెద శేషాచలపతిని

పాడి, తివుడ

అలిగి సాదించఁ దగ దంజనాద్రీశ్వరునిఁ
గలికిచూపులనె మది గరగఁజేసెదను

నాట, అటతాళం

చనవుగలిగిన సరస మమరును సముకమున నే మనసు దెలిసెద
మునుప నడుగరె మదనజనకుని ముద్దుటుంగరము

శ్రీరాగం, ఏకతాళి

మాయింటికి నేఁడు రాఁగా మంకులూ బొంకులుఁ దేరె
వేయి నేల నే మొక్కేనే వేంకటరాయనికి

అలరినరతులఁ దొయ్యలులాల నన్నుఁ
గలనె వేడుక శ్రీవేంకటవిభుఁడు ॥వలెవలె॥ 478

పాడి

అప్పుడే వచ్చినదాన నందరిలోన
వుప్పుఁ గప్పురము సరా వొద్దే నీవు ॥పల్లవి॥

కన్నుల మొక్కితిని కాలుఁ దొక్కితిని
యెన్నికకుఁ దనయాల నింకానేమే
నన్నునేల పిలిచీనే, నాఁడువాఁడే పుచ్చుఁబుచ్చుఁ
బున్నమతో తెఱఁగవా పోవే నీవు ॥అప్పు॥

చేరువనే వుంటిని నేసాఁ బెట్టితిని
యీరుదియ్యఁ బేనువచ్చు వేళే నీవు
తారుకాణ లిప్పుడేలే; తనసుద్ది చెప్పఁ జెప్పఁ
జేర[1]మరాయని చెల్లఁబెట్టేఁ బదవే ॥అప్పు॥

నీటున నవ్వితిని నెట్టనఁ గూడితిని
యేఁటికి శ్రీవేంకటేశుఁ డేమనీఁ దాను
మూఁటమూట లింతయేల; మోవితేనె లూరనూర-
నూటలాయఁ దనకు నే నొద్దికైతిఁ బదలే ॥అప్పు॥ 479

1. మర + ఆయ + అని. మర=కొలపాత్ర. చేరకు మించినది.

1—అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ సంకీర్తన సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు:
అమరసింధు	.... 187.
అందోళ	.... 383.
అరిబి	.... 364.
అహిరి	.... 5, 14, 25, 49, 65, 88, 91, 102, 127, 168, 177, 199, 214, 244, 255, 259, 277, 287, 297, 322, 325, 362, 366, 389, 405, 410, 428, 441, 448, 459.
అహిరినాట	.... 41, 84, 142, 205, 210, 424, 468.
కన్నడగౌళ	... 36, 68, 131, 310, 338, 440.
కాంబో(భో)ది	.... 34, 48, 71, 94, 126, 166, 173, 179, 246, 288, 304, 355, 402, 412, 429, 442, 470.
కుంతలవరాళి	.... 39, 374.
కురంజి	.... 190, 352.
కేదారగౌళ	.... 50, 170, 197, 212, 415.
గుండక్రియ	.... 356, 379.
గుజ్జరి	.... 28, 111, 196, 229, 357, 401.
గౌళ	.... 24, 59, 124, 216, 253, 372, 397, 485.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
తెలుఁగుఁగాంబోది	.... 125, 204, 264.
తోండి	.... 381, 418.
దేవగాంధారి	.... 138, 174, 222, 295, 318, 421, 449.
దేశా(సా)క్షి	.... 76, 309, 399.
దేసాళం	.... 4, 40, 80, 114, 139, 148, 151, 165, 182, 200, 233, 252, 258, 262, 281, 321, 329, 335, 338, 395, 419, 427, 437, 453, 455, 476.
ద్రావిళభైరవి	.... 353.
ధ(ద)న్నాశి(సి)	.... 18, 72, 121, 305, 332, 385.
నట్టనారాయణి	.... 95, 110, 341.
నాగవరాళి	.... 119.
నాట	.... 300.
నాదరామక్రియ	.... 47, 51, 77, 104, 146, 191, 194, 219, 245, 267, 294, 323, 340, 398, 461.
నారాయణి	.... 213, 290, 354, 414, 447, 450.
నీలాంబరి	.... 161.
పళవంజరం	.... 58, 101, 130, 314, 361, 466.
పాడి	.... 7, 12, 15, 21, 45, 56, 81, 87, 105, 134, 168, 171, 198, 208, 226, 248,

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
	268, 276 279, 282, 311, 339' 360, 386, 411, 432 438, 457, 465, 471, 479.
పూర్వగౌళ	.... 446, 456.
బలహంస	.... 368.
బౌళి(భవుళి)	.... 6, 26 54, 57, 66, 78, 96, 109, 123, 128 135, 149 159 185, 227, 240, 254 270, 273 312 315, 319, 345, 351, 369 376, 384, 396, 420, 444 477.
భౌ(బౌ)ళిరామక్రియ	.... 2, 167.
భల్లాటి	.... 292, 403.
భూపాళం	.... 331.
భైరవి	.... 23, 30, 85 180, 234, 261, 280, 370, 390.
మంగళకౌశిక	.... 46, 176, 272, 342.
మధ్యమావతి	.... 55, 99, 141, 346.
మాళవి	.... 63, 145, 158, 183 186, 308, 406, 436.
మాళవిగౌళ	.... 1, 11, 32, 73, 82, 108, 164, 188, 225, 237, 299, 332, 472, 478.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
మాళవి(వ)శ్రీ	.... 154.
ముఖారి	.... 17, 19, 44, 74, 86, 107, 129, 150, 169, 193, 215, 232, 247, 260, 284, 291, 293, 303, 333, 344, 349, 371, 373, 430, 475.
మేఘరంజి	.... 330.
రామక్రియ	.... 29, 38, 70, 93, 120, 140, 147, 181, 187, 209, 230, 301, 324, 343, 377, 404, 407, 439, 473.
రీతిగౌళ	.... 160, 217, 289, 347.
లలిత	.... 22, 42, 75, 83, 98, 132, 133, 175, 202, 207, 271, 285, 317, 330, 375, 387, 417, 445, 460, 463.
వరాళి	.... 3, 27, 33, 53, 62, 69, 89, 112, 153, 156, 192, 221, 224, 231, 241, 250, 269, 278, 298, 306, 358, 378, 394, 425, 451, 454, 469, 474.
వసంతం	 136,
వేళావళి	.... 16, 67, 316, 365.
శంకరాభరణం	.... 9, 92, 115, 122, 162, 218, 228, 249, 263, 265, 296, 337, 348, 392, 408.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
శ్రీరాగం	.... 35, 61, 90, 100, 144, 236, 274, 327, 433, 467.
శుద్ధదేశి	.... 155, 248, 367.
శుద్ధవసంతం	.... 143, 178, 220, 235, 257, 409, 422.
సామంతం	.... 10, 13, 31, 64, 79, 118, 157, 172, 184, 223, 233, 256, 275, 286, 313, 320, 323, 391, 398, 434, 462.
సామవరాళి	... 8, 413, 431.
సాళంగం	.... 113, 326, 443.
సాళంగనాట	.... 60, 103, 201, 206, 239, 251, 266, 334, 350, 423, 452, 464.
సావేరి	.... 117.
సింధురామక్రియ	.... 116, 203, 368.
సౌరాష్ట్రం	.... 37, 106, 152, 189, 242, 307, 400, 458.
హిందోళం	.... 52, 302, 359.
హిందోళవసంతం	.... 20, 336, 426.
హిజ్జిజి	.... 43, 97, 195, 211, 283, 416.

2–వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన, రాగ, సంఖ్యాసూచి.

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంకెకాఁడ	పాడి	184
అంటినిన్నుఁబాయ	పాడి	282
అంటేనన	ముఖారి	74
అంతయేల	వరాళి	451
అంతసేసి	సౌరాష్ట్రం	400
అందరి వెడుగ	దేసాళం	385
అందరిలో	శ్రీరాగం	35
అందరి వల్లా	శుద్ధవసంతం	257
అందాలు	బౌళ	444
అందుకు	గౌళ	372
అందుకే నేనూ	బౌళి	278
అందుకేమయ్యా	సాళంగనాట	266
అందుకేమిదోసమా	రామక్రియ	404
అందుకేమి దోసము	శంకరాభరణం	92
అందువంక	ఆహిరి	423
అక్కచెల్లెండ్ల	దేవగాంధారి	138
అటువంటిది	సామంతం	157
అటువంటివార	ఆరిబి	364
అప్ప ఇయ్యో	బౌళి	345
అట్టే కాని	బౌళి	315
అడ్డము	ఆహిరినాట	84
అతఁడు	కాంబోది	48

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అదియుఁజూతుము	పళవంజరం	130
అనరాదు	కురంజి	352
అన్నిటాఁజక్క	బౌళి	78
అన్నిటాజాణఁడై	దేసాళం	151
అన్నిటాను	శుద్ధవసంతం	178
అన్నితగవులు	దేవగాంధారి	421
అన్నీ మెచ్చు	శంకరాభరణం	263
అప్పటికారుకాణ	కాంబోది	166
అప్పటినవ్వే	దేసాళం	329
అప్పటి నా	గౌళ	397
అప్పుడు వరాకై	దేసాళం	4
అప్పుడుదా మే	పళవంజరం	361
అప్పుడు వద్దని	నాదరామక్రియ	77
అప్పుడే వచ్చిన	పాడి	479
అవి నామీఁద	మాళవి గౌళ	225
ఆఁటదాన	బౌళి	376
ఆఁటదాని	ముఖారి	333
ఆకే చక్కఁదన	కాంబోది	288
ఆకె యెటు	సౌరాష్ట్రం	37
ఆతఁడు గలితే	నారాయణి	414
ఆతఁడే	వరాళి	250
ఆతని నేల	మధ్యమావతి	99
ఆనతియ్యే	ముఖారి	169
ఆనతియ్యే	భైరవి	234
ఆపెవచ్చి	దేసాళం	114

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
అయనాయ	మాళవిగౌళ	299
అయనాయ	దేసాళం	419
అయనాయ	ధన్నాసి	72
అయనాయ	వరాళి	474
అయాలు	శంకరాభరణం	296
ఆసపడి	ధన్నాసి	18
ఆసోదకాఁడ	శంకరాభరణం	249
ఇంకనేడ సుద్ది	గౌళ	24
ఇంకవేడ సుద్దులు	కాంబోది	84
ఇంకనేమనేము	లలిత	375
ఇంకనేమి	నాదరామక్రియ	47
ఇంకనేలనిన్ను	దేవగాంధారి	174
ఇంకనేలవెఱపు	ముఖారి	303
ఇంకనేలే	వరాళి	358
ఇంకానేమి	మాళవిగౌళ	188
ఇంకానేలచలము	శంకరాభరణం	162
ఇంకానేల తలపించీ	మాళవి	68
ఇంకానేలవెఱపు	నాదరామక్రియ	398
ఇంచుకంత	సాళంగం	326
ఇంచుకా	అహిరి	389
ఇంతట	శంకరాభరణం	408
ఇంతకాంతి	ముఖారి	282
ఇంతయేలే	హిందోళం	302
ఇంతలేసి	సాళంగనాట	464
ఇంతలోనే	అహిరి	287

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇంతలోవిచారము	సామంతం	328
ఇంత వెఱ వేల	లలిత	22
ఇంత వోల	సామంతం	172
ఇంత నేసితి	లలిత	75
ఇంతికి నీకుఁ దగవు	ముఖారి	198
ఇంతికినీకును	శంకరాభరణం	392
ఇంతిగుణ	దేసాళం	262
ఇంతితోడ	ధన్నాసి	121
ఇంతి నీదేవులు	ఆహిరి	244
ఇంతినేల	ఆహిరి	214
ఇంతేసి	పళవంజరం	466
ఇందరికి	కాంబోది	412
ఇందరితో	మాళంగౌళ	78
ఇందరిలోనా	దేసాళం	455
ఇందరును	కన్నడగౌళ	131
ఇందరూ	ముఖారి	371
ఇంద రెరిఁగిన	అందోళి	383
ఇంచాఁకా	రామక్రియ	88
ఇందు కేపో	భైరవి	261
ఇందు కేమి	దేసాళం	283
ఇచ్చెరిఁగి	భైరవి	85
ఇటువంటి	లలిత	183
ఇట్టిదివో	బౌళి	477
ఇట్టుండ	కాంబోది	179
ఇదివో నాగుణము	గుండక్రియ	356

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇదివో నీ	పాడి	198
ఇదివోనీవు	దేవగాంధారి	295
ఇదివో నీవెఱఁగవు	సామంతం	313
ఇదివో నీసరసము	భల్లాటి	292
ఇదివో నీసుద్దు	అమరసింధు	187
ఇదె నీకులాభము	ముఖారి	344
ఇద్దరికిఁదె	ధన్నాసి	385
ఇద్దరిచేఁత	సామంతం	228
ఇద్దరి తమక	పూర్వగౌళ	456
ఇద్దరినేరుపు	నారాయణి	447
ఇద్దరిమోహరసము	ఆహిరి	277
ఇద్దరుఁగదిసి	ఆహిరి	5
ఇద్దరు నిద్దరే	పాడి	389
ఇన్నాళ్లవలెఁగాదు	రామక్రియ	29
ఇన్నాళ్లవాఁడ	నాదరామక్రియ	219
ఇన్నాళ్లుఁబడుచ	పళవంజరం	58
ఇన్నిటిమూలము	దేసాళం	281
ఇన్నియు నిందే	నాదరామక్రియ	267
ఇప్పటనుండీ	లలిత	387
ఇప్పటికోపము	ఆహిరి	14
ఇప్పుడువేగిర	నాదరామక్రియ	245
ఇప్పుడే	వరాళి	394
ఇవియెల్లా	బౌళి	227
ఈఁతకు	సామవరాళి	481
ఈతఁడిందాఁకా	వరాళి	62

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఈతఁడెట్టుండి	ఆహిరినాట	41
ఈపాటివాఁడవు	లలిత	460
ఈపాటివాడు	గౌళ	216
ఈయింతివల్ల	హిజ్జిజి	195
ఉండవయ్యో	రామక్రియ	478
ఊ[illegible]డు	రామక్రియ	324
ఊ[illegible]న్నాఁడ	సామంతం	184
[illegible]రకే లోనాదు	ఆహిరినాట	424
ఎంచుకొమ్మా	బౌళి	185
ఎంత కెత్తు	దేవగాంధారి	222
ఎంత గుట్టు	నాదరామక్రియ	146
ఎంత చుట్టమో	హిందోళవసంతం	426
ఎంత చులకఁగఁజూచే	దేశాక్షి	309
ఎంత తక్కరిఁడీ	వరాళి	112
ఎంత తమకించే	నట్టనారాయణి	110
ఎంత దంటుతన	నాదరామక్రియ	191
ఎంత నన్నుఁ బొగడే	సావేరి	117
ఎంత నన్ను వేఁడు	శ్రీరాగం	61
ఎంత నేరుచు	శంకరాభరణం	115
ఎంత నేరుచు	లలిత	182
ఎంత రాజసము	దేసాళం	182
ఎంత రాతి	వరాళి	269
ఎంత లేదు	రామక్రియ	209
ఎంత వాఁడ	కన్నడగౌళ	440
ఎంత వేగిర	సాళంగనాట	452

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎంత వేగిర	దేసాళం	437
ఎంత వేగిర	బౌళి	384
ఎంత వేగిర	శుద్ధదేశి	155
ఎంత వేగిర	పాడి	471
ఎంత వేడుకో	హిందోళం	52
ఎంత సలిగి	సామంతం	484
ఎంత సేసితిరే	పాడి	457
ఎంత సేసేవే	పాడి	360
ఎందాఁకాఁగాచు	కేదారగౌళ	415
ఎందాఁకానలుకలు	దేవగాంధారి	449
ఎందాఁకాబుద్ధి	మాళవి	406
ఎందాఁకానే	పాడి	268
ఎందాఁకామూసి	సామంతం	8
ఎందుకైనాఁడానే	సౌరాష్ట్రం	242
ఎందువోయే	తోండి	418
ఎక్కడ పరాకు	సాళంగనాట	251
ఎగ్గులుఁదప్పులు	కన్నడగౌళ	310
ఎగ్గువట్టేవు	నాదరామక్రియ	461
ఎగ్గోతపో	బౌళి	351
ఎటువంటిజాణ	మంగళకౌసిక	176
ఎటువంటిదాన	వరాళి	298
ఎటువంటివాఁడవయ్యా	బౌళి	319
ఎటువంటి వాఁడవయ్యా	హిందోళం	359
ఎట్టున్నదో	బౌళి	54
ఎడఁగొల్లకత్తె నీకె	బౌళిరామక్రియ	2

కీర్తనమొదలు	రాగము	కీర్తనసంఖ్య
ఏదఁగొల్లకత్తెవు	శుద్ధవసంతం	148
ఏడమాటాడించ	సాళంగనాట	108
ఎదుట నున్నది	గుండక్రియ	379
ఎనసి యాతఁడు	మధ్యమావతి	141
ఎప్పుడును	నాదరామక్రియ	194
ఎప్పుడూ	గౌళ	485
ఎఱఁగనట్లు	వేళావళి	16
ఎఱఁగనట్టే	హిజ్జిజి	416
ఎఱఁగమా	బౌళి	149
ఎవ్వరిఁగాదనఁగ	మధ్యమావతి	346
ఎవ్వరిఁ బోలుదు	ఆహిరి	382
ఎవ్వరితో	లలిత	207
ఎవ్వరిది	హిజ్జిజి	288
ఎవ్వరిముందరఁ జేసే	వరాళి	425
ఎవ్వరి వాఁడవు	రామక్రియ	377
ఎవ్వరెక్కడో	సామంతం	275
ఏవి రెట్లుండి	రామక్రియ	230
ఎవ్వరెవ్వరి	లలిత	417
ఏఁటికిఁ గొంకేవు	శుద్ధవసంతం	409
ఏఁటికి దాఁచే	లలిత	271
ఏఁటికి నీవే	కేదారగౌళ	50
ఏఁటికి భ్రమ	శంకరాభరణం	348
ఏఁటికి వెఱగు	బౌళి	26
ఏఁటికి వేగిరించే	వరాళి	306
ఏఁటిమాట	పాడి	411

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏక తాన	వరాళి	89
ఏమవగ	కన్నడగౌళ	86
ఏమని చెప్పుద	శ్రీరాగం	274
ఏమని యాడు	నారాయణి	854
ఏమని విన్నవించే	అహిరి	49
ఏమనివిన్నవించే	శ్రీరాగం	467
ఏమయ్యాని	అహిరి	459
ఏమయ్యాపాడి	గుజ్జరి	196
ఏమయ్యావేడుక	రీతిగౌళ	160
ఏమిచెప్పి	పాడి	7
ఏమి చెప్పేదినీభాగ్య	కేదార గౌళ	170
ఏమి చెప్పేది నీయాస	ఠౌళి	128
ఏమి చెప్పేరే	కాంబోది	178
ఏమిటాసన్న	రామక్రియ	140
ఏమి నేరుతు	పాడి	279
ఏమి యీాడు	రీతిగౌళ	217
ఏమిసేతు	అహిరి	65
ఏమిసేయవచ్చునయ్యా	సామంతం	10
ఏమిసేయవచ్చునీవే	సామంతం	898
ఏమిసేయవచ్చుభాగ్య	వరాళి	454
ఏమిసేసితి	అహిరివాట	210
ఏమి సేసినాఁదగు	గుజ్జరి	857
ఏమీ నెఱఁగ	సౌరాష్ట్రం	189
ఏమేమి సేయఁగా	పాడి	208
ఏమేయెడమాట	నాదరామక్రియ	51

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏమైనాగుణము	బౌళి	128
ఏమోయి నన్ను	తెలుఁగుఁగాంభోది	264
ఏలకొత్తలు	పాడి	15
ఏల కోపగించు	దేసాళం	395
ఏల తలవంచు	లలిత	42
ఏల తలవంచే	వరాళి	69
ఏలదాఁచే	లలిత	380
ఏలదూరి	సామంతం	256
ఏల దూరేరె	రీతిగౌళ	347
ఏల నన్ను	గౌళ	59
ఏల వాకు	ఆహిరి	297
ఏల పురుఁడూ	వరాళి	58
ఏల పూసుక	సాళంగనాట	201
ఏలరట్టు	ముఖారి	107
ఏలలేదనేవు	రామక్రియ	407
ఏలలోఁగేవు	ఆహిరి	127
ఏల వేగిరపడి	సామవరాళి	413
ఏలసిగ్గులు	ఆహిరి	177
ఏల యిందరి	నాదరామక్రియ	340
ఏలోయిమమ్ము	మాళవిగౌళ	287
ఒక్కమగవాండ్ల	కాంభోది	429
ఒడఁబరతురు	శంకరాభరణం	218
ఓపవయ్యో	దేసాళం	189
ఓపోఅదేడ	దేసాళం	427
ఔనయ్యామరి	శంకరాభరణం	337

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
కంటినే	వేళావళి	67
కంటిమిగా	ముఖారి	17
కంటిమి మీ	మాళవిగౌళ	472
కంటివా నీ	పాడి	488
కంటివిగా	ముఖారి	284
కంతుఁడేమి	తెలుఁగుఁగాంబోది	125
కట్టరో కలువ	పాడి	482
కడపరాయఁడు	దేసాళం	476
కడు దూరకురే	సామంతం	238
కనుఁగొనవయ్యా	ఆహిరినాట	142
కన్న మాటాడక	సాళంగం	448
కన్న వారివెల్లాఁగూడి	ముఖారి	298
కన్నె ముద్దరాలు	ఆహిరి	199
కలకాల	పాడి	56
కలగూరా	పాడి	226
కలది గలట్టె	ముఖారి	849
కలదీ యింతిక	శంకరాభరణం	265
కలిగినట్టు	ముఖారి	44
కాంత యేమి	కాంబోది	246
కాంతల చేత	ధన్యాసి	805
కాఁకల యెప్పట	శుద్ధవశి	248
కూడితి రిద్దరు	ఆహిరినాట	468
కూరిమి గొసరితే	ద్రావిళభైరవి	358
కొండవంటి	సౌరాష్ట్రం	807
కొలువు సేసే	ముఖారి	480

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
కోపగించి	గుజ్జరి	28
కోపగించు	గుజ్జరి	111
కోరికలు	లలిత	285
గుట్టుగలవాఁడ	నారాయణి	290
గుట్టుతోడ	శ్రీరాగం	90
గుట్టుతోడి	మంగళకౌశిక	342
గుట్టుతోనే	పాడి	105
చలమింతే	సామంతం	391
చాయవాటు	దేసాళం	40
చాలవా	సామంతం	320
చిత్తగించ	నారాయణి	450
చిత్తగించు	రామక్రియ	120
చిత్తమెఱిఁగి	పాడి	21
చుట్టమై	పూర్వగౌళ	446
చుట్టరికము	కాంబోది	442
చూచిచూచి	మేఘరంజి	380
చూచితే	రామక్రియ	70
చూచిన	నట్టనారాయణి	95
చూచుకో	సామంతం	13
చూచేవారి	రామక్రియ	181
చూడనిట్టున్న	సింధురామక్రియ	116
చూడరే యెంత	తెలుఁగుఁగాంబోది	204
చూతువు రావయ్యా	ఆహిరి	102
చూపవయ్యా	ముఖారి	150
చెప్పఁగనేటికి	శంకరాభరణం	9

25 -

కీర్తన మొదలు	రాగము	కీర్తన సంఖ్య
చెప్పకువే	మాళవిగౌళ	82
చెప్పినట్లు	పాడి	465
చెలఁగి నీ	బౌళి	185
చెలికత్తెఁగనక	పాడి	81
చెలియదానే	ముఖారి	260
చెలియింత	శ్రీరాగం	286
చెలులము	మాళవిశ్రీ	164
చెల్లుబడి	మాళవిగౌళ	108
చెల్లునయ్యా	దేసాళం	398
చేసినట్టెల్లా	దేసాళం	80
జాణలైన	దేసాళం	148
తక్కినవారి	సాళంగనాట	206
తగునీకునిట్టి	పాడి	87
తనంత వచ్చిన	సాళంగం	118
తనకే తెలుసు	భైరవి	270
తప్పకయేమి	మాళవిగౌళ	82
తప్పనేమిటా	కన్నడగౌళ	68
తమకాన	సాళంగనాట	289
తటినింతి	శ్రీరాగం	144
తలఁచుకొనఁగ	ఆహిరి	88
తలదడిసిన	మాళవి	303
తానే తెలుసు	నాగవరాళి	119
తానే నామీఁద	సౌరాష్ట్రం	408
తిట్టితేనేమి	నాట	300
తెలుసుకో నేవు	మాళవిగౌళ	332

కీర్తన మొదలు.	రాగము	కీర్తన సంఖ్య
...రిమాడు మిది	పాడి	171
...లు బొమ్మలము	గౌళ	258
...ల దలఁచ	ఆహిరి	448
...కొని నిన్నిటు	శంకరాభరణం	228
...వరవుగావా	సామంతం	286
...ద్దవాఁడైన	మంగళకౌశిక	46
...డ్డవానిఁబంతము	ముఖారి	475
...ర మోహించఁజూచి	పాడి	248
వంటునఁగనక	బౌళి	159
వంటున రెండు	వరాళి	8
నగు తానీయిచ్చ	భైరవి	80
నవవంటి	సింధురామక్రియ	368
నన్నుఁ జూడవే	కాంబోది	71
నన్నుఁజూచి	దేసాళం	821
నన్ను నేలినాఁడితఁడు	మాళవి	188
నన్నేల యెచ్చరించే	కేదారగౌళ	212
నలినాతుల	బౌళి	6
నాతుఁగాన	ఆహిరి	168
నా మొకమట్టె	దేసాళం	458
నా మొగము	వరాళి	27
నా లాగుని	వరాళి	224
నావలెనుండ	గౌళ	124
నిజమునఁగల్ల	హిజ్జిజి	211
నిన్నుఁజూచి	పాడి	45
నిన్నుఁబొందిన	ఆహిరి	259

పంక్తి ప్రథమపదము	రాగము	పంక్తి ప్రథమసంఖ్య
నీ కింత యేలె	భైరవి	180
నీకుఁజూడ	కాంభోది	470
నీకుఁబోదు	సామంతం	118
నీకు దేవులను	బౌళి	420
నీకు నాకు	కాంభోది	804
నీ కెప్పుడు	లలిత	817
నీకే తెలుసునయ్యానీ	మాళవి	486
నీకే తెలుసునయ్యానే	బౌళి	869
నీకేలే వెఱపు	సామంతం	81
నీకొలఁదివారమా	లలిత	445
నీ కొలఁదివారలా	దేసాళం	165
నీగుట్టు	బౌళి	240
నీచేతలోని	కాంభోది	402
నీజాడలన్నియు	దేసాళం	258
నీతలనే	ముఖారి	878
నీ నేరుపు	కళాటి	408
నీ పంతము	లలిత	202
నీ పతి	సౌరాష్ట్రం	162
నీ వల్లదోసము	ఆహిరి	822
నీవల్లనే వచ్చె	బౌళి	896
నీ వింతేసి	ఆహిరి	255
నీ విభుఁడు	సాళంగనాట	4[illegible]8
నీవు గోరినట్టే	వరాళి	241
నీవుగోవిందరాజ	సామంతం	462
నీవు చేసిన	ముఖారి	129

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నీవు నాతో	హిజ్జిజి	48
నీవు మొదలి	మాళవిగౌళ	1
నీ వెఱఁగనిదా	భూపాళం	881
నీ వెఱఁగనివి	హిజ్జిజి	97
నీవే తెలుసు	బౌళి	57
నీవే దలఁచే	ఆహిరి	825
నీవే బుద్ధి	బౌళి	254
నీవే యానతీరా	ఆహిరి	405
నీవేల సిగ్గు	బౌళి	109
నీవైనా	భైరవి	28
నీవ్వాళ్ల	కుంతలవరాళి	89
నెమ్మది నిచ్చ	వరాళి	88
నెమ్మది నుండ	మాళవిగౌళ	11
నేఁడాతని	శ్రీరాగం	488
నేఁడే యింత	ముఖారి	86
నే నెంత వోరుచు	గుజ్జరి	401
నే నెఱఁగఁ జెప్ప	కాంభోది	855
నేమా విన్న	రామక్రియ	187
నేరములేని	ఆహిరి	441
నేరుపుతో	వరాళి	278
పచ్చిదేరె	బౌళి	96
పట్టకు	ఆహిరినాట	205
పట్టరావి	దేవగాంధారి	818
పడఁతి వలపు	శుద్ధవసంతం	422
పతిమీఁది	శ్రీరాగం	100

పల్లవి ప్రారంభము	రాగము	పద సంఖ్య
పిలువవే	శుద్ధవసంతం	220
పురుషవిరహా	కేదారగౌళ	197
పెండిలి పీట	తోడి	381
పెళ్లి చెట్టు	వరాళి	281
బహురాకులు	పాడి	12
బుద్ధిచెప్పరే	కాంభోది	128
బుద్ధిచెప్పవయ్య	పాదరామక్రియ	828
బుద్దడిగే నిను	నారాయణి	218
భామతోడి	అహిరి	91
మంటుదన	అహిరి	410
మంచిదాని	బౌళి	66
మంచివాడ	ముఖారి	215
మందులో	సామంతం	64
మగనికి	నీలాంబరి	161
మగవాడట	పాడి	886
మగవాడైతే	వరాళి	878
మగవాని	నట్టనారాయణి	841
మగవానితో	రీతిగౌళ	289
మగువ నేమి	భైరవి	280
మగువరో	గౌళరామక్రియ	167
మన్నించుమనవే	కన్నడగౌళ	888
మమ్ము నేల	అహిరి	886
మమ్మేల	గుజ్జరి	289
మఱచితి	వరాళి	166
మఱి నీకేమి	సౌరాష్ట్రం	106

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
మఱియేటి	కురంజి	190
మాకేటికి	దేసాళి	76
మాటలైనా	ఆహిరి	25
మాతో నింతే	కుంతలవరాళి	374
మాతోనేమి	మధ్యమావతి	55
మాను మంచే	వేళావళి	365
మాపుదాఁకా మాట	మాళవి	186
మాపుదాఁకా విన్న	వసంతం	186
మాఘుందరఁ దెచ్చి	రామక్రియ	98
మారు మాటలాడ	సాళంగనాట	384
మీకుమీరే	బిళహంస	368
ముంచుకొంచే	ముఖారి	247
ముందే యెఱఁగ	ముఖారి	291
మూలనున్న	వరాళి	192
మేనవారి నేల	దేశాళి	399
మే మెఱఁగ	బౌళి	312
మేలుమేలు	లలిత	88
మేలు మేతా	భైరవి	390
మొదల నేనై	సాళంగనాట	60
రచ్చలోఁ బెనఁగు	పాడి	168
రతికెక్కఁబనులు	పాదరామక్రియ	294
రమణుఁడు	ముఖారి	19
రావయ్యా ఇఁక నేల	పళవంజరం	101
రావయ్యా యిఁకనైన	కాంబోది	94
రావే యెక్కడి	ధన్నాసి	332

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
లేకిమమ్మ	మాళవి	158
లేలే వేసాల	శుద్ధదేశి	367
వక్కణించి	నాదరామక్రియ	104
వట్టి జోలికి బిలువ	రామక్రియ	348
వట్టి బీరపుమాట	రామక్రియ	489
వట్టి నిష్ఠూరమే	పాడి	276
వట్టి విచారము	రామక్రియ	147
వట్టి సటలు	మాళవిగౌళ	164
వద్దనేమా	లలిత	98
వద్దు రావయ్యా	సాళంగనాట	350
వయసు	దేసాళం	252
వలె వలెనని	మాళవిగౌళ	478
వాకిట	లలిత	175
వింటిమి మీ	సామంతం	79
వింటివా నా	వరాళి	168
వింతదాననా	హిందోళవసంతం	336
విన్నపము	శ్రీరాగం	327
విన్నవించవలె	పాడి	311
వెనకటివలె	శుద్ధవసంతం	285
వెరగంది	హిందోళవసంతం	20
వేగిరకానికి	వరాళి	469
వేటొక యాట	సింధురామక్రియ	208
వేవేలకు	పళవంజరం	314
సందు సుడ	లలిత	468
సతుల పట్టుకు	మాళవి	145

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
సతులిందరి	బౌళి	270
సవతులమింతే	రామక్రియ	301
సవతులమైనా	శంకరాభరణం	122
సవరుల	వరాళి	221
సిగ్గువిడిచి	మంగళకౌసిక	272
నేయనీవే	దేసాళం	200
నేసినవారికి	వేళావళి	316